

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

BURSA AĞIZ SÖZLÜĞÜ

(DENEME)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

HÜSEYİN GÖKÇE

BURSA-2019

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

BURSA AĞIZ SÖZLÜĞÜ

(DENEME)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

HÜSEYİN GÖKÇE

Danışman:

Prof. Dr. HATİCE ŞAHİN

BURSA-2019

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....Türk Dili ve Edebiyatı..... Anabilim / Ana sanat Dalı,
.....Türk Dili..... Bilim Dalı'nda 701.741010..... numaralı
.....Hüseyin..... ÇÖKKE'nin hazırladığı
".....BURSA ATATÜRK DÖĞÜŞÜ (DENEME)....." konulu
.....Yüksek Lisans..... (Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlik Tezi / Çalışması)
ile ilgili tez savunma sınavı, 11/06/2019 günü 10:00 - 11:00 saatleri arasında yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının
.....başarılı..... (başarılı / başarısız) olduğuna ..oy birliği.....
(oybirliği / oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu

Başkanı)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Prof. Dr. Hatice SAHİN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Muhittin GELİK
inönü Üniversitesi
Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Prof. Dr. Kerime İSTÜNOVA
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

11/06/2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 20/05/2019

Tez Başlığı / Konusu: BURSA AĞIZ SÖZLÜĞÜ (DENEME)

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluştuğunu toplam 305 sayfalık kısmına ilişkin, 17/05/2019 tarihinde şahsım tarafından *TURNITIN* adlı intihal tespit programından (*Turnitin*) aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 7 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulan Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhan bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kab ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza
20.05.2019

Adı Soyadı: Hüseyin GÖKÇE
Öğrenci No: 701741010
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Programı: Türk Dili ve Edebiyatı
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN
20.05.2019

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “ Bursa Ağız Sözlüğü (Deneme) ” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

..17/06/2019

İmza

Adı Soyadı : Hüseyin GÖKÇE

Öğrenci No : 701741010

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı : Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans

Statü : Yüksek Lisans

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Hüseyin GÖKÇE
Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Türk Dili
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XI + 247
Mezuniyet Tarihi : ...../...../20.....
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA AĞIZ SÖZLÜĞÜ (DENEME)

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan bu çalışmada, Bursa ve yöresine ait söz varlığının gün yüzüne çıkartılması amaçlanmıştır. Çalışma, Giriş, Sözlük, Sonuç ve Kaynakça bölümlerinden oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde Ağız kavramı, Ağız Sözlüğü ve Ağız Sözlükçülüğü kavramları hakkında gerekli açıklamalar yapılmış ve bu kavramlar üzerine Türkiye’de yapılan çalışmalara değinilmiştir. Sözlük bölümünde Bursa ve yöresi ağızlarında mevcut olan sözcükler sözlükçülük kuralları çerçevesinde sıralanarak bir sözlük oluşturulmuştur. Sonuç bölümünde ise çalışma ile ilgili sonuçlar maddeler halinde sıralanarak verilmiştir. Son olarak da kaynakça bölümünde bu çalışma oluşturulurken başvurulan kaynaklara yer verilmiştir.

Bu çalışma bir derleme çalışması değildir. Çalışma, Bursa ve yöresi üzerine yapılan ağız çalışmaları, Halk Edebiyatı çalışmaları veyahut tarihsel çalışmaların taranması sonucu elde edilen sözcüklerden oluşmaktadır. Bu çalışma için ayrı bir derleme faaliyetinde bulunulmamıştır. Bu çalışma farklı kaynaklarda dağınık şekilde yer alan sözcükleri bir çatı altında toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın hazırlanması esnasında kaynak yetersizliği ve kaynaklara ulaşamama gibi ciddi sorunlar yaşanmış olsa da en nihayetinde bu çalışma ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ağız Bilimi, Ağız Sözlüğü, Bursa, Sözlük, Türk Dili.

ABSTRACT

Author Name and Surname : Hüseyin GÖKÇE
University : Bursa Uludağ University
Institution : Social Science Institution
Field : Turkish Language and Literature
Branch : Turkish Language
Degree Awarded : Master Thesis
Page Number : XI + 247
Degree Date : ...../...../20.....
Supervisor : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA DICTIONARY OF DIALECT (ESSAY)

In this study, which is prepared as Master Thesis, it is aimed to expose the vocabulary of Bursa Region. The study consists of Introduction, Dictionary, Conclusion and Bibliography sections. In the introduction of the study, the necessary explanations have been made about the concepts of Dialect, Dictionary of Dialect and Dialect lexicography and the work done on these concepts in Turkey have been adverted. In the Dictionary section, a dictionary, under the rules of lexicology by aligning words that are present in the dialects of Bursa Region has been created. In the conclusion section, the results of the study are listed as items. Finally, in the bibliography section have been given place to references that are consulted while this study are been creating.

This study is not a compilation study. The study consists of the words obtained from the study of the dialect studies on the Bursa region, folk literature studies or historical studies. There are no separate compilation activity for this study. This study was prepared to collect under one roof the words that take part in different sources dispersedly. Although there were serious problems such as lack of resources and inability to access the resources during the preparation of the study, eventually this study was produced.

Key Words: Dialectology, Dictionary of Dialect, Bursa, Dictionary, Turkish Language

ÖNSÖZ

Osmanlı Devletine bir dönem başkentlik yapmış olan Bursa, önemli ticaret noktalarından biri olmuştur. Bu sebeple geçmişten günümüze sürekli göçlere maruz kalan bu yöre, farklı etnik grupları da içinde barındırmaktadır. Bursa ve yöresinin farklı etnik grupları içerisinde barındırması, bu yörenin farklı ağız gruplarına da sahip olmasını sağlamıştır. Bir yörenin farklı ağız gruplarına sahip olması o yörede kullanılan sözcüklerin söz varlığını da çeşitlendirmekte ve zenginleştirmektedir. Bu bağlamda Bursa ve yöresi, söz varlığı yönünden çeşitli ve zengin bir niteliğe sahiptir. Her ne kadar Bursa ve yöresi, söz varlığı yönünden zengin bir niteliğe sahip olsa da Bursa ve yöresi ağızları üzerine ciddi anlamda çok az çalışma yapılmıştır. Özellikle de sadece söz varlığının belirlenmesi ve kayıt altına alınması amacıyla yapılan bir çalışma henüz yoktur denilebilir. Bu durum bu çalışmanın kıymetini bir kat daha arttırmaktadır. Çeşitli ağız gruplarına sahip olan Bursa ve yöresinin söz varlığının bir kısmını da olsa belirlemek ve bu söz varlığını tek bir çatı altında toplamak amacıyla hazırlanan bu çalışma, Bursa Ağızı söz varlığı üzerine yapılan derli toplu ilk çalışmadır. Bu çalışma elbetteki Bursa ve yöresine ait bütün söz varlığını içerisinde barındırmamaktadır. Ancak bu çalışma, Bursa ve yöresine ait söz varlığı ile ilgili ileride yapılacak olan diğer çalışmalara öncülük edebilir.

Böyle önemli bir çalışmayı bana yüksek lisans tezi olarak layık gören, çalışmanın sorumluluğunu üstlenen, gerekli yönlendirmeler ile bana yol gösteren ve her konuda yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Hatice ŞAHİN'e, kendisinden ders aldığım ve çok şey öğrendiğim hocam Prof. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA'ya, üniversite ve enstitü ile ilgili işlerde bana her daim yardımcı olan hocam Arş. Gör. Ebru KUYBU'ya, çalışmanın hazırlanmasında teknik olarak destek aldığım arkadaşım Celal ARSLAN'a, destekleriyle her zaman yanımda olduklarını hissettiğim aileme, ve bursiyer olarak maddi desteklerini gördüğüm Türk Dil Kurumuna teşekkürlerimi sunuyorum.

HAZİRAN 2019 / BURSA

HÜSEYİN GÖKÇE

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
YEMİN METNİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TEZDE KULLANILAN ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	viii
TARANAN ESERLERİN KISALTMALARI.....	ix
ÇALIŞMANIN OLUŞTURULMASINDA İZLENİLEN YOLLAR VE KULLANILAN İŞARETLER.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

(AĞIZ KAVRAMI, TANIMI, KAPSAMI)

1. AĞIZ KAVRAMI, TANIMI, KAPSAMI.....	4
1.2. TÜRKİYE’DE AĞIZ ÇALIŞMALARI.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

(AĞIZ SÖZLÜĞÜ VE AĞIZ SÖZLÜKÇÜLÜĞÜ)

1. AĞIZ SÖZLÜĞÜ VE AĞIZ SÖZLÜKÇÜLÜĞÜ.....	9
1.2. TÜRKİYE’DE AĞIZ SÖZLÜĞÜ VE AĞIZ SÖZLÜKÇÜLÜĞÜ.....	13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(SÖZLÜK)

1. SÖZLÜK.....	16
SONUÇ.....	239
KAYNAKLAR.....	241

TEZDE KULLANILAN ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

1. ÜNLÜLER

- ā** : uzun a ünlüsü.
ä : açık e ünlüsü.
ā : uzun açık e ünlüsü.
ē : uzun e ünlüsü.
é : e-i arası ünlü.
ō : uzun o ünlüsü.
ū : uzun u ünlüsü.
ú : u-ü arası ünlü.
ū : uzun ü ünlüsü.

2. ÜNSÜZLER

- B** : normalden daha patlayıcı b ünsüzü.
D : d-t arası ünsüz.
ġ : art damaktan çıkan g ünsüzü.
ĝ : art damaktan çıkan sızıcı ğ ünsüzü.
ġ : kalın ünlüler yanında ince g ünsüzü.
ħ : art damaktan çıkan sızıcı h ünsüzü.
ķ : tonsuz arka damak k ünsüzü.
Z : z-s arası ünsüz.

TARANAN ESERLERİN KISALTMALARI

1. KİTAPLAR

- BDY** : Yörük ve Türkmen Diyarı Bursa Dağ Yöresi
- BDKTK** : Bursa Dağ Köylerinde Türkmen Kültürü
- BKNMATGHO** : Bursa Köylerinde Ninniler, Maniler, Ağıtlar, Türküler, Giyim Kuşam ve Halk Oyunları
- DS** : Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü
- BF** : Bursa Folkloru

2. TEZLER

- BKYKAİ** : Bursa Keles Yağcılar Köyü Ağız İncelemesi
- BYMTHK** : Bursa’da Yaşayan Mamuşa Türklerinin Halk Kültürü
- BBÖ** : Eski Türkçe Cümle Yapılarının Modern Türkçenin Ağızlarında Kullanımı: Bursa- Boğazköy Örneği
- TAA** : Türkiye Ahıskalıları Ağızı

3. MAKALELER

- YKAÜ** : Yenişehir Köyleri ve Ağızları Üzerine
- BDYDSK** : Bursa Dağ Yöresinden (Keles ve Orhaneli İlçelerinden) Derleme Sözlüğüne Katkılar

ÇALIŞMANIN OLUŞTURULMASINDA İZLENİLEN YOLLAR ve

KULLANILAN İŞARETLER

1. Ayır ayrı yerlerde değişik söyleniş şekilleri bulunan bir sözün en önemli görülen veya yaygın olarak kullanılan şekli madde başı olarak alınmış, madde başının altında [ ] içinde değişik şekilleri verilmiştir. Bu değişik şekilleri verilen kelimeler için tekrar açıklama yapılmamış ve her birinin tespit edilmiş ise nerelerde kullanıldığı, tespit edilememiş ise taranan eserin kısaltması ve sayfa numarası verilmiştir. Sözcüklerin kullanım sıklığı, tarama yapılan eserlerde en çok hangi şekli ile kullandığı ile ilgili olarak belirlenmiştir.

ağababa : Büyükbaba. (-Bursa; DS: 79)

[ağbaba] : (-Bursa; DS: 79)

2. Yazılışları aynı fakat anlamları birbiriyle farklı olan sözler ayrı madde başları halinde verilmiş ve bunlar (I), (II), (III) rakamları ile işaretlenmiştir.

bibi (I) : Hala. (-Bursa; DS: 677, TAA: 145)

bibi (II) : Hindi. (İsmetiye –Bursa; DS: 678)

3. Birbiriyle ilgili birkaç anlamı bulunan kelimeler her anlamı aynı madde başı içinde 1, 2, 3, diye numaralandırılarak verilmiştir.

alfat : 1. Yabani armut. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 212)

: 2. Yerli armut çeşidi. (BKNMATGHO: 398)

4. Madde başı olan sözlerin derlendiği yerler eğer tespit edilebilmiş ise ( ) içinde gösterilmiştir. Derleme yeri köy ise başına hiçbir işaret konulmamış, ilçe merkezi ise başına *, il merkezi ise – işareti konulmuştur. Ayrıca taranan eserin kısaltması ve sayfa numarasını da verilmiştir.

alanda kal- : Açıkta kalmak. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 195)

Şeklinde yazılı olan madde Bursa'nın Orhaneli ilçesine bağlı Fadıl köyünden derlendiğini göstermektedir. Ancak maddde başı olan sözlerin derlendiği yerler eğer tespit edilememişse ( ) içine taranan eser ve eserde geçtiği sayfa numarası verilmiştir.

aşır- : İzinsiz almak, çalmak. (BDYDSK: 89)

5. Bir söz taranan birkaç eserde de geçmekteyse ( ) içinde taranan eserlerin herbirinin kısaltması ve sayfa numarası virgül ile ayrılarak verilmiştir.

āna- : Anlamak. (-Bursa ve köyleri; DS: 107, BKYKAİ: 168)

6. Madde başlıklarının kullanım alanı veya türü bazı örneklerde parantez içinde gösterilmiştir.

gök : Olgunlaşmamış, ham (meyve için). (-Bursa; DS: 2134)

yova : İyesiz, sahipsiz (hayvan için). (*Orhaneli –Bursa; DS: 4302)

7. Çocuk dilinde kullanım alanı olan kelimeler ( ) içinde gösterilmiştir.

koka : Pis, kirli (çocuk dilinde). (BDYDSK: 87)

GİRİŞ

Türkiye’de ağız bilimi 1860’lı yıllardan başlayarak günümüze değin süren uzun soluklu bir bilim dalıdır. Halen birçok üniversitede lisans ve lisansüstü düzeyde ağız bilimi üzerine bitirme tezleri hazırlanmaktadır. Ayrıca bir çok araştırmacıları da ağız bilimi üzerine birçok kitap ve makale yazmaya devam etmektedir.

Ağız çalışmaları geniş ve dar bölge ağız çalışmaları olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Geniş bölge ağız çalışmaları Anadoludaki ağızların tamamını kapsayarak yapılabileceği gibi bir ya da birden fazla bölgeyi de kapsarak yapılabilir. Dar bölge ağız çalışmaları ise genellikle bir il, ilçe ya da bir köyün ağız özellikleri üzerine yapılan çalışmalardır.

Bu çalışma dar bölge ağız çalışmasıdır. Çalışmanın amacı, Bursa ve yöresinde konuşulan ve çeşitli kaynaklarda dağınık şekilde yer alan bir kısım sözcükleri, kaybolmadan tek bir kaynak altında toplayabilmektedir. Çalışma esnasında kaynak gösterimine özellikle dikkat edilmiştir. Bursa ve yöresinde ağız sözlüğü üzerine şimdiye kadar yapılmış herhangi bir çalışmanın bulunmaması, Bursa ve yöresi ağızları üzerine kapsamlı bir çalışmanın henüz gerçekleştirilmemiş olması ve Bursa’nın büyük bir şehir olmasından dolayı ağız özelliklerinin git gide kaybolmaya başlaması bu çalışmanın yapılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur.

Yazılı kaynakların taranması ile yapılan bu çalışmada, az sayıda fonetik değişiklikler olmasına karşın aynı anlama sahip sözcükler tek bir madde başı altında verilerek, derli toplu olmaya özen gösterilmiş ve birkaç istisna dışında Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Derleme Sözlüğü esas alınarak çalışma oluşturulmuştur.

Halk Edebiyatı üzerine yapılan tezler, ağız bilimi üzerine yapılan tezler, yöredeki araştırmacılar tarafından hazırlanan kitaplar ve Uludağ Üniversitesi bünyesindeki hocalarımızın yayınlamış olduğu makalelerin yanı sıra Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Derleme Sözlüğü çalışma esnasında taranan kaynakları oluşturmaktadır.

Çalışmanın ağız kavramı başlığı altında, ağız kavramının çeşitli bilim insanları tarafından yapılan tanımlarına, ağız çalışmalarının önemine, Anadolu'da yapılan ağız çalışmalarının tarihine ve bu çalışmalardan birkaç örneğe yer verilmiştir. Ağız Sözlüğü ve Sözlükçülüğü başlığı altında, ağız sözlüğünün tanımına, bu sözlüklerin önemine, şimdiye kadar yapılan çalışmalara ve ağız sözlükçülüğü üzerine çeşitli bilim insanlarının görüşlerine yer verilirken çalışmanın sözlük kısmında taranan eserlerdeki sözcüklere ve sonuç bölümünde ise genel bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

Çalışmada sözlük kısmının oluşmasında belirlenen ilkeler şunlardır;

- Eş Zamanlılık ve Coğrafi Sınırlılık

Bu çalışma eş zamanlı yaklaşım ile hazırlanmış ve içinde bulunulan zamanın, coğrafi olarak sınırları çizilmiş belli bir alana ait dil verilerini ihtiva etmektedir. Her ne kadar ağız sözlüklerinde yer alan sözcüklerin büyük bir bölümü, dilin tarihi dönemlerinde oluşmuş ses ve yapı özelliklerini taşıyalar da bu sözlüklerde yer alan sözcüklerin zaman içerisinde gerçekleşen ses ve yapı değişikliklerine yer verilmez. Bu sebeple ağız sözlükleri eş zamanlı yaklaşım ile hazırlanır.

- Tutarlılık

Bursa Ağız Sözlüğü isimli bu çalışmada verilen bilgilerin her yönden tutarlı olmasına gayret edilmiştir. Sözlük düzeni, madde başları, tanımlamalar, örnekler hem aynı madde içinde birbiriyle hem de maddeler arasında çelişkiye yer vermeyecek biçimde hazırlanmaya çalışılmıştır.

- Bilimsellik

“Ağız sözlükleri sözlükbilimin ilke ve ölçütlerine uygun şekilde hazırlanmalıdır. Sözlükler başvuru kaynaklarıdır. Dolayısıyla buradaki bilgilerin bilimsel düzeyde olması gerekir” (Gökter, 2010: 18). Bu çalışmanın hazırlanmasında da bilimsellik ilkesi göz önünde bulundurulmuş, çalışma mümkün olduğunca sözlükbilimin gerektirdiği kurallar çerçevesinde hazırlanmıştır.

- Açıklık ve Anlaşılabilirlik

Bu çalışma hazırlanırken kullanılan çeviri yazı işaretlerinden tanımlamaya ve örneklendirmeye kadar sözlükteki her türlü bilginin kullanıcı için açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir.

- Yararlılık

“Ağız sözlüklerinde verilen her bilgi, madde başı sözcüğü açıklamaya yönelik işlevsel bir amaç taşımalıdır. Sözcüğün tanımlanmasına katkısı bulunmayan bilgiler gereksizdir ve sözlüğü amacından uzaklaştırır. Madde başı sözcükle doğrudan ilgisi bulunmayan bilgiler ağız sözlüklerini ansiklopedik sözlüklere çevirmektedir” (Gökter, 2010: 79). Bu nedenle bu çalışmada da madde içinde verilen her türlü açıklamada yararlılık ilkesi göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışma esnasında farklı zorluklarla karşılaşmıştır. Bu zorlukların başında Bursa ve yöresi ile ilgili çok fazla çalışmanın bulunmaması gelir. Bunun yanı sıra yapılan çalışmaların özellikle de lisans tezlerinin oldukça eski bir dönemde yapılmış olması ve bu tezlerin üniversitelerde kayıt altında tutulmaması kaynaklarımızı sınırlandırmıştır. Ulaşılan kaynakların bazılarının ise ağız bilimi alanındaki araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmemiş çalışmalar olması, bizi daha zor durumda bıraksa da en nihayetinde bu çalışma oluşturulmuştur.

Ağız sözlükleri Türk dilinin söz varlığını belirlemede önemli kaynaklardır. Biz de her ne kadar bu amaçla çalışmamızı gerçekleştirmiş olsak da Bursa ve yöresinin söz varlığının bu çalışma içerisindeki sözcüklerle sınırlı olmadığı kesindir. Ancak bu çalışma ile bir nebze de olsa Türk dilinin zenginleşmesinde ve gelişmesinde katkıda bulunulacağı düşüncesindeyiz.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AĞIZ KAVRAMI, TANIMI, KAPSAMI

Ağız araştırmaları henüz yeni sayılabilecek bir bilimdir denilebilir. Dünyada ağız araştırmalarının önemi yaklaşık olarak 19. yüzyılın sonlarında dil bilginleri tarafından tam olarak kabul edilebilinmiştir. Bu dönemden öncesinde daha çok dil bilimi uzmanları edebi dillerin oluşmasına ve dilin evrimleri gibi farklı konulara yönelmişlerdir. Ancak zamanla ağız biliminin önemi anlaşılmiş ve ciddi manada çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Her dilde o dili konuşan toplumların sosyal yaşamı, coğrafyası, tarihi ve kültürüne bağılı olarak çeşitlenmeler görülebilir. Varyasyon olarak adlandırılan bu durum, her biri ayrı bir araştırma konusu olan birden çok “lekt” yani konuşma biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Bu lektlerden dilin coğrafi boyutu ile ilgili olanına ağız ya da diyalect denmiştir (Demir, 2002: 110).

Ağız terimi mevcut kaynaklarda, sözlüklerde ya da ağız araştırmaları üzerine yapılan çalışmalarda farklı şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin; Türkçe sözlükte ağız kavramı, “Aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılıklar gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine veya sınıflara özgü olan konuşma dili” (TS: 44) olarak tanımlanırken Zeynep Kormaz, Gramer Terimleri Sözlüğü isimli kitabında ağız kavramını “ Bir dilin veya bir lehçenin yazı diline oranla ve çoğunlukla ses, bazen de şekil, anlam ve söz varlığı bakımından bir birinden çok az ayrılan konuşma biçimleri” (2010: 12) olarak tanımlamıştır. Muahrem Ergin Dil Bilgisi kitabında ağızı “bir dilin bir şive içinde mevcut olan ve söyleyiş farklarına dayanan küçük kollara, bir memleketin çeşitli bölge ve şehirlerinin kelimeleri söyleyiş bakımından birbirinden ayrı olan konuşmalarına verilen ad” (1998: 10) olarak tanımlarken Nurettin Demir ağız terimi için “Ağız, aynı kökenden geldiği üst sistem durumundaki bir standart dile bağılı, doğal olarak ortaya çıkmış; aile ve dost çevresinde, iş yerlerinde; okuryazarlığı az, bulunduğu bölgeden uzun süre ayrı kalmamış insanlarca sözlü iletişimde dilin başka türleriyle karşı karşıya gelme oranına göre değişen biçimde kullanılan, resmi ortamlarda kullanılmasından kaçınılan, yazılı bir gelenek oluşturamamış, iletişim alanı sınırlı, bağılı

olduğu üst sistemden dilin her alanında karşılıklı anlaşmanın korunacağı oranda ayrılabilen, prestiji standart dile göre daha az yerel konuşma biçimleridir” (2002: 114) tanımını kullanmaktadır. Her ne kadar çeşitli kaynaklarda ağız kavramının tanımı farklı şekillerde yapılmış olsa da genel hatları ile ağız kavramı için bir dilin çoğunlukla ses farklılıklarına dayanan konuşma biçimidir diyebiliriz.

Bir ağzın oluşmasında “ ‘Coğrafya-dil’ ve ‘tarih-dil’ arasındaki sıkı ilişkiye bağlı olarak “yer” ve “zaman” büyük rol oynar. Bir dil ya da lehçe farklı coğrafi bölgeler, fiziki şartlar altında, zaman içinde geçirdiği sosyokültürel ve tarihi değişikliklerle ağızlara ayrılır” (Gemalmaz, 1999: 8-10). Ağızlar yazı diline oranla özellikle ses bilgisel yönden daha hızlı değişimler gösterebilir.

Bir ağzın sınırlarını belirlemek, o ağzın nerede konuşulmaya başlayıp nerede sona erdiğini bulmak oldukça zor bir iştir. Genellikle ağızlar, o ağzı konuşan halkın bağlı oldukları devlet sınırları ile kısıtlanmaktadır. Ancak bu durumun yanlış bir sınırlama olduğu aşikardır. Örneğin günümüzde Anadolu ağızları kavramı sadece Anadolu coğrafyasındaki ağızları kapsamaktadır ancak Kıbrıs Türk ağızları, Irak Türkmen ağızları ve Suriye Türk ağızları da Anadolu ağızları ile birçok yönden benzerlik göstermektedir. Ağızlar çok geniş bir bölgeyi kapsayabilir. Ancak ağızları belli bir mahalle ya da köy gibi dar bir bölgeye indirgemek de mümkündür. Bu durum özellikle farklı etnik yapılaraya sahip büyük şehirlerde sıklıkla görülebilir. Örneğin Bursa'nın bazı köylerinde yörlere ait ağız özellikleri görülebilir iken bazı köylerinde ise göçmenlere ait ağız özellikleri görülebilir.

Ağız araştırmaları bize çeşitli bilgiler sunmaktadır. Bu araştırmalar hem dilin tarihi seyrini ortaya koymakta bize yardımcı olurken hem de eski dönemlerde kullanılan ancak standart dilde kullanılmayan birçok sözcüğü içinde barındırır. Bu sözcükler sayesinde standart dilin tarihi dönemlerinde yazılmış metinlerin daha kolay okunması ve anlaşılması sağlanır. Ayrıca ağız araştırmaları hem eş zamanlı hem de art zamanlı dil incelemeleri için bizlere veriler sunar. Bütün bunların yanısıra ağız araştırmaları sadece dil bilgisine değil aynı zamanda coğrafya, tarih, toplumbilim gibi çeşitli bilim dallarına da katkıda bulunur. Örneğin Anadolu ağızlarında bulunup Türkiye Türkçesinin yazı dilinde bulunmayan birçok sözcük günümüzde Türkçenin diğer lehçelerinde varlığını sürdürmektedir. Bu durum Anadolu'da yaşayan toplumların Türkçenin farklı lehçelerini

konuşan diğer toplumlarla daha öncesinde bir etkileşim içerisinde yer aldığına göstermektedir. Dolayısıyla bu veriler tarih araştırmaları için birer dayanak olarak gösterilebilir.

Bütün bunlar bize ağız araştırmalarının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Gemalmaz ağız araştırmalarının önemini şu sözlerle açıklar. “ Bir dilin evrim tarihini yazacak olan dil bilgini için ağız araştırmacılarının derleyip değerlendirdiği malzeme kadar değerli bir diğer kaynak düşünülemez. Çünkü, dil bilgininin dilin tarihini düzenlemekte yararlanacağı eski metinler, hiçbir zaman devirlerinde konuşulan dili olduğu gibi yazıya geçirmiş değillerdir ve bu metinlerin incelenmesinin çok özel eleştiri ve uçsuz bucaksız bir çalışma gerektirdiği unutulmamalıdır (1999: 6).

1.2. TÜRKİYE’DE AĞIZ ÇALIŞMALARI

Türkiye’de ağız çalışmaları 19. yüzyıla dayanmaktadır. 1867 yılında A. Maksimov’un Hüdavendigar ve Karamanlı ağızları üzerine yazdığı “*Opit izslédovanija tyurskich dialektov v Chudavendigarě i Karamanii*” adlı eser bu alanda bir başlangıç olarak görülebilir (Gökçe, 2019: 80). 1867 yılından 1940 yılına kadar geçen süre içerisinde yapılan ağız çalışmaları daha çok yabancı araştırmalar tarafından yürütülen çalışmalardır. Bu sebeple bu dönem daha çok yabancı araştırmacılar dönemi olarak adlandırılır. Bu dönemde A. Maksimov, J. Thurty, I. Kunos, K. Foy, V. Psarev, L. Bonelli, F. Giese, J. Deny, M. Rasanen, T. Kowalski gibi yabancı araştırmacılar Anadolu ağızları üzerine önemli çalışmalar yapmışlardır. Ancak yapılan bu çalışmalarda araştırmacıların Türk dilini tam olarak bilmemelerinden dolayı özellikle derlemelerde bazı eksiklikler vardır.

1940 yılından sonra özellikle Türk Dil Kurumunun da teşvikleri ile Anadolu ağızlarına olan ilgi artmaya başlamıştır. 1940 yılı ve sonrası daha çok yerli araştırmacılar dönemi olarak adlandırılmaktadır.

Anadoluda ağız araştırmalarının öncüsü olarak Ahmet Caferoğlu gösterilmektedir. Caferoğlu’nun Anadolunun çeşitli bölgelerinden derlemeler yaparak oluşturduğu 9 ciltlik derleme külliyyatı Anadolu ağızları üzerine yapılan ilk yerli araştırmalardan biri olarak görülebilir. Caferoğlu’nun ardından ise Zeynep Korkmaz, Tuncer Gülensoy, Efrasiyap Gemalmaz, Turgut Günay, Ahmet Bican Ercilasun, Ahmet

Buran, Leyla Karahan vb. gibi birçok isim Anadolu ağızları üzerine çalışmalar yapmıştır.

Günümüzde de özellikle üniversitelerde bitirme tezleri başta olmak üzere Anadolu ağızları üzerine birçok çalışma yapılmıştır ve yapılmaya da devam etmektedir. Bu sebeple Anadolu ağızları üzerine oldukça fazla çalışma oluşturulmuş ve bir bibliyografya çalışmasına ihtiyaç duyulmuştur. Anadolu ağızları üzerine ilk bibliyografya çalışması Sadettin Buluç tarafından hazırlanmıştır (Buluç, 1940: 327-333). Buluç bu çalışmasında, ağız çalışmalarının başlangıcından 1940 yılına kadar olan kısmına yer vermiştir. Daha sonra Kayahan Erimer “*Anadolu ve Rumeli Ağızları Üzerinde Bir Bibliyografya Denemesi*” isimli eseri yayınlamıştır (Erimer, 1970: 211-236). Son olarak ise Tuncer Gülensoy ve Ercan Alkaya tarafından “*Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası*” isimli kitap yayınlanmıştır (Gülensoy-Alkaya, 2011). Bu kitap Anadolu ağızları bibliyografyası üzerine hazırlanan en kapsamlı çalışmalardan biridir.

Anadolu ağızları üzerine yapılan çalışmaların tasnifi Zeynep Kormaz’ın (1976) makalesinden yola çıkılarak

1. Derleme Çalışmaları
2. Hem Derleme Hem Araştırma Niteliğindeki Çalışmalar
3. Belli Konuları Ele Almış Çalışmalar

olarak 3 ana başlık altında toplanabilir. Aşağıda bu tasnife örnek olarak Anadolu ağızları üzerine yapılmış önemli çalışmalardan birkaç örnek verilmiştir.

- **Derleme Çalışmaları**

Ahmet Caferoğlu, *Anadolu Ağızlarından Toplamalar*, Ankara: TDK Yay. 1994.

Hamit Zübeyr Koşay, “*Türk Halk Dilindeki Yemek Adları*” *Nemeth Armağanı*, Ankara: TDK Yay. 1962, s. 289-317.

Hamza Zülfiyar, *Bitlis’ten Derlenmiş Atasözleri, Deyimler, Alkış, Kargış ve Bilmeceler*, Türkoloji Dergisi, 1968, s.65-105.

Ömer Asım Aksoy, *Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler I-II*, Ankara: TDK Yay. 2004.

- **Hem Derleme Hem Araştırma Niteliğindeki Çalışmalar**

Ahmet Günşen, *Kırşehir ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: TDK Yay., 2000.

Cemil Gülseren, *Malatya İli Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük ve Dizinler)*, Ankara: TDK Yay., 2000.

Gürer Gülsevin, *Uşak İli Ağızları (Dil Özellikleri-Metinler-Sözlük)*, Ankara: TDK Yay., 2002.

Selahattin Olcay, *Erzurum Ağzı (İnceleme- Derleme- Sözlük)*, Ankara: TDK Yay., 1966.

Tuncer Gülensoy, *Kütahya ve Yöresi Ağızları. (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Ankara: TDK Yay. 1988.

Turgut Günay, *Rize İli Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Ankara: TDK Yay. 1978.

Hatice Şahin, Şükrü Baştürk, Mustafa Uluocak, Süleyman Eroğlu, *Bursa Yerli Ağızları*, Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2019.

- **Belli Konuları Ele Almış Çalışmalar**

Ahad Üstüner, *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, Ankara: TDK Yay., 2000.

Ahmet Buran, *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hal) Ekleri*, Ankara: TDK Yay., 1996.

Ahmet Caferoğlu, “*Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Ünlü Değişmeleri*”, TDAY-Belleten, Ankara: TDK Yay., 1964, s. 1-32.

Hasan Eren, “*Anadolu Ağızlarında Rumca, İslavca ve Arapça Kelimeler*”, TDAY-Belleten, Ankara: TDK Yay., 1960, s. 295-371.

Leyla Karahan, *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Ankara: TDK Yay., 1996.

Yukarıda verilen bu örneklerin sayısı artırılabilir. Bütün bu ağız çalışmalarının nihai hedefi ise ağız atlasının oluşturulmasıdır diyebiliriz. Ağız atlası, bir dilin veya

lehçenin ağızlarındaki ses bilgisi, şekil bilgisi özelliklerine ve söz varlığına göre hazırlanmış olan, bunların yayılış alanlarını gösteren haritaların oluşturduğu atlas (Korkmaz, 2010: 12) olarak tanımlanır. Türkiye’de ağız atlası konusunda henüz geniş çaplı bir çalışma yapılmamıştır. Yapılan bazı ağız çalışmalarının sonunda ağız haritaları yer almasına karşın bu çalışmalar dar bölge çalışmalarıdır. Ülkemizde bu konu ile ilgili ilk önemli çalışma Leyla Karahan tarafından gerçekleştirilmiştir. Karahan, ‘*Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*’ (2014) isimli kitabının sonunda ses, şekil ve söz dizimi farklılıklarına dayanarak toplam 28 ağız haritasına yer vermiştir. Karahan’ın çalışmasının ardından Erdoğan Boz ve Semra Günay Aktaş ‘*Eskişehir İli Dil Atlası*’ (2017) isimli çalışmayı hazırlamışlardır. Çalışmada Eskişehir’de yaşayan çeşitli etnik gruplarının dil özelliklerinden hareketle toplam 123 haritaya yer verilmiştir. Ahmet Buran ise ‘*Doğu ve Güneydoğu Anadolunun Dil Atlası*’ (2009) isimli çalışmasında Doğu ve Güneydoğu Anadoludaki etnik grupların dil özelliklerinden hareketle bir atlas oluşturmuştur. Ancak günümüzde halen Türkiye’nin bir ağız atlası oluşturulmamıştır. Bu konuda Türk Dil Kurumunun çalışmalarını sürdürdüğü bilinmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

1. AĞIZ SÖZLÜĞÜ ve AĞIZ SÖZLÜKÇÜLÜĞÜ

Sözlük, “bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre alarak tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eser, lügat” (TS: 2157) olarak tanımlanır. Sözlükbilim ise “bir dilin veya karşılaştırmalı olarak çeşitli dillerin söz varlığını sözlük biçiminde ortaya koyma yöntemlerini ve uygulama yollarını gösteren dil bilimi dalıdır” (Korkmaz, 2010: 199).

Sözlükler, bir dilin sözcüklerini yine o dille tanımlamasının yanı sıra ayrıca başka dillerdeki karşılıklarını gösterip açıklayabilir. Bu sebeple sözlükler hem tek dilli hem de iki dilli ya da çok dilli olarak adlandırılır.

Bir dilin söz varlığını içeren sözlükler, özellikle öğretim kurumlarında yaygın olarak kullanılan kaynaklardır. Sözlükler, çoğu zaman dili doğru telaffuz edebilmek, sözcüklerin cümle içerisindeki anlamlarını ayırabilmek ve yanlışsız konuşup yazmak amacıyla başvuru çalışmalarıdır. Ayrıca özellikle eski dönemlerde yazılmış ve bilimsel değere sahip sözlükler, filologlar başta olmak üzere birçok bilim insanı tarafından bilimsel çalışmalarda tercih edilen önemli kaynakları oluşturur.

Sözlük çalışmalarının ilk ne zaman ve kim tarafından başlatıldığı bilinmemektedir. Ancak “tarihte bilinen en eski sözlük Akadca karşılıklar klavuzu niteliğindeki *Urra Hubullu*’dur. Sözcüklerin konularına göre düzenlendiği sözlük yirmi dört tableten oluşmaktadır. Yaklaşık olarak MÖ. 2300 yılında Akad İmparatorluğu’nda ortaya konulduğu sanılan sözlüğün tabletleri Suriye’deki Ebla kalıntıları arasında bulunmuştur. Sözlük bugün Fransa’da Louvre Müzesi’ndedir” (Akalin, 2010: 271). Türk tarihinin bilinen en eski sözlüğü ise Kâşgarlı Mahmud tarafından yazılan “*Divânu Lugâti’t- Türk*”dür. Sözlük 1072-1074 yılları arasında, Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılmıştır. *Divânu Lugâti’t- Türk*’den sonra ise Türkçenin farklı dönemlerinde birçok sözlük yazılmıştır. Zemahşeri tarafından hazırlanan “*Mukaddimet-ül Edep*”, Ali Şir Nevai tarafından hazırlanan “*Muhakemet-ül Lügatayn*”, Afyonkarahisarlı Mustafa Ahteri tarafından hazırlanan “*Ahter-i Kebir*”, Ahmet Vefik

Paşa tarafından hazırlanan ve iki cilt olan “*Lehçe-i Osmani*”, Şemsettin Sami tarafından hazırlanan “*Kamus-ı Türki*” ve Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan “*Türkçe Sözlük*” bu sözlüklerden sadece birkaçıdır.

Ağız sözlüğü “Belirli bir bölgede konuşulan, yazı dilinde yer almayan yahut anlam farklılıkları olan kelimelerin sözlüğüdür” (Akar, 2009: 4). Ağız sözlükleri, ağız derleme çalışmaları sonucunda elde edilen sözcüklerin sözlük kuralları çerçevesinde biraraya getirilmesiyle ortaya çıkarılan bilimsel çalışmalardır. Bu sözlükler, standart dile göre değişime daha fazla açık olan ağızlara ait söz varlığını içerir. Bundan dolayı ağızlara ait dil malzemesini ortaya çıkarmak standart dile göre daha zordur. Standart dil, kurallaşmış ve her türlü yazılı kaynakdan ulaşılabilecek bir malzemeye sahip olmasına rağmen ağızlar yazılı kaynaklarda bulunmayan, bulunsa dahi anlamca farklılıklar gösteren ve daha çok sözlü olarak ortaya çıkan söz varlığına sahiptir. Bu söz varlığını tespit edebilmek ve yazılı olarak kayda geçirmek sözcüklerin unutulmaması, yazı diline katkı sağlanması açısından önemlidir.

Ağız sözlüklerinin amacı, bir bölgenin söz varlığını tespit ederek o söz varlığını kayıt altına almaktır. Ağız sözlükleri, bir dilin söz varlığının belirlenmesinde, o bölgede var olan sözcüklerin kaybolmadan gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli rol oynarlar. Ayrıca ağız sözlükleri, ağız bilimi üzerine çalışan bilim insanları için önemli kaynakları oluşturmakta ve bir dilin tarihi süreci hakkında önemli bilgileri barındırmaktadır. Alman bilim insanı Hans Peter Kühn ağız sözlüklerinin amaçlarını şu şekilde sıralar;

1. Bir dil çesidi olarak “*dialekt*”in tanımı.
2. Dilbilim çalışmaları için veri tabanı ve aracı olma (coğrafi dilbilim).
3. Diğer araştırma alanları için veri tabanı ve aracı olma (tarih, etimoloji...).
4. Özel bir ağzın korunmasını sağlama.
5. Dil öğretimi için araç olma.

Kühn’ün ağız sözlüklerinin amaçları üzerine yaptığı bu açıklamaya ek olarak Isaev bir tespitte daha bulunmuştur.

6. Terminoloji ve standart dil ile ağızların karşılıklı sözlük birimlerinin durumunu tanıtmak için kaynak olma (bkz. Gökter, 2010: 69).

Bir ağız sözlüğünün muhtevasında kesin olarak nelerin yer alması gerektiği belirlenebilmiş değildir. Ancak hazırlanan birçok ağız sözlüğünde genellikle yöreye özgü sözcükler, deyimler, atasözleri, standart dilde yer almasına rağmen yöre ağızında farklı anlamda kullanılan sözcüklere yer verilmiştir. Ayrıca derleme yapılan yörenin adı, derleme yapılan kişinin adı ya da taranan eserlerin adlarına da genellikle ağız sözlüğü içerisinde yer verilmiştir. Bunların dışında sözlüğü hazırlayan kişi, gerekli açıklamalarda bulunarak çocuk dilinde bulunan sözcükler, standart dille arasında anlam farkı bulunmayan, küçük fonetik farklılıklar taşıyan sözcükler vb. gibi sözcüklere sözlük içerisinde yer verebilir.

Ağız sözlükleri ağırlıklı olarak ağız bilimi üzerine çalışma yapan bilim insanları ve amatör derleyiciler tarafından kullanılır. Bunun yanı sıra üniversitede ilgili alanda eğitim gören öğrenciler ve bu alan ile ilgili eğitim veren akademisyenler tarafından da tercih edilir. Ağız sözlükleri genellikle dar bir alanın sözlüğü olduğu için ve genellikle konuşma dilini kapsadığı için standart dilin sözlüklerine göre çok fazla kullanıcı tarafından tercih edilmese de günümüzde birçok sosyolog, arkeolog, folklorist, gezi bilimci tarafından kullanılmaktadır.

Ağız sözlüklerinin tasnifi üzerine şimdiye kadar çok fazla çalışma yapılmamıştır. Bu konu ile ilgili bir çalışma yapan Nurettin Demir ağız sözlüklerini üç farklı ölçütü göz önünde bulundurarak şu şekilde tasnif eder:

- Malzeme Alınan Bölgenin Sınırlarına Göre

1. Derleme Sözlüğü ya da Ziraat Terimleri Sözlüğü gibi standart dilin geçerli olduğu sahadaki ağızların hepsinden veya mümkün olduğunca geniş bir kesiminden malzemeye yer veren bölgeler üstü veya genel ağız sözlükleri.

2. Daha dar bir bölgeden, mesela belli bir ağız grubundan veya bir coğrafik bölgedeki ağızlardan malzemeye yer veren geniş bölge ağız sözlükleri.

3. İl, ilçe, köy gibi daha küçük bir bölgede konuşulan, oldukça homojen bir ağzın veya ağız grubunun söz dağarcığının tespit edildiği dar bölge ağız sözlükleri.

- İçerisindeki Malzemeye Göre

1. Genel Ağız Sözlükleri
2. Atasözleri ve Deyimler
3. Dualar-Beddualar
4. Belli Bir Saha İle İlgili Kelimeleri İçine Alan Özel Sözlükler

- Madde Başlarının Sıralanmasına Göre

1. Alfabe Sırasına Göre Sıralanan Sözlükler
2. Etimolojilerine Göre Sıralanan Sözlükler
3. Anlam Alanlarına Göre Sıralanan Sözlükler (1999: 68-69).

1.2. TÜRKİYE’DE AĞIZ SÖZLÜĞÜ VE AĞIZ SÖZLÜKÇÜLÜĞÜ

Ağız sözlükçülüğü, Türkiye’de henüz kendine has ilke ve yöntemleri olan bilimsel bir araştırma alanına sahip değildir. Türkiye’de 1860’lı yıllardan bu yana bir disiplin (diyalektoloji) olarak ağızlar üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Ancak Türkiye’de ağız sözlükçüğü, henüz üzerinde ayrı çalışmalar yapılan bir disiplin olarak görülmemektedir. Türkiye’deki ağız araştırmalarında derleme ve inceleme alanında oldukça fazla çalışma olmasına karşın söz varlığı alanındaki çalışmalar sınırlı sayıdadır. Hem sözlükbilim hem de ağız biliminin ortak bir disiplini olan ağız sözlükçülüğü Türkiye’de bu sebeple henüz tam bir bilimsel araştırma alanı oluşturamamıştır. Fakat tüm bunlara rağmen Türkiye’de ağızların söz varlığını ortaya koymayı amaçlayan müstakil ağız sözlüğü çalışmaları da yok değildir.

Türk dilinin bilinen ilk sözlüğü olmasına karşın *Divânu Lugâti’t- Türk*’ü Türk dilinin bilinen ilk ağız sözlüğü olarak da gösterebiliriz. Kaşgarlı Mahmud, bu eserinde hem Karahanlı Türkçesinin söz varlığını ortaya koymuş hem de çeşitli Türk boylarından sözcükler derleyerek bu Türk boylarının da söz varlığını ortaya koymaya çalışmıştır. Bu sebeple *Divânu Lugâti’t- Türk*’ü Türk dilinin bilinen ilk ağız sözlüğü olarak da gösterebiliriz. Sonraki dönemlerde ise Harezmi Türkçesinde “*Mukaddimetü’l- Edeb*”, Kıpçak Türkçesinde “*Codex Cumanicus, Kitâbü’l-idrak*”, Çağatay Türkçesinde “*Muhakemetü’l Lügateyn, Abuşka Lügâti*”, Osmanlı Türkçesinde “*Ahter-i Kebîr, Vankulu Lügâti, Tuhfe-i Vehbi*” gibi eserleri, yazıldığı dönemlerdeki dil ve lehçe

coğrafyası içerisinde yer alan ağızlara ait sözcüklere de yer verdikleri için ağız sözlükleri çerçevesi içerisinde almak yanlış olmayacaktır (Akar, 2009: 5). Bunların yanı sıra Osmanlı döneminde “*Lehçe-i Erzurum, Aydın Lügati*” gibi yalnız ağız sözcüklerini içeren sözlükler de yazılmıştır.

Türkiye’de ağız sözlükleri üzerine çalışmalar, Türk Dilini Tetkik Cemiyetinin (Türk Dil Kurumu) kurulması ile başlamıştır. Cemiyet, 1933-1935 yılları arasında 150 bin civarında sözcük derlemiş ve bu sözcükleri “*Türkiye’de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi*” adıyla toplu halde yayınlamıştır. Daha sonra ise ikinci bir derleme çalışması yapılmış ve her iki derleme çalışmasının sonucunda elde edilen sözcükler 1963-1982 yılları arasında toplu halde “*Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*” adıyla yayınlanmıştır. Hazırlanan bu genel ağız sözlüğünün ardından müstakil ağız çalışmalarında da genellikle çalışmalarının sonuna sözlük kısımları konulmuştur. İlerleyen süreçlerde ise yalnızca bir bölgenin söz varlığını ortaya çıkarmayı amaçlayan ağız sözlüğü çalışmaları yapılmaya başlanmıştır.

Türkiye’de hazırlanan ağız sözlüğü çalışmalarını genel ağız sözlükleri ve dar bölge ağız sözlükleri olarak ikiye ayırabiliriz. Aşağıda genel ağız sözlüğü ve dar bölge ağız sözlüğü çalışmalarına örnekler verilmiştir.

- **Genel Ağız Sözlükleri**

Türk Dil Kurumu, *Türkiyede Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi*, Ankara: TDK Yay., 1939-1957.

Türk Dil Kurumu, *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*, Ankara: TDK Yay., 1963-1982.

Hamit Zübeyr Koşay, İshak Refet Işıtman, *Anadilden Derlemeler*, Ankara: TDK Yay., 1932.

- **Dar Bölge Ağız Sözlükleri**

Ahmet Buran, Nadir İlhan, *Elazığ Yöresi Söz Varlığı*, Ankara: TDK Yay., 2008.

Ahmet Günşen, *Kırşehir ve Yöresi Ağızları Sözlüğü*, Ankara: Ocak Yay. 2001.

Ahmet Türkmenoğlu, *Çukurova Kadirli Dağkolu Türkmen Ağzı Sözlüğü*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay., 2008.

A. Arif Uyguç, *Aydın Ağzı ve Sözlüğü*, Aydın: Tunç Ofset ve Matbaacılık, 2005.

Ceyhun Vedat Uygur, *Denizli İli Ağz Sözlüğü (Yapı-Köken)*, Denizli: Fakülte Kitabevi., 2007.

Esat Bozyiğit, *Ankara İli Ağz Sözlüğü*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1998.

Faruk Güçlü, *Neşsehir ve Yöresi Ağz Sözlüğü*, Ankara: Ürün Yay., 1999.

Gülseren Tor, *Mersin Ağz Sözlüğü*, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 38, 2004.

Hüseyin Hüsnü, *Kayseri Sözlüğü*, Kayseri: Yeni Matbaa, 1934.

İsmail Kara, *Güneyce- Rize Sözlüğü. Bir Doğu Karadeniz Koyunun Hafızası ve Nâtkası*, İstanbul: Dergah Yay., 2001.

Mehmet Emin Ergin, *Urfa Ağz Sözlüğü*, Şanlıurfa: Harran Yay., 1982.

Salim Küçük, Mümin Ateş, *Ordu Ağz Söz Varlığı*, Ankara: Gece Kitaplığı Yay., 2017.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. SÖZLÜK

-A-

- a** : 1. Tek başına sözlüksel bir anlamı olmayan, fakat konuşanın düşünürken vb. durumlarda sözlerinin arasına serpiştirdiği bir söz. (TAA: 2)
- : 2. Şaşma bildiren ünlem. (TAA: 2)
- : 3. Getirildiği cümledeki yargıyı onaylaylamak ya da anlamı pekiştirmek ve karşıdaki kişinin de bildiği ya da bildiği farz edilen bir şeyi ona tekrar hatırlatmak için kullanılan bir söz. (TAA: 2)
- aah** : Hayır, yok, olmaz, istemiyorum anlamına gelir. (*İznic –Bursa; DS: 1)
- aba** : Abla, büyük kız kardeş. (İsmetiye –Bursa; DS: 2, TAA: 3)
- [āba]** : (BKYKAİ: 167)
- abacı kebeci** : Uzak yakın akraba, tanıdık (-Bursa; DS: 5)
- abadan** : Kalın kumaştan yapılmış, işlemeli, cepkene benzer bir çeşit ceket. (-Bursa; DS: 6)
- aba gibi at-** : 1. Büyük söz söylemek, mübalağalı konuşmak. (*Mustafakemalpaşa, *İnegöl –Bursa; DS: 6)
- : 2. Yüksekten atmak, palavra savurmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 6)
- [aba yeninden at-]:** (Nilüfer –Bursa DS: 6)
- : 3. Öğünmek. (-Bursa; DS: 6)
- aba-** : Men etmek, alıkoymak. (-Bursa; DS: 8)
- aban aban** : Bön bön. (İsmetiye –Bursa; DS: 8)
- abanla-** : Geniş adımlarla hızlı hızlı yürümek. (*Mudanya –Bursa; DS: 8)
- aBardman** : Apartman. (TAA: 7)
- abcemal** : Abülcemal, kişi adı. (TAA: 4)
- abdast** : Abdest. (TAA: 4)
- abdestlik** : Evlerde el, yüz ve bulaşık yıkanan yer. (İsmetiye –Bursa; DS: 16)
- [apdāzık]** : (BKYKAİ: 168)

- abe** : Teklifsiz konuşmada seslenme ve dikkati çekme ünlemi. (*İzник, *Mustafakemalpaşa, Nilüfer –Bursa; DS: 17)
- abele** : Böyle. (TAA: 4)
- ābey** : Abi, büyük erkek kardeş. (BKYYKAİ: 167)
- [abêy]** : (TAA: 4)
- abır** : Obur, çok yiyen. (-Bursa; DS: 21)
- [abulabıt]** : (-Bursa; DS: 21)
- abire** : Bura. (TAA: 4)
- [abu]** : (TAA: 5)
- abuk sapık** : Saçma sapan, gelişi güzel, ileri geri. (-Bursa; DS: 19)
- [abuk subuk]** : (*Mudanya –Bursa; DS:19)
- [apık sapık]** : (İsmetiye –Bursa; DS: 19)
- abo** : Şaşma ünlemi. (*İzник –Bursa; DS: 24)
- [aba]** : (-Bursa; DS: 25)
- [abey]** : (Nilüfer –Bursa; DS: 25)
- [abū]** : (İsmetiye –Bursa; DS: 26)
- [abuğ]** : (-Bursa; DS: 27)
- abraş (I)** : **1.** Yüzü, vücudu alaca benekli, lekeli hayvan veya adam.(-Bursa; DS:2)
: **2.** Alnındaki beyazlık alt dudağına kadar inen at, inek, manda, köpek vb. hayvan. (*Mudanya –Bursa; DS: 29)
: **3.** Biçimsiz, çirkin. (*Orhangazi –Bursa; DS: 29)
- abraş (II)** : Bağdaş. (*İzник –Bursa; DS: 29)
- ac** : Açlık. (TAA: 7)
- aca** : Amca. (Apolyont –Bursa; DS: 35)
- acaca** : Zeytin. (*Gemlik –Bursa; DS: 36)
- acans:** : Ajans, haberler. (BKNMATGHO: 398)
- acamı** : Toy, eli işe alışmamış, tecrübesiz, acemi. (İsmetiye –Bursa; DS: 37)

- acar** : Kuvvetli, gürbüz, dinç, iriyarı. (*İznic, *Mustafakemalpaşa, -Bursa; DS: 39)
- acar (II)** : Cesur, kabadayı, gözü pek, atılgan, yiğit. (-Bursa; DS: 39)
- acarlan-** : İnsan, hayvan veya bitki kuvvetlenmek, gürbüzleşmek, gelişmek, boy atmak. (Bursa; DS: 41)
- acartav** : Tam tav. (-Bursa; DS: 41)
- acer** : Yeni. (*Mustafakemalpaşa, -Bursa; DS: 38)
- acep** : Acaba. (BKYKAİ: 167)
- acı** : Aşısız fidan, yabani ağaç. (*İnegöl –Bursa; DS: 44)
- acı ağaç** : Verimsiz, aşı tutmayan ağaç. (BDYDSK: 90)
- acı çiğdem** : Colchicum Liliaceae. (Bağlı –Bursa; DS: 45)
- acıh -** : Acıkmak. (TAA: 7)
- acıık (I)** : Biraz, azıcık, pek az. (-Bursa; DS: 42, BKYKAİ: 167)
- [acıık]** : (BBÖ: 149)
- acıık (II)** : Keder, ıstırap, elem. (-Bursa; DS: 48)
- acıkalabak** : İlaç olarak kullanılan geniş yapraklı bir ot. (-Bursa; DS: 48)
- acıkavun** : Bir otun, acı suyu sarılığa ilaç olarak kullanılan ve kavuna benzeyen küçük meyvesi. (*İznic –Bursa; DS: 48)
- [acı düvelek]** : (Aksu –Bursa; DS: 48)
- acıklandır-** : Üzecek can sıkacak şeyler söylemek, yapmak. (-Bursa; DS: 49)
- acından** : Açlıktan. (BKYKAİ: 167)
- acıın-** : Dert yanmak, sızlanmak. (-Bursa; DS: 51)
- acısu** : 1. Maden suyu. (*İnegöl –Bursa; DS: 53)
: 2. İçmeye elverişli olmayan, tuzlu, kireçli, kükürtlü su. (İsabey –Bursa; DS: 53)
- acı yonca** : Hayvan yemi olarak kullanılan, küçük ve koyu yeşil yapraklı yabani yonca. (*İnegöl –Bursa; DS: 54)

- acur** : Buruşuk kabuklu, üzeri ince çizgili, boz renkli bir çeşit hıyar. (-Bursa; DS: 52)
- acun** : Acı un. (BDY: 147)
- açacak** : Anahtar. (*İznic -Bursa; DS: 56)
- [aççak]** : (*İznic –Bursa; DS: 56)
- [açkıkç]** : (-Bursa; DS: 56)
- açan** : Ne yazık. (İsmetiye – Bursa; DS: 57)
- aç çal-** : Aşermek. (BDYDSK: 83)
- açdur-** : Açtırmak. (TAA: 10)
- açık ağızlı** : Boş boğaz, geveze. (İsmetiye – Bursa; DS: 58)
- açık eşkin** : Atın sık ve çevik adımlarla yürüyüşü. (*İnegöl –Bursa; DS: 59)
- açıl- (I)** : (Tüfek) patlamak. (TAA: 10)
- açıl- (II)** : Kendine gelmek. (BDYDSK: 83)
- açkı (I)** : Tabaklanmış derinin yüzünü parlatmaya yarayan kalın camdan, silindir şeklinde bir alet. (-Bursa; DS: 60)
- açkı (II)** : Cila, perdah. (-Bursa; DS: 60)
- açkıcı** : Yufka açan kişi. (-Bursa; DS: 58)
- açma** : Orman içinde veya fundalıkta yakılarak, köklenerek açılan tarla. (*İnegöl –Bursa; DS: 60)
- açuḡ** : Açık. (TAA: 11)
- ad-** : Atmak. (TAA: 11)
- adagöde** : İnsan ve hayvan vücudunun aşırı derecede şiştiğini anlatır. (-Bursa; DS: 61)
- adak** : Gözleme. (BDYDSK: 85)
- adak yapma** : Kişinin istediği bir durumun olması sonucu şükür olarak gözleme yapıp halka dağıtması. (BKYKAİ: 167)
- adamlık** : Düğün veya bayramlarda giyilen elbise, yabanlık. (İsmetiye –Bursa; DS: 63)

- adamsı adamsı kok-:** Hiçbir işi becerememek, beceriksiz olmak. (BDYDSK: 83)
- adaş** : Dost, arkadaş. (İsmetiye –Bursa; DS: 64)
- ādır-** : Yüklü eşek at vb. gibi binek hayvanlarında yükün bir tarafının ağır basması. (BKYKAİ: 167)
- adısa** : Oysa. (BF: 44)
- adıyaman** : Şeftali. (-Bursa; DS: 67)
- adla-** : Atlamak. (TAA: 15)
- adli** : Düğünde erkek tarafından kız almaya gelen atlı grup. (TAA: 15)
- afakan** : **1.** Yürek oynaması, çarpıntı, iç sıkıntısı, hafakan. (-Bursa; DS: 68)
: **2.** Öfke, sinir. (-Bursa; DS: 69)
- afal** : Aptal, sersem, şaşkın. (-Bursa; DS: 69)
- afallamak** : Sersemleşmek. (BDYDSK: 83)
- afar** : Ispanak vb. sebzelerle yapılan börek, pide. (-Bursa; DS: 70)
- afart-** : Mübalağa etmek, abartmak, şişirmek. (Nilüfer –Bursa; DS: 71)
- afat** : Zarar veren yağış. (BDY: 147)
- afek** : Eğlence. (BDYDSK: 85)
- aféd-** : Affetmek. (TAA: 16)
- afil uful** : Yorgun argın. (-Bursa; DS: 72)
- afkala-** : Öfkeyle söylenmek, kızmak, bağırmak. (BDYDSK: 89)
- agrık** : Hastalık. (YKAÜ: 307)
- ağ** : Tarlaları sınırlayan dikenli ağaç, çit. (-Bursa; DS: 78)
- ağa** : Ağabey, büyük erkek kardeş. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 75)
- ağababa** : Büyükbaba. (-Bursa; DS: 79)
- [ağbaba]** : (-Bursa; DS: 79)
- ağaç kulak** : **1.** Kara sabanın yanlarına takılan ve toprağı iki tarafa atan ağaç. (-Bursa; DS: 81)
: **2.** Semerin ön ve arkasında bulunan ve hayvana yük yükletirken ipleri geçirmeye yarayan çıkıntılar. (-Bursa; DS: 81)

- ağal** : Gece, kırdan yatırılan koyun sürüsünü korumak için yapılan çitle çevrili yer, açık ağıl. (İsmetiye –Bursa; DS: 81)
- ağara** : Avare, boş gezen. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 82)
- ağarı** : Süt ürünlerinin genel ismi. (BKNMATGHO: 398)
- ağartı** : Süt, yoğurt, ayran vb. ürünler. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 83)
- [ağrıntı]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 83)
- ağart-** : Kumaş ve dokuma ipliğini kireç kaymağı ile beyazlatmak. (-Bursa; DS: 85)
- ağdıık** : Ağır, pis (koku hakkında). (*Karacabey –Bursa; DS: 87)
- ağdır-** : Aşağı inmek, yük veya terazide denge bozularak bir yanı ağır gelmek. (*İnegöl –Bursa; DS: 102)
- ağılla-** : Koyun, keçi gibi hayvanları sağımak üzere ağıla koymak. (İsmetiye –Bursa; DS: 90)
- ağılı kurt** : Ağaç ve çalılarda yuva yapıp yaprak yiyen tırtıl. (*İnegöl –Bursa; DS: 78)
- ağır-** : Ağır, ağır olmak. (TAA: 19)
- ağır** : Perşembe. (BDY: 147)
- ağır ayak** : Yavaş yavaş, ağır ağır. (-Bursa; DS: 91)
- ağırsak** : İp eğrilen aletin altına takılan taş. (BDY: 147)
- ağız** : **1.** Kez, defa, sefer. (TAA: 20)
: **2.** İlk önce , en başta, birinci olarak. (TAA: 20)
- ağız avla-** : Ağız aramak, düşünce yoklamak, istimzaç etmek. (-Bursa; DS: 94)
- ağızlık (I)** : Dokuma tezgahında mekiğın işlemesi için bırakılan çözgü aralığı. (-Bursa; DS: 99)
- ağızlık (II)** : Sütü sağılan hayvanın doğurduktan sonraki kıvamlı sütü. (BDY: 147)
- ağızlık değneği:** Dokumacılıkta arışları ayırmak için kullanılan tahta. (-Bursa; DS: 99)
- ağız tadı** : Göz aydınına, tebriğe gelenlere tutulan şeker. (-Bursa; DS: 100)
- ağlak** : **1.** Vara yoğa ağlayan, sulu gözlü. (-Bursa; DS: 101)

- : **2.** Nemli. (*İnegöl köyleri –Bursa; DS: 101)
- ağla-** : Tarlayı çitle çevirmek. (-Bursa; DS: 101)
- ağnak** : Mandanın yattığı su birikintisi, gölcük. (Sölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 105)
- ağna-** : **1.** Hayvanlar toprakta yatıp yuvarlanmak. (İsmetiye –Bursa; DS: 106)
- [anlan-]** : (Cumalıkızık –Bursa; DS 107)
- : **2.** Duvar, direk veya yük eğilmek, bel vermek, yana meyletmek. (*Mustafakemalpaşa, Nilüfer –Bursa; DS: 107)
- ağrın-** : İncinmek, gücenmek, kırılmak. (-Bursa; DS: 111)
- ağsak** : Topal, hafifçe topallayan, aksak. (-Bursa; DS: 111)
- ağşam** : Akşam. (*Orhaneli –Bursa; DS 113)
- [āşam]** : (BDY: 147)
- [āšem]** : (BKYKAİ: 168)
- [ahşam]** : (TAA: 28)
- [ayşam]** : (Nilüfer –Bursa: DS: 350)
- ağşarlan-** : Ocaklı, okumaya yetkili birisi tarafından okunmak. (-Bursa; DS: 113)
- ağşarlı** : Hastalık veya nazar gibi şeylere okumaya yetkili kimse. (-Bursa; DS: 113)
- ağ yonca** : Yer yoncası, toprak üstüne yayılan, kısa boylu bir çeşit yonca. (-Bursa, DS: 116)
- ağzı kara** : Kötü, kara haber vermektan hoşlanan kimse. (-Bursa; DS: 118)
- ağzı kilitli** : Alt ve üst dudağı beyazlı at. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 119)
- ağzı pek** : Sır vermeyen, ketum (kimse). (-Bursa; DS: 120)
- ağzurum** : Erzurum, Türkiye'nin bir ili. (TAA: 22)
- ah-** : Akmak. (TAA: 23)
- aha** : **1.** İşte, orada, hemen şurada, bu. (-Bursa ve çevresi; DS: 121, TAA: 22)
- [ahacık]** : (-Bursa; DS: 122)
- : **2.** Evet anlamında. (-Bursa ve çevresi; DS: 123)

- ahar** : Hayvanların su içtiği taş veya ağaç yalak, çeşme yalağı. (-Bursa; DS: 124)
- āhayhay** : Onaylama bildiren bir ünlem. (TAA: 80)
- aḥid-** : Akıtmak. (TAA: 24)
- aḥıl** : Akıl. (TAA: 24)
- ahır** : Hayvan yemliğı. (Sölözmüslüm *Orhangazi –Bursa; DS: 125)
- aḥiri** : Ahir; son, sonra, sonunda. (TAA: 25)
- aḥısğa** : Ahıska. (TAA: 25)
- ahlat kurusu** : Uzun boylu, zayıf, aptal kimse. (-Bursa; DS: 132)
- aḥor** : Ahır, hayvan damı. (TAA: 27)
- akar** : Irmak, dere, çay, akarsu. (-Bursa; DS: 138)
- [akak]** : (*İnegöl köyleri –Bursa; DS: 138)
- akarca** : Kaplıca. (-Bursa köyleri; DS: 138)
- akar-** : Beyazlanmak. (İsmetiye –Bursa; DS: 140)
- akay** : Adam, erkek. (-Bursa; DS: 140)
- akbacak** : Çiy olarak yenilen bir ot. (-Bursa, DS: 141)
- akbacık** : Bembeyaz, çok beyaz, tertemiz. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 136)
- [akpacık]** : (Karaoğlan *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 136)
- [akpak]** : (-Bursa; DS: 136)
- akbaşı** : İnce ve sık yapraklı, beyaz çiçekli bir yabani ot, ayvadana. (-Bursa; DS: 142)
- [akbaşak]** : (-Bursa; DS: 143)
- akbez** : Tülbent, başörtüsü, beyaz yaşmak. (-Bursa; DS: 135)
- akbulgar** : Büyük salkımlı, iri yuvarlak taneli beyaz üzüm. (Gedelek *Orhangazi –Bursa; DS: 143)
- akca** : Beyazca, beyaza yakın. (İsmetiye –Bursa; DS: 144)
- akcie** : Akciğer. (BKYKAİ: 167)

- akçabardak** : Kar çiçeği, kardelen, çiğdem. (Demirdere *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 145)
- akçabaş** : Çivi, ağaç çivi. (*İnegöl –Bursa; DS: 145)
- akçalı** : Dalları yassı olan bir çeşit çalı. (İsmetiye –Bursa; 146)
- akger** : Tüyleri alacalı kıl keçisi. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 149)
- akı** : Kardeş. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 150)
- [aki]** : (Mudam *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 150)
- akıntı** : Meyil, suya akış imkanı veren eğim. (-Bursa, DS: 151)
- akıtma** : **1.** Hamuru sac üzerine dökerek pişirilen bir çeşit ekmek, pide, çörek. (İsmetiye –Bursa; DS: 153)
- akıtma** : **2.** Hamuru yağda kızartarak yapılan bir çeşit ekmek, veya tatlı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 153)
- akıt-** : İşemek. (*İzmit –Bursa; DS: 154)
- akkavak** : Populus alba, salicaceae. (-Bursa; DS: 155)
- akle-** : Toplamak, ayıklamak, devşirmek. (İsmetiye –Bursa; DS: 157)
- aklık** : Pudra, düzgün. (*İnegöl, *İzmit –Bursa; DS: 158)
- akren** : Yaşıt, akran. (BBÖ: 149)
- akrep** : Hayvanların yularlarında, yanak kısmına takılan ve hayvanın hızlı yürümesini sağlayan üç veya dört dişli demir parçası. (*İnegöl –Bursa; DS: 160)
- aksaya** : **1.** Beyaz gömlek. (*İzmit –Bursa; DS: 160)
- aksaya** : **2.** Gemici gömleği. (-Bursa; DS: 161)
- aksünter** : Sonbaharda ekilen, kışa dayanıklı yumuşak bir çeşit buğday. (-Bursa; DS: 162)
- akşamla-** : Akşam vaktinde bir komşunun evinde yemek yiyip çay içerek birlikte bir süre vakit geçirmek. (BDYDSK: 83)
- akyel** : Lodos, güneyden esen yel. (*İnegöl –Bursa; DS: 165)
- ala** : Siyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı. (İsmetiye –Bursa; DS: 166)

- alabalık** : Eti beyaz ve lezzetli, az kılçıklı, kırmızı ve siyah benekli sazan cinsinden tatlı su balığı. (*İnegöl –Bursa; DS: 172)
- alabaş** : Yaprakları lahanaya benzeyen, kökü şalgamdan daha büyük olan ve yemeği yapılan bir çeşit bitki. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 173)
- alabula** : Çok renkli, karışık renkli. (-Bursa; DS: 168)
- [alaca (I)]** : (-Bursa; DS: 168)
- alaca (II)** : **1.** Yerlilerin el tezgahlarında dokudukları renkli, pamuklu bez. (*Orhaneli köyleri –Bursa; DS: 170)
: **2.** Keklik avında kullanılan, çeşitli renklerle boyanmış bez tuzak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 170)
- alaca (III)** : Üzüme düşen ben. (*İzmit –Bursa; DS: 175)
- alaca aş** : Aşure. (Epeçeler *Keles –Bursa; DS: 176)
- alacatav** : Çok kurumuş toprak, nemi kaçmış toprak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS:178)
- alacık** : Üzeri dal veya hasırla örtülen çoban evi, tarla, bostan, bağ kulübesi, çardak. (YKAÜ: 307)
- alaçağ** : Yazın bol yağmurdan sonra ekinleri ve ağaç yapraklarını sarartan yakıcı güneşli durgun hava. –Bursa; DS: 179)
- alaçisi** : Üstün başarılı öğrenci. (TAA: 36)
- alaçuk** : Üzeri dal veya hasırla örtülen çoban evi, tarla, bostan, bağ kulübesi, çardak. (Yukarısölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 179)
- alada** : Acele, ivedi, çabuk. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 181)
- aladı** : İpek böceklerinin koza yapmalarından bir hafta, on gün önce, çok yaprak yeme devresi. (-Bursa; DS: 182)
- alaf (I)** : Alev. (*İzmit –Bursa; DS: 182)
- [alef]** : (Nilüfer –Bursa; DS: 183)
- alaf (II)** : Hayvanların kışlık yiyeceği, saman, ot, mısır sapı vb. (*Mustafakemalpaşa, Nilüfer –Bursa; DS: 183)
- alafı** : Ateşli. (BKNMATGHO: 398)

- alager** : 1. Olgunlaşmamış, yarı olmuş. (*İnegöl –Bursa; DS: 187)
: 2. Az pişmiş, yarı çiğ. (BDYDSK: 90)
- alağız** : Arabozucu, boşboğaz, geveze, ikiyüzlü, döneke. (*Mustafakemalpaşa, Cumalıkızık –Bursa; DS: 171)
- alak** : Köşk. (-Bursa; DS: 189)
- ala karga** : Tüyleri birkaç renkli olan saksığandan küçük bir kuş. (-Bursa; DS: 190)
- alak bulak** : Karmakarışık, altüst. (-Bursa; DS: 190)
- alakuru** : Yarı tavlı toprak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 191)
- alām** : Alalım. (BKYKAİ: 167)
- āla-** : Ağlamak. (BKYKAİ: 167)
- alaman** : Alman. (BKYKAİ: 167)
- alan** : Açıklık, düzlük yer. (*İznik, Gökçesu *Yenişehir -Bursa; DS: 194)
- alanda kal-** : Açıkta kalmak. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 195)
- alanlık** : Orman içinde düz ve ağaçsız yer. (-Bursa; DS: 194)
- alan talan et-** : Altüst etmek, dağıtmak, karmakarışık etmek. (-Bursa; DS: 196)
- alapa** : Yaprakları marula benzer bir çeşit ot. (İsmetiye –Bursa; DS: 197)
- alar-** : Kızarmak. (-Bursa; DS: 198)
- alaşa** : Boşboğaz. (TAA: 36)
- alatla-** : Acele etmek. (*Mustafakemalpaşa, Yarhisar, Gökçesu *Yenişehir, Cumalıkızık –Bursa; DS: 181)
- alavut** : Arabaya saman doldurmaya yarayan aygıt, dirgen. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 203)
- alay** : Halay. (BKYKAİ: 167)
- alaylı** : Göz alıcı, geniş etekli elbise, kıyafet. (-Bursa; DS: 204)
- alazlan-** : Vücut sıcaktan kızarmak. (*Yenişehir –Bursa; DS: 207)
- al bağla-** : Sevinmek, murada ermek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 207)
- albeni** : Cazibe, güzellik, sevimlilik. (*İnegöl, *Mustafakemalpaşa, *İznik – Bursa; DS: 208)

- alçağla-** : Alçaklamak, değersiz göstermek. (TAA: 36)
- alektirik** : Elektrik. (BBÖ: 149)
- aleminyon** : Aliminyum. (BKYKAİ: 167)
- alengir** : Karışık, karmaşık. (BKNMATGHO: 398)
- alesman** : Ali Osman. (BKYKAİ: 167)
- alfat** : **1.** Yabani armut. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 212)
: **2.** Yerli armut çeşidi. (BKNMATGHO: 398)
- algı** : Vergi. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 212)
- algın (I)** : Sıcakkanlı, sevimli, cazip. (-Bursa; DS: 213)
- algın (II)** : Hızlı akan su. (*İnegöl –Bursa; DS: 214)
- al gömlek** : **1.** Kızıla benzer bir çeşit hastalık. (-Bursa; DS: 207)
: **2.** Kızıl hastalığı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 214)
- alık** : Eğer, semer, palan, hayvanlarının beline konulan eski çul. (-Bursa ve köyleri; DS: 216)
- alımlı** : Anlayışlı, hassas, alıngan, onurlu. (*İzmit –Bursa, DS: 219)
- alın kabağı** : Alının ortası, iki kaşın arası. (-Bursa ve çevresi; DS: 219)
- [alın kabağı]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 219)
- alış-** : Tutuşmak, yanmaya başlamak. (-Bursa; DS: 220)
- alim** : Âlim, bilen. (TAA: 37)
- alkala-** : Hırpalamak, çok oynamak. (-Bursa; DS: 222)
- al kapı** : Dış kapı. (BDY: 147)
- alkuşak** : Gökkuşağı. (*İzmit –Bursa; DS: 192)
- allā** : Allah (c.c.). (BKYKAİ: 167)
- allalliğm** : Zannedirim, herhalde, belkide, galiba. (İsmetiye –Bursa; DS: 224)
- [allem]** : (BBÖ: 149)
- [allām]** : (BDYDSK: 95)
- allan-** : Süslenmek. (İsmetiye –Bursa; DS: 224)

- alma** : Elma. (TAA: 39)
- almacık** : Kalça kemiği, uyluk başı. (*Mustafakemalpaşa, *İznik –Bursa; DS: 226)
- alpak** : Bir çeşit yerli dokuma. (-Bursa; DS: 229)
- altıkardeşler** : Zatülcürsi, Altıkardeş takım yıldızı. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 230)
- altılı** : Altı mermi alan toplu tabanca, altıpatlar. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 231)
- altınbaş** : Kabuğu sarı benekli, çok tatlı bir çeşit kavun. (İsmetiye –Bursa; DS: 231)
- altı parmak** : Sırma işlemeli, altı yol çizgili veya çiçekli ipek kumaştan yapılan gelin elbisesi. (Körüstan *İznik –Bursa; DS: 232)
- aman** : Hemen. (TAA: 43)
- amanat** : Emanet. (TAA: 44)
- amanıgidi** : “Sakın ha!” anlamında. (TAA: 44)
- ambak** : Cevizin yeşil kabuğu. (-Bursa; DS: 238)
- amel** : İshal. (BDYDSK:85)
- amel ol-** : İshal olmak. (BDYDSK: 83)
- amelsiz** : Açgözlü, kanaatsiz, muhteris. (İsmetiye –Bursa; DS: 236)
- amelyat** : Ameliyat. (BKYKAİ: 168)
- āmet** : Ahmet. (BKYKAİ: 167)
- an** : **1.** İki tarla arasındaki sınır, set şeklindeki ayrıntı. (*İnegöl –Bursa; DS: 240)
- [annık]** : (*Mudanya –Bursa; DS: 241)
- : **2.** Eklem, mafsal, boğum. (*Mudanya –Bursa; DS: 241)
- ana** : Anne. (BBÖ: 149)
- āna-** : Anlamak. (-Bursa ve köyleri; DS: 107, BKYKAİ: 168)
- anacak** : Hatıra, hediye, armağan. (-Bursa; DS: 256)

- anacıl** : Babadan çok anneyi seven, anneye düşkün olan çocuk. (-Bursa; DS: 244)
- anaç** : **1.** Analaşmış, çok yavru doğurmuş, yaşlanmış kümes hayvanı, kuş ve evcil memeli hayvan. (*Mustafakemalpaşa, *İnegöl –Bursa; DS: 245)
: **2.** Yavrulamış tavşan, kedi ve seyre gibi hayvanlar. (BKNMATGHO: 398)
: **3.** Orta yaşlı, ergin, olgun kadın. (-Bursa; DS: 246)
- anaçla-** : Kız evde kalmak, evlenmeden yaşlanmak. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 247)
- anadivar** : Kerpiç evde taştan örülmüş duvar. (-Bursa; DS: 247)
- anadut** : Ekin demetlerini arabaya koymaya ve harmanı aktarmaya yarayan üç, dört, beş, yedi çatallı olabilen uzun saplı aygıt, dirgen, yaba. (*İnegöl – Bursa; DS: 247)
- [ananat]** : (*Orhangazi, Hamzabey, Tahtaköprü, *İnegöl –Bursa; DS: 248)
- analık** : Üvey anne. (*Mustafakemalpaşa, *İnegöl, İsmetiye –Bursa; DS: 250)
- [analuğ]** : (TAA: 48)
- anarı beneri (I)** : Ufak tefek, öteberi, sandık eşyası. (-Bursa; DS: 244)
- anarı beneri (II)** : Sebze. (-Bursa; DS: 252)
- anca** : Ancak. (İsmetiye, Nilüfer –Bursa; DS: 254)
- andaval** : Aptal, beceriksiz, ahmak, bön, avanak, şaşkın, andavallı. (İsmetiye – Bursa; DS: 258)
- andık** : **1.** Sırtlan. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 259)
: **2.** Çocukları korkutmak için söylenen yeleli ve hayali bir hayvan. (*İnegöl köyleri –Bursa; DS: 260)
- andır** : Beddua cümlelerinde kullanılan “miras” anlamındaki söz. (TAA: 49)
- angariye** : Herhangi bir getirisi olmayan, boş ve gereksiz olduğu düşünülen iş. (BDYDSK: 90)
- angıç** : Harman zamanı fazla sap yüklemek için öküz ve at arabalarının iki tarafına konan tahta parmaklıklı kanat. (*Yenişehir –Bursa; DS: 265)

- [ankıŝ]** : (*Karacabey –Bursa; DS: 265)
- angırnaz** : Su arkından sonra gelen ve değirimen taşını döndüren dişli ark. (-Bursa; DS: 266)
- angut** : Ahmak, sersem, akılsız, dangalak, angıt. (-Bursa; DS: 263)
- [ańıldak]** : (-Bursa; DS: 263)
- anġ** : Korku, ŝaŝama, hayranlık bildiren nlem. (*İzник –Bursa; DS: 242)
- [aniy]** : (-Bursa; DS: 243)
- anız (I)** : Ekinin biildikten sonra tarlada kalan köklü sap kısmı. (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 271)
- anız (II)** : Ekini biildikten sonra sürülmeden boş kalan tarla. (*Mustafakemalpaşa, *İnegöl –Bursa; DS: 272)
- anız (III)** : Ekilen iki tarla arasında kalan otlu bölüm. (BKNMATGHO: 398)
- ańızlama** : Aęaç kesildikten sonra dipte kalan kısım. (Cumalıkızık –Bursa: DS: 273)
- ankas** : Yalan, şaka. (*Yenişehir –Bursa; DS: 264)
- anna** : Dirseğin iç kısmı. (*Orhaneli –Bursa; DS: 275)
- anna** : Karşı, n taraf, gz n, her taraftan görülebilen yer, meydan, açıklık. (*Orhaneli –Bursa; DS: 276)
- [andıç]** : (Tirilye *Mudanya –Bursa; DS: 276)
- annam** : Anlam. (TAA: 50)
- annan-** : **1.** Sırt st yatmak. (BKNMATGHO: 398)
: **2.** Eşek yerde yuvarlanmak. (BKNMATGHO: 398)
- annat-** : Anlatmak. (BB: 149)
- ansadak** : Habersiz, birdenbire, ansızın. (*Karacabey –Bursa; DS: 280)
- [ansıdak]** : (-Bursa; DS: 280)
- ansır-** : Aksırmak. (-İsmetiye –Bursa; DS: 266)
- ay** : Sevinme ve ferahlık bildiren bir nlem. (TAA: 53)

- apar-** : Çalmak, aşırarak, alıp kaçmak, habersiz götürmek, gizlice almak. (*Mustafakemalpaşa, Yenice *İnegöl –Bursa; DS:284)
- apart-** : Götürmek, alıp götürmek. (-Bursa; DS: 285)
- apıldak** : Fazla şişman, etli. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 286)
- apış-** : Oturmak, bacakları ayırarak çömelmek. (*Karacabey –Bursa; DS: 288)
- apışak** : **1.** Bacaklarını açarak yürüyen, ayrı bacaklı. (*İzmit –Bursa; DS: 287)
: **2.** Yan yan, bacakları açarak yürümeye. (Cumalıkızık –Bursa, DS: 287)
- apış kur-** : Bağdaş kurmak. (*İzmit –Bursa; DS: 288)
- aplak** : Budala, şaşkın. (İsmetiye –Bursa; DS: 289)
- aptulā** : Abdullah. (BKYKAİ: 168)
- arabacı** : Küçük testi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 291)
- araka** : Bir çeşit bezelye. (-Bursa; DS: 294, BKYKAİ: 168)
- arakçı** : Hırsız. (-Bursa; DS: 294)
- arak tarak** : Karmakarışık. (-Bursa; DS: 295)
- arala-** : Bitkilerin fazla dal ve çubuklarını kesmek, seyrekletmek, budamak. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 296)
- aralık** : Sokak. (BDY: 147)
- arangi** : Şimşir ağacı. (Bursa; DS: 298)
- araz** : Esenlik, saadet. (-Bursa; DS: 301)
- aratlık** : Ahretlik. (BKNMATGHO: 398)
- arayvē** : Arayıver. (BKYKAİ: 168)
- arda-** : Asmak, arkaya almak, sermek. (*İnegöl –Bursa; DS: 304)
- ardasak** : Çürümüş, çürümeye yüz tutmuş ağaç. (-Bursa; DS: 303)
- ardıl- (I)** : Abanmak, yaslanmak, dayanmak, yüklenmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 305)
- ardıl- (II)** : Bir şeyi istemek, bir şeye niyetlenmek. (BDYDSK: 89)
- ardırık** : Kusur, eksik. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 307)
- arfe** : Arife. (BKYKAİ: 168)

- argaç** : Dokumalarda çözümler üzerine enliliğine atılan ip. (İsmetiye –Bursa; DS: 308)
- arı** : Temiz, tertemiz, saf, iyi. (Alpagut *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 312)
- arı (I)** : -den doğru, -den yana. (*Yenişehir –Bursa; DS: 313)
- arı (II)** : Ağrı. (BKYKAİ: 168)
- arıç** : Araba oku. (*Mustafakemalpaşa, *İzmit, *Orhangazi, İsmetiye –Bursa; DS: 314)
- arı çiçeği** : Kırılarda biten, gonca halinde toplu çiçekleri bulunan, koyunların severek yediği, arıların da bal topladığı bir çeşit bitki. (-Bursa, DS: 314)
- arı dalağı** : Bal peteği. (*İzmit –Bursa; DS: 314)
- arı gözü** : İlkbaharda bağ ve asma çubuklarında meydana gelip açılmaya yüz tutan gözler. (*İzmit –Bursa; DS: 315)
- arık** : Bahçeleri sulamak amacıyla suyun geçmesi için toprakta açılan yol. (BKYKAİ: 168)
- arık (I)** : Dere, çay. (*Mudanya –Bursa; DS: 315)
- arık (II)** : Zayıf, cılız, sıska. (Alpagut *Mustafakemalpaşa, Cumalıkızık, Nilüfer – Bursa; DS: 316)
- [aruk]** : (*Mudanya –Bursa; DS: 317)
- arık (III)** : Büyümemiş ufak buğday tanesi. (BDY: 147)
- arıklayın** : Iraktan, uzaktan. (*Yenişehir –Bursa; DS: 318)
- arı kuşu** : Bal arılarını yiyerek geçinen, serçeden az büyük, türlü renkli ve bağ bozumu zamanı gelen bir göçmen kuş. (-Bursa; DS:318)
- arın-** : **1.** Temizlenmek, yıkanmak. (*Gemlik, Karaoğlan *Mustafakemalpaşa – Bursa; DS:321)
- : **2.** Sıyrılmak, kurtulmak, temize çıkmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa: DS: 321)
- arıntı** : **1.** Tabakların, koyun ve kuzu derilerinden ikinci kez kazıyarak çıkardıkları yün, kıl artıkları. (-Bursa; DS: 322)

- : 2. Yakacak ve kaptan başka, yemek pişirmek için gerekli bütün şeyler. (Nilüfer –Bursa; DS:322)
- arış** : 1. Araba, kağrı oku. (*İznik –Bursa; DS: 324)
: 2. Düven oku. (*Karacabey –Bursa; DS:324)
- arkaç (I)** : Dağlarda kar biriken çukur yer. (*Karacabey –Bursa; DS: 310)
- arkaç (II)** : Ağıl. (*Karacabey –Bursa; DS:325)
- arkediş** : Arkadaş. (BKYKAİ: 168)
- ārla-** : Ağırlamak, ikram ve ihsan etmek. (BDYDSK: 83)
- armān** : Armağan. (BDYDSK: 95)
- arn** : Alın, yüzün kaşlarla saçlar arasındaki bölümü. (TAA: 59)
- arpacık** : Tohumluk soğan. (-Bursa; DS: 330)
- arpalama** : Çok arpa yemekten ileri gelen bir hayvan hastalığı. (*İnegöl, Cumalıkızık –Bursa; DS: 331)
- arpalık** : Küçük, köye yakın ve verimli tarla. (İsmetiye –Bursa; DS: 331)
- ars** : Gelincik denilen hayvan. (*Orhaneli –Bursa; DS: 331)
- arşak** : Diz kapağı. (*Karacabey –Bursa; DS: 332)
- arşınla-** : Hızlı ve açık adımlarla yürümek. (-Bursa; DS: 333)
- ar tahtası** : Üzerinde, kireçten çıkarılmış derinin ince kıllarının alındığı tahta. (-Bursa, DS: 333)
- artak tartak** : Karmakarışık. (-Bursa; DS: 333)
- artla-** : Ayıklamak. (-Bursa; DS: 335)
- arujiya** : Silah. (TAA: 59)
- āsak** : Topal, aksak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 339)
- asar** : 1. Tepe. (BDY:147)
: 2. Kale, hisar. (BDY: 147)
- asarı** : Huysuz, haşarı. (-Bursa; DS: 340)
- asger** : Asker. (BKYKAİ: 168)

- asğı** : Yeni yapılan evlerin duvarlarına asılan kumaş vb. Bunlar ev sahibine ve evi yapan ustalara yardım anlamı taşır ve eve her ziyarete gelen muhakkak bir şey getirir. (Çeki *Orhaneli –Bursa; BDKTK: 277)
- asım takım (I):** Kadınların takındıkları süs eşyası. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 343)
- asım takım (II):** Meyvesi bol ağaç. (Nilüfer –Bursa; DS: 343)
- askı** : İpek böceğinin koza sarması için konan çalı çırpı. (-Bursa ve çevresi; DS:344)
- asma oda** : İki üç basmak merdivenle çıkılan oda. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 346)
- askıya çık-** : İpek böceği koza sarmak üzere dallara çıkmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 345)
- āşa** : Ayşe. (BDY: 147, BKYKAİ: 168)
- aşā** : Aşağı. (BKYKAİ: 168)
- aşağ** : İplik eğirirken için ağır dönmesini sağlayan tahta ağırlık, ağırşak. (-Bursa; DS: 349)
- [aşak]** : (BKNMATGHO: 398)
- āşak** : Üzümün suyunu çıkarmak için üzüm sıkmada kullanılan alet. (BKYKAİ: 168)
- aşa-** : Yemek yemek. (*Gemlik –Bursa; DS: 350)
- aşarı** : Aşağı, aşağıya. (*Orhangazi –Bursa; DS: 351)
- [aşar]** : (BBÖ: 149)
- aşene** : Mutfak. (-Bursa; DS: 352)
- aşır-** : İzinsiz almak, çalmak. (BDYDSK: 89)
- aşırtmaç** : Semer paldımının aşağıya düşmemesi için sağrı üzerinden ve iki yandan paldıma bağlanan yün veya kayış kemer. (*İznik, *Orhangazi –Bursa; DS: 356)
- [aşırtma]** : (BKYKAİ: 168)

- aşıt** : Yatak ve yorgan konan ambarların bölmesi. (-Bursa köyleri; DS: 357)
- aşla-** : Yün giysilerin yırtık yerlerini örmek. (-Bursa; DS: 360)
- aşlık** : Buğday, mısır gibi tahıl, bunlardan yapılan çorbalık, bulgur gibi yemeklikler. (İsmetiye –Bursa; DS: 360)
- aşli-** : (Ağaç) Aşılmak. (TAA: 64)
- atak** : Geveze, mübalağacı. (*İznik köyleri, Cumalıkızık –Bursa; DS: 364)
- [atakçı]** : (*İznik –Bursa; DS:365)
- ataklı** : Anlı şanlı, ünlü. (Bursa köyleri; DS: 365)
- atalaç** : (BKNMATGHO: 398)
- ataş** : Ateş. (BDY: 147, TAA: 67)
- ateş arabası** : Tren katarı. (*İnegöl –Bursa; DS:367)
- atıl-** : Kapı, pencere keresteleri eğilmek. (Nilüfer –Bursa; DS: 369)
- atlanba** : Çaydan geçebilmek için aralıklarla konulan iri taşlar. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 370)
- [atlangıç]** : (-Bursa; DS: 370)
- atmış** : Altmış. (BKYKAİ: 168)
- auç** : Avuç. (BYMTHK: 146)
- auma** : Elma. (BYMTHK: 146)
- ava** : Ağabey. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 374)
- avadannuḡ** : Bir iş için gerekli olan aletler, gereçler. (TAA: 69)
- avar-** : Ağarmak, temizlenmek (BDYDSK: 95)
- avara (I)** : Şaşkın, kararsız, beceriksiz, işsiz, avare.(Gündoğdu –Bursa; DS: 376)
- avara (II)** : İşe yaramaz, verimsiz, kötü, bozuk, iyi olmayan her şey. (*İznik –Bursa ve çevresi; DS:376)
- avavi** : Yeşil, sert kabuklu bir çeşit böcek, mayıs böceği. (*İznik –Bursa; DS: 378)
- avaydı** : Bahşiş, ramazan aylarında davulcuya verilen bahşiş. (Kabaklar *Orhaneli –Bursa; BDKTK: 277)

aveç	: Ağaç. (BKYKAİ: 169)
aveyt	: Hediye. (BKNMATGHO: 398)
avcıkla-	: Hamuru yoğurmak, avuçlamak. (BBÖ: 149)
avgun	: Üstü kapalı veya açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği. (*İznik –Bursa; DS: 380)
avıl	: Gece, kırdan yatırılan koyun sürüsünü korumak için yapılan çitle çevrili yer, açık ağıl. (BDYDSK: 95)
avırt çık-	: Sertleşmek, hiddet göstermek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 384)
avız	: Yeni doğurmuş bir hayvandan ilk günlerde sağılan, koyu yapışkan süt, ağız. (-Bursa; DS: 115)
avi	: Ayı. (TAA: 70)
avkala-	: Örselemek, hırpalamak, ansızın altına almak. (-Bursa; DS: 385)
avkı-	: Yoğurulmuş hamuru yapışmaması için una bulayarak yumak yumak hazırlamak. (-Bursa; DS: 386)
avla	: Bahçe. (BDY: 147)
avlağ	: 1. Ağıl. (-Bursa; DS: 382)
[avlağa]	: (Cumalıkızık –Bursa; DS: 382)
	: 2. Bahçelerin etrafına ağaç ve ince dallardan yapılan çit, engel. (-Bursa, DS: 387)
avlak	: Yalnızlık. (-Bursa; DS: 389)
avlavu	: Hudut, sınır, çerçeve. (*Gemlik –Bursa; DS: 389)
avlu	: Bir yapının ortasında, önünde ya da arkasında duvarlarla çevrili üstü açık alan. (BBÖ: 149)
avruz	: Lazımlık, oturak. (Cumalıkızık –Bursa, DS: 391)
avşan	: Patika yol. (TAA: 70)
avşar	: Yular. (*Gemlik –Bursa; DS: 394)
avtomat	: Otomatik (silah). (TAA: 70)

- avul** : Bahçelerin etrafına ağaç ve ince dallardan yapılan çit, engel. (YKAÜ: 307)
- avurt et-** : Öfkelenip surat asmak. (-Bursa; DS: 396)
- ayağ alıştırması:** Düğün öncesi yapılan adet. (BBÖ: 149)
- ayakçı** : Ayakta çalışan işçi, garson. (-Bursa, DS: 402)
- ayak teri** : Yolluk, harcırah, yorgunluk bedeli alınan ücret, bahşiş. (*İzmit –Bursa, DS: 405)
- āyār** : Bir iş ve ya davranışta gereken ölçü, ayar. (BBÖ: 149)
- ayaz** : Işık, aydınlık. (Nilüfer –Bursa, DS: 409)
- ayazma** : Kaynak, kutsal kaynak, maden suyu. (İsmetiye –Bursa; DS: 410)
- ayba** : Asla. (*Mudanya –Bursa; DS: 410)
- aydaş** : Zayıf, cılız. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 411)
- aydın (I)** : Ayçiçeği. (BBÖ: 149)
- aygır** : İnişlerde arabaları kızaklatmak için tekerin altına konan oyuk ağaç ya da demir araç. (*İnegöl –Bursa; DS: 413)
- aygır incir** : Erkek incir. (*Mudanya –Bursa; DS: 414)
- aygıt (I)** : Alet, malzeme, çeşitli küçük sanat dallarında kullanılır araç, avadanlık. (*Harmancık, *Orhaneli –Bursa; DS: 414)
- aygıt (II)** : Yemeklik, yemeğe konan çeşitli şeyler, yemek malzemesi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 415)
- [aykıt]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 415)
- ayı** : Topaç. (*İzmit –Bursa; DS: 415)
- ayı boğan** : Yenmesi zor, boğaz tıkayan bir çeşit armut. (-Bursa; DS: 416)
- ayık-** : Anlamak, farkına varmak. (BDYDSK: 89)
- ayılama** : Oldukça büyük, kocaman. (BDYDSK: 85)
- ayınğa** : Kaçak tütün, tütün. (*Mustafakemalpaşa, Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 418)

- ayırtmaç** : Başka bir yere dikilmek üzere ağaçtan kesilen dal. (*Mudanya –Bursa; DS: 420)
- ayıtla-** : Ayıklamak. (*İznic köyleri, Nilüfer –Bursa; DS: 421, YKAÜ: 308)
- ayı yemişi** : Koca yemişi. (*Gemlik –Bursa; DS: 421)
- aykırı** : Karşı. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 422)
- aykırı** : Dümdüz, hiç sapmadan (yol tarifi için). (BDYDSK: 91)
- aykırı gel-** : Karşı gelmek, itiraz etmek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 423)
- aykırı git-** : **1.** Kestirmeden gitmek, düz yoldan ayrılmak. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 423)
- 2.** Dümdüz, hiç sapmadan yol boyunca gitmek. (BDYDSK: 89)
- aykırı yol** : Kestirme yol. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 423)
- aykırıla-** : Önünü kesmek. (*İnegöl –Bursa; DS: 423)
- ayle** : Hanım, eş. (TAA: 75)
- ayna** : Ördek avı için özel olarak hazırlanan temiz gölcük. (-Bursa; DS: 426)
- aynalak** : Fesin üzerine sarılan kırmızı güllü bez. (BDY: 147)
- aynala-** : Tek tırnaklı hayvan, çoğuncası at, tökezleyip dizini yaralamak. (*İznic, Cumalıkızık –Bursa; DS: 427)
- aynart-** : Görmezden gelerek savuşmak. (-Bursa; DS: 427)
- aynaş-** : Sırnaşmak, musallat olmak, sataşmak. (Nilüfer –Bursa; DS: 428)
- aynaşık** : Karışık, karmakarışık, dağınık. (-Bursa; DS: 428)
- ayneşik** : Sırnanık, uyuşuk, gıcık. (BKYKAİ: 169)
- ayran gönüllü:** Maymun iştahlı. (*İnegöl –Bursa; DS: 429)
- ayrıç** : Yol kavşağı, iki yolun ayrıldığı yer. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 430)
- ayvaz** : Kör, bir gözü kör. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 433)
- azdır-** : Yoldan çıkartmak, şımartmak, yoldan çıkmak, sapıtmak. (İsmetiye –Bursa; DS: 437)
- azı çivisi** : Öküz arabalarının arka ve ön yastıklarını dingile bağlayan ağaç çivi, yögrüğe çakılan ağaç çivi, kravatı dingile bağlayan çiviler, kağrı arabası

dingilinin dengesini temin etmek için kertilmiş ağaç, kağı arabasında
ekseni çeken dişler. (*İnegöl –Bursa; DS: 438)

azırlık : Hazırlık. (BKYKAİ: 169)

azıt- : Çok abartılı şekilde yaramazlık yapmak (çocuk için). (BDYDSK: 89)

azmak : Bataklık, sazlık, büyük su birikintisi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS:
441)

azman : Enenmiş, iğdiç edilmiş koç, keçi. (*İnegöl –Bursa; DS: 442)

azzık : Azık.(-Bursa; DS: 444)

-B-

- bā** : Bağ. (BKYKAİ: 170)
- baba** : Çadırlarda, makas ağaçlarının birer ucunun çivilendiği, iki metre kadar uzunlukta ve tam ortada bulunan kalın direk, omurga direği. (*Mudanya-Bursa; DS: 447)
- babacan** : Papatya. (-Bursa; DS: 448)
- babaç** : Kümes hayvanlarının erkeği, erkek kuş. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 448)
- babalaç** : İri, büyük (insan ya da hayvan). (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 452)
- babalık (I)** : Üvey baba. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 451)
- babalık (II)** : Güveyin, gelininin babasına verdiği para, ağırlık. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 451)
- babır** : Göl kenarlarında biten bir çeşit saz. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 453)
- babırlık** : Sazlık. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 453)
- babu** : Yaşlı Hristiyan ya da Müslüman kadın, kocakarı. (İsmetiye –Bursa; DS: 452)
- babuç** : Ayakkabı, pabuç, bir çeşit terlik, yemeni. (Nilüfer –Bursa; DS: 454)
- [babu]** : (*Orhangazi –Bursa; DS: 454)
- baça başı** : Ocağın yan veya üst tarafına yapılan lamba, kibrit vb. şeyleri koymaya yarayan raf. (İsmetiye –Bursa; DS:456)
- [bacalık]** : (-Bursa; DS: 456)
- bāça** : Bahçe. (BDY: 148, BKYKAİ: 170)
- [baḥça]** : (TAA: 106)
- bada bada** : Budalaca, gelişigüzel, patavatsızca. (-Bursa; DS: 459)
- badak** : Husye, erkeklik bezi. (*Orhaneli, Gökçesu *Yenişehir –Bursa; DS: 460)

- badaş** : Arkadaş, okul arkadaşı, bir arada bulunan, birlikte iş yapan insanlar, ortak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 463)
- [badaşık]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 463)
- badaş-** : Bir iş veya oyun için anlaşmak, uzlaşmak, eş tutmak, ortaklaşmak, arkadaş olmak. (Nilüfer –Bursa; DS: 464)
- bādeş-** : Uyuşmak, anlaşmak, iyi bir dostluk kurmak. (BDYDSK: 89)
- badıcan** : Patlıcan. (BKYKAİ: 170)
- badıra** : Döşeme kirişi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 467)
- [badra]** : (Nilüfer –Bursa; DS: 467)
- badırğa-** : İğneleyici şekilde konuşmak. (BDYDSK: 83)
- badı** : **1.** Ördek. (*Mustafakemalpaşa, *Gemlik, *İnegöl –Bursa; DS: 469)
: **2.** Kaz ve ördek yavrusu.(İsmetiye, Demirtaş –Bursa; DS: 469)
- bagas** : Aptal, alık, sersem. (*İznic, Nilüfer –Bursa; DS: 471)
- [bagaz]** : (*Yenişehir –Bursa; DS:471)
- bağa** : Bana. (BDY: 148)
- bağana** : Yeni doğmuş çocuk, üç yaşına kadar olan çocuklara verilen genel ad. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 473)
- [bahana]** : (Yenice *Karacabey –Bursa; DS: 474)
- bağarcık** : At ve öküz arabalarında ön yastık ile ön dingil arasına konulan ve dingil üzerindeki oku yerinde tutmaya yarayan enli uzun parça. (*Mustafakemalpaşa köyleri –Bursa; DS: 474)
- bağcık** : Çocuğun kulaklarının şekli bozulmaması için çene altından geçirilip tepesinde bağlanan bağ. (-Bursa; DS: 476)
- bağ dik-** : Kötü gün için malın veya yiyeceğin bir kısmını arttırmak. (BDY: 148)
- bağıl bağıl** : Hayvanların sütlerinin sağılmadan akması. (*Orhaneli –Bursa; D: 478)
- bağırdak** : Çocuğun düşmemesi için beşiğe veya salıncağa bağlanan enli kuşak. (*İznic –Bursa; DS: 478)

bağla	: Bakla yaprağına benzeyen ve pişirilip yenilen bir bitki. (*Orhangazi – Bursa; DS: 481)
bağlama	: Akarsuların seviyesini yükseltmek, suları toplamak veya başka yöne çevirmek için yapılan bent. (İsmetiye – Bursa; DS: 482)
[bağlantı]	: (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 482)
bağrıbütün	: Top çekirdekli bir çeşit kavun. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 489)
bağrı yufka	: Yufka yürekli, merhametli. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 486)
bağsıra	: Sisli havalarda yapraklar üzerinde beliren ıslaklık, çiğ. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 486)
bağ-	: Bakmak. (TAA: 102)
bah	: Evet, peki, olur, öyle anlamında edat. (Nilüfer – Bursa; DS: 486)
bahala-	: Fiyatını arttırmak. (TAA: 101)
bahar	: Zeytin çekirdeği ve ceviz büyüklüğündeki kavun. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 487)
bağdur-	: Baktırmak. (TAA: 106)
bakacak (I)	: Balkon. (-Bursa; DS: 489)
bakacak (II)	: Güzel, manzaralı. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 489)
bakacık	: Pencere. (BDYDSK: 91)
bakal	: Karatavuk. (*Gemlik – Bursa; DS: 490)
bakalak	: Bekleyici, gözleyici. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 490)
bakanak	: Geviş getiren hayvanların körelmiş tırnakları. (*Mustafakemalpaşa, Nilüfer – Bursa; DS: 490)
bakıldak	: 1. Fasulye, nohut, bakla, bezelye, mercimek, yulaf, pirinç, susam gibi bitkilerin başakları. (*Mustafakemalpaşa, Hançerli, Nilüfer – Bursa; DS: 492) : 2. Harmanda çıkan çürük tane. (-Bursa; DS: 492)
bakındı	: Bak şimdi. (Fadıl *Orhaneli – Bursa; DS: 492)
bakır	: Bakraç, kova, helke. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 493)

- bakırcık** : Küçük bakraç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 494)
- bakıvesin** : Bakıverin. (-Bursa; DS: 494)
- bakla** : Zincir halkası. (-Bursa; DS: 495)
- baqlafa** : Baklava. (BBÖ: 150)
- bala** : Çocuk, yavru, küçük. (-Bursa; DS: 496, TAA: 107)
- balaban** : Büyük, iri. (-Bursa; DS: 496)
- balat** : Pazartesi. (Akalan *Orhaneli –Bursa; DS: 499)
- balay (I)** : Belki. (İsmetiye –Bursa; DS: 500)
- balay (II)** : İnşallah. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 500)
- balay ki** : Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 506)
- [bole ki]** : (-Bursa; DS: 506)
- balbaşı** : Kovanda kalan bal artıklarının kaynatılmasıyla elde edilen pekmez. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 501)
- baldız** : Şimşek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 507)
- balım** : Sevgili kardeşim, arkadaşım, şekerim anlamında (daha çok kadınlar arasında kullanılır). (*Mustafakemalpaşa köyleri –Bursa; DS: 505)
- balk** : Geceleyin gökyüzündeki ışık parıltısı (şimşek).(BDY: 148)
- balkı-** : Parlamak, parıldamak, göz alıcı güzel olmak. (*İznik –Bursa; DS: 508)
- balkır** : Parıltı. (-Bursa; DS: 508)
- balköpüğü** : Açık sarı renk, krem rengi. (-Bursa; DS: 509)
- balkutusu** : Çok tatlı. (-Bursa; DS: 509)
- balla kes-** : Konuşanın sözünü müsaade isteyerek kesmek. (-Bursa; DS: 509)
- ballık** : Meşe ağacının ucundaki kuş burnuna benzer tatlı çiçek, bitki. (BDYDSK: 91)
- balğonnik** : Albay. (TAA: 206)
- ballışıka** : İncir. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 510)
- ballıyon** : Poligon, atış alanı. (TAA: 206)

- bambal böceği:** Sığırlara dadanan ve derilerinin altına giren bir böcek.
(*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 513)
- ban** : Serpmeye benzeyen büyük balık ağı. (Nilüfer –Bursa; DS: 515)
- banak** : Sulu yemek, sulu katık. (*İnegöl –Bursa; DS: 516)
- banbal** : Arı büyüklüğünde yeşil başlı bir cins sinek. (*Mustafakemalpaşa –
Bursa; DS: 516)
- banda** : Eşkiya çetesi. (TAA: 108)
- bangır bangır bağır-:** Avazı çıktığı kadar bağırarak. (-Bursa; DS: 520)
- banzır-** : Suyu batırmak, daldırmak. (BDYDSK: 95)
- bar** : Pas, oksitleme, sürahi, çaydanlık ve bardakta meydana gelen tortu,
kireç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 523)
- bara** : Bataklık. (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 523)
- baraba** : Beraber. (TAA: 109)
- barana** : Grup, takım, kabile, kalabalık, göç, küçük kervan, aile fertleri.
(*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 530)
- barbā** : Birlikte, beraber. (BDYDSK: 95)
- barcın** : İpekli kumaş. (BDY: 148)
- bardacık** : 1. Taze incir. (-Bursa; DS: 527)
: 2. Uzun, kokulu, sarı veya mor renkte bir çeşit erik. (-
*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 527)
- bardak** : Toprak testi, küçük testi. (Çekirge –Bursa; DS: 528)
- bardala-** : Kösteklemek. (Nilüfer –Bursa; DS: 529)
- bardalan-** : Yürürken veya koşarken ayaklar dolaşmak, bir yere takılarak
kösteklenmek. (Nilüfer –Bursa; DS: 529)
- bardaş** : Bağdaş. (Nilüfer –Bursa; DS: 529)
- bardaş kur-** : Bağdaş kurmak. (Nilüfer –Bursa; DS: 529)
- Bardo** : Çalışma masası, sıra. (TAA: 206)
- bareş** : Baraj. (BDYDSK: 95)

- barhana** : Ev eşyası. (Setbaşı –Bursa; DS: 531)
- barın-** : Bulunduğu durumu uzun zaman muhafaza etmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 532)
- bāribütün** : Top çekirdekli bir çeşit kavun. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 533)
- barnak** : Parmak. (-Bursa; DS: 534)
- [barmak]** : (BKYKAİ: 170)
- bartlak** : Bir yaşında manda. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 535)
- basag** : Eşik. (-Bursa; DS: 536)
- [busega]** : (-Bursa; DS: 536)
- basamak** : Merdiven, el merdiveni, merdiven basamağı, iskele. (-Bursa; DS: 536)
- [başçık]** : (Muradiye –Bursa; DS: 536)
- basbas** : Çatılarda makas ağaçlarının konulduğu dikme. (Nilüfer –Bursa; DS: 538)
- basık** : Henüz tanelenmemiş, olgunlaşmamış fasulye, sebze. (BDYDSK: 85)
- basıra** : Bitki, bostan, meyve ağaçları ve bağlara zarar veren bir hastalık, külleme. (Nilüfer –Bursa; DS: 540)
- basırgan-** : Uykuda korkup sıçrayarak uyanmak. (-Bursa; DS: 541)
- basırık** : Tahta veya demirden yapılmış kapı sürgüsü. (Çekirge –Bursa; DS: 541)
- baskı** : **1.** Demir sıcakken düzeltmeye, şekil vermeye yarayan bir demirci aleti, avadanlık. (-Bursa; DS: 542)
- : **2.** Tütün ekmek için kullanılan ucu sivri alet. (İsmetiye –Bursa; DS: 542)
- : **3.** Yaz sebzelerinin kış için tuzlu suya konması. (İsmetiye –Bursa; DS: 542)
- baskın** : Kuluçka olan tavuk, keklik. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 543)
- baskısız** : Terbiyesiz, ahlaksız. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 543)
- basma** : Anjin. (Nilüfer –Bursa; DS: 543)
- bastık** : Pestil. (-Bursa; DS: 546)

- başa** : Ağabey. (*İnegöl –Bursa; DS: 549)
- başbedrik** : **1.** Akıllı, iş bilir kimse. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 554)
: **2.** Başboş serseri. (Nilüfer –Bursa; DS: 554)
- baş çadırı** : Şemsiye. (*Gemlik göçmenleri –Bursa; DS: 555)
- başlık** : Tekerlek parmaklarının çakılı olduğu kısım, top. (-Bursa; DS: 563)
- başlık ver-** : Kız tarafına ağırlık vermek için tören yapmak. (-Bursa; DS: 564)
- başmak** : Bir, iki senelik dana. (-Bursa; DS: 564)
- baştankara kuş:** Uzun kuyruklu, kara tüylü, serçeye benzer bir kuş. (-Bursa; DS: 566)
- baştavan** : Kalın kereste. (-Bursa; DS: 566)
- batak** : Sirke, zeytinyağı gibi maddelerin konuldukları kapların dibinde bıraktıkları tortu. (*Orhangazi –Bursa; DS: 568)
- bataqlama** : Düğünde erkeklerin yaptığı eğlence. (BBÖ: 150)
- batlak** : Büyük şarap fıçısı, fıçı. (*Mudanya göçmenleri –Bursa; DS: 571)
- bayağı** : Epeyce, bir hayli, oldukça. (Nilüfer –Bursa; DS: 575)
- [bayā] : (BKYKAİ: 170)
- bayah** : Biraz önce , demin. (TAA: 116)
- bayak** : Demin, az önce, şimdi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa, DS: 576)
- bayın (I)** : Şımarık, yüz­süz, nazlı, yaramaz, terbiyesiz, arsız, densiz. (*Mustafakemalpaşa göçmenleri –Bursa; DS: 581)
- bayınlık** : Şımarıklık. (-Bursa; DS: 580)
- bayır** : Köyden uzak bir bölgedeki bağ, bahçe. (BKYKAİ: 170)
- bayır bucanak:** Bayır bucak. (BBÖ: 150)
- bazar** : Pazar, alış veriş yeri. (BDY: 148, BKYKAİ: 170)
- bazlama** : Mısır, arpa, darı ve buğday unlarından yapılan mayalı, mayasız, yağlı, yağsız, şekerli, şekersiz, ince ve kalın pişirilen saç ekmeği. (İsmetiye, Çekirge –Bursa; DS: 587)
- [bazlamaç] : (*Yenişehir –Bursa; DS: 588)
- [bazlambo] : (Nilüfer –Bursa; DS: 588)

- bäki** : Belki. (BKYKAİ: 170)
- beane** : Bahane. (BYMTHK: 146)
- bebekçik** : Gelincik çiçeği. (Aksu –Bursa; DS: 590)
- becane (I)** : Çok büyük, kocaman, heyula, iriyarı. (Hamzabey *İnegöl –Bursa; DS: 591)
- becane (II)** : Yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş ev, harabe. (-Bursa; DS: 591)
- becä-** : Becermek. (BKYKAİ: 170)
- becelleme** : Buğday demetleri ile yapılan yığın. (YKAÜ: 307)
- becit** : Lüzumlu, gerekli, önemli, acele. (Azatlı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 592)
- beçadli** : Mühürlü. (TAA: 120)
- befat** : Vefat. (TAA: 121)
- bekār** : **1.** Çiftlik işlerinde çalışan işçi, rençber. (*Mustafakemalpaşa –Bursa ve köyleri)
- 2.** Karın tokluğuna köle gibi çalışan kişi. (BKNMATGHO: 398)
- bäki** : Belki. (BDYDSK: 85)
- bekmez** : Pekmez. (BDY: 148)
- [bekmäs]** : (BKYKAİ: 170)
- bel ağacı** : Ağır yük konulduğu zaman, eğilmeye engel olmak için arabanın altına ve ortasına konulan ağaç. (*İnegöl –Bursa; DS: 606)
- bele- (I)** : Çocuğu kundaklamak, sarmak, beşiğe bağlayarak, sararak yatırmak. (*Mustafakemalpaşa *İnegöl –Bursa; DS: 610)
- bele- (II)** : Bulamak, bulaştırmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 611)
- belek** : Kundak, çocuk bezi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 609)
- belen** : Yüksek, dağlık yerlerde görülen düzlük, ağaçsız açık yer. (*İnegöl –Bursa, DS: 612)
- belen-** : **1.** Bulaşmak, bulanmak, serpilmek. (Kirazlı –Bursa; DS: 613)
- 2.** Kirlenmek. (BDY: 148)

- belikara** : Koyun ve keçide görülen, hayvanın yemeden içmeden kesilmesine sebep olan bir çeşit hastalık. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 618)
- belille-** : Belirlemek. (TAA: 124)
- belin** : Deri üzerinde görülen şişlik. (İsmetiye –Bursa; DS: 618)
- belirgat** : **1.** Ev makarnası. (*Orhaneli –Bursa; DS: 620)
: **2.** Kışlık hamur. (BDY: 148)
- bel küreği** : Bir çeşit kürek. (-Bursa; DS: 620)
- belleme** : Eteklik. (*İnegöl –Bursa; DS: 622)
- benava** : Sersem, budala, ahmak. (*Orhaneli –Bursa; DS: 625)
- [beneva]** : (-Bursa; DS: 625)
- benbenci** : Bencil. (BKNMATGHO: 398)
- ben düş-** : Meyve en çok üzüm olgunlaşmaya başlamak. (-Bursa; DS: 627)
- [benlen-]** : (İsmetiye, Nilüfer –Bursa; DS: 627)
- benevrek** : Yün dokumadan veya kalın bezden yapılmış şalvar. (*Karacabey –Bursa; DS: 627)
- bengiş** : Bir yaşındaki domuz yavrusu. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 628)
- bengi ol-** : Kafa, aşırı gürültüden dolmak, çatlayacak olmak. (BDYDSK: 83)
- benkişi** : Mert sözünün eri. (*İnegöl –Bursa; DS: 629)
- benzi-** : Benzemek. (TAA: 131)
- berenarı** : Şöyle böyle, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü. (*İnegöl –Bursa; DS: 632)
- [beleñarı]** : (Fadıl *Orhaneli *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 633)
- [berenaran]** : (*Gemlik –Bursa; DS: 633)
- berhitilme** : Sağlamlaştırma. (-Bursa; DS: 634)
- berinde** : Sonrasında. (BKYKAİ: 170)
- berli bezekli** : Süslü püslü. (TAA: 132)
- béro** : Divit, hokkadaki mürekkep batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir tür kalem. (TAA: 206)

- bertik** : İncinme, burkulma. (Nilüfer –Bursa; DS: 636)
- bertil-** : İncinmek, burkulmak. (Nilüfer –Bursa; DS: 637)
- [bertle- (I)]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 637)
- bertle- (II)** : Fırlamak, acele kalkmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 638)
- beslek** : Besleme, hizmetçi, evlatlık. (-Bursa; DS: 640)
- bey** : Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildiren ünlem. (Nilüfer –Bursa; DS: 445)
- bez çöz-** : İpliği kalemlerle eriş haline getirmek. (-Bursa; DS: 649)
- bezeme** : Vücutta şiş ve kızartılarla beliren bir çeşit deri hastalığı. (-Bursa; DS: 651)
- bezirgen** : Tüccar. (BKYKAİ: 171)
- bıcı bıcı ol-** : Duş almak, banyo olmak. (çocuk dilinde) (BDYDSK: 83)
- bıcirgan** : Çelik matkap. (-Bursa; DS: 655)
- bıcirik** : Küçük çocuk. (BDYDSK: 91)
- bıçkı** : Marangozhane. (BBÖ: 150)
- bıdık** : Küçük. (-Bursa; DS: 659)
- bıdın** : Büyük fıçı. (Nilüfer –Bursa; DS: 660)
- bıdır-** : Söylemek. (BF: 44)
- bıgırcık** : Bir parça, azıcık, biraz, birazcık. (BDYDSK: 95)
- bıgır** : Vücudun herhangi bir yerinde olan şişlik, ur. (*İnegöl –Bursa; DS: 472)
- bıkın** : Omurga, bel. (-Bursa; DS: 663)
- bılaşık** : Bulaşık. (BKYKAİ: 171)
- bıldır** : Geçen yıl. (BDY: 148)
- bılkı-** : Çürümeye, erimeye yüz tutmak, bozulmak, yumuşamak, zedelenmek, sulanmak, yara iltihaplanmak. (*İznik –Bursa; DS: 666)
- bılla** : Abla. (*İnegöl *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 666)
- [bulla]** : (İsmetiye –Bursa; DS: 666)
- bıngıl bıngıl** : Etlı, şişman, yağlı, tıkız, dolgun. (-Bursa; DS: 667)

- [bılık bılık]** : (-Bursa; DS: 667)
- bırağo** : Mısırın dip yeri. (TAA: 139)
- bırak-** : Ekmeği, eti pişirmek üzere fırına, ateşe koymak. (*Keles –Bursa; DS: 669)
- bırakma** : Külbastı. (Epçeler –Bursa; DS: 668)
- bırçak** : Yaz mevsiminde hayvanlara yedirilen bir çeşit ot. (BDYDSK: 91)
- bırıçka** : Üstü kapalı, tek atlı yaylı, gezinti arabası. (-Bursa; DS: 669)
- bırıt-** : Darılmak, alınmak, somurtmak. (-Bursa, DS: 670)
- bırkala-** : Karıştırmak, ellemek, kurcalamak. (*İnegöl –Bursa; DS:670)
- [bırgala-]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 670)
- bırsa** : Bursa. (BKYKAİ: 171)
- bırtlak** : Fazla olgun. (-Bursa; DS: 670)
- bıtbıdık** : Bıldırcın. (Nilüfer –Bursa; DS: 671)
- bıtrak** : Kırlarda yetişen yabancı bir otun dışı dikenli tohumu. (Nilüfer –Bursa; DS: 672)
- bıybyı** : Hindi yavrusu. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 673)
- bızık bızık et-** Korkmak, paniğe kapılmak. (BDYDSK: 95)
- bibe** : Biber. (BKNMATGHO: 398)
- bibi (I)** : Hala. (-Bursa; DS: 677, TAA: 145)
- bibi (II)** : Hindi. (İsmetiye –Bursa; DS: 678)
- bibilo** : Horozun ibiği. (TAA: 146)
- bicama** : Pijama. (BKYKAİ: 171)
- bici** : Keçi yavrusu, oğlak. (*İnegöl –Bursa; DS: 593)
- bici bici** : Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. (-Bursa; DS: 680)
- bicir** : Küçük fiçi. (*İznik –Bursa; DS: 682)
- bicirik** : Köşe, bucak, uç, aç. (-Bursa; DS: 775)
- [bucuk]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 775)

biçahla-	: Bıçaklamak. (TAA: 147)
biçekli	: Havuç. (-Bursa; DS: 824)
bide	: Pide. (BKYKAİ: 171)
bidik	: Hindi yavrusu. (*İnegöl –Bursa; DS: 688)
bidnā göz	: Güzel gözler için kullanılan bir ifade. (TAA: 147)
bilâzik	: Bilezik. (BKYKAİ: 171)
bileme	: Bile. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 691)
[bilene]	: (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 692, BKYKAİ: 171)
bileyle-	: Bilemek. (BDYDSK: 95)
bili bili	: Köpekleri çağırma ünlemi. (BDYDSK: 91)
binamiyond	: Bir ateşli silah. (TAA: 152)
bişişirim	: Bir defa pişirilebilecek kadar. (BDYDSK: 95)
bircezi	: Birisi, bir tanesi. (BKNMATGHO: 398)
birey	: Bire hey. (Nilüfer –Bursa; DS: 700)
birginti	: Su birikintisi, birikmiş su. (BDYDSK: 85)
birigada	: Tugay, ekip, takım vb. birliklerin başı, yöneticisi. (TAA: 161)
biş-	: Pişmek. (TAA: 163)
bişeyen	: Pişmeye yatkın, çabuk pişen. (BKNMATGHO: 398)
bişêt-	: Bir şey etmek, bir şey yapmak. (TAA: 166)
bişi	: 1. Çörek, bayramlarda yapılan yağlı, tatlı ekmek, saç ekmeği. (Nilüfer – Bursa; DS: 706)
	: 2. Pişi, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. (TAA: 166)
bişligeç	: Saçta yufkayı çevirmeye yarayan tahta aygıt. (*Yenişehir –Bursa; DS: 707)
biti	: Son, uç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 710)
bitik	: Yapışık, dolaşık, ekli, tüm, donmuş, katılaşmış. (Nilüfer –Bursa; DS: 710)
biyen-	: Beğenmek. (BKYKAİ: 171)

- bi yol** : Bir sefer, bir kere. (BKYKAİ: 171)
- bō** : Karşı gelinen, öfkelenilen veya tepki gösterilen durumlarda kullanılan bir ünlem. (TAA: 180)
- boba** : İyi, güzel. (-Bursa; DS: 715)
- bocca** : Evlenenlerin karşı taraf hısımlarına gönderdikleri hediyeler. (BBÖ: 150)
- bocurgat** : İri yarı adam. (*İnegöl –Bursa; DS: 716)
- bodak** : Orta büyüklükteki manda yavrusu, yeni doğmuş manda yavrusu. (-Bursa; DS: 461)
- boduç** : **1.** Çam ağacı veya topraktan yapılmış küçük testi, yuvarlak, kulpsuz testi. (-Bursa; DS: 718)
- [böndü]** : (Çekirge –Bursa; DS: 719)
- 2.** Toprak, çam ağacı veya madenden yapılmış ibrik, emzikli testi.
- [badıç]** : (-Bursa; DS: 720)
- 3.** Manda boynuzundan yapılmış katran kabı. (Nilüfer –Bursa; DS: 720)
- boğasa-** : Boğaya gelmek, inekler çiftleşmek için boğa istemek. (-Bursa; DS: 725)
- [buğasa-]** : (Nilüfer –Bursa; DS: 726)
- boğasak** : Boğaya gelmiş, boğa isteyen inek, dana. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 724)
- [buğasak]** : (Cumalıkızık –Bursa; DS: 725)
- bohosa** : Yerli bez, patiska. (*İnegöl Bursa; DS: 726)
- bol** : Zemin, taban, döşeme. (TAA: 206)
- bolaz** : Mani. (*İnegöl –Bursa; DS: 734)
- bol bulamad** : Bol bol, dōke saça, geniş. (-Bursa; DS: 735)
- bōmağ** : El bileklerinde kilodan kaynaklı boğum yerinin oluşması. (BBÖ: 150)
- bonadura** : Domates. (*İnegöl –Bursa; DS: 515)
- bora** : Bura, burası. (BBÖ: 150)

- boranı** : Bulgur veya pirinçle pişirilen sebze üzerine yoğurt dökülerek yapılan yemek. (-Bursa; DS: 739)
- borcom** : Gürcistan'ın Borjomi şehri. (TAA: 177)
- boruk** : Katırtırnağı. (*Gemlik –Bursa; DS: 741)
- bosdan** : Karpuz veya karpuz tarlası. (BBÖ: 150)
- boşad-** : Boşaltmak. (TAA: 178)
- boşan-** : Bir işten boşanmak, bir işin başından ayrılma fırsatını bulmak. (TAA: 178)
- bovaz gıdığı** : Gerdanlık tarzında boncuklu süs eşyası, takı. (BKYKAİ: 171)
- boyanna** : bu yana, bu tarafa. (BBÖ: 150)
- boyca** : “Ne”, “bu” “o” gibi sözlerle beraber kullanılır ve “nasıl” “kadar” gibi anlamlar kazanır. (TAA: 179)
- boyuna** : Sürekli, devamlı olarak. (BBÖ: 150)
- bozar- (I)** : Ağarmak. (Nilüfer –Bursa; DS: 749)
- bozar- (II)** : Karpuz kızarmak. (Nilüfer –Bursa; DS: 749)
- bozuk** : Bağlamanın bir çeşidi. (Kestel –Bursa; DS: 752)
- böcü** : Korkunç böcek, korkunç yaratık. (Nilüfer –Bursa; DS: 753)
- [büvelek]** : (*Mustafakemalpaşa, *Karacabey, İsmetiye –Bursa; DS: 761)
- böğ** : Örümcek. (BKNMATGHO: 398)
- böğür iği** : Baş belası, zararlı. (*İnegöl –Bursa; DS: 758)
- böktür-** : Eti biraz kavurmak. (-Bursa; DS: 767)
- bölce** : Fasulye. (Orhaneli –Bursa; DS: 765, BKYKAİ: 172)
- bölce diyneği** : Fasulye değneği. (BKYKAİ: 172)
- böle** : Teyze çocuğu. (*İnegöl –Bursa; DS: 767)
- bölükdeş** : Usta çoban. (*Mudanya, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 768)
- bön** : Bugün. (BKAKAİ: 172)
- börtür-** : 1. Az haşlamak. (Nilüfer –Bursa; DS: 771)
- [börttür-]** : 2. Közlemek. (YKAÜ: 308)

börü	: Kurt. (-Bursa; DS: 755)
böre	: Böbrek. (*Orhaneli –Bursa, DS: 765)
böyet	: Bu defa, bu sefer. (-Bursa; DS: 764)
böyü-	: Büyümek. (BKYKAİ: 172, BBÖ: 150)
böyüd-	: Büyütmek. (BBÖ: 150)
böyük	: Büyük. (BDY: 148)
buba	: Baba. (BBÖ: 150)
bubu	: Şeker, kara üzüm, leblebi gibi tane halindeki çerez. (Nilüfer, İsmetiye – Bursa; DS: 774)
bubuş	: Dut. (İsmetiye –Bursa; DS: 775)
bubumka	: Böğürtlen, dut üzümü. (*Yenişehir –Bursa; DS: 775)
bucak	: Dağ tepesi, doruğu. (Güneybudaklar –Bursa; DS: 776)
buçu (I)	: Sığır (çocuk dilinde). (Nilüfer –Bursa; DS: 777)
buçukla	: Yarım kilelik ölçü. (*Orhangazi –Bursa; DS: 777)
[buçuklağı]	: (*İnegöl –Bursa; DS: 777)
budama	: Koru. (Cumalıkızık-Bursa; DS: 778)
buğdey	: Buğday. (BKYKAİ: 172)
buğra	: Hindi. (-Bursa; DS: 781)
buğu	: 1. Yabani inek. (*Mudanya –Bursa; DS: 781) : 2. Ceylan. (*Mudanya –Bursa; DS: 781)
buğur	: Sağanak, şiddetli yağmur. (*İnegöl –Bursa; DS: 723)
buğva	: Harf. (TAA: 193)
buğlan-	: Buğulanmak. (193)
bulağan	: Ağaç arabalara sürülen, katran görünüşünde siyah boya. (Nilüfer – Bursa; DS: 784)
bulama	: Koyu pekmez. (BKYKAİ: 172)
bulara	: Dişi sığa. (-Bursa; DS: 786)

- bulaş-** : Başlamak. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 786)
- bulgurcuk** : Küçük dolu tanesi, dolu. (*İnegöl –Bursa; DS: 788)
- bulut geçti** : Kısa süren, hafif yağmur. (-Bursa; DS: 790)
- bunar** : Pınar, çeşme. (BDY: 148)
- bungun** : Sıkıntılı, üzgün. (*İzmit –Bursa, DS: 793)
- buradı** : Çeşme musluğu. (-Bursa; DS: 797)
- burç** : Dallardaki taze yaprak ve filiz. (-Bursa; DS: 795)
- burga** : Odunları tutmak üzere arabaya sarılan yaş odun. (*İnegöl –Bursa; DS: 797)
- burgu** : Artezyen kuyusu. (İsmetiye, Demirtaş ve çevresi –Bursa; DS: 797)
- burma** : Musluk. (*İnegöl –Bursa; DS: 799)
- burnot** : Enfiye. (*Gemlik –Bursa; DS: 804)
- burşak** : Mercimek. (Manyas –Bursa; DS: 801)
- burtlak** : Taşlık, çalılık yer. (-Bursa; DS: 801)
- buruç (I)** : Ökse otu. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa, DS: 802)
- buruç(II)** : Meşe ağacının hayvanlara yedirilen yaprakları. (Köçekler *Harmancık –Bursa; BDKTK: 277)
- buruççun** : Kınalı, tüylü, düz gagalı, güvercin büyüklüğünde bir kuş. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 802)
- buruç gibi** : İri ve yakışıklı. (Hamzabey –Bursa; DS: 802)
- burunsuluk** : Hayvanın yem yemesine engel olmak için başına takılan aygıt. (Nilüfer –Bursa; DS: 804)
- buvet** : Irmağın en derin yeri. (Dağkadı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 832)
- buy-** : Üşümek. (BDY: 148)
- buzაğıla-** : Doğurmak (inek hakkında). (İsmetiye –Bursa; DS: 676)
- bücük** : Buzağı. (*Yenişehir –Bursa; DS: 811)
- bük-** : Örecede ip eğirmek, yumak haline getirmek. (BDYDSK: 83)
- bük** : 1. Ağaçlık, ormanlık. (BDY: 148)

- : 2. Ova ve dere kıyılarındaki çalı ve diken topluluğu. (YKAÜ: 307)
- būk** : Büyük. (BYMTHK: 145)
- bükele-** : Kurtulmak için çabalamak, kıvranmak, uğraşmak, didinmek. (Nilüfer – Bursa; DS: 817)
- bükrüce** : Kambur. (Gündoğdu –Bursa; DS: 818)
- büne-** : Suyun önüne bent yapıp toplanmasının sağlamak, göl haline getirmek. (*İnegöl –Bursa; DS: 762)
- [büvet-]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 762)
- büngül büngül:** Toprak sürerken tavında olan toprağın çıkardığı sesi ifade eder. (BDYDSK: 91)
- büngüldek** : Kaynak, pınar. (-Bursa; DS: 823)
- [büngül]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 823)
- bürek** : Börek. (BYMTHK: 144)
- bürgü** : 1. Çarşaf, çar. (-Bursa; DS: 826)
: 2. Namaz örtüsü. (BDY: 148)
- bürkü** : Havanın bunaltıcı sıcak zamanı. (Bursa; DS: 820)
- bürün-** : Örtünmek. (BDYDSK: 95)
- büryan** : Et ve pirinçle tepside pişirilen bir yemek. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 830)
- büşür-** : Pişirmek. (TAA: 204)
- bütüm** : Bütün. (BKYKAİ: 172)
- büvet** : Suyun önüne çekilen set, bent. (Nilüfer –Bursa; DS: 831)
- büylü** : Saban kulağı. (*İnegöl –Bursa; DS: 832)
- büz-** : Bir şey örerken yanlış yapılan kısmı onarmak, düzeltmek. (BDYDSK: 83)
- büzdeklen-** : Mızımızlaşmak, miskinleşmek, oyalanmak. (Nilüfer –Bursa; DS: 833)

-C-

- caab** : Cevap. (TAA: 209)
- cabhana** : Cephane. (TAA: 209)
- cacık** : Salatalık, hıyar. (BDYDSK: 91)
- carcör** : Şarjör. (BDYDSK: 96)
- cadı** : Mısır unu. (TAA: 209)
- cahan** : Cihan, dünya. (TAA: 209)
- cakak** : Saksagan. (*Yenişehir –Bursa, DS: 847)
- cakcak** : Geveze, dedikoducu. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 847)
- [carcar]** : (-Bursa; DS: 847)
- [çakanak]** : (İsmetiye –Bursa; DS: 848)
- cambaz** : Hayvan tüccarı. (BKNMATGHO: 398)
- cambuz** : İki ile dört yaş arasında erkek manda. (-Bursa; DS: 996)
- can bezi** : Yaraya sarılan ve yarayı bantlama amacıyla kullanılan bez. (BDYDSK: 91)
- cancur** : Kırmızı, uzun bir tür erik. (TAA: 217)
- candarma** : Jandarma. (BKYKAİ: 172)
- [candırma]** : (BKNMATGHO: 398)
- cangaza** : Geveze. (Nilüfer –Bursa; DS: 851)
- [çalkazan]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 851)
- can kağıdı** : Nüfus cüzdanı. (Nilüfer, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 857)
- car** : Kadınların dış giysisi. (BDY: 148)
- cara** : Bir malın yıllık kirası, veya vergisi. (Nilüfer –Bursa; DS: 884)
- carcar konuş-**: Boş boş, geveze geveze konuşmak. (BDYDSK: 83)
- carcı** : Tellal. (-Bursa; DS: 860)
- carcur** : Fermuar. (BKNMATGHO: 398)

cay-	: Vazgeçmek. (BDYDSK: 83)
caygın	: Vazgeçen, işin ardını bırakan, döneç. (-Bursa; DS: 868)
cazgarısı	: Cadı, fitneci. (-Bursa; DS: 870)
cazgır	: Fitneci. (BKYKAİ: 172)
cecim	: İnce kilim. (TAA: 213)
cehre	: Çıkrık. (-Bursa; DS: 876)
celep	: Genç, güzel, gösterişli kimse. (*Gemlik –Bursa; DS: 877)
cemāt	: Cemaat. (BYMTHK: 145)
cep	: Eğri. (*İnegöl –Bursa; DS: 883)
cerb	: Kızarmakta olan etten damlayan yağın içine, soğan ve ekmeç doğrayarak yenilen bir tür yemek. (BDY: 148)
cere	: Kocasından boşanan çocuklu kadının çocuklarına ve kendisine bağlanan para. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 884)
cereme	: Dert, sıkıntı. (BDYDSK: 91)
cerāz	: Çerez. (BKYKAİ: 173)
cerge	: Çul, çuval veya dallarla yapılan basit kurulan çadır. (BKNMATGHO: 398)
ceryan	: Elektrik. (BKYKAİ: 173)
cezere	: Dert, sıkıntı. (BKYKAİ: 173)
cıba	: Bozkır, verimsiz toprak. (Nilüfer –Bursa; DS: 888)
cıbil (I)	: Tüyü dökülmüş. (*İnegöl –Bursa; DS: 893)
cıbil (II)	: Çıplak. (*İnegöl –Bursa; DS: 907)
cıbildat-	: Suya vurarak ses çıkarmak. (BDYDSK: 83)
cıbir (I)	: Cılız, zayıf. (*İnegöl –Bursa; DS: 893)
cıbir (II)	: Çürük, ezik meyve. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 957)
cıdal	: Ayrı, aksi. (İsmetiye –Bursa; DS: 895)
cıdık	: Kavgacı. (*İnegöl –Bursa; DS: 897)
cıdır	: Küçük, zayıf, ince. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 897)

- cığıl cığıl** : Pekmezin kaynarken çıkardığı ses. (İsmetiye –Bursa; DS: 901)
- cığılda-** : Gürültü yapmak. (İsmetiye –Bursa; DS: 901)
- cığıltı** : Gürültü, hafif gürültü. (İsmetiye –Bursa; DS: 845)
- cıkcık** : Cıvcıv. (BDYDSK: 91)
- cılık (I)** : Çok ıslanmış. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 913)
- cılık (II)** : Bozulmuş. (BDY: 148)
- cıla-** : İnce ses çıkararak ağlamak. (*Gemlik –Bursa; DS: 932)
- cıllaz-** : Oyunda mızıkçılık etmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 904)
- cıllık et-** : **1.** Merak etmek (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 914)
: **2.** Yürek, üzüntü ve korku ile burkulmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 914)
- cımbırt** : Üzüm salkımındaki küçük salkımcıklar. (-Bursa; DS: 921)
- [ıngıl]** : (-Bursa; DS: 921)
- cındı** : Cimri. (*İnegöl –Bursa; DS: 919)
- cıngılda-** : Havada asılı duran taşlar birbirine çarparak ses çıkarmak. (BDYDSK: 89)
- cıplacık** : ırılıplak. (BKNMATGHO: 398)
- cırada** : Yanmış kömür tozları. (Nilüfer –Bursa, DS: 925)
- cıran** : Doru at. (*Mudanya –Bursa; DS: 925)
- cırba** : Gelişmemiş, cılız ocuk. (-Bursa; DS: 925)
- cırcır (I)** : Ağustos böceği. (*Karacabey –Bursa; DS: 926)
- [cırılalık]** : (*Yenişehir –Bursa; DS: 927)
- [cırcır]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa)
- cırcır (II)** : Pamuk kozalarının pamuğunu ve çekirdeğini birbirinden ayıran ıkrık. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 927)
- cırık** : eyrek. (-Bursa; DS: 929)
- cırım cırım et-** : Parça parça etmek. (İsmetiye –Bursa; DS: 930)
- cırkını çıkar-** : Ezip iini dışına çıkarmak. (BDYDSK: 95)

- cırlak (I)** : İnce ve sürekli sesle bağırıp ağlayan. (Nilüfer –Bursa; DS: 932)
- cırlak (II)** : Meyvenin toplandıktan sonra ezilerek bozulmuş hali. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 932)
- cırlak (III)** : Ürün vermeyen yıkanmış toprak. (İsmetiye –Bursa; DS: 932)
- cırıla-** : Gevezelik etmek. (İsmetiye –Bursa, DS: 933)
- cırmala-** : Tırmalamak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 934)
- [cırmakla-]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 934)
- cırnık (I)** : Karatavuktan biraz daha büyük, benekli bir kuş. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 936)
- cırnık (II)** : İki başı eğri balıkçı veya tahıl kayığı. (Karaoğlan *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1188)
- cırtlak (I)** : Bahçelerde yetişen, ilaç yapmakta kullanılan yapraksız yabancı bir bitki. (-Bursa; DS: 939)
- cırtlak (II)** : Çok canlı, dikkat çekici, göz alıcı (renk hakkında kullanılır). (BDYDSK: 92)
- cıvı-** : Ciddiyetini, ağırlığını kaybetmek. (BDYDSK: 89)
- cız-** : Çizmek. (TAA: 215)
- cız** : Çocukları ateşten ve tehlikeli yerlerden korkutmak için söylenir. (Nilüfer –Bursa; DS: 940)
- cıvgın** : Rüzgârda karla kırıyık yağın yağmur. (*Orhaneli –Bursa; DS: 1199)
- cızbız** : Mangal. (BDYDSK: 85)
- cızdırma** : Saçta veya tavada yapılan börek, ekmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 947)
- cızık-** : Son hızla koşmak. (-Bursa; DS: 949)
- cızlak** : Verimsiz toprak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 951)
- cızla-** : Kaynamak. (-Bursa; DS: 951)
- cibçak** : Şımarık, hoppa. (-Bursa; DS: 838)
- cibi** : Keçi. (BDYDSK: 92)
- cibindirlik** : Cibinlik. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 956)

- cibre** : Küspe. (BDY: 148)
- cicgar** : Parmaklıklı bahçe /ahıt/it kapısı. (TAA: 215)
- cicik** : Ss. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 895)
- cicim ayları** : Evliliğin ilk birkaç ayı. (BDYDSK: 85)
- cida** : İĞde. (TAA: 215)
- cidav** : Omuz başı, kürek kemiğinin (insan ve hayvanlarda) st. (*İnegöl ve köyleri –Bursa; DS: 961)
- cidavu** : Kavgacı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 961)
- cigirgen** : Isırgan otu. (BKYKAİ: 173)
- cihsin-** : Şımarıklık yapmak. (-Bursa; DS: 963)
- cilli** : Cam bilye. (-Bursa; DS: 967)
- cillop** : **1.** Pürüzsüz, düz. (İsmetiye –Bursa; DS: 967)
: **2.** Tertemiz. (İsmetiye –Bursa; DS: 967)
- cimbil cimbil** : Küçük küçük, tane tane. (BDYDSK: 85)
- cimcik** : imdik. (-Bursa; DS: 969)
- cimcikle-** : imdiklemek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 970)
- cimcime** : Becerikli, konuŐkan, akıllı kız çocuğu. (*Keles –Bursa; DS: 971)
- cimit** : Keten tohumu. (-Bursa; DS: 973)
- cimpirik** : Kuruntulu, vesveseli. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 974)
- cinci** : Cinleri toplayıp konuşan, geleceğe dair bilgiler ortaya atan adam.
(*Keles –Bursa; DS: 975)
- cincire** : Kertenkele. (BKYKAİ: 173)
- cincula** : Bir cins mantar. (BDYDSK: 96)
- cingen** : Çingene. (BKYKAİ: 173)
- [cingn]** : (BB: 150)
- cingil-** : **1.** Takla atmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 979)
: **2.** Yıkılmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 979)

- cink-** : Güreşenlerden biri diğeriini kaldırıp yere vurmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 981)
- cinlen-** : Öfkelenmek, kızmak. (İsmetiye –Bursa; DS: 981)
- cin yolu** : Verimsiz toprak. (İsmetiye –Bursa; DS: 982)
- cipre** : Meyve posası. (BKNMATGHO: 399)
- ciyakla-** : Kedi, köpek acı acı bağırarak. (BDYDSK: 90)
- ciyaklat-** : Kedi ya da köpeği canını yakmak suretiyle bağirtmak. (BDYDSK: 90)
- ciyē [ciyā]** : Ciğer. (BKYKAİ: 173)
- [ciyā]** : (BBÖ: 151)
- cizdavāt** : İçi yünlü parlak lastik ayakkabı. (BKYKAİ: 173)
- cizge** : Köylü kadınlarının önlüklerini bağladıkları yün ip. (Kirazlı –Bursa; DS: 991)
- cizme** : Çizme. (BKYKAİ: 173)
- cok çok sör-** : Aç bir şekilde süt vb. soğurmak, emmek. (BDYDSK: 83)
- col** : Göl. (BYMTHK: 144)
- colum:** Kalça, but. (-Bursa; DS: 1267)
- cop** : Çirit değneği. (*İnegöl –Bursa; DS: 999)
- coplan** : Sarp dağlarla çevrili vadi. (*Yenişehir –Bursa; DS: 1000)
- coyt-** : Kaybetmek. (*Gemlik –Bursa, DS: 1004)
- cucuk** : Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv. (İsmetiye –Bursa; DS: 1022)
- cukcuk** : Maşrapa. (BDYDSK: 92)
- culluk** : Hindi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1014)
- cumbuldat-** : Sıvıyı çalkalamak, sarımsak. (*Orhaneli –Bursa; DS: 1015)
- cup diye** : Suya birdenbire atlamayı anlatır. (BDYDSK: 96)
- curatsız** : Ufak tefek, gelişmemiş. (-Bursa; DS: 1017)
- curk** : Kuluçka olan tavuk. (İsmetiye –Bursa; DS: 1018)
- curu** : Özleşmemiş, koyulaşmamış, sulu (yemeklik hk.). (-Bursa; DS: 1019)

- curu yā** : Ayçiçek yağı. (BDYDSK: 85)
- cuşka** : Bir cins yuvarlak biber. (İsmetiye –Bursa; DS: 1020)
- cumey** : Cuma. (BKYKAİ: 173)
- cumey aşamı** : Perşembe akşamı. (BKNMATGHO: 399)
- cumhuriyet** : Cumhuriyet. (BKYKAİ: 173)
- cungurgaç** : Salıncak. (BKNMATGHO: 399)
- curfalık** : Dokuma tezgahı. (BKNMATGHO: 399)
- curu** : Sıvı. (BKNMATGHO: 399)
- cüçüklen-** : Filizlenmek, yeşermek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1024)
- cük** : Gök. (BYMTHK: 144)
- cüre (II)** : Tür, çeşit. (TAA: 217)

çabık	: Çabuk. (BKYKAİ: 173)
çabıt	: Paçavra, eski bez parçası. (İsmetiye –Bursa; DS: 1031)
çağ	: Lavabo, banyo. (Çekirge –Bursa; DS: 842)
[çağlık]	: (*Gemlik –Bursa, DS: 842)
[çalık]	: (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 842)
çağa [çova]	: Bebek, çocuk. (Çekirge –Bursa; DS: 1033)
[çova]	: (-Bursa; DS: 1034)
çağala	: Olmamış meyve. (-Bursa; DS: 1034)
çağarak	: Baca. (-Bursa; DS: 1035)
çağgi	: Bahçe süpürgesi. (Çekirge –Bursa; DS: 1051)
çağlar	: Çağlayan.(*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 844)
çağlı	: Yaşlı. (TAA: 219)
çağ	: “-e kadar” anlamında edat. (TAA: 219)
çağuş-	: Toplamak, bir araya getirmek. (TAA: 220)
çak	: Ta, işte anlamında kullanılır. (Nilüfer –Bursa; DS: 1040)
çakal (I)	: Alnında beyaz tüyleri olan hayvan. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1041)
çakal (II)	: Toprak kap. (-Bursa; DS: 1041)
çakır ayaz	: Açık ama soğuk hava. (İsmetiye –Bursa; DS: 1044)
çakırca	: Baş ve karın ağrısına iyi geldiği düşünülen bir tür bitki, ot. (BDY: 176)
çakma	: Deri hastalığı, yara, çiban. (*İznik –Bursa; DS: 1045)
çal- (I)	: Yoğurt yapmak için sütü mayalamak. (İsmetiye –Bursa; DS: 1059)
çal- (II)	: Silahı ateşlemek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1060)
çal- (III)	: Sürmek. (BDY: 148)
çal- (IV)	: Atmak. (BDY: 148)
çal- (V)	: Vurmak. (BDY: 148)

- çalavék** : Kişi, adam. (TAA: 220)
- çalgap** : Dalga. (-Bursa; DS: 1051)
- çalgın (I)** : Sıcak veya soğuktan gelişmeyerek cılız kalan ekin. (*İnegöl –Bursa; DS: 1052)
- [çalık (I)]** : (*İzmit –Bursa; DS: 1052)
- çalgın (II)** : Deli, delimsi. (Nilüfer –Bursa, DS: 1052)
- çalık (II)** : Kötürüm, inmeli. (İsmetiye –Bursa; DS: 1052)
- çalım** : Gösteriş, kurum. (BKYKAİ: 173)
- çalıklan-** : Sinirlenerek sözle çatmak. (İsmetiye –Bursa; DS: 1055)
- çalkatora** : Sayım, hayvan sayımı. (*Karacabey –Bursa; DS: 1058)
- çalkatura-** : Dolaşım aramak. (Nilüfer –Bursa; DS: 1058)
- çalmaç** : Tahtadan yapılmış kap. (*Yenişehir –Bursa; DS: 1059)
- çalıtı** : Diken, çalı. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 1062)
- çambardak** : Çamdan oyularak yapılmış su kabı. (-Bursa; DS: 1063)
- [çamçak]** : (*İzmit –Bursa, DS: 1063)
- çamçı** : Kaşık. (-Bursa; DS: 1064)
- çameşir** : Çamaşır. (BKYKAİ: 173)
- çamır** : Çamur. (BKYKAİ: 173)
- çamiş** : Huysuz hayvan, katır. (-Bursa; DS: 1065)
- çamurluk** : Yemeni üzerine giyilen çizme koncu. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1066)
- çan** : “-e kadar” anlamında bir edat. (TAA: 223)
- çandı** : Duvarları birbirine geçme, kalın tahtalardan yapılan ev, yapı. (*İnegöl Bursa; DS: 1068)
- çanga** : Kova, küçük bakraç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1068)
- çanpara** : Arabaların ses çıkarması için tekerleklere konulan demir levha. (İsmetiye –Bursa; DS: 1071)
- çantı** : Saçak. (Nilüfer –Bursa; DS: 1071)

- çantılı** : Üzeri kapalı yapı. (-Bursa; DS: 1072)
- çapak** : Kesilen metal ve kalıptan çıkan tuğla, kerpiç vb. şeylerin kenarlarındaki pürüz. (-Bursa; DS: 1072)
- çapan** : El çırpma, alkış. (TAA: 224)
- çapar** : Sarışın mavi veya yeşil gözlü, çilli insan. (*Mudanya *İnegöl –Bursa; DS: 1073)
- çaparız** : Karmaşık. (BKNMATGHO: 399)
- çapkı** : Bir şeyi yağmalamak için yapılan akın. (-Bursa; DS: 1076)
- çaplama** : Tavanlarda tuğlaların altına konulan, tarla, bahçe çevirmekte kullanılan ince uzun yontulmuş ağaç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa, DS: 839)
- çaplançanak** : Papaver rhaeas. (-Bursa; DS: 1077)
- çaral** : Az ürün veren kuvvetsiz toprak. (Kocakovacık *Orhaneli –Bursa; DS: 1080)
- çarçar** : Sesi çıktığı kadar, gürültülü konuşma (hk.). (İsmetiye –Bursa; DS: 1080)
- çarık** : Ayakkabı. (BKYKAİ: 174)
- çārıl-** : davet edilmek. (BBÖ: 151)
- çār-** : Çağırma. (BKYKAİ: 173)
- çāşır** : Geniş pantolon, şalvar. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1039)
- çaşırda-** : Kuru yapraklar birbirine değerek ses çıkarmak, hışırdamak. (İsmetiye –Bursa; DS: 1085)
- çaşka** : Büyük yaygı. (İsmetiye –Bursa; DS: 1086)
- çat-** : Yetişmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 1092)
- çat** : İki dere veya iki yolun birleştiği yer. (*Karacabey –Bursa; DS: 1086)
- [çatık]** : (-Bursa; DS: 1086)
- [çatırık]** : (*Karacabey –Bursa, DS: 1086)
- çatal kapı** : Hayvanların sağıldığı yer. (Alipaşa –Bursa; DS: 1088)
- çatallaş- (I)** : Hayvanlar çiftleşmek. (BKNMATGHO: 399)

- çatallaş-** (II) : İkili görmek. (BKNMATGHO: 399)
- çatanak (I)** : Ağaç dalı. (*Mudanya –Bursa; DS: 1088)
- çatanak (II)** : Çatallı, pürüzlü. (-Bursa; DS: 1088)
- çatanaklı** : Dalli, budaklı. (-Bursa; DS: 1088)
- çatgı** : Çam kütüklerinin uçlarından çatılması ile yapılan ev. (BDKTK: 277)
- çatı** : İp, urgan, kordon. (-Bursa; DS: 1089)
- çav-** : Amaçtan şaşmak, yol değiştirmek. (*Orhangazi, Armutlu –Bursa; DS: 1095)
- çav** : Hayvanların erkeklik organı. (*Orhaneli *İnegöl –Bursa; DS: 1093)
- çavkır-** : Köpek, olduğu yerde kesik kesik havlamak. (*Karacabey –Bursa; DS: 1130)
- çavuş** : Huni. (-Bursa; DS: 1096)
- çeç** : Savrularak samanından ayrılmış tahıl yığını. (-Bursa; DS: 1103)
- çedik** : Terlik. (-Bursa; DS: 1106)
- çekdirik** : Harmanlarda saman toplamak için kullanılan tahta sürgü, sıyırğı. (-Bursa; DS: 1108)
- çekel (I)** : 1. Öğendirenin alt ucundaki demir sıyırğı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1109)
- [çerkelli]** : (*Orhangazi –Bursa; DS: 1109)
- : 2. İnce, uzun ve yuvarlak değnek. (*Mustafakemalpaşa *İnegöl –Bursa; DS: 1109)
- çekel** : Çekiç. (BF: 44)
- çekelez** : Sincap. (*İnegöl, Cumalıkızık –Bursa; DS: 1110)
- [çakaloz]** : (*İznik –Bursa; DS: 1110)
- [çekenez]** : (Kozluviran -Bursa; DS: 1110)
- çekelik** : Ayrandan yapılan yağsız peynir. (-Bursa; DS: 1110)
- [çökellik]** : (-Bursa; DS: 1110)
- çekiş-** : Kızmak, bağırmaq. (BDY: 148)

- çekişmekli** : Kavgalı. (İsmetiye –Bursa; DS: 1114)
- çekmece** : Tek gözlü küçük masa. (*Yenişehir –Bursa; DS: 1115)
- çektirik** : Dövülmüş harmanı bir yere toplamak için kullanılan tahta sürgü. (Hamzabey *İnegöl –Bursa; DS: 1116)
- çelek** : Bir boynuzu kırık hayvan. (*İnegöl, İsmetiye –Bursa; DS: 1119)
- çelem** : Şalgam. (-Bursa; DS: 1119)
- çelepene** : Üstünde gözleme pişirilen veya ocakta pişirilen ekmeğin üstüne kapanan toprak saç. (İsmetiye –Bursa; DS: 1119)
- çelik (I)** : Direk başlığı. (Nilüfer –Bursa; DS: 1068)
- çelik (II)** : Ahırlarda dışarıya gübre atmak için açılmış delik. (*Keles ve çevresi –Bursa; DS: 1122)
- çellek** : Su kovası. (*Mudanya –Bursa; DS: 1124)
- çelme** : Akarsuyun hızını kesmek için meşe direkleri, çalı ve kum torbalarıyla yapılan set. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1125)
- çember (I)** : Oda bölmelerinde giriş altına konulan direk. (Boğaz *Yenişehir –Bursa; DS: 1128)
- çember** : ince kumaştan baş örtüsü. (BBÖ: 151)
- çemiç** : Dut kurusu. (-Bursa; DS: 1129)
- çemkir-** : Bağırmaq. (BDYDSK: 90)
- çençire** : Tencere. (BDYDSK: 96)
- çendele** : Sofra bezi. (*Karacabey –Bursa; DS: 1134)
- çeñe** : Köşe. (-Bursa; DS: 1136)
- çene yap-** : Çok konuşmak. (BDYDSK: 84)
- çeñiz** : Çeyiz. (BBÖ: 151)
- çentekle-** : Yontmak. (-Bursa; DS: 1135)
- [çente-]** : (İsmetiye –Bursa; DS: 1134)
- çentez** : Bozuk para. (İsmetiye –Bursa; DS: 1140)
- çentiyan** : Gentiana türleri. (-Bursa; DS: 1140)

- çepel** : 1. Toz, saman, yoz tohumlarla karışık hububat. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 1141)
: 2. Karışık, kötü, niteliksiz. (BKNMATGHO: 399)
- çepez** : Bozuk ipek kozası. (-Bursa; DS: 1143)
- çepiç** : 1. Bir yaşındaki keçi yavrusu. (*Mustafakemalpaşa *Orhaneli –Bursa; DS: 1100)
- [çibiş]** : (İsmetiye –Bursa; DS: 1100)
: 2. Bir yaşındaki erkek keçi.
- [çepiş]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1101)
: 3. Henüz yaşına girmemiş keçi yavrusu. (BKYKAİ: 174)
- çepi çepile-** : Soğan tarlalarında soğan aralarını küçük bir çapa ile karıştırmak. (*Karacabey –Bursa; DS: 1143)
- çepin** : Küçük çapa. (İsmetiye –Bursa; DS: 1143)
- [çepen]** : (Hamitler –Bursa; DS: 1143)
- [çepi]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1143)
- çepirdek** : Karışık, eğri büğrü. (Dağla *Karacabey –Bursa; DS: 1144)
- çepka** : Üzüm salkımı. (-Bursa; DS: 1144)
- çerep** : Küçük toprak, çanak. (Nilüfer –Bursa; DS: 1145)
- çerez parası** : Düğünlerde çalgıcı garson vb. verilen bahşiş. (-Bursa)
- çerge [çergi]** : Kilim, bir çeşit dokuma örtü. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1145)
- [çergi]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1146)
- çerge (II)** : Bahçe korunağı, hayvan barınağı. (BDY: 148)
- çeşni** : Kurak toprakta yetişen kavun, karpuz ve sebe. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 1149)
- çeten** : Mısır bitkisinin meyvesi alındıktan sonra kalan sap kısımlarından oluşturulan demete rin dik duracak şekilde birbirlerine çatılmasıyla oluşturulan yığın. (TAA: 231)

- çetik** : Mes, yünden örülmüş terlik. (*Karacabey *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1150)
- çetirdet-** : Çekirdek çıtlatmak. (BDYDSK: 84)
- çetle** : Küçük üzüm salkımı. (İsmetiye –Bursa; DS: 1151)
- çetlevuk** : Fındık. (-Bursa; DS: 1151)
- çevele** : Küfe. (*Mudanya –Bursa; DS: 1152)
- çevirgele** : Tesbih. (Orhaniye *Yenişehir –Bursa; DS: 1152)
- çävle-** : Birine sınırlı sınırlı konuşmak. (BDYDSK: 83)
- çevre** : Mendil. (BDY: 148)
- çevre as-** : Gelinin çeyizini sergilemek. (BBÖ: 151)
- çevrik** : Harman sonu kalıntısı. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1154)
- çeyle** : 1. Killi toprak. (*Gemlik –Bursa; DS: 1156)
: 2. Kumlu toprak. (Harmanlıçardı *Orhaneli Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 1156)
- çéz-** : Direzi adı verilen iplikleri tezgaha dikine, sıra sıra girmek. (YKAÜ: 307)
- çıbı** : Köpekleri kovalama ünlemi. (Nilüfer –Bursa; DS: 1157)
- çıbık** : çubuk (BBÖ: 151)
- çığdıkla-** : Baharda, ağaçların yaprak gözleri kabarmak. (İsmetiye –Bursa; DS: 1159)
- çığılık** : Çakıllı yer. (Cumalıkızık *Merkez ilçesi –Bursa; DS: 1160)
- çığırdık** : Zeytin ağaçlarının çiçek açacağı zaman çıkardığı tomurcuk. (*Orhangazi –Bursa; DS: 1161)
- çığırgan** : Çok bağırان (kimse, çocuk). (İsmetiye –Bursa; DS: 1161)
- [çığır்தkan]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1161)
- çığla** : Üzerinde ot çıkmayan sert, taşlı toprak. (Çardakbeleni *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1162)
- çıkana** : Kız kardeşinin çocuğu, yeğen. (Karacakay *İnegöl –Bursa; DS: 1165)

- çıkı (I)** : 1. Bohça, çıkın. (İsmetiye, Nilüfer –Bursa; DS: 1166)
: 2. Nişan bohçası. (YKAÜ: 307)
- çıkı (II)** : Nişan töreni. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 1167)
- çıkma** : Balkon. (*Orhangazi –Bursa; DS: 1166)
- çılbur (I)** : Hayvanların yular başlığının çene altındaki halkasına bağlanan ip veya takılan zincir. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1171)
- [çılbur]** : (-Bursa; DS: 1171)
- çılbur (II)** : Haşlanmış yumurta, yoğurt ve sosla yapılan yemek. (BKYKAİ: 174)
- çılgar** : Bir araca koşulmuş iki çift öküz. (İsmetiye –Bursa; DS: 1173)
- çılıpık** : Şımarık, hoppa, züppe. (-Bursa; DS: 938)
- çımbar** : Dokuma tezgahlarında bezi gerdirmek için kullanılan iki tarafı dişli bir aygıt. (Nilüfer –Bursa; DS: 1175)
- çımçık** : Tıpkı, aynı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1169)
- çımık** : Bataklık. (Gündoğdu –Bursa; DS: 1176)
- çımkırt-** : Fıskırtmak, püskürtmek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1177)
- çımkiş-** : Vücudun bir yeri ağrıtmak, sızlamak. (*İznic –Bursa; DS: 1178)
- çımşık** : Benzer, aynı. (*Orhangazi –Bursa; DS: 1178)
- çıngıl çıngıl** : Bol, sık (meyve hk.). (İsmetiye –Bursa; DS: 1181)
- çıngırak** : Beygir koşulan düvenin ön tarafına konulan, beygirin yan kayışlarının bağlandığı ağaçtan yapılmış falaka. (Yamanköy *Mudanya –Bursa; DS: 1182)
- çıngırşak** : Bir çeşit tahterevalli. (*İnegöl –Bursa; DS: 1168)
- çıpğık** : Tütünden yapılan çubuk. (BDY: 148)
- çıplattır-** : Bir vuruşta kesmek. (Narlidere *Orhangazi –Bursa; DS: 1184)
- çır-** : Çığırmaq, bağırmaq. (BKYKAİ: 174)
- çırakman (I)** : Balıkçı meşalesi. (Bursa; DS: 1185)
- çırakman (II)** : 1. Lamba, çıra konulan yer. (Sölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 1186)

- : 2. Eski zamanlarda elektrik yokken meydana aydınlatmak amacıyla tenekede yakılıp ağaca asılan ateş. (BKYKAİ: 174)
- çırakmanacı** : Çırakman ateşini yakan kimse. (BKYKAİ: 174)
- çırp-** : Badana yapmak. (-Bursa; DS: 1190)
- çış-** : Susmak, pusmak. (Keramet *Orhangazi –Bursa; DS: 1191)
- çıtak** : 1. Kaba adam. (*İnegöl –Bursa; DS: 1192)
: 2. Yabancı, göçmen. (-Bursa; DS: 1192)
- çıtır** : Kibrit. (-Bursa; DS: 1194)
- çıtrık** : Kavgacı (çocuk). (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1198)
- çıvgan** : Boynuzları geriye bükülmüş sığır. (-Bursa; DS: 1199)
- çıvgarla-** : Bir çift öküzün önüne bir çift daha koşmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1199)
- çıvgın** : Ağaçların verdikleri yeni sürgün, filiz. (*Karacabey *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1200)
- çızı** : Tohum ekmek için pullukla açılan yer, karık. (İsmetiye-Bursa; DS: 1252)
- çibelek** : Alkış. (*İnegöl –Bursa; DS: 1232)
- çiçe** : 1. Abla. (-Bursa; DS: 957)
- [cice]** : (BDY: 148)
: 2. Hala. (-Bursa; DS: 957)
- çifluğ** : Çiftlik. (TAA: 240)
- çifteli** : 1. Uğursuz. (Çavuş *İnegöl –Bursa; DS: 1205)
: 2. Yaramaz, yaman çocuk. (BKNMATGHO: 399)
- çigeleg** : Çilek. (TAA: 241)
- çiğid** : Çekirdek. (TAA: 241)
- çiğın** : Omuz. (*Mudanya –Bursa; DS: 1207)
- [çin]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1208, BKYKAİ: 174)
- [çini]** : (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 1208)

[çiyin]	: (*Orhaneli –Bursa; DS: 1208)
çigirdik	: Filiz, taze yaprak. (Misi –Bursa; DS: 1208)
çigit	: Çekirdek. (*Yenişehir –Bursa; DS: 1209)
çignem	: Bir parça, bir lokma. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1211)
çil (I)	: Bir toprak çeşidi. (-Bursa; DS: 1213)
çil (II)	: Erik, zerdali kurusu. (Muzal *İnegöl –Bursa; DS: 1213)
çillen-	: Çimlenmek, yeşermek. (İsmetiye –Bursa; DS: 1219)
[çilleş-]	: (İsmetiye –Bursa; DS: 1219)
çim	: Sebze fidanlarının genel adı. (Bursa; DS: 1221)
çimçik	: Tıpkı, aynı. (*Mudanya –Bursa; DS: 1222)
çimdin-	: İsteksiz yemek yemek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1222)
çimişle-	: Ürpermek. (-Bursa; DS: 1223)
çimleme	: Yere gömülüp köklendirildikten sonra dikilen asma çubuğu. (Nilüfer –Bursa; DS: 1224)
çinçiri	: Ufak tefek. (İsmetiye –Bursa; DS: 971)
çinçir kuşu	: Kar kuşu. (İsmetiye –Bursa; DS: 1227)
çipendirikli	: Yağmurlu, soğuk (hava hk.). (*Gemlik –Bursa; DS: 1231)
çipez	: Yumuşayarak bozulmuş ipek kozası. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1232)
çipil	: Bataklık yerlerde veya pınar kenarlarında meydana gelen ot, yosun gibi bitkiler. (*Yenişehir –Bursa; DS: 1232)
çipilden	: Suların sığ yeri. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1233)
çireşne	: Saban demirinin önüne konan uzun demir. (*Mustafakemalpaşa *İnegöl –Bursa; DS: 1235)
çiri	: Cansız veya kuru olan şey. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 1235)
çirtik	: Küçük üzüm salkımı, salkımcık. (*Gemlik –Bursa; DS: 1238)
çisenti	: İnce yağmur. (Nilüfer –Bursa; DS: 1239)
çiskinlik	: Yağmur sonundaki ıslaklık. (-Bursa; DS: 1240)

- çit (I)** : Küfe. (BDY: 148)
- çit (II)** : Baş örtüsü. (TAA: 242)
- çite-** : Kumaş ve örgülerin yırtıklarını örmek, dikmek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1244)
- çiten** : Saman taşımak için kağınlara konulan büyük sepet. (-Bursa; DS: 1150)
- çitirmelik** : Pencere kafesi. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 1247)
- çitle [çitmik]** : Küçük üzüm salkımı. (İsmetiye –Bursa; DS: 1244)
- [çitmik]** : (-Bursa; DS: 1244)
- çitlevik** : Fındık. (-Bursa; DS: 1246)
- çitme** : Çifte. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1246)
- çivgar** : Yedek koşulan at. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 989)
- çivirdik** : Tomurcuk. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 1248)
- çivit** : Çift. (BKYKAİ: 174)
- çiy** : Çiğ, olgunlaşmamış. (BKYKAİ: 174)
- çiyit** : Meyve ve sebzelerin çekirdeği, tohumu. (-Bursa; DS: 1250)
- çizgi** : Uçları püsküllü ve boncuklu yün kuşak. (BDY: 148)
- çodama** : Oturarak, çömelmiş durumda. (Dağgüney *Orhaneli –Bursa; BDKTK: 277)
- çoğlan-** : Çoklanmak; çoğalmak, artmak. (TAA: 248)
- çoğlad-** : Çoklatmak; çoğaltmak. (TAA: 249)
- çokart-** : Yakmak. (Babasultan –Bursa; DS: 1260)
- çokay** : Köy zengini, çiftlik sahibi. (Mudam *Mustafakemalpaşa *Bursa; DS: 1260)
- çokra-** : Tencere içinde yemek kaynamak. (-Bursa; DS: 1261)
- çolum** : Baldır. (-Bursa; DS: 1264)
- çom** : Küme, topluluk. (Duğla *Karacabey –Bursa; DS: 1264)
- çon-** : Ateşte ısınmak. (Gündoğdu –Bursa; DS: 1268)
- çongu** : Geçit yeri. (Boyalıca *İznik –Bursa; DS: 1268)

- çor (I)** : Bir çeşit hayvan hastalığı, sığır vebası. (Nilüfer –Bursa; DS: 1269)
- çor (II)** : Kör. (BYMTHK: 144)
- çoral** : Yabani zeytin ağacı. (*Orhangazi –Bursa; DS: 1270)
- çorallan-** : Ağaç, etrafın dal salıp, bodur kalmak. (Nilüfer –Bursa; DS: 1270)
- çoramık** : Çoban, deveci yamağı. (*Orhaneli –Bursa; DS: 1270)
- çorlu** : El ile toplanmayan meyveleri zedelemekten toplamaya yarayan aygıt. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 1272)
- çortu** : Lahana. (BDYDSK: 92)
- çot** : Keser. (Kırım göçmenleri –Bursa; DS: 1274)
- çotum çotum** : Üst üste, top top, küme küme. (İsmetiye –Bursa; DS: 1275)
- çoval-** : Çoğalmak, artmak. (BKYKAİ: 174)
- çöğ-** : Birdenbire fırlamak. (Mahmudiye *Mudanya –Bursa; DS: 1279)
- çölmek** : Çömlük. (BBÖ: 151)
- çöm-** : Ayaklar üzerine oturmak, çömelmek. (–Bursa; DS: 1287)
- [çön- (I)]** : (–Bursa; DS: 1287)
- çömçü** : Kepçe, büyük tahta kaşık. (Harmanalan *Keles –Bursa; DS: 1285)
- [çumça]** : (–Bursa; DS: 1285)
- çömle-** : Toplamak. (Çekirge –Bursa; DS: 1287)
- çön- (II)** : Dibine çökmek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1288)
- çöngül** : Ufak bataklık yer. (–Bursa; DS: 1288)
- çöntük** : Dalı kırılmış ağaç. (İsmetiye –Bursa; DS: 1289)
- çöpelli** : İçinde çerçöp olan şey. (İsmetiye –Bursa; DS: 1289)
- çöpü** : Yünden yapılmış çocuk çorabı. (Nilüfer –Bursa; DS: 1290)
- çöpür (I)** : 1. Keçi kılı. (Kirazlı –Bursa; DS: 1291)
- çöpür (II)** : Yünün kirli ve çöplü yerleri. (YKAÜ: 307)
- çöpürlü** : Endişeli. (BDY: 148)

- ū** : Kōy. (BYMTHK: 145)
- ūerka** : Kūük, yuvarlak acı biber. (İsmetiye –Bursa; DS: 1306)
- ükündür** : Pancar. (-Bursa; DS: 1307)
- ülü** : Köylü. (BYMTHK: 144)
- üse** : Köse. (BYMTHK: 144)
- üşka** : Kūük, yuvarlak acı biber. (İsmetiye –Bursa; DS: 1309)
- üti** : Kötü. (BYMTHK: 144)

-D-

- da** : Cümle başında kullanılan “işte, haydi” anlamında edat. (TAA: 258)
- dā** : Dağ. (BBÖ: 151)
- daban** : Taşsız, düz ve verimli toprak, tarla. (*İnegöl –Bursa; DS: 1313)
- dabilyon** : Beşi birlik. (*Karacabey –Bursa; DS: 1316)
- dacı** : Amca. (-Bursa; DS: 1316)
- dad** : Tat. (*Keles –Bursa; DS: 1316)
- dada (I)** : Bebek, bir aylıktan iki yaşına kadar olan çocuk. (*Mustafakemalpaşa *Harmancık *Orhaneli –Bursa; DS: 1317)
- dada (II)** : Ağabey. (TAA: 331)
- dadik** : Münasebetsiz ve düşüncesizce konuşan. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1320)
- dadlı** : Şekerle yapılan yiyecek. (BBÖ: 151)
- dağar** : **1.** Saksı. (Gedelek *Orhangazi –Bursa; DS: 1322)
: **2.** Havuz, tabakhanelerde derilerin ıslatıldığı havuz. (*İnegöl –Bursa; DS: 1323)
: **3.** Yalak. (-Bursa; DS: 1323)
- dağarcık** : **1.** İçine un vb. şeyler konulan deri tulum. (BDY: 148)
: **2.** Keçi derisinden olan çuval veya torba. (BKNMATGHO: 399)
- dağğa** : Dakika. (TAA: 260)
- dağlağu** : Ütü. (*Karacabey –Bursa; DS: 1325)
- dağ yeli** : Lodos. (-Bursa; DS: 1326)
- dāhi** : Bile anlamını veren dahi. (BBÖ: 151)
- dağ-** : Takmak. (BBÖ: 151)
- dağı** : Düğünlerde gelin ve damada verilen takı (BBÖ: 151)
- dağım** : Takım (BBÖ: 151)
- dal** : Kol. (*Mudanya –Bursa; DS: 1333)

- dalaba gel-** : Dişi hayvan çiftleşmek istemek, erkek istemek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1335)
- dal açıkta kal-**: Tamamen meydanda kalmak, görünmeyen hiç bir yeri bulunmamak. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1335)
- dalan-** : Çatmak, kavga çıkarmak istemek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1337)
- dalda** : Yağmur, güneş vb. şeylerden korunmaya yarayan güneşlik, gölgelik. (TAA: 331)
- daldalan-** : Dalda altına girerek yağmur, güneş vb. şeylerden korunmak. (TAA: 332)
- daldaşak meydanda kal-**: Kimsesiz, yoksul bir şekilde ortada kalmak. (BDYDSK: 84)
- dalıç** : Koyun kuyruğu, kuyruk ucu. (Çardı *Orhaneli –Bursa; DS: 1344)
- dalta** : Marangozların kullandığı düz kalem. (-Bursa; DS: 1347)
- dam (I)** : Cezaevi. (BDY: 148)
- dam (II)** : Ahır. (BKNMATGHO: 399)
- damaskı** : Boyunduruğun öküzün boynunun altına gelen kısmı. (Nilüfer –Bursa; DS: 1349)
- damcılı** : Damla, evlerde damlardan, tavanlardan sızan yağmur damlaları. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 1351)
- damızlık** : Gerekğinde ateşi yakmak için küle gömülen yanmış kömür. (Nilüfer –Bursa; DS: 1353)
- damzırıcı** : Çam ağaçlarından sakız sızdıran kimse. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 1354)
- dandırma** : Zayıf, cılız, cansız. (TAA: 263)
- dane** : Tane. (BKYKAİ: 174)
- danışık (I)** : Düşünden önce hazırlıkları kararlaştırmak için yapılan istişare toplantısı. (*Keles –Bursa; BDKTK: 277, YKAÜ: 308)
- danışık (II)** : 1. Düşünde yenen yemek. (BDY: 148)
- [dañışığ]** : 2. Düşünde misafirler için pilav yapılması. (BBÖ: 151)

- danışık (III)** : Tanışma, kaynaşma. (BDY: 148)
- dansa-** : Alay etmek, beğenmemek. (-Bursa; DS: 1363)
- daraşmalık** : Dar, sıkıntılı (yer). (Karaoğlan *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1367)
- darba** : Balkon. (-Bursa; DS: 1365)
- darcan** : Seręe. (Çeşnigir *Karacabey –Bursa; DS: 1369)
- [darıcan]** : (Köristan *İzник –Bursa, DS: 1370)
- dard-** : Bir şeyin üzerine çıkartmak, yükseltmek. (TAA: 263)
- darlan-** : Canı sıkılmak, bunalmak, rahatsız olmak, sıkıntılı vakit geçirmek, hiddetlenmek. (-Bursa)
- dartıngaç** : Çember. (BDY: 148)
- dartın-** : Örtünmek. (Karacaköyü *İnegöl –Bursa; DS: 1373)
- daş** : Taş. (BKYKAİ: 174)
- daşı-** : Taşımak. (BBÖ: 151)
- daul** : Davul. (TAA: 265)
- davala-** : Devâlamak; tedavi etmek. (TAA: 265)
- davar bezeği** : Kurban bayramı. (-Bursa; DS: 1378)
- davât** : Davet. (BKYKAİ: 175)
- davınıķ** : Daęınıķ. (BBÖ: 151)
- davlum** : Bir araziyi köy halkına pay ederken eşit parçalara ayıran çizgiler. (Nilüfer –Bursa; DS: 1380)
- davşanak** : Cistus, cistaceae. (-Bursa; DS: 1382)
- davulga** : Kırmızı kabuklu sert ve dayanıklı bir ağaç. (-Bursa; DS: 1382)
- davulgu** : Kocayemiş ağacı ve meyvesi. (Köristan *İzник, Kayan –Bursa ve çevresi; DS: 1382)
- davun** : Zehir. (-Bursa; DS: 1383)
- dayama** : Koyun, keçi gibi hayvanların yattıkları yer, ağıl. (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 1385)

- dayeş-** : Birisi isteği şeyin yapılmasında ısrarcı olmak, itiraz kabul etmemek. (BDYDSK: 84)
- dazlak** : **1.** Saçsız baş, kel. (-Bursa; DS: 1391)
: **2.** Leylek. (-Bursa; DS: 1391)
- dā** : Şaşma ünlemi, küçük görür gibi şaşma ünlemi. (BDYDSK: 96)
- debe** : Fıtık. (-Bursa; DS: 1392)
- debreş-** : Nüksetmek, tepreşmek, tekrarlamak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1396)
- dedebörük** : Bir çeşit uzun beyaz mantar. (BDYDSK: 86)
- dedirgin et-** : Rahatsız etmek, huzurunu kaçırmak, üzme. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 1398)
- däftä** : Defter. (BDYDSK: 86)
- degirman** : Değirmen. (TAA: 282)
- dägül** : Değil. (TAA: 268)
- dāh** : At, eşek ve başka hayvanları yürütme, kovalama ünlemi. (BDYDSK: 96)
- deha** : İşte, orada, şurada. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1327)
- dehle- (I)** : Saymamak, önem vermemek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1405)
- dehle- (II)** : Atlamak, baştan savmak, kovmak. (Narlıca *Orhangazi –Bursa; DS: 1405)
- delavcı** : Yalancı. (*Yenişehir –Bursa; DS: 1408)
- deldak** : Pamuklu ya da yünden yapılmış yelek. (*Yenişehir –Bursa; DS: 1408)
- delde** : Yağmur, güneş ve rüzgarın etki yapamadığı gizli, kuytu yer, kenar, saklanılacak yer, ağaç, bina gölgesi, gölge. (Siği *Mudanya –Bursa; DS: 1597)
- dele** : Sansar. (Çeltikçi *Yenişehir –Bursa; DS: 1408)
- délehdor** : Müdür. (TAA: 294)
- delese** : Topaç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1409)

- delibaş** : Koyunları oldukları yerde döndüre döndüre öldüren bir hastalık. (Çeşnigir *Karacabey –Bursa; DS: 1410)
- deliçubuk** : Amerikan asmaı. (İhsaniye –Bursa; DS: 1411)
- delikli** : Süzgeç, kevgir. (Epçeler –Bursa; DS: 1412)
- delme** : **1.** Yelek, önu işlemeli bir çeşit yelek. (Karaoğlan *Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 1414)
- : **2.** Zıbın, kadınların, kızların korse gibi kullandığı pamuklu iç çamaşıırı. (*İnegöl ve çevresi, *İznic Bursa; DS: 1414)
- delüg** : Delik. (TAA: 285)
- demicek** : Demincek, biraz önce. (Nilüfer –Bursa; DS: 1416)
- [demice]** : (Nilüfer –Bursa)
- demirboku** : Maden cürufu. (BDY: 148)
- demirdirek** : Kutup yıldızı. (Çardakbelevi *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1417)
- demirli (I)** : On beş kilo buğday alan bir ölçek. (Nilüfer, Hasköy, Narlı, İhsaniye – Bursa; DS: 1418)
- demirli (II)** : Büyük dut ağacı. (-Bursa; DS: 1418)
- demirselik** : Sapanda sapan demirinin takıldığı yer. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1418)
- demmür** : Çaydanlık. (BF: 44)
- dämür** : Demir. (TAA: 269)
- denel- (I)** : Ayakta durmak. (BDY: 148)
- [dinel-]** : (*Mustafakemalpaşa *İznic –Bursa; DS: 1501, YKAÜ: 307)
- denel- (II)** : Karşı gelmek. (BKNMATGHO: 399)
- deñelip gel-** : Beklenmedik bir zamanda çıkıp gelmek. (BDYDSK: 84)
- deñişik** : Komşuların ücret almadan birbirlerinin işlerini yapmaları veya hasta, düşkün komşuların işlerini yapma. (YKAÜ: 308)
- denizgezen** : Başıboş, yapacak hiçbir işi olmayan kişi, serseri. (BDYDSK: 86)
- denk** : Hayvan yükünün yarısı. (BKNMATGHO: 399)

- denk yap-** : Tütünleri tarlada bir araya toplamak. (BBÖ: 152)
- däp-** : Tepmek. (BKYKAİ: 175)
- derbey** : Bir çeşit siyah lastik ayakkabı. (BDYDSK: 86)
- deremetle- (I):** Hazırlamak, sağlamak, toplamak. (Nilüfer –Bursa; DS: 1431)
- deremetle- (II):** Onarmak, düzeltmek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1431)
- derici** : Kestane toplayan işçi. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1434)
- dert** : Dört. (BYMTHK: 145)
- dervant** : Derbent, geçit.(BDY: 148)
- deş-** : Değişmek. (BDYDSK: 90)
- deşdir-** : Değiştirmek. (BKYKAİ: 175)
- deşik yap-** : Tarla işlerinde karşılıklı olarak birbirlerine yardım etmek. (BBÖ: 152)
- dät** : Kedi köpek vb. hayvanları kovma ünlemi. (BDYDSK: 86)
- dätle-** : Batırmak, saplamak. (BDYDSK: 84)
- devağuşu** : Devekuşu. (TAA: 288)
- devedçi** : Davetçi, kapı kapı dolaşıp insanları düğüne davet etmekle görevlendirilmiş kişi. (TAA: 289)
- devek** : **1.** Asma kütüğü ve çubuğu, tevek. (-Bursa; DS: 1441)
: **2.** Üzüm salkımı. (Çardı *Orhaneli –Bursa; DS: 1441)
- devekarıncası:** Atlıkarınca. (-Bursa; DS: 1441)
- devere** : Havluculuk ve dokumacılıkta birçok iplikleri bir araya getirerek sarmak için kullanılan bir aygıt. (-Bursa; DS: 1442)
- devirtmeç** : Bir tarafı yüksek diğer tarafı çukur yol, meyilli yol. (Nilüfer –Bursa; DS: 1443)
- deyil-** : Denilmek, söylenmek. (TAA: 290)
- deyiş** : Maani, destan, ağıt, şiir, mısra, şarkı, türkü, gazel. (-Bursa; DS: 1446)
- deykak** : İşte, orada, şurada. (BDYDSK: 96)
- deymen** : Değirmen. (BDY: 148)
- deynek** : Değnek, sopa. (BBÖ: 152)

- dēyni** : Kadar. (TAA: 291)
- dıgan** : Yağ tavası. (YKAÜ: 307)
- dığan** : **1.** Pekmez kaynatmaya yarayan bakır kazan. (Çeki *Orhaneli –Bursa; BDKTK: 277)
- : **2.** Bakır kazan, karavana. (-Bursa; DS: 1451)
- dılacan** : Yaramaz, yerinde duramayan, hırçın (kimse). (*Karacabey –Bursa; DS: 1452)
- dıngıl-** : Yatmak, uyumak. (-Bursa; DS: 1464)
- dırat** : Korucu, kır bekçisi. (*Karacabey –Bursa; DS: 1466)
- dıravacı** : Saman altından su yürüten (kimse). (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 1467)
- dırman** : Cin, dev. (-Bursa; DS: 1471)
- dırnak** : Tırnak. (BKYKAİ: 175)
- dırtlak** : Zayıf, kuru, mecalsiz (kimse). (Doma *İnegöl –Bursa; DS: 1469)
- dızdız** : Böğelek denilen sinek. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 1476)
- dızık-** : Koşmak, kaçmak, seyirtmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1476)
- [dızıkla-]** : (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 1476)
- dızman (I)** : Uzun boylu, iri yapılı, kocaman, şişman (kimse). (-Bursa; DS: 1477)
- dızman (II)** : Mayasız hamurdan içine peynir konularak yapılan ve fırında pişirildikten sonra üstüne yoğurt dökülerek yenen bir çeşit börek. (Beşevler –Bursa; DS)
- dibeklik** : Düğün öncesi kız tarafının bulgur pilavı pişirmesi. (BBÖ: 152)
- dibikara** : Kalın kabuklu, ufak ve sık taneli bir çeşit üzüm. (Gedelek *Orhangazi –Bursa; DS: 1479)
- dibine darı ek-**: Bir lafı çokça eleştirmek. (BDY: 151)
- dible** : Düğün günü kız erkek evine gittikten sonra arkasından götürülen kızartılmış tavuk, tatlı gibi yemekler. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1480)

- didek** : Gaga. (-Bursa; DS: 1481)
- digiz** : Bakma, gözetleme. (-Bursa; DS: 1482)
- diğa** : Kocaman. (Dişkaya *Gemlik –Bursa; DS: 1483)
- dikel** : Bel denilen tarım aracı.(*Yenişehir, Nilüfer –Bursa; DS: 1485)
- dikme** : **1.** Ağaç direk, kalas. (Cumalıkızık, -Bursa; DS: 1489)
: **2.** Kuru ağaç. (BKNMATGHO: 399)
- dikmen** : Dağların en yüksek yeri. (-Bursa; DS: 1489)
- dik öğle** : Güneşin tam tepede olduğu zaman. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1490)
- dil (I)** : Anahtar. (-Bursa; DS: 1490)
- dil (II)** : Gönül. (TAA: 306)
- dimedliğini goma-** Demediğini bırakmamak, ağızına geleni söylemek, küfretmek. (BDY: 151)
- dimi** : **1.** Yünden dokunmuş kumaş. (Körüstan *İzmit –Bursa; DS: 1499)
: **2.** İç donu. (Körüstan *İzmit –Bursa; DS: 1499)
- dimrit** : Erken olgunlaşan bir çeşit siyah üzüm, dimnit. (Nilüfer –Bursa; DS: 1498)
- dingil** : Bacak. (-Bursa; DS: 1504)
- dingilpoş** : Tahterevallı. (-Bursa; DS: 1505)
- dip** : Lahana. (*İzmit –Bursa; DS: 1509)
- direcen** : Arabaların dingil ucu ile süveni arasındaki eğri ağaç. (Yamanköy *Mudanya –Bursa; DS: 1512)
- dire-** : Zorlamak. (BBÖ: 152)
- dirence-** : Diren aletiyle tarla işi yapmak. (BBÖ: 152)
- direş-** : Karşılıklı ayak diremek. (*Orhaneli –Bursa; DS: 1514)
- dişindirik** : İpe ilmik atarak hayvanın ağızına yapılan gem. (-Bursa; DS: 1524)
- dişlice** : Yedi ya da dokuz dişli tırmık. (Hamitler köyü göçmenler –Bursa; DS: 1525)
- dival** : Uzun fistan. (BDY: 148)

- divan** : Baza türü yatak. (BKYKAİ: 175)
- diyerli** : Değerli. (BKYKAİ: 175)
- diynek** : Değnek. (BKYKAİ: 175)
- diyren** : Harmanda sapları yaymaya yarayan demir ya da tahtadan yapılmış ucu çatalı tarım aygıtı. (Çeltikçi *Orhangazi –Bursa; DS: 1516)
- [deyren]** : (*Mudanya –Bursa; DS: 1515)
- dizeme** : Tahtadan yapılan yarım balkon. (BDY: 148)
- dizlik** : İç donu. (-Bursa; DS: 1532, BKYKAİ: 175)
- doğaca** : At, eşek vb. hayvanlarda soğuk almaktan terli ve yorgunken su içmekten ileri gelen hastalık. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1538)
- doğacağ** : Doğum yapacak olan kimse. (TAA: 310)
- doğdoğan** : Çitlembik ağacı ve meyvesi. (*İnegöl –Bursa; DS: 1324)
- doğruk** : Tepe, uç, zirve, doruk. (Müslümsölöz *Orhangazi, Kirazlı –Bursa; DS: 1537)
- doğul-** : Doğmak. (TAA: 312)
- doğuz** : Domuz. (TAA: 310)
- dokızan** : Doksan. (BKYKAİ: 176)
- dokucu** : Ağaçtan sırkla kestaneleri döken (kimse). (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1540)
- [dokuyucu]** : (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1540)
- doku-** : Ağaçtaki meyveyi toplamak için sırkla vurarak düşürmek. (-Bursa ve köyleri; DS: 1541)
- dolaklı** : Sakar. (BDY: 148)
- dolama** : Mintan, gömlek. (Çeşnigir *Karacabey *Bursa; DS: 1542)
- dolaman** : Patatese benzeyen ve yenilebilen bir çeşit mantar. (*Karacabey –Bursa; DS: 1544)
- [dombalan]** : (-Bursa; DS: 1544)

- dolangaç** : Oklavaya sararak yuvarlatılmış yufkayı, tepsiye iç içe halkalar şeklinde döşedikten sonra pişirilen börek. (Bursa; DS: 1543)
- dolay** : Sınır. (Yalıçiftlik *Mudanya –Bursa; DS: 1545)
- dolcan** : Genç kız. (Bozhane –Bursa; DS: 1546)
- dolça** : Su bardağı, maşrapa. (Nilüfer –Bursa; DS: 1546)
- doleş-** : Dolaşmak, gezmek. (BKYKAİ: 176)
- domatis** : Domates. (BKYKAİ: 176)
- [tomatis]** : (BKYKAİ: 176)
- [domata]** : (BBÖ: 152)
- dombay (I)** : Manda. (BDY: 148)
- dombay (II)** : Yiyip yiyip doymayan. (BDY: 148)
- domşak** : **1.** Durgun, üzgün. (-Bursa; DS: 1553)
: **2.** Somurtkan, asık suratlı. (-Bursa; DS: 1555)
- domuz arabası:** El arabası. (Fethiye –Bursa; DS: 1555)
- don** : Şalvar. (BBÖ: 152)
- don yā** : Hayvanların iç yağlarının dondurulması sonucundaki yağ. (BKYKAİ: 176)
- dōra-** : Doğramak. (BKYKAİ: 176)
- dōru** : Doğru. (BKYKAİ: 176)
- doruk** : Tepe, en yüksek yer, uç. (*Gemlik –Bursa; DS: 1564)
- dovul** : Davul. (BKYKAİ: 176)
- dög-** : Dövmek. (TAA: 318)
- döl dök-** : Kavun, karpuz, hıyar ve sebzeler ürün vermeye başlamak. (Nilüfer – Bursa; DS: 1576)
- dölek** : Doğru, düzgün. (Çağlayan –Bursa; DS: 1577)
- dölet-** : Alay etmek. (-Bursa; DS: 1579)
- dömbelek** : Darbuka. (BKYKAİ: 176)
- dönder-** : Döndürmek. (BKYKAİ: 176, YKAİ: 307)

- dönderme** : Bir çeşit yemek. (BDY: 148)
- döndürek** : Topaç. (-Bursa; DS: 1582)
- dönek** : Su çevirisi. (-Bursa; DS: 1583)
- döngel** : Muşmula. (*İnegöl –Bursa; DS: 1585, BKYKAİ: 176)
- dönmece** : Ağaçtan yapılmış pulluk. (Yenice *Karacabey –Bursa; DS: 1586)
- dönüş** : Dönüm, defa, kez, sefer. (TAA: 319)
- dördülleme** : Dört köşeli yüzey, kare. (Nilüfer –Bursa; DS: 1587)
- dörümevi** : Keçeden yapılmış, kışlık çadır. (Türkmen aşireti –Bursa; DS: 1588)
- döşek** : Arabanın ön ve arka tekerlekleri üzerine konulan tahta, arabanın ön ve arka yastıkları. (Yenicemüslüm *Orhangazi –Bursa; DS: 1589)
- döşeme (I)** : Ham ipekten yapılmış, yollu ve renkli başörtüsü. (Çeltikçi *İnegöl – Bursa; DS: 1590)
- döşeme (II)** : 2,5 cm. kalınlığında 30 cm. genişliğinde çam tahtası. (-Bursa; DS: 1590)
- döveç** : Sarımsak vb. dövmeye yarayan araç. (BKYKAİ: 176)
- dözer** : Dozer. (BBÖ: 152)
- dua** : Mevlitle yapılan sünnet veya düğün. (BDY: 148)
- duacı** : Cazgır. (BDY: 148)
- duma (I)** : 1. Boğmaca hastalığı. (BDY: 148)
: 2. Nezle, grip, bronşit. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 1600)
- [dumağ]** : Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1601)
- duma (II)** : İkinci kez evlenirken duvak takan kadın. (-Bursa; DS: 1601)
- duman balığı** : Palamut balığı. (Sultaniye *Karacabey –Bursa; DS:1602)
- dumā ol-** : Nezle, grip olmak. (BKYKAİ: 176)
- durak (II)** : Güney. (Yukarısölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 1604)
- durdud-** : Durdurtmak. (TAA: 323)
- duva** : Dua. (BKYKAİ: 176)
- duyuk** : Haber. (-Bursa ve köyleri; DS: 1615)

- dübek** : İçinde kahve ya da bulgur dövülen oyuk taş, taş havan. (Nilüfer –Bursa; DS: 1616)
- dübülğü** : Tüfeğin omza konan ahşap kısmı. (TAA: 326)
- düden** : Kuyu. (*Karacabey –Bursa; DS: 1616)
- düdük** : Boğaz, gırtlak. (Nilüfer –Bursa; DS: 1617)
- düdükle-** : Irza geçmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 1618)
- dügi** : Pirinç. (*İnegöl köyleri –Bursa; DS: 1623)
- düglen-** : Düğümlenmek, bağlanmak. (TAA: 326)
- dügdü** : Balta, kazma, keser vb. aygıtların çivi, kazık çakmaya yarayan kısmı. (*İnegöl köyleri –Bursa; DS: 1619)
- düme** : Düğme. (BKYKAİ: 176)
- dünen** : Üç yaşını bitirmiş at. (Kırım göçmenleri –Bursa; DS: 1631)
- dür-** : Katlamak, katlayarak kaldırmak, sarmak, kıvırmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 1634)
- dürü** : **1.** Yardım parası. (BDY: 148)
: **2.** Düğün armağanı. (BDY: 148)
: **3.** Gelinlerin damat ve akrabalarına, damatların da gelin ve akrabalarına verdikleri hediyeler. (*Orhangazi –Bursa; DS: 1636)
: **4.** Gelinin çeyizi. (-Bursa; DS: 1636)
: **5.** Düğünde takı, para takılan kumaş. (BKNMATGHO: 399)
- düvecek** : Yayık. (Çamlıca *Karacabey –Bursa; DS: 1592)
- düvelek** : Araba tekerleğinin ortasındaki dingil yatağı. (*İnegöl, Lumbe *Yenişehir –Bursa; DS: 1641)
- düven** : Döven, ekinleri dövmek için kullanılan alet. (BBÖ: 152)
- düvenek** : Hayvanların kanını emen sinekten büyük hayvan. (BDY: 148)
- düvenselik** : Döveni boyunduruğa bağlayan araç, döven oku. (Hocaköy *İnegöl – Bursa; DS: 1641)
- düvün** : Düğün. (BKYKAİ: 176)

- düzleme** : Düzlük yer. (Siği *Mudanya –Bursa; DS: 1646)
- düz- (I)** : Alışveriş yapmak. (BBÖ: 152)
- düz- (II)** : Bir sanatla ilgili ağıtları tamamlamak, düzene koymak. (YKAÜ: 308)
- düzül-** : Dizilmek. (TAA: 331)
- düzüngeh** : Ayna. (Tirilye –Bursa; DS: 1643)
- düzün-** : Süslenmek. (-Bursa; DS: 1648)

-E-

- e** : Kendinden sonra gelen ifadelere dikkat çekmek ve onları vurgulamak için kullanılan bir cümle başı edatı. (TAA: 336)
- ē** : Tek başına sözlüksel bir anlamı olmayan, fakat konuşanın düşünürken vb. durumlarda sözlerinin arasına serpiştirdiği bir ses. (TAA: 367)
- ebe** : Babaanne. (BDY: 148)
- ebemkuşağı** : Gökkuşağı. (-Bursa; DS: 1654)
- eber-** : Almak. (*Karacabey –Bursa; DS: 1656)
- eberiver-** : Getirivermek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1655)
- ebey** : Şaşma bildiren ünlem. (*Gemlik –Bursa; DS: 1650)
- ece** : Ağabey. (BDY: 148)
- ecem** : Acem, Azeri. (TAA: 338)
- eçki** : Keçi. (*Mudanya –Bursa; DS: 1663)
- äddä** : Gezmeye gitme, gezme. (çocuk dilinde) (BDYDSK: 95)
- edet** : Adet, töre, alışkanlık. (TAA: 341)
- edik** : Mest. (-Bursa, DS: 1665)
- ediraf** : Etraf. (BKYKAİ: 177)
- efenk** : Kurutulup kışın hayvanlara verilen, bağla ya da karacaot denilen bir bitki. (Nilüfer –Bursa; DS: 1668)
- efir efir** : Rüzgârın hafif hafif, yavaş yavaş esmesini anlatır. (-Bursa; DS: 1668)
- eften püften** : Dayanaksız, derme çatma, yalan yanlış, asılsız. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1671)
- egen ağacı** : Huysuz hayvanların ağzına takılan ağaç. (-Bursa; DS: 1672)
- eğek** : Alt çene kemiği. (Yukarısölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 1676)
- eğın** : Sırt. (BKNMATGHO: 399)
- [eğn]** : (BKNMATGHO: 399)

- eğindirlik** : Elbise, gömlek gibi şeylerin çabuk eskimemesi için yakanın ön ve arka taraflarına konan astar. (*İznik –Bursa; DS: 1678)
- eğir-** : Hayvanları bir araya toplamak. (*Orhaneli –Bursa; DS: 1679)
- eğrek** : **1.** Hayvanların dinlendiği yer. (BDY: 148)
: **2.** Hayvanların toplandığı yer. (Misi –Bursa, DS: 1682)
: **3.** Küçükbaş hayvanların gece yattıkları yer, ağıl. (Gündoğdu –Bursa; DS: 1682)
- eğrelti** : Yıkılmak üzere olan. (Nilüfer –Bursa; DS: 1682)
- eğrim** : Domates. (Çekirge –Bursa; DS: 1685)
- eğşi** : Yarı yanmış odun. (*İnegöl –Bursa; DS: 1686)
- [eyis]** : (-Bursa; DS: 1687)
- [eysi]** : (*İznik –Bursa; DS: 1687)
- eğşi hamur** : Ekmek mayası. (-Bursa; DS: 1688)
- ehim** : Ekim, yılın onuncu ayı. (TAA: 344)
- eke** : Ağabey. (TAA: 344)
- eksiketek** : Kadın. (-Bursa; DS: 1697)
- ekşikulak** : Kuzukulağı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1699)
- ekşimik** : Kaynatılmış ayran ya da kesilmiş süttten yapılan kesmik ya da çökelek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1699)
- ekşi ot** : Çiğ olarak yenilen bir çeşit ot. (-Bursa; DS: 1700)
- ekti** : Asalak, başkalarının sırtından geçinen. (-Bursa; DS: 1701)
- äl** : El. (BKYKAİ: 169)
- elesefe** : Öylesine, gelişi güzel. (BDYDSK: 86)
- älli** : Elli. (BKYKAİ: 169)
- elcik** : İplik bükülen çıkriğın el ile tutulan yeri. (*Karacabey boğazı –Bursa; DS: 1715)
- elçin** : Kışın ocak başında öten circır böceği. (*İnegöl –Bursa; DS: 1707)
- eldimen** : Eldiven. (BKYKAİ: 177)

elem	: Âlem, herkes. (TAA: 348)
elemit	: İplik sarılan çırkık. (*Mudanya –Bursa; DS: 1710)
[elemne]	: (-Bursa; DS: 1710)
[elemye]	: (-Bursa; DS: 1711)
elet-	: İletmek, götürmek. (Çekirge –Bursa; DS: 1712)
elik	: Dağ keçisi, karaca. (*Karacabey –Bursa; DS: 1717)
elinkörü	: Büyük ocaklarda kullanılan bir çeşit sacayağı. (Hamzabey *İnegöl – Bursa; DS: 1718)
el kınası	: Gelinin yakın akrabalarının arasında kına yakılan gece. (-Bursa; DS: 1719)
elküd	: Beceriksiz. (TAA: 349)
ellik	: 1. Eldiven. (-Bursa; DS: 1723) : 2. Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç. (Nilüfer –Bursa; DS: 1723, BKYKAİ: 177)
älma	: Elma. (BKYKAİ: 169)
el öpmelik	: Gelin ya da güveye kaynana ya da kayınbaba tarafından verilen armağan. (-Bursa; DS: 1727)
elpeze	: Deste, demet. (Nilüfer –Bursa, DS: 1727)
älpise	: Elbise. (BKYKAİ: 169)
elsi-	: Turşu bayatlayıp yenmeyecek hale gelmek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1728)
eltaşı	: Tabaklanmış derileri son olarak perdahlamaya yarayan araç. (-Bursa; DS: 1728)
el ucu	: Sofrada kalan son lokma ya da ekmek parçası. (*İnegöl –Bursa; DS: 1728)
emci	: Eczacı. (-Bursa; DS: 1731)
eme	: Çocukların oyun için kazdıkları ufak çukur. (Doma *İnegöl –Bursa; DS: 1731)
emedeni	: Ansızın, birdenbire. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 1732, TAA: 350)

- emilcan** : Kertenkele. (BDY: 148)
- emir** : Dügün bayrağına ve alevi kültüründe başa bağlanan kırmızının yanına bağlanan yeşil renk. (BKNMATGHO: 399)
- emme** : Ama. (BDY: 148, BKYKAİ: 177)
- emmi** : Amca. (BDY: 148)
- emne** : Emine. (BKYKAİ: 177)
- emsel** : Akran, arkadaş. (BKYKAİ: 177)
- emsiz** : **1.** Beceriksiz. (*Karacabey –Bursa; DS: 1741)
: **2.** İşin kolayını bilmeyen. (BKNMATGHO: 399)
- en** : Küçükbaş hayvanların sahiplerini tanıtmak amacıyla kulakları kesilerek yapılan işaret. (BDY: 148)
- encek** : Beş altı yaşına kadar olan çocuk. (*İnegöl –Bursa; DS: 1744)
- endele-** : İyice soruşturmak, ince eleyip sık dokumak, incelemek. (*Orhaneli –Bursa; DS: 1745)
- eneben ol-** : Çok şaşrmak. (YKAÜ: 308)
- [enibeni ol-]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 1747)
- eneç (I)** : Az akan ya da hiç akmayan dere. (*Karacabey –Bursa; DS: 1747)
- eneç (II)** : İniş yokuş. (Çardakbeleni *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1747)
- ēnegöl** : İnegöl. (BBÖ: 152)
- enek (I)** : **1.** Saban aleti. (BDY: 148)
: **2.** Sabanın el ile tutulan yerinden demir takılan yerine kadar olan kısım. (Ortaköy *İnegöl –Bursa)
- enek (II)** : İnsan ya da hayvanlardan sarkan gerdan. (Nilüfer –Bursa; DS: 1748)
- engücü** : Elbette, şüphesiz, her halde, her ne olursa olsun, ister istemez. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1756)
- enik** : Kedi ve köpek yavrusu. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1757, BKYKAİ: 177)
- [encek]** : (*Karacabey –Bursa; DS: 1757)

- enki** : O, üçüncü tekil kişi. (BDY: 148)
- enli** : Geniş, genişçe. (BKYKAİ: 177)
- [enni]** : (TAA: 352)
- en nāyet** : En nihayetinde, en sonunda. (BKYKAİ: 177)
- enser** : Döğme ya da köşeli büyük çivi. (Çeltikçi *İnegöl, Nilüfer –Bursa; DS: 1760)
- enseri** : Çivi. (BDY: 148)
- ensıran** : Hamur işlerinde kullanılan kesici alet (spatula gibi). (BDY: 148)
- [esran]** : (-Bursa; DS: 1688)
- [eyseren]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 1688)
- epri-** : Erimek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1763)
- erecâp** : Recep. (BKYKAİ: 177)
- erekeme (I)** : **1.** AŞISIZ meyve ağacı. (Çeltikçi *İnegöl, Cumalıkızık –Bursa; DS: 1765, YKAÜ: 308)
: **2.** Yabani kestane. (YKAÜ: 308)
- erekeme (II)** : Yol yordam bilmeyen kimse. (BKNMATGHO: 400)
- erekemelik** : Yabani, aşısız ağaçlardan oluşan ufak koru. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1765)
- erekleme** : Yabani semizotu. (-Bursa; DS: 1765)
- erfene** : Üç beş kişinin toplanıp yaptıkları piknik. (BDY: 149)
- ergen** : Kızılcık. (-Bursa; DS: 1767)
- eriş** : Dokuma tezgahlarında uzunluğuna atılan ip, arış, boy ipliği. (Nilüfer –Bursa; DS: 1771)
- erkeç** : Dört yaşındaki keçi. (BDY: 149)
- ermik** : Patates vb. şeylerin suda fazla haşlanınca dağılacak hale gelmesi. (-Bursa; DS: 1775)
- ernik** : Eski minder yüzü. (-Bursa ve köyleri; DS: 1775)
- erni-** : Elbise ya da kumaş eskimeye yüz tutmak. (-Bursa; DS: 1776)

erpi-	: Çürümek, ezilmek. (-Bursa; DS: 1776)
es-	: Esnek olmak, yaylanmak. (-Bursa; DS: 1785)
esbab (I)	: Dügün için alınan her çeşit elbise. (BBÖ: 152)
esbab (II)	: Elbise, kıyafet. (BKNMATGHO: 400)
esel-	: İrileşmek, serpilmek, boylanmak, yetişmek, büyümek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1779)
esen	: Elbet anlamında. (Keramet *Orhangazi –Bursa; DS: 1779)
esge	: Asker. (BKNMATGHO: 400)
esgük	: Eksik. (TAA: 356)
esi	: Dört yaşını bitiren hayvan. (Misebolu *Mudanya –Bursa; DS: 1781)
esirikli	: Kızgın, öfkeli, sinirli. (-Bursa; DS: 1783)
esir-	: Azmak, kudurmak, delirmek. (Nilüfer-Bursa; DS: 1783)
äksi	: Eski. (BKYKAİ: 169)
eski	: Çamaşır. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 1784)
eskilik	: Derilerin kireçten çıkarıldıktan sonra konulduğu yer. (-Bursa; DS: 1785)
esli-	: Hatırlamak. (TAA: 379)
espenek	: Naftalin. (BDY: 149)
espit	: Araba tekerleğinin çember kısmını meydana getiren ağaç parçalardan biri. (Gedelek *Orhangazi, Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1786)
estire estire	: Bir işin hızlı hızlı yapıldığını anlatır. (Bursa; DS: 1787)
eşlek	: Meyve çürüğü. (Hamzabey *İnegöl –Bursa; DS: 1790)
äksi	: Ekşi. (TAA: 90)
[eşi]	: (BKYKAİ:178)
eşkere	: Apaçık, aşıkâr. (BKYKAİ: 178)
eşkin	: Kısa sopalı bir çeşit kiraz. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 1794)
etdirseği	: Gözde çıkan arpacık. (-Bursa; DS: 1796)
etek	: Derinin karın tarafı. (-Bursa; DS: 1796)

etiyaç	: İhtiyaç. (BKYKAİ: 177)
etiyar	: İhtiyar. (BDY: 149)
etki	: Eziyet, sıkıntı, aşırı güçlük. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1799)
etle-	: Kireçten çıkarılan derilerin üzerindeki fazla et parçalarını ayıklamak. (-Bursa; DS: 1799)
etmeg	: Aş, yiyecek. (TAA: 359)
etti	: Küfür ve azar anlamında kullanılır. (Nilüfer –Bursa; DS: 1800)
et toprak	: Killi toprak. (-Bursa; DS: 1800)
etyaran	: Daha çok parmaklarda olan bir çeşit çıban, dolama. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 1800)
ev-	: Acele etmek, acele ettirmek. (*İnegöl ve köyleri; -Bursa; DS: 1811)
ev	: Oda. (BBÖ: 152)
evcimen	: Ev işlerinde becerikli, çalışkan olan, derleyip toplayan (kadın). (*İzmit –Bursa; DS: 1801)
evel	: Evvel, önceden. (BBÖ: 152)
ever-	: Evlendirmek. (BDY: 149, BKYKAİ: 178)
ev içi	: Mutfak. (-Bursa; DS: 1807)
evkutluğu	: El öpmeden sonra kız tarafının oğlan evine gitmesi. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1810)
ävle	: Öğle, saba ile akşam arasındaki vakit. (TAA: 92)
evlek	: Çeyrek dönüm arazi. (BKNMATGHO: 400)
evsene	: Akılsız. (TAA: 364)
evsil- (I)	: Dolu olan bir şet taşmak. (Umurbey *Gemlik –Bursa; DS: 1815)
evsil- (II)	: Açlıktan içi ezilmek, baygınlık geçirmek. (Armutlu *Gemlik –Bursa; DS: 1815)
eyer	: Eğer. (BBÖ: 152)
eyce	: 1. İyice. (BDY: 149) : 2. Yeteri kadar. (BKNMATGHO: 400)

[ey]	: (TAA: 381)
[eyi]	: (BDY: 149, BBÖ: 152)
eyit-	: İşittirmek, duyurmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1823)
eylencelik	: Eğlenmek için yapılan etkinlikler, geçirilen zaman. (BBÖ: 153)
eymeç	: İki tekerlekli öküz arabasında yüklerin düşmemesi için çakılan eğri ağaç. (Yamanköy *Mudanya –Bursa; DS: 1824)
eyner	: Ekin biçilen tarlada işçiyi idare eden (kimse). (*Orhaneli, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1825)
[eyna]	: (BKNMATGHO: 400)
eyrek	: Hayvanların yazın öğle sıcağında toplanıp dinlendikleri yer. (Nilüfer – Bursa; DS: 1826, BKYKAİ: 178)
eyruk	: Artık. (*Yenişehir –Bursa, DS: 1827)
eza	: Kibrit. (BDY: 149)
[ezā]	: (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1828)
ezen	: Ezan. (BKYKAİ: 178)

-F-

- fabrika** : Fabrika. (BKYKAİ: 179)
- faħır** : Fakir. (TAA: 384)
- falem** : Falan. (BBÖ: 153)
- faraç** : Mısır kavurmak için tenekeden yapılan tava. (Akçapınar *Keles – Bursa; DS: 1534)
- farı-** : Yorulmak, yorgunluktan halsiz düşmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1835)
- fari** -: Vazgeçmek, caymak. (Nilüfer –Bursa; DS: 1836)
- fāti** : Fatih. (BKYKAİ: 179)
- fat-** : Ezmek. (BDY: 149)
- fatme** : Fatma. (BKYKAİ: 178)
- faylı** : Faik, kişi adı. (TAA: 385)
- fāmi** : Fehmi. (BBÖ: 153)
- felfeselen-** : Şüpheye, kuruntuya düşmek. (Nilüfer –Bursa; DS: 1842)
- fellen-** : Öfkelenmek, bağırıp çağırmak, hırçınlaşmak. (Nilüfer –Bursa; DS: 1843)
- fend** : Kurnazlıkla, türlü oyunlarla elde etmeye çalışılan şey. (TAA: 386)
- ferik** : Kuma, ortak. (-Bursa; DS: 1846)
- fermār** : Fermuar. (BKYKAİ: 179)
- fıki** : Küçük su testisi. (Çuvaş *İnegöl –Bursa; DS: 1851)
- fırahtı** : Parmaklık, çit. (Setbaşı –Bursa; DS: 1853)
- fırfır** : İçinde kömür yakılan maltız. (*İnegöl –Bursa; DS: 1854)
- fırkaç** : Beşik. (Bursa ve çevresi; DS: 1855)
- fışkan** : Sürgün, filiz. (-Bursa; DS: 1860)
- [fışlağan]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1860)

- fita** : Çiftçilerin içine ekmek bağladıkları yün dokuma mendil. (Gündoğdu – Bursa; DS: 1861)
- fiydır-** : Atıvermek, kaldırıp atmak, fırlatmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1862)
- fili** : Kapı, pencere ve dolabın sürgüsü ya da mandalı. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 1865)
- file-** : Kapıyı sürgülemek, kilitlemek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1866)
- firdäs** : Firdevs. (BKYKAİ: 179)
- fişne** : Vişne. (BKYKAİ: 179)
- fiyala** : Küçük kase. (TAA: 389)
- fokur fokur** : Suyun çok fazla kaynadığını belirten yansıma sözcüktür. (BKYKAİ: 179)
- forma** : Form, biçim, şekil. (TAA: 389)
- fuğm** : Üstü kapalı at arabası. (Nilüfer –Bursa; DS: 1879)
- furda** : Ekmek kırıntısı. (-Bursa; DS: 1879)
- furun** : Fırın. (TAA: 390)

- ga** : Ağıza özgü bür seslenme ünlemi. (BKYKAİ: 179)
- gaba ağaç (I)** : Yaşlı meşe ağacı. (BDY: 149)
- [gabeç]** : (BKYKAİ: 179)
- gaba ağaç (II)**: Dede. (BDY: 149)
- ğabard-** : Hamuru kabartmak. (BBÖ: 153)
- gabayel** : Lodos. (BDY: 149, BKYKAİ: 179)
- gaba otu** : Kuşgözü de denen, ilkbaharda çıkan ve yemeği yapılan bir çeşit ot. (BDYDSK: 86)
- gabelli** : Çirkin, yakışsız. (Çavuş *İnegöl –Bursa; DS: 1885)
- gabin** : Dış tarafı şayaktan, içi demirden yapılmış yağmurluk. (*Karacabey – Bursa; DS: 1886)
- gabran** : Kutu. (*Orhangazi –Bursa; DS: 1886)
- gaburga** : Kaburga. (BKYKAİ: 179)
- gacar** : Çingene. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 1887)
- gaco** : Sevgili. (Burgaz *Mudanya, *Mustafakemalpaşa, *İnegöl –Bursa; DS: 1887)
- gaçamak** : Mısır unu ili yapılan, yoğurtlu, sarımsaklı, tereyağlı bir tür yemek. (BDYDSK: 93)
- ğaçğaç** : Kaçkaç, saksağan. (TAA: 460)
- ğaçır-** : Kaçırmaq. (BBÖ: 153)
- ğada** : Yalnızca dua cümlelerinde rastlanan ve “kaza, bela” anlamına gelen bir söz. (TAA: 461)
- gadek** : Manda yavrusu. (-Bursa; DS: 1965)
- gadı** : Mısır. (BDYDSK: 93)
- gadir** : Kadir. (BKYKAİ: 180)
- gādiş** : Kardeş. (BDYDSK: 86)

- gafurluk** : Anlayırsızlık. (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 1891)
- gagan** : Gırtlak. (Çamlıca *Karacabey –Bursa; DS: 1892)
- gak-** : Kalkmak. (BKYKAİ:180)
- gak** : Elma, erik vb. kurusu. (BDY: 149)
- gakmala-** : Gagalamak (kuş için). (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1897)
- galaba** : Kalabalık. (BKNMATGHO: 400)
- galak** : Saçta yufka çevirmeye yarayan değnek. (-Bursa; DS: 1898)
- galamak** : Çam ağacının yongasının altındaki yenilen ince zar. (BKNMATGHO: 400)
- galan** : Artık, başka. (-Bursa; DS: 1898)
- gale** : Sincap. (*İnegöl –Bursa; DS: 1900)
- galın** : Zengin. (*Mudanya –Bursa; DS: 1901)
- gali** : Artık, bundan böyle. (BDY: 149, BKYKAİ: 180)
- [galik]** : (BBÖ: 153)
- gaman-** : Kapı istemeden kilitli kalmak, açılmamak. (BDYDSK: 90)
- ğamindat** : Komutan. (TAA: 469)
- ğan-** : Anlamak. (TAA: 469)
- gandır-** : Kandırmak. (BKYKAİ: 180)
- ganete** : İbrik. (Bursa; DS: 1911)
- ganırtmeç** : Yeniden dikip filizlendirmek için ağaçtan koparılan dal. (Cumalıkızık – Bursa; DS: 1914)
- ganşat-** : Gevşetmek. (-Bursa; DS: 1915)
- gapçıklı fasulye:** Dalında kurutulmuş olan fasulye. (BDY: 175)
- ğar-** : Karıştırmak. (BBÖ: 153)
- ğarā-** : Kararmak. (BBÖ: 153)
- gara** : Kara, siyah. (BKYKAİ: 180)
- garāca** : Kararında, yerilebilecek kadarıyla. (BDYDSK: 93)
- ğaral** : Karar. (TAA: 472)

- garanık** : Karanlık. (BKYKAİ: 180)
- [ġaranlık]** : (BBÖ: 153)
- ġardaş** : Kardeş. (BBÖ: 154)
- garej** : Garaj. (BKYKAİ: 180)
- ġarer** : Karar. (BBÖ: 154)
- gargı** : Avcıların barut, saçma ve kapsül koydukları üç gözlü teneke ya da ağaç kap. (Nilüfer –Bursa; DS: 1923)
- garıp** : Uslu. (BKNMATGHO: 400)
- garırdırğaç** : Köy fırınında yanan dal parçalarını karıştıran uzun sopa. (BKNMATGHO: 400)
- ġari** : Karı, kadın. (TAA: 476)
- garnıgara** : Mercimeğin büyüğü, siyah mercimek. (BKYKAİ: 180)
- ğaşa** : Küçükbaş hayvan yavrularının ayrıldığı bölüm. (BKNMATGHO: 400)
- ğaşā** : Hayvanların sırtlarını tımarlamada kullanılan alet, kaşığı. (BKYKAİ: 180)
- ğaşdır-** : Karıştırmak. (BKYKAİ: 180)
- ğaşdırgeç** : Yemek vb. şeyleri karıştırmak amacıyla kullanılan alet. (BKYKAİ: 180)
- ğaşevi** : Kaşığı. (TAA: 478)
- ğaşi-** : Kaşımak. (TAA: 534)
- ğaştar-** : Becerikli olmak, bir işi başarmak. (-Bursa; DS: 1934)
- ġat** : Elbise. (BBÖ: 154)
- ġatahla-** : Kovmak, kovalamak. (TAA: 479)
- ġatik** : Peynir. (BDYDSK: 93)
- gaval** : Namlusu yivsiz tüfek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1937)
- gavata** : Ağaç çömlek, içi oyuk kap. (Umurbey *Gemlik –Bursa; DS: 1938)
- ġavır-** : Kavurmak. (BBÖ: 154)
- gavız** : Büyümemiş kabuklu buğday tanesi. (BDY: 149)

ġavi	: Kavi, sert. (TAA: 480)
gavra-	: Sıkı sıkıya tutmak. (BKYKAİ: 180)
gavşak	: Gevşek. (*İzmit –Bursa; DS: 1941)
ġāvur	: Düşman. (BKNMATGHO: 401)
ġayda	: Kaide, kânun, düzen. (TAA: 481)
gayde	: Zurnalı ve tulumlu bir çeşit çalgı. (*Yenişehir –Bursa; DS: 1944)
gayınna	: Kaynana. (BBÖ: 154)
gaymoġlan	: Kayınbirader. (BKNMATGHO: 400)
gayır-	: Endişelenmek, merak etmek. (Kırançalı *Orhaneli –Bursa; BDKTK: 277)
gayış	: Kemer. (BKYKAİ: 180)
gaykıl-	: Geriye yaslanmak. (BKNMATGHO: 400)
gayme	: Para. (BDY: 149, BKYKAİ: 181)
gayri	: Artık, bundan sonra. (İnkaya –Bursa; DS: 1950)
gayve	: Kahve. (BDY: 149)
[ġāve]	: (BKYKAİ: 181)
gayvelti	: Kahvaltı. (BKYKAİ: 180)
ġazah	: Kazak, Kazak alkından olan kimse. (TAA: 484)
gazake	: 1. İşlenmiş çuha ceket. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1953) : 2. Eskiden erkeklerin üstüne giydiġi kıyafet. (BKNMATGHO: 400)
ġazan	: Büyük tencere, kazan. (BBÖ: 154)
gazeke	: Kısa ceket, cepken. (Nilüfer –Bursa; DS: 1953)
[gazeçe]	: (-Bursa; DS: 1954)
gazla-	: Dereyi yürüyerek geçmek. (-Bursa; DS: 1955)
gazla	: Rende. (BDY: 149)
geberik	: Ölü gibi. (BKNMATGHO: 400)
gecekuşu	: Yarasa. (-Bursa; DS: 1958)

geçenler	: Ölmüşler, ölmüş olanlar. (TAA: 523)
gecere	: İplik çilesi takılan iplik çıkırığı, elemeye. (*Orhaneli –Bursa; DS: 1959)
geçin-	: Ölmek. (*İnegöl –Bursa; DS: 1962)
geçinti	: Dilenci. (*Mudanya –Bursa; DS: 1963)
geçki	: Dokumacılıkta çözgü ipliklerinin arasına yanlamasına geçirilen atkı iplikleri. (-Bursa; DS: 1963)
gede	: Erkek çocuğu. (-Bursa; DS: 1964)
gediş	: Gidiş, gitme. (TAA: 400)
gega	: Sığırtmaç sopası. (*Mudanya –Bursa; DS: 1968)
géd-	: Devam etmek, sürmek. (TAA: 426)
gege	: Meyve dallarını eğmek ya da davarları yakalamak için kullanılan ucu çengelli uzun sırık. (-Bursa; DS: 1968)
gegebük	: Çürük, bozuk, ufak. (-Bursa; DS: 1968)
gelberi	: Büyük ocaklarda ateşi dışarı çekmek, tıkanmış boru, ark vb. şeyleri temizlemek ya da harç, çamur, kireç karıştırmak için kullanılan uzun saplı demir araç. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 1972)
geldel	: Süt, yağ, turşu vb. şeyler konulan tahta kap, fıçı. (*Mudanya –Bursa; DS: 1973)
gelecah	: Gelecek, istikbal. (TAA: 408)
gelgeç	: Köprü. (-Bursa; DS: 1976)
gelğindi	: Yabancı, göçmen. (TAA: 520)
gelin gız	: Nişanlı kız. (BKYKAİ: 181)
geliş	: Kere, kez, defa. (*Mudanya, *Gemli –Bursa; DS: 1983)
gelmir	: İki yıl sürülmeyen boş tarla. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1974)
game	: İri, büyük. (BKNMATGHO: 400)
gemre	: Gübre. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 1987)
gemür-	: Kemirmek. (TAA: 411)

- gen** : Bir müddet sürülmeyerek boş kalmış ve otlarla kaplanmış tarla. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 1988)
- gengel** : Saka kuşu. (Çeşniğir *İnegöl –Bursa; DS: 1991)
- ger** : Dut ağacının budanmayıp seneye kalan dalları. (*Gemlik –Bursa; DS: 1994)
- gercik** : Süslü, güzel, zarif, şık. (Nilüfer, *İnegöl –Bursa; DS: 1995)
- [gecik]** : (-Bursa; DS: 1995)
- gerdağ** : Gerdek. (TAA: 414)
- gerdel** : Süt vb. şeyler koymaya ya da hayvanlara yem vermeye yarayan kova şeklinde tahta kap. (Sungurpaşa –Bursa; DS: 1995)
- [gerder]** : (*Orhangazi –Bursa; DS: 1996)
- gerdevul** : Sabanın çeki çivisi. (*Karacabey –Bursa; DS: 1996)
- geren** : Hafif bulutlu, sisli hava. (*İnegöl –Bursa; DS: 1998)
- gerenle-** : Hava bulutlanmak, serinlemek. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 1999)
- gergek bul-** : Ölmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2000)
- gergi** : Göğüs ile karnı ayıran ince ve geniş zar. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2001)
- geri** : Soy, ata. (*Mudanya ve bazı köyleri –Bursa; DS: 2001)
- gerim** : Dokumacılıkta tezgaha gerilen çözümlü ipleri. (-Bursa; DS: 2002)
- gerim tut-** : Erişi düzene koyup dokunabilecek bir hale koymak. (-Bursa; DS: 2002)
- germe (I)** : Bir yeri bölmek, sınırı belli etmek için yapılan tahta perde. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2004)
- germe (II)** : Taze. (Dişkaya –Bursa; DS: 2004)
- gerneş-** : Gerinmek, gerinerek yürümek. (*Keles –Bursa; BDKTK: 273)
- gerz** : Su kanalı. (BDY: 149)
- geş-** : Geçmek. (BKYKAİ: 181)
- geti-** : Getirmek. (BBÖ: 155)
- geturl-** : Getirilmek. (TAA: 417)

- gever** : Bahçe ve tarla sulamak için açılan ince su yolu, ark. (İnikli *İznic – Bursa; DS: 2009)
- gevilcen** : Ateş karşısında fazla ısınmaktan yüz, el ve bacaklarda meydana gelen kırmızı benekler. (-Bursa; DS: 2011)
- gey-** : Giymek. (BBÖ: 155)
- geyim** : Elbise. (BBÖ: 155)
- geyrek** : Kaburga kemiğinin alt kısmı. (*İznic –Bursa; DS: 2017)
- geysi** : Elbise, çamaşır vb. giyilecek şey. (*Karacabey, Nilüfer –Bursa; DS: 2017)
- [giyisi]** : (Rumeli göçmenleri, Yalı Çiftliği *Mudanya –Bursa; DS: 2018)
- gez** : Boyunduruğun aralık yerlerinde olan kertikler. (Duma *İnegöl –Bursa; DS: 2018)
- gezek** : Ailelerin aralarında sıra ile birbirlerine verdikleri ziyafet, toplantı. (-Bursa; DS: 2020)
- gezem** : Üç yaşında dişi keçi. (Akalan *Orhaneli –Bursa; DS: 2022)
- gezenç** : Düğünden sonra damat ve gelinin kız evine verilen ilk ziyarete verilen ad. (BKNMATGHO: 400)
- gezenç yimeyi**: Gelinlik kızın nişan ya da düğünden sonra akrabalarına ziyarete gittiğinde yedikleri yemek. (BDYDSK: 86)
- gı** : Be...’ hey...’ gibi çağırma, seslenme ünlemi (kadınlar için kullanılır). (*Gemlik –Bursa; DS: 2024)
- gıcı gıcı** : Yaprakları uzun ve oymalı, yenilen, gelinciğe benzer bir çeşit ot. (-Bursa; DS: 2025)
- gıcık** : Kuşku, işkil, kaygı. (Gündoğdu –Bursa; DS: 2026)
- gıcırak** : Şeker kamışı mengenesi. (Rumeli göçmenleri, Demirdere *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2208)
- gıcırı bükme** : Bir işi baştan savma ve çabucak yapma. (Hocaköy *İnegöl –Bursa)
- gıcırılık** : Sık ağaçlı orman. (Nilüfer –Bursa; DS: 2029)

- gıcıva** : 1. Sabanı boyunduruğa bağlayan kayış. (Devecikonağı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2030)
- : 2. Sabanla boyunduruğu birleştirmek için kayış yerine kullanılan bükülü ağaç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2030)
- gıç** : Kuyruk sokumu bölgesi. (Durak –Bursa; DS: 2030)
- gıda** : Kadar. (BKYKAİ: 181)
- [gadan]** : (BBÖ: 153)
- [gıdan]** : (BKYKAİ: 181)
- gıdı** : Keçi yavrusu, oğlak. (Çeltikçi *Orhangazi –Bursa; DS: 2032)
- gıdil** : Ufak, kısa, bodur (kimse). (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2035)
- gıdil gıdil** : Küçük, küçücük anlamında kullanılır. (*Karacabey –Bursa; DS: 2035)
- gılas** : Sınıf. (TAA: 488)
- gılayan** : Anlayışı az, düşüncesiz. (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 2038)
- gıldır** : Kirli, çürük ipek kozası. (*İznic –Bursa; DS: 2039)
- gıldırğıç** : Geçimsizlik, karışıklık. (Lümbe *Yenişehir –Bursa; DS: 2040)
- gıldirek** : Ezilmiş, kötü ipek kozası. (Sölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 2041)
- gılısa** : Mandaların boğazlarında meydana gelen bir çeşit hastalık. (Nilüfer –Bursa; DS: 2042)
- gıllık** : Koyunları yakalamak için kullanılan ucu eğimli değnek. (BDYDSK: 93)
- gımraş-** : Şaka etmek. (-Bursa; DS: 2046)
- gırah** : Karamuktan farklı, yuvarlak tohumu olan ve ekin tarlalarında yetişen baklagillerden zararlı bir ot. (Nilüfer –Bursa; DS: 2052)
- gırama** : Tereyağı. (BDYDSK: 87)
- gıran** : Tepe. (-Bursa; DS: 2052)
- gırba** : Kambur. (-Bursa; DS: 1907)
- gırgır** : Balıkçı sandalı. (*Mudanya –Bursa; DS: 2056)

gırma	: Salamura yapılmış yeşil zeytin. (*Mudanya ve köyleri –Bursa; DS: 2059)
gırnap	: İp, sicim. (BKNMATGHO: 400)
gıvrak	: Kadınların üstüne giydikleri siyah giysinin kumaşı. (YKAÜ: 308)
gıy	: Yan, taraf. (BKYKAİ: 181)
gıyak	: Güzel, şık, gösterişli, yakışıklı. (*Mudanya –Bursa; DS: 2065)
gıyla-	: Dışlamak. (BDYDSK: 89)
gıymat	: Kıymet. (BKYKAİ: 181)
gıymık	: Küçük odun parçası, kıymık. (BKNMATGHO: 400)
gıynaşık	: Aralık. (BF: 44)
gızan	: Çocuk. (-Bursa ve köyleri; DS: 2069)
ğızard-	: Kızartmak. (BBÖ: 154)
gızır	: Köy bekçisi. (-Bursa; DS: 2070)
gıcık	: Uyuz hastalığı. (*İnegöl ve köyleri –Bursa; DS: 2072)
gidekoy-	: Gidivermek. (-Bursa; DS: 2074)
-gil	: Bir adın sonuna eklenerek ailesini belirtir. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2075)
gilametr	: Kilometre, uzunluk ölçü birimi. (TAA: 434)
gine	: Gene, yeniden. (BKYKAİ: 181, BBÖ: 155)
gıran gır-	: Ortalığı birbirine katmak. (BDYDSK: 84)
ğıranissa	: Hudut, sınır. (TAA: 490)
gırrtesi	: Pazartesi. (BKNMATGHO: 400)
gırey	: Pazar günü. (*Orhaneli –Bursa; DS: 2081, BDY: 149)
[gıreyi]	: (BKNMATGHO: 400)
ğırğın	: Açlık, yoksulluk, kıtlık ve sefal et dönemi. (TAA: 490)
ğırıça	: Verimsiz, susuz, üzerinde bitki yeşermeyen, kıraç yer. (TAA: 492)
ğıyınçılığ	: Zorluk, sıkıntı, eziyet. (TAA: 493)
gırgına	: Yıldız çiçeği. (Nilüfer –Bursa; DS: 2083)

[girgine]	: (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 2083)
girin	: Bulut. (*Orhaneli –Bursa; DS: 2003)
girinci	: 1. Bir ile üç yaşındaki kısırak. (*Karacabey –Bursa; DS: 2083) : 2. Bir yaşındaki dişi beygir. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2083)
girizma	: Eşilmiş çukur. (BDY: 149)
girizme	: Ormandan açılan tarla. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2084)
girme	: Yapı iskelesi. (*Mudanya –Bursa; DS: 2085)
givan-	: Sevinmek. (-Bursa; DS: 2085)
giycek	: Giyecek. (BKYKAİ: 181)
giye	: Çorap şişi. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 2086)
gizir (I)	: Muhtar. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2087)
gizir (II)	: Kısa boylu, cüce. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 2087)
gizlin	: Gizlice. (TAA: 437)
go-	: Koymak. (BBÖ: 154)
gobak	: Haşhaş kozağı. (BDY: 149)
gobalak	: Kurumuş çam kozalağı. (*Mudanya –Bursa; DS: 2088, BKYKAİ: 181)
[gobalah]	: (Işıklı *Mudanya –Bursa; DS: 2088)
gobard-	: Kopartmak. (TAA: 497)
goca	: Büyük, iri, kocaman. (BBÖ: 154)
gocal-	: Yaşlanmak, ihtiyarlanmak. (TAA: 497)
gocana	: Koca anne, babaanne. (BDY: 149)
[gocna]	: (Yunanistan göçmenleri –Bursa; DS: 2089)
gocuk	: Mont. (BKYKAİ: 182)
gocun-	: Hoşuna gitmemek, alınmak. (BKYKAİ: 182)
godoş (I)	: Ahlaksız adam, pezevenk. (-Bursa; DS: 2092)
godoş (II)	: Mısırın tanelerini taşıyan, üzeri yapraklarla sarılı, püsküllü meyvesi. (-Bursa; DS: 2092)
gogacık	: Semerde tutunulan yer. (BKNMATGHO: 400)

- gogoş** : Yeşil ve iri kertenkele. (Nilüfer –Bursa; DS: 2094)
- [gokbaş]** : (-Bursa; DS: 2094)
- ğoḥ-** : Koku yaymak. (TAA: 498)
- gokcok** : Hindi. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2096)
- gola-** : Kovmak, kovalamak. (BDYDSK: 84)
- ğölaşma** : Çocukların oynadığı bir oyun, kovalaşma. (BBÖ: 155)
- goley** : Kolay. (BKYKAİ: 182)
- goley ol-** : Ölümü yaklaşmış olmak. (-Burs; DS: 2097)
- golü** : Hindi ibiği. (*Mustafakemalpaşa, *Gemlik, *Mudanya –Bursa; DS: 2099)
- gonşu** : Komşu. (BDY: 149)
- goru** : Sürülmemiş mera, küçük otlak. (BKNMATGHO: 400)
- gorcu** : Köyün işlerinden sorumlu kişi, koruyucu. (BKYKAİ: 182)
- gorgor** : Kararsız, sözünde durmayan. (*İnegöl –Bursa; D: 2104)
- goruk** : Olgunlaşmamış üzüm. (BDYDSK: 96)
- goşa** : Yeni doğan küçük baş hayvanların konuldulduğu yer. (BKYKAİ: 182)
- ğoşli** : Hayvanların arabaya, sabana, gem' vs.'ye bağlanmış olması. (TAA: 503)
- ğoşul-** : Koşulmak, eklenmek. (TAA: 539)
- gota- (I)** : Yemeği tabaklara servis etmek veya sunmak. (BKNMATGHO: 400)
- gota- (II)** : Bir iş sonucuna varmak. (BKNMATGHO: 400)
- ğoyurt-** : Salmak, serbest bırakmak. (TAA: 507)
- gozak** : İpek böceği kozası. (YKAÜ: 307)
- göbeği beraber:** **1.** Kardeş. (Rumeli göçmenler *Mudanya –Bursa; DS: 2114)
2. İkiz (kardeş). (Rumeli göçmenleri *Mudanya –Bursa; DS: 2114)
- göbek** : Kağnı tekerleğinin ortası, araba tekerleğinin dingil geçen yeri. (*Mudanya –Bursa; DS: 2114)
- göbek daşı** : Süngüreyi temizlemek amacıyla köy fırınlarında bulunan oyuk. (BDYDSK: 87)

- göbel** : Sınırları ayırmak için tarla kenarlarında yapılan toprak tepelikler. (*İnegöl, *Mudanya –Bursa; DS: 2115)
- göbelek** : Mısır koçanı. (Gündoğdu –Bursa; DS: 2115)
- göbet** : Orman ya da çalılık kesilerek açılan tarla. (*İnegöl –Bursa; DS: 2117)
- göbles** : Köpek yavrusu. (-Bursa; DS: 2140)
- göce** : **1.** Tarhana, bulgur yapmak için kullanılan kabuğu soyulmuş ve kırılmış buğday. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2118)
: **2.** Kabuğu çıkarılmış buğday. (Nilüfer –Bursa; DS: 2118)
- göcen** : Tavşan yavrusu. (BDY: 149, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2119)
- göce taşı** : El değirmeni. (*Büyükorhan, *Orhaneli –Bursa; DS: 2120)
- göçkün** : Yaşı ilerlemiş (kimse). (*Mudanya –Bursa; DS: 2121)
- gödek** : **1.** Saçta pişirilen mayasız yufka, bazlama. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2124)
: **2.** Yumurtalı ekmek ya da çörek. (-Bursa; DS: 2124)
- gödig** : Küçük çocuk. (TAA: 438)
- gögerçin** : Güvercin. (TAA: 438)
- göger-** : Küflenmek. (-Bursa; DS: 2129)
- gögeri** : Yeşil sebzelerin genel adı. (BKNMATGHO: 400)
- gök** : Olgunlaşmamış, ham (meyve için). (-Bursa; DS: 2134)
- gökçe (I)** : Hamsiye benzer bir tür tatlı su balığı. (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 2127)
- gökçe (II)** : Bir çeşit armut. (*Mudanya –Bursa; DS: 2135)
- gökçe (III)** : Yaban güvercini. (Nilüfer –Bursa; DS: 2136)
- gökçe (IV)** : Mavi gözlü (kimse). (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2138)
- göksulu** : Sulu ve yeşil renkli bir çeşit armut. (Nilüfer –Bursa; DS: 2139)
- gölet (I)** : Küçük su birikintisi gölcük. (Ilıcasu *İnegöl –Bursa; DS: 2142)
- gölet (II)** : İçinde ham deri ısıtılan dört köşeli taş havuz. (-Bursa; DS: 2144)

- göletlendir-** : Suyu setlerin önünde biriktirmek, göllendirmek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2144)
- gölük** : At, eşek, beygir, katır vb. yük taşıyan ve binilen hayvan. (Kayacık – Bursa; DS: 2145)
- gömeç** : Arı peteği, erimemiş bal. (BDY: 149)
- gömet** : Duvara açılan ocak, şömine. (-Bursa; DS: 2149)
- gömli** : Gömülü. (TAA: 438)
- gönen** : Nem, rutubet, yaşlık (toprak için). (-Bursa; DS: 2154)
- gönüldolabı** : Bir çeşit çiçek. (*İnegöl –Bursa; DS: 2155)
- gördek** : İlbaharda göllerde tutulan sardalyeye benzer bir çeşit balık. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2158)
- görek** : Kapıya takılan asma ya da düz kilit. (*Keles –Bursa; DS: 2158)
- göres-** : Göreceği gelmek, özlemek. (-Bursa; DS: 2160)
- görgü** : Dert, felaket. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2160)
- ğörsed-** : Göstermek. (TAA: 527)
- görten** : Saçak oluğu, su oluğu. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 2162)
- görük-** : Gözükmek. (TAA: 442)
- götü-** : Götürmek. (BKYKAİ: 182, BBÖ: 154)
- [göt-]** : (BBÖ: 155)
- göve-** : Gövermek, yeşillenmek, olgunlaşmak. (BKYKAİ: 182)
- göveri: (I)** : Bahçe, sebzelik, bostan, yeşillenerek olgunlaşıp ürün veren yer. (BDY: 149)
- göveri: (II)** : Sebze. (YKAÜ: 307)
- göver-** : Vücudun herhangi bir yeri soğuk etkisi ile morarmak, kızarmak. (*Gemlik –Bursa; DS: 2119)
- gövün-** : Armut, ayva, muşmula vb. meyveler yumuşamak. (Çeltikçi *İnegöl – Bursa; DS: 2171)
- göynek** : Gömlek. (BKYKAİ: 182)

- göyne-** : Olmak, olgunlaşmak. (*Orhaneli, Çekirge –Bursa; DS: 2132)
- göynü- (I)** : Toplandığı zaman sert olan meyveler kendi kendine fazla olgunlaşmak, yumuşamak. (Nilüfer –Bursa; DS 2173)
- göynü- (II)** : Buruşmak, pörsümek. (Gündoğdu *Bursa; DS: 2173)
- göynük** : Orman sökülerek ya da yakılarak açılan yer. (Göynükbelen *Orhaneli – Bursa; BDKTK: 277)
- göz** : Oda. (BBÖ: 156)
- göze (I)** : Delik. (BDY: 149)
- göze (II)** : Büyük delikli elek, kalbur. (BKNMATGHO: 401)
- gözebi** : Tırpan. (*Mustafakemalpaşa ve köyleri –Bursa; DS: 2177)
- gözek (I)** : Çarığın ince deri ile dikilen gözenekli dikişi. (Kabaklar *Orhaneli – Bursa; BDKTK: 278)
- gözek (II)** : Dürbün. (*Mudanya –Bursa; DS: 2178)
- gözel** : Güzel. (BDY: 147, BBÖ: 156)
- gözende** : Sığırlarda olan bir çeşit hastalık. (Nilüfer –Bursa; DS: 2179)
- gözenek** : **1.** Pencere. (*Keles –Bursa; DS: 2179)
: **2.** Raf, dolap ya da duvarlarda oyularak yapılan, eşya koymaya yarayan delik. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 2179)
- gözerle-** : Buğday, toprak vb. şeyleri iri gözlü kalburdan elemek. (*İnegöl –Bursa; DS: 2181)
- gözü** : Aynı. (Taşkent ve Buhara göçmenleri –Bursa; DS: 2181)
- [gözünge]** : Mahmudiye *İnegöl –Bursa; DS: 2181)
- gubat** : Biçimsiz, kaba, görgüsüz. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2185)
- ğubati** : Hem görünüşü hem de tavırları kaba kişi. (TAA: 508)
- ğucağla-** : Kucaklamak, kucağına almak. (BBÖ: 155)
- gucula-** : Kurcalamak. (BDYDSK: 84)
- ğud** : Küçük (fasulye). (TAA: 508)
- gugu** : Aptal. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2189)

ğugucuk	: Köyde yapılan bir tatlı çeşidi. (BBÖ: 155)
gugukçuk	: Kumru. (-Bursa; DS: 2189)
gukcuk	: Hindi. (-Bursa; DS: 2190)
ğul	: Gül. (BBÖ: 155)
ğulag	: Zengin köylü, ağa. (TAA: 508)
ğulçuğ	: Bir şeyin ucu, sivri olan yeri. (TAA: 509)
guli	: Hindi. (BDY: 149, *Gemlik –Bursa; DS: 2191)
[golü]	: (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 2192)
[gulü]	: (*İnegöl –Bursa; DS: 2192)
gumdā	: Binek hayvanlarında yük sarmada kullanılan semerde sabit olarak bulunan organ. (BKYKAİ: 182)
gumeş	: Kumaş. (BKYKAİ: 182)
gunan	: At veya eşek yavrusu. (*Mudanya –Bursa; DS: 2193)
gunna-	: At, eşek, vb. hayvanlar doğurmak. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2196)
gurbā	: Kurbağa. (BKYKAİ: 182)
gurbā boku	: Su üzerindeki yosun. (BDYDSK: 87)
ğurcali-	: Kurcalamak. (TAA: 511)
gurk	: 1. Kuluçka. (-Bursa; DS: 2199) : 2. Cıvciv çıkaracak ya da çıkarmış tavuk. (BKNMATGHO: 401)
ğurşa-	: Kuşatmak. (TAA: 511)
ğurşağ	: Kuşak, bele sarılan uzun ve enli kumaş. (TAA: 511)
gurya	: Yerelması. (*Karacabey –Bursa; DS: 2202)
guşter	: Kertenkele. (Mudanya –Bursa; DS: 2202)
guvätli	: Kuvvetli. (BKYKAİ: 182)
ğuy	: Kuyu. (TAA: 514)
guyguz	: Keman. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2203)
ğuy-	: Getirmek, bırakmak. (BBÖ: 155)

guy-	: İçeri sokmak. (BKYKAİ: 182)
guz	: 1. Gölge, güneş almayan yer. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2204) : 2. Kuzeye bakan serin gölge. (BKNMATGHO: 401)
guzik	: Kambur. (-Bursa; DS: 2238)
gübü	: Yoğurt ve süt çalmakta kullanılan yayık. (-Bursa; DS: 2206)
güccük	: Küçük. (BBÖ: 156)
gücük (I)	: Kısa, bodur, gelişmemiş. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2209)
gücük (II)	: Şubat ayı. (Fidyekızık –Bursa; DS: 2209)
güç	: Gönül, yürek. (-Bursa; DS: 2211)
güdü	: İstek, emel. (-Bursa; DS: 2213)
güdümen	: Çoluk çocuk anlamında kullanılır. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2215)
güdü yeri	: Hafıza, bellek. (-Bursa; DS: 2215)
gügül	: İpek kozası. (-Bursa; DS: 2216)
güldür	: Maşrapa, su bardağı. (*Karacabey –Bursa; DS: 2217)
gülece	: İpliği makaraya ya da masuraya sarmak için iplik çilesinin geçirildiği silindir biçimindeki araç, çıkırık. (İncirli –Bursa; DS: 2217)
güleğen	: Çok gülen. (TAA: 451)
güle	: At, kısrak sürüsü. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2218)
gülfatma	: Hatmi çiçeği. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2219)
gülgülü	: Pembe. (Çatalağıl *Karacabey *Bursa; DS: 2219)
güllük	: Beygir, at. (*İnegöl –Bursa; DS: 2220)
gümbürde-	: Ölmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 2221)
güme	: 1. Avcı kulübesi. (*Karacabey –Bursa; DS: 2222) : 2. Bağ ve bostana yapılan basit bekçi kulübesi. (-Bursa; DS: 2222)
gümen	: Gümân, umut. (TAA: 451)
gümüş	: Pazartesi. (BDY: 149)

- günde** : Her gün. (TAA: 454)
- günebakan** : Ayçiçeği. (*Mudanya –Bursa; DS: 2226)
- [gündöndü]** : (BBÖ: 156)
- güneşiği** : Sabah. (*Mudanya –Bursa; DS: 2228)
- güney** : Her zaman güneş alan yer. (*Mudanya –Bursa; DS: 2228)
- gün gör-** : Meyve olgunlaşmak. (*Mudanya –Burs; DS: 2229)
- günindi** : Gurup zamanı. (*Karacabey –Bursa; DS: 2229)
- günorta** : Öğle zamanı. (-Bursa; DS: 2231)
- günü** : Kıskançlık, haset. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2231)
- günüle-** : Çekememek, kıskanmak. (-Bursa; DS: 2231)
- günü-** : Olmamış meyve dura dura yumuşamak, olmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2232)
- günüz** : Gündüz. (TAA: 455)
- gün yaka** : Dağların güneşe bakan tarafı. (İncirli –Bursa; DS: 2232)
- günyeli** : Doğu rüzgârı. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2232)
- gün yufkası** : Yumurtalı hamurdan yapılan kurutulduktan sonra ufalanarak pişirilen yufka. (-Bursa; DS: 2232)
- güpürtü** : Gürültü, kuvvetli ayak sesi. (Nilüfer –Bursa; DS: 2207)
- gürdük** : Hayvanlarda çiftleşme zamanı. (*Orhaneli –Bursa; DS: 2234)
- [gürdü]** : (Doma *İnegöl –Bursa; DS: 2234)
- gürdük-** : Kediler çiftleşmek istemek, kızışmak. (-Bursa; DS: 2234)
- gürel-** : Çoğalmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 2235)
- gürlek** : Yayık. (Gündoğdu –Bursa; DS: 2236)
- gürlük** : Yabani ot ve dikenlik yerler. (Gündoğdu –Bursa; DS: 2237)
- gürüm** : Sık ormanlık yer. (Çeki *Orhaneli –Bursa; BDKTK: 278)
- güve** : Damat. (BKYKAİ: 182)
- güvelek** : Çamurdan yapılmış tuğla. (TAA: 456)

- güvençe** : Bir çeşit rakı. (-Bursa ve çevresi; DS: 2240)
- güvende** : Kötü yola düşen kadın. (-Bursa; DS: 2240)
- güveri** : Sebze bahçesi ve bostanında yetişen ürünler. (Nilüfer –Bursa; DS: 2241)
- güvey** : Damat. (BBÖ: 156, TAA: 46)
- güz** : Bahar. (BDY: 149)

-H-

- ha** : 1. Evet. (BDY: 149)
: 2. Dikkat çekmek, uyarmak, ikaz etmek, birşeyin birdenbire hatırlandığını veya kavrandığını anlatmak için kullanılan bir söz. (TAA: 541)
: 3. Tekrarlanan bir emir kipinin ya da isim soylu bir sözün tekrarları arasında yer alarak anlatılan işin uzadığı ve bundan bıkkıldığı bildirilir. (TAA: 541)
- haba** : Siyah yünden dokunmuş, önü kaytanlı, cepkenimsi kısa erkek ceketi. (İhsaniye –Bursa; DS: 2245)
- habar** : Haber. (BKYKAİ: 183)
- habe (I)** : Boş. (*Mudanya –Bursa; DS: 2246)
- habe (II)** : Mide. (*Mudanya –Bursa; DS: 2246)
- habene** : Testi. (-Bursa; DS: 2246)
- habezan (I)** : İşsiz, başıboş, serseri. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2245)
- habezan (II)** : Uzun zaman cinsel ilişkide bulunmamış (kimse). (*Mudanya –Bursa; DS: 2247)
- haçan** : Haçan, nasıl. (TAA: 572)
- hadul** : Hatır gönül dinlemeden konuşan, tok sözlü (kimse). (*Gemlik –Bursa; DS: 2393)
- hafilli** : Esmer. (*Mudanya –Bursa; DS: 2251)
- hah** : Evet, tamam. (*Mudanya –Bursa; DS: 2252)
- halastar** : Çay demliği, küçük güğüm. (-Bursa; DS: 2257)
- halbiram** : Halilibrahim. (BKYKAİ: 183)
- haldırdak** : Saçma sapan konuşan. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2259)
- halka (I)** : Köpeğin boynuna takılan demir tasma. (-Bursa; DS: 2261)
- halka (II)** : Genellikle özel günlerde ikram edilen yöreye özgü hamur işi. (BKYKAİ: 183)

- halme** : Halime. (BKYKAİ: 183)
- ham** : **1.** Tanıdık bildik olmayan, ilk kez gelinen yer. (TAA: 573)
: **2.** Henüz, yakın zamanda bitirilmiş. (TAA: 573)
- ham ayva** : Yeni yetişmekte olan kızın göğsü. (*Mudanya –Bursa; DS: 2264)
- hambal** : Hamal. (*Mudanya –Bursa; DS: 2265)
- hambar** : Ambar. (BBÖ: 156)
- ham çal-** : Meyve tam olmamak. (*Mudanya –Bursa; DS: 2266)
- hamecik** : Bezden yapılan bebek. (-Bursa; DS: 2266)
- hamır** : Hamur. (BKYKAİ: 183)
- hamırsız** : Keles yöresine özgü yağ, soğan ceviz karıştırılarak yapılan bir çeşit ekmek. (BKYKAİ:183)
- hampurla-** : **1.** Hakkı olmayan parayı almak. (*Mudanya –Bursa; DS: 2269)
: **2.** Yutmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 2269)
- hana** : Hani. (Babasultan –Bursa; DS: 2270, bkykai: 183)
- [hana]** : (BBÖ: 156)
- hananda** : Keşke. (BKNMATGHO: 401)
- hanay** : Sofa, hol, koridor. (Selanik göçmenleri –Bursa; DS: 2271)
- handı** : Haydi. (Babasultan –Bursa; DS: 2272)
- [hada]** : (BBÖ: 156)
- hanımbudu** : Kavun, karpuz, tatlı kabak. (-Bursa; DS: 2274)
- hapap** : Takunya. (-Bursa; DS: 2280)
- hapaz** : Avuç dolusu. (Çağlayan –Bursa; DS: 2278)
- hara** : Büyük çuval. (BKNMATGHO: 401)
- haraç** : Hiç yoktan, boşu boşuna. (*Mudanya –Bursa; DS: 2282)
- haralda** : Heralde. (BKYKAİ: 183)
- [heral]** : (BBÖ: 156)
- harana** : Kazan. (-Bursa; DS: 2284)
- [haranı]** : (-Bursa; DS: 2284)

- [harani]** : (*Gemlik -Bursa; DS: 2284)
- harcurba** : Gelinlerin giydiği bildallıya benzer bir çeşit elbise. (YKAÜ: 308)
- hardan** : Nereden. (TAA: 546)
- harhur** : Yakışksız ve saygısızca davranışlarda bulunan, densiz. (*Mudanya – Bursa; DS: 2288)
- harın** : Fazla işsizlikten hamlamış, güçsüz, kuvvetsiz hayvan. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2289)
- harla-** : Az yanan ateş ya da kuru ot gibi şeyler birden parlamak. (*Gemlik – Bursa; DS: 2292)
- harlan-** : Kavga kızıışmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 2292)
- harlayık** : Harıltı ile akan su, çağlayan. (*Karacabey –Bursa; DS: 2291)
- harman** : Ekin hasat edildiği zaman toplanılan yer, mevkii. (BBÖ: 156)
- harmandal** : Yaba. (*Mudanya –Bursa; DS: 2293)
- hasbi geç-** : Susmak. (-Bursa; DS: 2298)
- haskına** : Kına gecesi. (-Bursa; DS: 2300)
- hasvala** : Bir çeşit dokuma, bez. (*Gemlik –Bursa; DS: 2301)
- haşlak (I)** : Kabadayı. (-Bursa; DS: 2302)
- haşlak (II)** : Cılız, sıksa, büyümemiş (genellikle insan için). (Çavuş *İnegöl –Bursa; DS: 2304)
- hatar** : Odun, toprak, vb. yığını. (Gündoğdu –Bursa; DS: 2305)
- havāya** : Boşu boşuna, gereksiz yere. (BDYDSK: 87)
- havıt** : Irmaklarda odun taşımak için yapılan su bendi. (Epeçeler –Bursa; DS: 2311)
- havlat** : Tenha. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 2312)
- hāvli** : Avlu. (TAA: 550)
- havut** : 1. Su birikintisi. (BDY: 149)
: 2. Su biriktirmek için açılan çukur. (Çardı *Orhaneli –Bursa; DS: 2313)
- hayat** : 1. Avlu. (-Bursa; DS: 2315)

- [hayatlık]** : (-Bursa; DS: 2315)
: 2. Salon. (BKYKAİ: 184)
- haybat** : Gürültü, yaygara. (Kirazlı –Bursa; DS: 2316)
- hayda-** : Çifte koşulan hayvanı sürmek, dehlemek. (*İnegöl, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2316)
- hayır** : Dini amaçla yemek dağıtma, toy. (BKYKAİ: 183)
- hayva** : Ayva. (TAA: 549)
- hebhebbisi** : Hepsi, bütünü, tamamı.
- hebik** : Kestaneyi dikeninden ayırmakta kullanılan tokmak. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2324)
- heç** : Hiç. (-Bursa; DS: 2326)
- hedik** : Haşlanmış buğday, bulgur, mısır, nohut, vb. şeyler. (*İnegöl –Bursa; DS: 2327)
- hekim** : Hakim, yargıç. (TAA: 556)
- hela** : Tuvalet. (BDY: 149, BKYKAİ: 183)
- helbet** : Elbette. (TAA: 556)
- helle** : Un. (-Bursa; DS: 2336)
- hülle** : Bir çeşit çorba. (TAA: 552)
- hälva** : Helva. (BKYKAİ: 183)
- hem** : Da/de edatı. (TAA: 557)
- hemın** : Az önceki, aynısı, tıpkı. (TAA: 558)
- herek** : Asma dalları ve fasulyelerin sarkmaması için destek olarak dikilen sırık. (-Bursa; DS: 2343)
- herekeme** : Aşısız ağaç. (-Bursa; DS: 2343)
- hereli** : Tencere. (-Bursa; DS: 2284)
- heril** : Tel ve pulla işlenmiş gelin duvağı. (*Karacabey –Bursa; DS: 2345)
- herkeş** : Herkes. (BBÖ: 156)
- hävvesger** : Hevesli. (TAA: 552)

- heybeli** : Yarısı beyaz, yarısı siyah keçi. (Cumalıkızk –Bursa; DS: 2352)
- heylim** : Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 2354)
- hıl** : Tür, çeşit. (TAA: 579)
- hıncıklan-** : Sinirlenmek, tasalanmak, kederlenmek. (-Bursa; DS: 2363)
- hıntıkla-** : İtişip kakışmak. (Çağlayan –Bursa; DS: 2366)
- hıra** : **1.** Cılız, çelimsiz, sıska. (-Bursa; DS: 2367)
: **2.** Küçük (çocuk için). (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 2367)
- [here]** : (-Bursa; DS: 2368)
- hırbi** : Askerî. (TAA: 579)
- hırıççı** : İğne, iplik satan gezgin satıcı. (-Bursa; DS: 2370)
- hırla-** : Çalışmak. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 2371)
- hırsızla-** : Hırsızlık yapmak. (TAA: 580)
- hısım örtmesi:** Düğün öncesi akrablara verilen hediyeler. (BBÖ: 156)
- hışdınma-** : Susmak, konuşmamak. (BKNMATGHO: 401)
- hışkı** : Ağaç yontmaya yarayan, iki tarafında tutulacak yeri olan, ortası madeni bir çeşit bıçak. (Rumeli göçmenleri *Mudanya, Nilüfer –Bursa; DS: 2379)
- hıyalla-** : Sezmek, hissetmek. (BKNMATGHO: 401)
- hıyız** : Miskin, tembel. (-Bursa; DS: 2381)
- hızam** : Yoksul. (Rumeli göçmenleri *Mudanya –Bursa; DS: 2381)
- hide** : Ayakkabı. (-Bursa; DS: 2384)
- hincik** : Şimdi. (BDY: 149)
- [hinci]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 2386, BKYKAİ: 183)
- hoca dur-** : Hoca olarak görev yapmak, göreve başlamak. (BKYKAİ: 183)
- hoççağ** : Hamarat. (TAA: 581)
- holaz** : İri gözlü kalbur. (*Mudanya –Bursa; DS: 2398)
- holtayı çek-** : Kaçmak, gitmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 2398)
- homaz** : Müzevir, boşboğaz, geveze. (*Harmancık –Bursa; BDKTK: 278)

honça	: Gelin evinden damat evine gönderilen gerdeklik yemek ve tatlı. (Doğla *Karacabey –Bursa; DS: 2402)
hont	: Asık yüzlü (kimse). (-Bursa ve köyleri; DS: 2403)
hontul	: Kaba. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 2403)
hora	: El ele tutuşularak halka şeklinde oynanan bir çeşit oyun. (*Mudanya – Bursa; DS: 2408)
hora geç-	: Hoşa gitmek, işe yaramak. (*İnegöl, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2408)
horanda	: Ev halkı. (BDY: 149)
horasan	: Çimento gibi ev harcı. (BDY: 149)
horsa (I)	: Kızgınlık, öfke. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 2412)
horsa (II)	: İmbatın doğuş yönü. (*Mudanya –Bursa; DS: 2412)
hotul	: Sansar kapanı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2420)
hödelek	: Korkak. (*Mudanya –Bursa; DS: 2428)
hökümet	: Hükümet. (BKYKAİ: 184)
höle	: Şöyle. (BKYKAİ: 184)
höle höle	: Böyle böyle. (BDY: 149)
höllüm	: Hörgüç. (-Bursa ve köyleri; DS: 2431)
hömbül	: Mısır kavurmaya yarayan kap. (-Bursa; DS: 2432)
hömpül-	: Ayı bağırmak. (*Orhaneli –Bursa; DS: 2432)
höreke	: Pamuk ve yün eğirmekte kullanılan iğ. (*İnegöl –Bursa; DS: 2434)
hörmət	: Hürmet. (BKYKAİ: 184)
hörolöp	: Kendini bilmez, deli, davranışları normal olmayan. (BDYDSK: 87)
höst	: Sus. (*Mudanya –Bursa; DS: 2437)
höşmelim	: Peynir helvası, hoşmerim. (BBÖ: 156)
humba	: Bodrum. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2443)
hunı	: Kutu. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 2444)
huttu	: Tek kulplu küçük çömlek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2441)

- hūy** : Üzüntüyle birlikte kızgınlık bildiren bir söz. (TAA: 571)
- hülü** : Bir çeşit şeftali. (-Bursa; DS: 2449)
- hünbüş** : Mısır kavurgası. (Nasuhpaşa –Bursa; DS: 2450)
- hüt** : Bir çocuk oyununda kaleye dikilen teneke kutu. (*Mudanya –Bursa; DS:2452)

-I-

- ıblık** : Semiz, şişman. (-Bursa; DS: 2455)
- ıgrıp** : Yalan, düzen. (-Bursa; DS: 2459)
- ıhart-** : Boğazlamak, öldürmek. (-Bursa; DS: 2460)
- ıhır-** : Deveyi çöktürmek, oturtmak. (*İznik –Bursa; DS: 2460)
- ıhlız** : Bükülmüş ipliği çile yapmak için kullanılan tahta araç. (Çardı *Orhaneli –Bursa; DS: 2461)
- ılamır** : Ihlamur. (BKYKAİ: 184)
- ılgı** : Hısım, akraba. (Yörükler *İznik –Bursa; DS: 2468)
- ılgım** : Damla. (BF: 44)
- ılgın** : Dere ve çay kıyılarında biten, sepet örmeye yarayan bir çeşit söğüt ağacı. (Bakallı –Bursa; DS: 2469)
- ılıcak** : Yoğurt yapmak için yeni mayalanmış süt. (-Bursa; DS: 2471)
- ırak** : Uzak. (BDY: 149)
- ıprık** : İbrik. (BKYKAİ: 184)
- ıraf** : Raf. (BKYKAİ: 184)
- ırahat** : Rahat. (BBÖ: 156)
- ırakçın** : 1. İşlemeli takke. (BDY: 149)
: 2. Şapka altına giyilen, kenarı oyali takke. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS:2482)
- ırgala-** : Sarsmak, sallamak. (-Bursa; DS: 2484)
- [ırla-]** : (-Bursa; DS: 2485)
- ırgın** : Zayıf, sıska, güçsüz. (Gündoğdu –Bursa; DS: 2485, BBÖ: 156)
- ırıb** : Büyük balık ağı. (*Mudanya –Bursa; DS: 2486)
- ırık** : Az açıklık, aralık. (Kemendere –Bursa; DS: 2486)
- ırmızan** : Ramazan.(BKYKAİ: 184)
- ıscak** : Sıcak. (BDY: 149, BKYKAİ: 184)

- [issi]** : (BKYKAİ: 186)
- ıscağ** : Sıcak. (BBÖ: 156)
- ıscak doğ-** : Güneş doğmak. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 2490)
- ıskala** : Kağnılarda bağarcığın hareketini kolaylaştırmaya yarayan, kundak ile bağarcık arasında bulunan, yaprak biçiminde bir çeşit demri parça. (-Bursa; DS: 2492)
- ıskarpin** : Kubdura tarzı ayakkabı. (BKYKAİ: 184)
- ısmdık** : Bir çeşit bitki. (YKAÜ: 308)
- ısmık** : Sessiz, utangaç, sıkılgan, az konuşan (kimse). (Demireli *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2494)
- ıstırğa** : Çalılarla, taşlarla çevrilmiş üstü açık ağıl. (-Bursa; DS: 2495)
- ııldak** : Yakamoz. (*Mudanya –Bursa; DS: 2497)
- ışkın** : Fesin sağ, sol ve ortasında bulunan boncuk. (BDYDSK: 87)
- ışlak** : Parlak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2496)
- ıvıl yıvıl görüş-** : İçli dışlı olmak, samimi olmak. (-Bursa; DS: 24999)
- ıza** : Bir tür tahıl. (BKNMATGHO: 401)
- ızgırım** : Gözdağı, korkutma. (Rumeli göçmenleri, Gündoğdu –Bursa; DS: 2500)

-İ-

- ibik** : Kōşe, kenar, uç. (Babasultan –Bursa; DS: 2502)
- ibrām** : İbrahim. (BKYKAİ: 185)
- iclas** : Toplanma. (TAA: 587)
- iç** : Yemekler için kullanılan iç malzeme. (TAA: 587)
- iç boğazı** : Dingil yatağının iç kısımlarındaki delikler. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2504)
- içcek** : İçecek. (BKYKAİ: 185)
- içkıntır** : Pijama. (BDY: 149)
- içki** : Ağaç kesmeye yarayan iki saplı, testereli bıçak. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2456)
- iç poyra** : Araba tekerleğinin ortasında olan dingil yatağının iç kısmındaki demir halka. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2508)
- idara** : Kışlık için saklanan her türlü gıda maddesi. (TAA: 591)
- idare** : Lamba, gazlı fener. (BDY: 149)
- idin** : Bozuk, cılk yumurta. (Gündoğdu –Bursa; DS: 2510)
- iftār** : İftihar. (BKYKAİ: 185)
- iğ** : Yün eğirme aleti. (BDY: 149)
- [ig]** : (TAA: 592)
- iğmen-** : Utanarak çekinmek. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 2513)
- ik** : İlk. (BKYKAİ: 185)
- ikile-** : Tarlayı iki kez sürmek, aktarmak. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2515)
- ikiram** : İkram. (BKYKAİ: 185)
- iki telli** : Bağlama, cura vb. halk çalgıları. (-Bursa ve köyleri; DS: 2517)
- il** : Yabancı. (BDY: 149)
- ilan** : Yılan. (BYMTHK: 145)
- ilāngeç** : Yengeç. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2519)

ilazım	: Lazım, gerekli. (BKYKAİ: 185, BBÖ: 156)
ilen-	: Beddua etmek. (-Bursa; DS: 2521)
ilence	: Beddua. (*İnegöl –Bursa; DS: 2520)
ilenge	: Leğen. (BKNMATGHO: 401)
ileş	: Leş. (BKNMATGHO: 401)
ilik (I)	: Düğme. (BDY. 149)
ilik (II)	: Temiz. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2524)
ilik (III)	: -den başlayarak, -den sonra, -den beri. (*Demirdere *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2524)
ilistir	: Kevgir, süzgeç. (BDY: 149, *Orhaneli –Bursa; DS: 2528)
iliş	:Sözlü. (BF: 44)
imikle-	: Boğmak. (-Bursa; DS: 2537)
imirtlek	: Kafatasının üst kısmı, tepe. (-Bursa; DS: 2537)
in	: Mağara. (BKYKAİ: 185)
incili sırgı	: Kırk günlük çocukların vücutlarında görülen küçük sivilceler. (-Bursa; DS: 2539)
incinêr	: Mühendis. (TAA: 599)
inişde	: Enişte. (BKYKAİ: 185)
ireşit	: Raşit. (BKYKAİ: 185)
irezil	: Rezil. (BKYKAİ: 185)
irk- (I)	: Biriktirmek, toplamak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2531)
irk- (II)	: Çekinmek, ürkmek, korkmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 2553)
irkilik	: Köyde kimsenin ilgilenmediği yabancı otların çıktığı tarla, bahçe. (BKYKAİ: 185)
irif	: Dolaşık ve yolsuz davranış. (-Bursa; DS: 2550)
irim	: Sokak. (-Bursa ve köyleri; DS: 2551)
irkinti (I)	: Birikinti, toplantı (su vb. şeyler için). (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2553)
[ilkinti]	: (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2553)

- irkinti (II)** : Kuruntu. (*Mudanya –Bursa; DS: 2553)
- irmik** : Hayvanların beğenmeyerek yedikleri iri saman. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2552)
- irza** : Rıza. (BBÖ: 157)
- isdol** : Masa. (TAA: 604)
- işgan** : Sandalye, tabure. (TAA: 604)
- işgola** : Okul. (TAA: 611)
- isi** : Ucu yanmış odun. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 2556)
- iskefe** : Sahtiyanın dış yüzünü kazıyarak yumuşatmak için kullanılan araç. (-Bursa; DS: 2557)
- iskir-** : Köpeği ısırması için kışkırtmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2558)
- isli** : Çok sıcak. (BDY: 149)
- ismel** : İsmail. (BKYKAİ: 186)
- isran** : Hamur teknesini sıyırmaya ya da saç üzerinde pişen ekmeği çevirmeye yarayan araç. (-Bursa; DS: 2560)
- issi yel** : Sam rüzgarı. (*Orhaneli –Bursa; DS: 2556)
- istigel taşı** : Tabaklarca derileri temizlemekte ve düzeltmekte kullanılan bir çeşit araç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2562)
- [istikel]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2562)
- işey** : Şey. (BBÖ: 156)
- işkence** : Mengene. (BKYKAİ: 186)
- işkilli** : Alıngan. (-Bursa; DS: 2564)
- işmar** : Kaş, göz işareti. (*İnegöl –Bursa; DS: 2566)
- iştima** : İçtima, toplanma. (BKYKAİ: 186)
- itât** : İtaat. (BYMTHK: 145)
- itek** : Zeytinyağı elde edilen yağhanelerde, sütünü çevirmeye yarayan direkler. (*Mudanya –Bursa; DS: 2568)

itelli	: Ayakuçları dışarıya doğru olan at, eşek, katır, vb. hayvanlar. (-Bursa; DS: 2568)
iti	: Acı. (-Bursa; DS: 2569)
itir-	: Kaybetmek. (-Bursa; DS: 2570)
itiyaç	: İhtiyaç. (BKYKAİ: 186)
ivava	: Enginara benzeyen dikenli bitkilerin içinde bulunan, nefli renkli bir çeşit sinek. (*Mudanya –Bursa; DS: 2571)
ivirtle-	: Ayırmak, seçmek, ayıklamak. (Sada *Orhaneli –Bursa; DS: 2573)
iyade	: İade, geri verme. (BKYKAİ: 186)
iyinti	: Üzüntü, dert. (-Bursa; DS: 2575)
iyleş-	: İyileşmek. (BKYKAİ: 186)
iyısrın	: Teknelerdeki hamuru kazımaya yarayan araç. (-Bursa; DS: 2491)
izamla-	: Ayarlamak, tamir etmek. (BKYKAİ: 186)
izanni	: Terbiyeli, akıllı uslu, efendi. (TAA: 614)
izât	: İzzet. (BKYKAİ: 186)
izve	: Çukur. (Ülkü *Mudanya –Bursa; DS: 2577)

-K-

- kabak** : Şiniğin dörtte biri kadar bir ölçü birimi (2-3 kg civarında). (BDY: 187)
- kaban** : Dik yokuş, kayalık, uçurum. (*İnegöl –Bursa; DS: 2582)
- kabâtili** : Kabahatli. (BYMTHK: 145)
- kaba yel** : Lodos. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2583)
- kabiş** : İşçi, hizmetçi. (-Bursa; DS: 2584)
- kabise** : Su kovaları takılmaya yarayan ağaç omuzluk. (Nilüfer –Bursa; DS: 2584)
- kabran (I)** : İhtiyar. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2585)
- kabran (II)** : İçi boşaltılmış, fos (ağaç, kabuklu yemiş vb. şeyler). (-Bursa; DS: 2891)
- kaçak** : Ağaç sürgünü. (Yukarısölöz *Orhangazi, Cumalıkızık –Bursa; DS: 2587)
- kaçakçık** : Bir çeşit çocuk oyunu. (YKAÜ: 308)
- kaçamak** : Mısır unundan yapılan bir yemek. (BDY: 175)
- kada** : Küçük kardeş. (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 2588)
- kadın iğnesi** : Karaiğne denilen böcek. (*Mudanya –Bursa; DS: 2591)
- kak(I)** : Dilim, parça, diş. (-Bursa; DS: 2600)
- kak (II)** : Kuru meyve. (NKYKAİ: 186, YKAÜ: 307)
- kakaç (I)** : Pastırma, kurutulmuş et. (-Bursa; DS: 2601)
- kakaç (II)** : Zayıf (insan ve hayvan için). (-Bursa; DS: 2601)
- kakanna-** : Tartaklamak, iteklemek. (BKNMATGHO: 401)
- kakavan** : Düşüncesiz, bilgisiz, aptal adam. (Beşevler –Bursa; DS: 2603)
- kakiş-** : Karşılıklı söz direnişinde bulunmak, iddia etmek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2604)
- kakle** : Çekirge. (Yeniköy *Orhangazi –Bursa; DS: 26055)
- kaklık** : Taş, ağaç oyukları ve içindeki su birikintisi. (Gündoğdu –Bursa; DS: 2605)

- kakmak** : Gaga. (-Bursa; DS: 2606)
- kaksı-** : Acımak, kokmak, bozulmak (yiyecekler için). (-Bursa; DS: 2607)
- kalabak** : Tepe ya da dağ sırtlarında kaleye benzeyen toplu kayalar. (*İnegöl – Bursa; DS: 2607)
- kalak** : Burun, burun ucu. (-Bursa; DS: 2609)
- kalle** : Kapuska. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS:2610)
- kama-** : Kapatmak. (Fadıllı *Orhaneli –Bursa; DS: 2613)
- kama kuyruk:** Bir cins koyun. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2613)
- kaman-** : Kapanmak, yumulmak. (-Bursa; DS: 2614)
- komdonluk** : İç çamaşırı yapılan bir çeşit dokuma. (-Bursa; DS: 2616)
- kamit** : Zayıf, kuru, etsiz (hayvan ya da insan). (Misiköyü –Bursa; DS: 2617)
- kampir** : Patates. (-Bursa; DS: 3001)
- kanara** : Kayalık, dik yamaç. (-Bursa; DS: 2619)
- kanat** : Sap ve samanın dökülmesi için kağınının yanlarına konan tahtalar. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2619)
- kandak** : Su birikintisi, bataklık, gölcük. (Hamamlı *İnegöl –Bursa; DS: 2620)
- kandalay** : Tahtakurusu. (Kırım göçmenleri –Bursa; DS: 2621)
- kane** : Çeşme yalağı. (Çekirge –Bursa; DS: 2622)
- kanevetçi** : Suyollarını yapan adam. (*İnegöl –Bursa; DS: 2622)
- kangır** : Bir çeşit saz (halk çalgısı). (-Bursa; DS: 2623)
- kanırtmaç** : Fide, ağaçtan koparılan çelik. (*Gemlik –Bursa; DS: 2625)
- kaniğol** : Tatil. (648)
- kanlı çubuk** : Bir senelik yerli asma çubuğu, çelik. (Çekirge –Bursa; DS: 2627)
- kanne** : Şişe, lamba şişesi. (-Bursa; DS: 2627)
- kantin** : Yalan, hile, palavra. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2629)
- kap** : 1. Yufka. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2630)
: 2. Ekmek kabuğu. (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 2630)

- kapak** : Bir tarafı düz, öteki tarafı yuvarlak kalas. (-Bursa; DS: 2630)
- kapama** : Sarmısaklı, az sulu et yemeği. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2631)
- kapana** : Pazar yeri. (Tirilye *Mudanya –Bursa; DS: 2631)
- kapana** : Ağaçtan yapılmış büyük yemek dolabı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2631)
- kapçık** : Geniş. (-Bursa; DS: 2633)
- kapıaltı** : Polis ve jandarma karakolu. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2634)
- kaplıca** : Bulgurluk bir çeşit buğday. (Vezir –Bursa; DS: 2635)
- kapuş-** : Koşmak. (Nasuhpaşa –Bursa; DS: 2637)
- karabulgar** : Küçük salkımlı bir cins üzüm. (Gedelek *Orhangazi –Bursa; S: 2639)
- karacı** : İftiracı, kara süren. (-Bursa; DS: 2640)
- karaçalı** : Böğürtlen. (Burgaz *Mudanya –Bursa; DS: 2641)
- kara eşkin** : Atın adı yürüyüşü. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2643)
- karagır** : Yağız at. (Türkistan göçmenleri *Mudanya –Bursa; DS: 2644)
- karagula** : Kâbus. (*Mudanya –Bursa; DS: 2649)
- karakaçan** : Sıpa, eşek yavrusu. (Yürekali *Mudanya –Bursa; DS: 2646)
- karakavuk** : Hindiba. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2647)
- karakılçık** : Kılçıkları siyah olan kırmızı ya da beyaz sert taneli buğday. (*İnegöl – Bursa; DS: 2647)
- karakucak** : Güreşte kavrama, sarılma. (*İnegöl –Bursa; DS: 2648)
- karakurt** : Pestil. (*Karacabey –Bursa; DS: 2649)
- karakuyruk** : İmeceyle çalışan işçilerden en sondaki işçi. (Ağaçhisar *Orhaneli – Bursa; DS: 2650)
- karamık** : Saçma büyüklüğünde meyveleri olan dikenli bir bitki, çalı. (*İnegöl – Bursa; DS: 2651)
- karaot** : Sarılık hastalığının iyileşmesinde kullanılan ot. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2653)
- karasalkım** : Keçi ve koyunlarda olan bir hastalık. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2653)

- karasu** : Bitkilerde zararlı olan, toprak altından çıkan acı su. (Çeltikçi *İnegöl – Bursa; DS: 2654)
- karavaş** : Cariye, odalık. (-Bursa; DS: 2654)
- karavil** : Gölge. (-Bursa; DS: 2655)
- karavillen-** : Serinlemek. (-Bursa; DS: 2655)
- kara yaprak** : Bir çeşit elma. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2655)
- karçın** : Uzun çorap. (BDY: 149)
- karevel** : Karşılık. (Reyhan –Bursa; DS: 2658)
- kargaburun** : Uzunca ceviz. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2659)
- karga ibiği** : Ebucehil karpuzu, acıhıyar. (-Bursa; DS: 2659)
- kargın** : Yağmurdan yere yatmış ekin. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2661)
- karık** : Bağ ve bahçeleri sulamak için açılan ince su yolu, ark. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2662)
- karıl-** : Hayvanlar çiftleşmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2663)
- karıncaayağı** : İnce kıyılmış tütün. (*İnegöl –Bursa; DS: 2664)
- karkot** : Mısır unu ile yapılan bir çeşit lapa. (-Bursa; DS: 2665)
- karlık (I)** : Çobanların koyunları tutmak için kullandıkları ucu kancalı değnek. (*Mudanya –Bursa; DS: 2666)
- karlık (II)** : Üstü hasır kaplı, on litrelik yuvarlak damacana. (*Mudanya –Bursa; DS: 2666)
- kar-** : Hastalık bulaşmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 2666)
- karmuk** : Kanca, çengel. (-Bursa; DS: 2667)
- karnal** : **1.** Karnı büyük insan. (-Bursa; DS: 2667)
: **2.** İşkembesi büyük hayvan. (-Bursa; DS: 2667)
- karnıkara** : Börülce. (-Bursa; DS: 2667)
- kartalaç** : Mayasız hamurdan yapılan peynirli ya da peynirsiz pide. (*İnegöl – Bursa; DS: 2670)
- kartlaç** : Yufka, gözleme. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2670)

- [kartleç]** : (*Gemlik –Bursa; DS: 2670)
- [kortolaç]** : (-Bursa; DS: 2670)
- [kartoloş]** : (YKAÜ: 308)
- kartol** : Patates. (-Bursa; DS: 2672)
- [kartop]** : (-Bursa; DS: 2672)
- [kartopu]** : (Nilüfer –Bursa; DS: 2672)
- kasan** : Selin getirdiği kum, çöp, birikinti, mil. (*Orhaneli –Bursa; DS: 2676)
- kasıl-** : Gerilmek. (BDY: 149)
- kasırğa-** : Saklamak, esirgemek. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 2676)
- kasket** : Ucu üçgen şapka. (BKYKAİ: 186)
- kastra** : Yufka pişirilen saç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2677)
- kaşak** : Ağırda kuzu, malak ve buzağı konulan yer, bölme. (*Mudanya –Bursa; DS: 2679)
- kaşalot** : Çok hareketli, oynak. (*Mudanya –Bursa; DS: 2679)
- kaşanver-** : At, eşek işemek. (*İnegöl –Bursaa; DS: 2679)
- kaşıcak** : Mide. (Yugoslavya göçmenleri *Mudanya –Bursa; DS: 2680)
- kaşık çalımı** : Ortalığın kararmaya başladığı, akşam yemeği zamanı. (*Orhaneli –Bursa; DS: 2680)
- katıl-** : Katı hale gelmek, yemek ya da tatlı kıvamı yoğunlaşmak. (BBÖ: 157)
- katır** : Altı nalçalı, kabaralı, arkası dik olan kaba ayakkabı, kundura. (Cumalıkızık –Bursa; DS:2684)
- katlaç** : **1.** Tepside pişirilen şekerli mısır çöreği. (Duma *İnegöl –Bursa; DS: 2685)
: **2.** Pişmiş yufka. (Duma *İnegöl –Bursa; DS: 2685)
- kavkan** : Hayvanların, özellikle develerin severek yediği dikenli bir ot, deve dikenli. (-Bursa; DS: 2689)
- kavurgeç** : Mısır, kestane patlatmaya yarayan tava. (*Gemlik –Bursa; DS: 2695)

- : 2. Kavrulmuş ve dövülmüş tahıl ununun şeker ya da tatlı yemişle karışımı, helva. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2695)
- kavuz (I)** : İç tutmamış çürük buğday, kapçıklı tane. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2696)
- kavuz (II)** : Soyulmuş, pul pul olmuş deri. (-Bursa; DS: 2696)
- kavüş kavüş** : Yağmurun şiddetli yağdığını anlatır. (*İnegöl –Bursa; DS: 2696)
- kay-** : Sobaya ya da ocağa odun sıralamak. (-Bursa; DS: 2705)
- kayak** : Koy, körfez. (*Gemlik –Bursa; DS: 2697)
- kaydurba** : Konsol. (-Bursa; DS: 2700)
- kaygana** : Omlet. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2697)
- kaygun** : Dokunaklı, acıklı. (-Burs; DS: 2700)
- kayıntı yap-** : Atıştırmak, açlığını yatıştırmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 2701)
- kayırak** : Yassı, düz tabaka halindeki taş. (*İnegöl –Bursa; DS: 2707)
- kaykı** : Arkaya doğru eğik, eğri. (*İnegöl –Bursa; DS: 2703)
- kaymak tut-** : Yağmurdan sonra toprak üstü sert tabaka tutmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2705)
- kaypak (II)** : Cilalı, parlak şey. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2706)
- kaypak (III)** : Sözünde durmayan, dönek. (-Bursa; DS: 2706)
- kayta-** : Geri gelmek. (Kırım göçmenleri –Bursa; DS: 2709)
- kaytar-** : Geri çevirmek, döndürmek. (-Bursa; DS: 2709)
- kaytavla-** : Depreşmek. (Kırım göçmenleri –Bursa; DS: 2710)
- kazacık** : Marangoz araçları yapılan sert kereste. (-Bursa; DS: 2710)
- kazaç** : Rende. (BDY: 149)
- [kazağ (I)]** : (Epečeler –Bursa; DS: 2714)
- [kaziğ]** : (Epečeler –Bursa; DS: 2714)
- [kazla]** : (Akalan *Orhaneli –Bursa; DS: 2714)
- kazağ (II)** : Parkeleri kazımaya yarayan bir araç, sistire. (-Bursa; DS: 2710)
- kazake** : İşlemeli çuhadan yapılmış kısa ceket. (*Karacabey –Bursa; DS: 2712)

- kazal** : Kapçık. (-Bursa; DS: 2711)
- kazıl** : Çuvaldız. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2713)
- kazı- (I)** : Soymak, önem vermek. (*Mudanya –Bursa; DS: 2713)
- kazı- (II)** : Saz çalmak. (-Bursa; DS: 2713)
- keçimemesi** : Kökü bol nişastalı bir çeşit bitki. (*Mudanya –Bursa; DS: 2717)
- kefinnuĝ** : Kefenlik. (TAA: 618)
- kefir** : Mayalanmış süttten yapılmış bir çeşit içecek. (BKYKAİ:187)
- kehel** : Tembel. (*Karacabey –Bursa; DS: 2722)
- keherlen-** : İş yapmaya üşenmek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2722)
- kekel** : Hindi. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2723)
- kekiç** : Çekiç. (BKYKAİ: 187)
- kel (I)** : Meyve ve ağaçların sürgünü. (Yukarısölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 2725)
- kel (II)** : Yaraların bağlamış olduğu kabuk. (BDYDSK: 93)
- keläm** : Bayaz lahana. (BKYKAİ: 187)
- kele** : “Ayol, hey, yahu” anlamında ünlem. (*Karacabey –Bursa; DS: 2726)
- kelebek ağacı** : Hafif müzik araçları yapımında kullanılan, lifleri düzgün bir ağaç. (-Bursa; DS: 2727)
- kelem** : Lahana. (BDY: 149, *Mudanya –Bursa; DS: 2728)
- [kelep]** : (-Bursa; DS: 2728)
- kel kaya** : Vazifesi olmayan. (BKNMATGHO: 401)
- keleme** : Bakımsız bahçe ya da bağ. (Keremet *Orhangazi –Bursa; DS: 2728)
- kelemi** : Açık yeşil renk. (*İnegöl –Bursa; DS: 2729)
- kelep (II)** : İplik çilesi. (-Bursa; DS: 2729)
- kelep (III)** : Boyunduruk. (-Bursa; DS: 2729)
- keler** : Yaban ördeği. (*Mudanya –Bursa; DS: 2730)
- keleş** : Güzel, yakışıklı (insan). (-Bursa; DS: 2731)

- kelet** : İki kulplu küfe biçiminde büyük sepet. (Elbeğli *İznik –Bursa; DS: 2732)
- kelik (I)** : Çoban barınağı. (BDY: 149)
- kelik (II)** : Eski ayakkabı. (-Bursa; DS: 2733)
- kelkel** : Hindi. (-Bursa; DS: 2736)
- [kerkel]** : (*Yenişehir –Bursa; DS: 2736)
- kelkör** : Alaca, lekeli. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2735)
- kelleküpe** : Paça yemeği. (-Bursa; DS: 2735)
- keme** : Yerelması. (*Karacabey –Bursa; DS: 2739)
- kemik** : Gömlek düğmesi, düğme. (BKYKAİ: 187)
- kemirgi** : Hayvanların yediği çalıdan arta kalan. (BDY: 149)
- kemiş-** : Yaşlılıktan zayıflamak. (-Bursa; DS: 2740)
- kemiz** : Salça yapmada kullanılan süzgeç. (BKYKAİ: 187)
- kemre** : Gübre, tezek. (-Bursa; DS: 2741)
- ken** : Ocak önüne konan büyük yassı taş. (-Bursa; DS: 2742)
- kengir** : Eşek dikenini denilen, kırlarda biten, kökünden süt çıkan dikenli bir ot, kenger. (-Bursa; DS: 2744)
- käni** : Kendi. (BKYKAİ: 187)
- kenne** : Testi. (-Bursa; DS: 2745)
- kep** : Kefen. (TAA: 620)
- kepçe** : Kağnı arabasında boyunduruğun takılması için okun ucuna konulan küçük kıvrık parça. (Demirtaş –Bursa; DS: 2745)
- kepā-** : Buğday kabarmak, kabuklarını atmak. (BBÖ: 157)
- kepe** : Çadır. (TAA: 620)
- kepenk (I)** : Çobanların omuzlarına aldıkları keçeden giysi, aba. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2746)
- kepenk (II)** : Kelebek. (-Bursa; DS: 2747)
- kepir** : 1. Taşlı ve engebeli yerler. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2750)

- : 2. Kara toprak. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2750)
- kerit** : Islak, tavlı toprak. (Güneybudaklar –Bursa; DS: 2755)
- kerkidanguşı** : Devekuşu. (TAA: 620)
- kerna** : Küçük bağ evi. (BKYKAİ: 187)
- kersen** : İçinde hamur yoğrulan, çamaşır yıkanan ağaç tekne. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 2757)
- [kêrsan]** : (TAA: 623)
- kertik (I)** : 1. Ağaç ya da kütük üzerine açılan oyuk. (BDKTK: 278)
- kertik (II)** : Ufaklık. (*Mudanya –Bursa; DS: 2758)
- kertilce** : Labada. (İnikli *İznik –Bursa; DS: 2758)
- kes-** : Birinin yanağını okşamak. (-Bursa; DS: 2768)
- kesä** : Çivi çakmaya yarayan alet, keser. (BKYKAİ: 187)
- kesim kes-** : Kesim kesmek; düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırmak. (TAA: 622)
- kesim** : Dört dönümlük toprak alan. (*Mudanya –Bursa; DS: 2765)
- kesken-** : El ile ya da bir şeyle vuracak gibi yapmak, davranmak. (-Bursa; DS: 2766)
- keski** : 1. Bıçak, kama. (-Bursa; DS: 2767)
- : 2. Sabanın otlarını ve çamurlarını temizlemeye yarayan araç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2767)
- kesme** : Domuz, ayı, kurt avında kullanılan kurşun parçaları. (-Bursa; DS: 2767)
- kestir-** : Pekmez kaynatılırken şıraya pekmez toprağı koymak. (Misi –Bursa; DS: 2770)
- keş** : Bir çeşit yemek. (TAA: 622)
- keşeniş** : Kangren. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 2771)
- keşenişe kar-** : Kangren olmak. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 2771)
- keşir** : Havuç. (İnikli *İznik –Bursa; DS: 2772)
- keşiş** : Keşiş dağı, uludağ. (BKNMATGHO: 401)

keşkek	: Dövülmüş buğday ve etle pişirilen bir çeşit yemek, lapa. (Karaman – Bursa; DS: 2773)
kıç	: Topuk. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 2787)
kıdala-	: Kusur bulmak, titizlik etmek. (-Bursa; DS: 2787)
kıdem	: Küçük çocuk. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2787)
kıdıllık	: Boyna takılan inci, boncuk dizisi, gerdanlık. (*Keles, *Orhaneli –Bursa; DS: 2788)
kıfı	: 1. Şaka, eğlence, alay. (*İnegöl, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2789) : 2. Güldürücü, eğlendirici. (*İnegöl –Bursa; DS: 2789)
kığışık	: Aralık. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2807)
kıkı	: Çocukların boyunlarına taktıkları boncuk dizisi. (*İnegöl –Bursa; DS: 2792)
kıkırde-	: Kıkır kıkır gülmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 2792)
kılçan	: Keçi kılından yapılmış keçe, çul. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2795)
kıldırdek	: Mısır kavurmak için kullanılan araç. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2796)
kınteş	: Yan, eğri, yamuk. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2813)
kıran	: 1. Dağ tepesinde ağaçsız, çıplak düzlük. (*Mudanya –Bursa; DS: 2816) : 2. Sazlık. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2817)
kıray	: Genç, delikanlı. (-Bursa; DS: 2818)
kırç- (I)	: Bir şeyi çekerken koparmak. (-Bursa; DS: 2814)
kırç- (II)	: Kırılmak, burkulmak. (-Bursa; DS: 2821)
kırı	: Eşek yavrusu, sıpa. (Dağkadı *Karacabey –Bursa; DS: 2823)
kırık aşı	: Bulgur aşı. (*Mudanya –Bursa; DS: 2825)
kırım (I)	: İndirim, ıskonto, kırma. (-Bursa; DS: 2826)
kırım (II)	: Peçete, yemek peşkiri. (Yalıçiftliği *Mudanya –Bursa; DS: 2826)
kırimsa	: Dolu. (*Yenişehir, İhsaniye –Bursa; DS: 2827)
kırıklık	: Davar kırılan makas. (*Orhaneli –Bursa; DS: 2831)

- kırkma** : Zülûf. (BDY: 149)
- kırila-** : Kaçmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2832)
- kırlangıç** : Öküz arabasında arka dingil ve tekerlekleri özeğe bağlayan çatal. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2832)
- kırlat-** : Dışarı atmak, fırlatmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2833)
- kırma** : Bir çeşit av tüfeği. (*Mudanya –Bursa; DS: 2833)
- kırna** : Yaban zambağı. (*Karacabey –Bursa; DS: 2835)
- kırnak (I)** : **1.** Çalımlı, süslü gezen kimse. (*Karacabey –Bursa; DS: 2835)
: **2.** Güzel, titiz, çevik. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2835)
- kırnak (II)** : Arının üçüncü oğlu. (*Karacabey –Bursa; DS: 2835)
- kırpıt** : Çok kalın dokuma kumaş. (BKNMATGHO: 401)
- kırpma** : Diş etlerinin şişmesi ile beliren bir çeşit inek hastalığı. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2837)
- kısaç** : Sıcak demircilikte ocakta ısıtılan demiri tutmak için kullanılan demir maşa. (Çeki *Orhaneli –Bursa; BDKTK: 278)
- kısık** : İki dağ ya da tepe arasındaki dar geçit, boğaz. (Köristan *İznik –Bursa; DS: 2841)
- kısım** : Yaklaşık bir avuç miktarı. (BKYKAİ: 187)
- kısırgan** : Cimri, pinti. (-Bursa ve köyleri; DS: 2844)
- kıskı** : Balık ızgarası. (*İznik –Bursa; DS: 2843)
- kıstırğaç** : Yengeç. (*Mudanya, *Gemlik –Bursa; DS: 2845)
- [kısıkiç]** : (Müslümöz *Orhangazi –Bursa; DS: 2846)
- kıstırmaç** : Kadın tepeliklerinin önüne dikilen altın dizisi. (-Bursa; DS: 2846)
- kışkırlak** : Bir çeşit külah. (-Bursa; DS: 2847)
- kışla** : Koyun ve keçi sürülerinin gecelediği ya da kışın barındıkları kapalı ağıl. (Elbeğli *İznik –Bursa; DS: 2847, BKYKAİ: 187)
- kıtıl-** : Kıtlaşmak. (Umurbey *Gemlik –Bursa; DS: 4559)
- kıvan-** : Övünmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2850)

- kıvracık** : Çabucak. (BDY: 149)
- kıvrak** : **1.** Yerli dokuması, kara bezden yapılmış köylü kadın yeldirmesi, ferace. (Akçalar *Bursa; DS: 2852)
- : **2.** Kadınların başa örttükleri ince tülbent, gelinlerin yüzüne örtülen kırmızı, yeşil renkli, pullu tül ya da krep. (*Mudanya –Bursa; DS: 2852)
- : **3.** Kadınların başlarına örttükleri kenarları saçaklı ipekli örtü, poşu. (*Mudanya –Bursa; DS: 2852)
- kıyak** : Okkalı, ağır (söz, davranış için). (*Mudanya –Bursa; DS: 2855)
- kıyış-** : Mertlik, yüreklilik göstermek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2858)
- kıyışkan** : Yiğit, yürekli. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2858)
- kıynaşık** : Az açık, aralık. (*Mudanya –Bursa; DS: 2859)
- [kıvık] : (-Bursa; DS: 2859)
- kıynaştır-** : Kapı ve pencere gibi şeyleri aralık bırakmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 2810)
- [kıymıştır-] : (-Bursa; DS: 2810)
- kızan** : Çocuk. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2861)
- kızdırma** : Sıtma. (-Bursa; DS: 2863)
- kızıl** : Altın. (Nilüfer –Bursa; DS: 2864)
- kızılcaurt** : Atlarda görülen öldürücü ve ateşli bir hastalık. (Cumalılık –Bursa; DS: 2865)
- kızılurt** : At ve eşeklerin makatlarında ya da kalın bağırsaklarında yerleşip, kanlarını emen kırmızı bir kurt. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2866)
- kızlan** : Killi, çorak toprak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2869)
- kızma** : Nadas edilmiş toprak. (-Bursa; DS: 2869)
- kibrin** : Sazan balığı. (Dağkadi *Karacabey –Bursa; DS: 2870)
- kiçhun et-** : Söylenmek, çıkışmak, azarlamak. (TAA: 629)
- kiçi** : Küçük, ufak. (İnebolu *Bursa; DS: 2870)
- kikirik (I)** : Yer fıstığı. (*Karacabey –Bursa; DS: 2871)

- kikirik (II)** : Çıtkırıldım. (*Mudanya –Bursa; DS: 2871)
- kile** : Ölçü birimi (16 kg civarında). (BDY: 149)
- kilelik** : Oda içindeki banyo. (BKNMATGHO: 401)
- kilimli büge** : Boz renkli, uzun gagalı, çulluğa benzeyen bir kuş. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2872)
- killen-** : Kirlenmek. (TAA: 629)
- kirdiman** : Tabaklanmış derinin üstünde biriken harç kirleri. (-Bursa; DS: 2877)
- kirez** : Kiraz. (BKYKAİ: 188)
- kirez sapı** : Ne ince ne kalın orta kıyılmış tütün. (*İnegöl –Bursa; DS: 2878)
- kirizme** : Derin sürme, kazma. (BKNMATGHO: 401)
- kirkit** : **1.** Dokumacılıkta atkı ipliğini sıkıştırmak için kullanılan, demirden ya da ağaçtan yapılmış dişli araç. (*Karacabey –Bursa; DS: 2880)
: **2.** Halı, kilim dokumakta kullanılan ağaç ya da maden ağaç. (YKAÜ: 307)
- kirman** : Elde yün eğirmeye yarayan araç. (*Karacabey –Bursa; DS: 2881)
- [kirmen]** : (*Karacabey –Bursa; DS: 2881)
- kimi** : **1.** Gibi. (TAA: 631)
: **2.** Kadar.(TAA: 631)
- kirs** : Killi ve çakıllı, kaypak toprak. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2882)
- kirşan** : Allık, pudra. (TAA: 634)
- kit-** : Gitmek. (BKYKAİ: 188)
- kiyesilik** : Çamaşırlık. (-Bursa; DS: 2765)
- kiyiz** : Keçe. (-Bursa; DS: 2889)
- kobak (I)** : Haşhaş bitkisinin tohumu. (-Bursa; DS: 2890)
- kobak (II)** : Taneli ve tanesiz mısır koçanı. (Yeniköy *Orhangazi –Bursa; DS: 2890)
- kocabaş (I)** : Pancar, şeker pancarı. (*Orhangazi –Bursa; DS: 2892)
- kocabaş (II)** : Uskumrunun ufağı. (Gedelek *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2892)

koçala	: Baklası toplandıktan sonra kalan kuru sap ve yaprakları. (*Karacabey – Bursa; DS: 2894)
koçba	: Dede. (Gümölcine göçmenleri –Bursa; DS: 2892)
koçu (I)	: Gelin arabası. (-Bursa; DS: 2896)
koçu (II)	: El havlusu. (-Bursa; DS: 2896)
kodik	: Eşek yavrusu sıpa. (-Bursa; DS: 2897)
[koduk]	: (*Mudanya -Bursa; DS: 2897)
[kotik]	: (*Gemlik -Bursa; DS: 2897)
[kuduk]	: (-Bursa; DS: 2897)
kodul	: Yavru katır. (-Bursa; DS: 2897)
kofak	: İçi boş, kof. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2900)
koflak	: Dişleri dökülmüş (kimse). *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2901)
koka	: Pis, kirli. (çocuk dilinde). (BDYDSK: 87)
kokal	: Dizkapağı. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 2905)
kokarcık	: 1. Sincap. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 2905) : 2. Sansar. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 2905)
kokarot	: Kokulu bir yaban otu. (Barçın *Yenişehir –Bursa; DS: 2906)
kolçak	: 1. Eldiven. (*Gemlik –Bursa; DS: 2909) : 2. Cepken, yelek, içlik gibi kolsuz giysi. (-Bursa; DS: 2910)
koldamca	: Kullanışlı, kullanışı kolay. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 2910)
kona	: Hamur tahtası, sofrası. (*İnegöl –Bursa; DS: 2916)
kongulak	: Kelebek. (Fethiye *Yenişehir –Bursa; DS: 2918)
konne	: Havuz. (*İnegöl –Bursa; DS: 2918)
konuk	: Durak, konaklayacak yer. (-Bursa; DS: 2919)
kop-	: Koşmak, hızlı gitmek. (*Karacabey –Bursa; DS: 2922)
koparan	: Kolları geriye sarkık cepken biçiminde, beyaz keçeden yapılmış kaytanla işlemeli bir çeşit ceket. (*Karacabey –Bursa; DS: 2921)

- kopca** : Gömlek düğmesi. (BKYKAİ: 187)
- kopuş** : Kayşa, toprak kayması. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 2923)
- korada** : Cılız, zayıf (insan için). (*Harmancık, *Orhaneli –Bursa; DS: 2924)
- korasma** : Dokuma tezgâhlarında ipliği astıkları yer. (*Karacabey –Bursa; DS: 2925)
- korta** : İçinde zm çiğnenen çıra teknesi. (atalağılı *Karacabey –Bursa; DS: 2928)
- kosmak** : Kile denilen tahıl leğinin dörtte biri. (rencik *Yenişehir –Bursa; DS: 2931)
- kostack** : Dar, daracık. (BDYDSK: 87)
- kostak** : alımlı, iyi giyinmiş, güzel, yakışıklı. (Fadıllı *Orhaneli –Bursa; DS: 2932)
- koşa-** : Duvarın sıvası ayrılıp düşecek duruma gelmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2934)
- [kovşa-]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2934)
- kota** : Manda yavrusu, malak. (*Karacabey, *İnegöl –Bursa; DS: 2936)
- kotak** : Erkek kedi. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 2936)
- kotar-** : **1.** Bir kaptan başka bir kaba yemek boşaltmak, yemeği kaplara dağıtmak. (-Bursa; DS: 2937)
- : **2.** Yemeği hazırlayıp yenecek duruma getirmek. (Demiri *Orhaneli, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2937)
- kotara** : Koyunları sağmak için kullanılan üstü kapalı koyun ağırı. (Bulgaristan göçmeleri –Bursa; DS: 2937)
- [kotar]** : (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 2937)
- kotaz** : Yaban mandası. (*Mudanya –Bursa; DS: 2937)
- kotlan** : Topraktan yapılmış bir çeşit maltız. (*İnegöl, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2938)
- kotukla-** : Eşek yavrulamak. (*Gemlik –Bursa; DS: 2898)
- kov** : ekiştirme, yerme, ktleme, dedikodu. (Akçalar –Bursa; DS: 2902)

- kovak** : Yiğit, yürekli, korkusuz. (-Bursa; DS: 2939)
- kovalak** : Gururlu, çalımlı (kimse). (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2900)
- koz** : Ceviz. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2945)
- kozalak** : **1.** İpek böceği kozası. (-Bursa; DS: 2946)
: **2.** Ağaçlarda bulunan tırtıl kozası. (-Bursa; DS: 2946)
- köccak** : Yıkılmak ya da devrilmek üzere olan şey. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 2947)
- köçe** : Sokak. (TAA: 636)
- köçek** : Deve yavrusu. (Çamlıca *Karacabey –Bursa; DS: 2980)
- köçür-** : Kızı kocaya vermek, evlendirmek. (Türkistan göçmenleri *İnegöl – Bursa; DS: 2948)
- köfeke** : Yumuşak, dayanıksız, kil gibi çabuk ufalanan taş, kireç taşı. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2949)
- köfün** : Büyük sepet, küfe. (-Bursa; DS: 2950)
- [kölemen]** : (*Karacabey –Bursa; DS: 2951)
- köhi** : Güneş görmeyen yer. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 2951)
- kök-** : Yenmek. (BKYKAİ: 187)
- köke** : Hafif taş çeşidi. (BKNMATGHO: 401)
- köken (II)** : Kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin toprak üstünde yayılan dalları. (-Bursa; DS: 2952)
- köken (III)** : Soy, asıl, ata. (-Bursa; DS: 2953)
- kökle-** : Ağaç ve bitkiyi köküyle sökmek. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2953, YKAÜ: 308)
- köleferi** : Bir çeşi çocuk oyunu. (YKAÜ: 308)
- kömeg** : Yardım. (TAA: 637)
- köpekmemesi**: Kimi ağaçların yapılmasında kullanılan patlıcangillerden bir bitki, itüzümü, solanum, nigrum. (-Bursa; DS: 2961)

- kördele** : Çalılık, ağaçlık, taşlık, gelip geçmeğe elverişli olmayan dere. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 2964)
- körduman** : Sis, pus. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 2964)
- körel-** : Keskinliğini yitirmek. (BKYKAİ:187)
- körepe** : Diken, çalı kesmeye yarayan yarım ay biçiminde küçük balta, keski. (Müslümöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3045)
- körpe** : Taze. (BDY: 149)
- köse buğday** : Beyaz, kılçıksız bir çeşit buğday. (BDYDSK: 96)
- kösem** : Çobana alışkın ve sürünün önünde giden dört yaşında keçi ya da koyun. (*Karacabey, *Orhaneli –Bursa; DS: 2973)
- [kösemen]** : (-Bursa; DS: 2973)
- kösnük** : Çiftleşmek isteyen at, eşek, vb. hayvan. (Şumnu göçmenleri –Bursa; DS: 2976)
- kösnü-** : At, eşek, vb. hayvanlar çiftleşmek istemek. (Şumnu göçmenleri –Bursa; DS: 2975)
- kösteğini kes-** : Sık sık düşen çocukların düşmesine engel olacağı düşüncesiyle ayaklarına önce bağırsak sarıp sonra da kesmek. (-Bursa; DS: 2977)
- köşgü** : Sandalye, iskemle, tahta kanepeler. (*İnegöl –Bursa; DS: 2981)
- köten** : Pulluk, büyük saban. (Çeşnigir *Karacabey –Bursa; DS: 2982)
- köteşi** : İhlamur kabuğundan örülmüş araba döşemesi, araba yatağı. (Beşevler –Bursa; DS: 2983)
- köv** : Köy. (BDY: 149, BKYKAİ: 187)
- [kö]** : (TAA: 635)
- kövken toprak** : Boz toprak. (-Bursa; DS: 2984)
- köycek** : Bütün köylü hep beraber. (BKYKAİ: 187)
- köyleme** : Köy kurma, köy haline getirme. (Harmanalan *Keles –Bursa; BDKTK: 278)
- közülē-** : Dokuma aleti ile iplikleri çaprazlama yapmak. (YKAÜ: 307)

- kubat** : Kaba, şişman, biçimsiz. (-Bursa; DS: 2988)
- kukuk** : Kalça. (Rumeli göçmenleri *Mudanya –Bursa; DS: 2993)
- kukumav** : Baykuş. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2993)
- kulak** : Sarımsaklı yoğurt dökülerek yenilen bir hamur yemeği, mantı. (Kocakavacık *Orhaneli –Bursa; DS: 2995)
- kula-** : Kovculuk etmek, gizlice söylemek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 2996)
- kulan** : İki üç yaşında dişi tay, kısarak. (-Bursa; DS: 2996)
- kuli** : Sıpa. (*Yenişehir –Bursa; DS: 2997)
- kulluk** : Karakol. (-Bursa; DS: 2997)
- kullukçu** : Memur. (-Bursa; DS: 2997)
- kulu** : At ve eşek yavrusu. (-Bursa; DS: 2998)
- kuluçka** : Kutup yıldızı. (* Nilüfer –Bursa; DS: 2998)
- kulup** : Kulüp, sinema, konser, toplantı gibi çeşitli amaçlar için kullanılan büyük ve geniş salon. (TAA: 659)
- kuman** : İbrik. (-Bursa; DS: 2999)
- kumpir** : Patates. (BDY: 149)
- kundak** : Arabalarda dingil yatağı. (-Bursa; DS: 3001)
- kundur** : 1. Saçı kısa (kimse). (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 3002)
: 2. Kuyruğu kısa hayvan. (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 3002)
- kunkur** : Kulplu ya da kulpsuz su testisi. (Gönence *Yenişehir –Bursa; DS: 3003)
- kunla-** : Hayvanlar doğurmak. (Yenice *Karacabey –Bursa; DS: 3003)
- kupay** : İri kulaklı bir çeşit av köpeği. (-Bursa; DS: 3004)
- kupgü** : Küreğin, baltanın sap takılan yeri. (-Bursa; DS: 3041)
- kur-** : Atmak, sallamak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3009)
- kurama** : Ortaklaşa yapılan yemek şöleni. (Çamlıca *Mustafakemalpaşa -Bursa; DS: 3005)

- kurbağacık** : At, eşek vb. hayvanlarda görülen, dil altında çıkan ve damaktan kan alınarak iyileştirilen kabarcıklar. (Çeşnigir *Karacabey –Bursa; DS: 3006)
- kurgaz** : Kuru, zayıf, cılız. (*Gemlik –Bursa; DS: 3008)
- kursağı kayna-**: Midesi ekşimek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3010)
- kurtağzı** : Boyunduruğun oka takılan yerine konulan ağaç parçası. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3010)
- kurtarma** : Ortak biçme, işini bitirme. (BDY: 149)
- kurtboğan** : Köpeklerin boynuna takılan dişli demir tasma. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3011)
- kurudan** : Verem hastalığı. (-Bursa; DS: 3012)
- kuruk** : Eşek yavrusu, sipa. (Karacakaya *İnegöl –Bursa; DS: 3012)
- kurutma** : Havlu. (*Karacabey –Bursa; DS: 3014)
- kuşak** : Evin sağlam olmasını sağlamak için pencere başlarından geçen, evi çevreleyen ağaçlar. (-Bursa; DS: 3015)
- kuşku** : Milli toprak. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3017)
- kuşkullu** : Kuşkuda olan, düşünceli. (Köristan *İznic –Bursa; DS: 3017)
- kuşuk-** : Şüphelenmek. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3018)
- kutla** : Yarım kile. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3018)
- kuyan** : Tavşan. (Misebolu *Mudanya –Bursa; DS: 3020)
- kuyluç** : Derelerin derin yerleri. (*Mudanya –Bursa; DS: 3020)
- kuymak** : Un, şeker, yağ ya da kaymakla yapılan bir tatlı, helva. (-Bursa; DS: 3021)
- kuz** : Kuzey. (Mürseller –Bursa; BDKTK: 278)
- kuzlak** : Kaydırak oyunu. (Ağaçhisar *Orhaneli –Bursa; DS: 3023)
- kuzudişi** : Dolu. (Göynük –Bursa; DS: 3023)
- küd** : Kesme özelliği, sivriliği kaybolmuş kesici araç. (-Bursa; DS: 3054)
- kükrek** : Hırçın. (*Mudanya –Bursa; DS: 3027)

- kükür (I)** : Toz, çöp, süprüntü. (*Karacabey *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3039)
- [künke]** : (-Bursa; DS: 3039)
- kükür (II)** : Çok taşlı yer. (*İznik –Bursa; DS: 3027)
- kül demiri** : Ateş küreği. (*İnegöl –Bursa; DS: 3028)
- külkahyası** : Kadın, eş. (*Mudanya –Bursa; DS: 3028)
- kümbet** : Topraktan yapılmış soba. (Yenice *Karacabey –Bursa; DS: 3054, BBÖ: 156)
- küme** : Bostan ve bağ bekçisinin kulübesi. (-Bursa; DS: 3035)
- kümelti** : Tepecik. (Muradiye *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3035)
- künar** : Çam fıstığı. (Tirilye *Mudanya –Bursa; DS: 3037)
- küncü** : Susam tanesi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3037)
- künge (I)** : **1.** Toz, çer çöp. (BDY: 149)
: **2.** Pislik, gübre. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 3039)
- künge (II)** : Semerlerin yanlarında yük taşımak için kullanılan ipler. (*Karacabey –Bursa; DS: 3039)
- künte** : Avcıların av astıkları ip. (-Bursa; DS: 3040)
- küpecik** : Küçük toprak kap. (BKNMATGHO: 401)
- küpleme** : Karında su birikmesi nedeniyle olan ve şişmeyle beliren hastalık. (-Bursa; DS: 3042)
- küptü** : Balta ve keserin kesmeyen kalın yanı. (Çeltikçi *İnegöl, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3043)
- [küpü]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 3043)
- küpürt** : Hemen. (BKNMATGHO: 401)
- küren** : Kızılcık. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 3045)
- kürenpe** : Harmanda ekin saplarını çekip dağıtmaya yarayan ucu eğri tarım aracı. (Dağkadı *Karacabey –Bursa; DS: 3046)
- kürük** : At ve eşek yavrusu. (Nilüfer –Bursa; DS: 3047)

- kürkün** : Bir çeşit ot, hodan. (*Gemlik –Bursa; DS: 3046)
- kürtüküne** : Balıkotu da denilen, yemeği yapılan bir çeşit ot. (*Gemlik –Bursa; DS: 3048)
- kürüz** : Çalılık, fundalık yer, koru. (-Bursa; DS: 3050)
- küstüm** : Eflatun renkli bir çeşit boru çiçeği. (-Bursa; DS: 3052)
- küte-** : Yuvarlak küçük odun, kütük. (-Bursa; DS: 3055)
- kütle-** : Çarpışmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3055)
- kütür** : Olmuş karpuz. (Işıklar –Bursa; DS: 3056)
- kütürdeyik** : Bir çeşit kırmızı kiraz. (YKAÜ: 308)
- küvüstür** : Sacayağı. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3057)
- küye** : Yanık, is. (-Bursa; DS: 3057)
- küze** : Ağaçtan yapılmış su kabı, testi. (TAA:645)

-L-

- lağan** : Tabanca. (TAA: 660)
- laik** : Layık. (BYMTHK: 146)
- langaroz** : Geveze. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3064)
- langirt** : Cart kaba kağıt anlamında küçümseme ünlemi. (*Mudanya –Bursa; DS: 3064)
- laplak** : Akide şekeri. (*İnegöl –Bursa; DS: 3067)
- leblek** : Darbuka. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3070)
- lehlüngül** : Soluk soluğa kalmış, nefes alamayacak hale gelmiş olan. (TAA: 662)
- lengä** : Küçük leğen. (BKYKAİ: 188)
- lenger** : Büyük sahan. (TAA: 662)
- leş (I)** : Tane. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3075)
- leş (II)** : Tabaklanacak derilerin üstündeki et parçaları. (-Bursa; DS: 3075)
- leyim** : Lehim. (BKYKAİ: 188)
- leyvaz** : Taze ya da kuru fasulye, börülce. (*Karacabey –Bursa; DS: 3084)
- [lülez]** : (Rumeli göçmenleri, Tirilye *Mudanya –Bursa; DS: 3084)
- läzätli** : Lezzetli. (BKYKAİ: 188)
- lıkı** : Küçük testi. (Dağkadı *Karacabey –Bursa; DS: 3078)
- liklik** : Atın sarsıla sarsıla yürüyüşü için kullanılır. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3080)
- lime tike ol-** : Paramparça olmak. (TAA: 663)
- lobat** : Köy yerlerinde fırında ekmek yapma sırası. (BDYDSK: 94)
- lobiya** : Fasulye. (TAA: 664)
- loburt** : Yaylı arabanın ispitlerinin takıldığı parça. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 3082)
- loçig** : Pilot. (TAA: 664)

- loğ** : Toprak damlarda, yollarda toprağı ezmek için kullanılan taş silindir. (Çekirge –Bursa; DS: 3083)
- loğay** : Çift atlı arabaya yedek olarak koşulan at. (-Bursa; DS: 3084)
- loklok tiridi** : İçine sirke ya da limon tuzu konularak kaynatılan suya, yağda kavrulmuş soğan ve parça parça hamur atılarak pişirildikten sonra küçük küçük doğranmış ekmeklerin üzerine dökülerek yapılan yemek. Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3085)
- lokloku** : Küçük toprak testi. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3085)
- loğum** : Ceviz ile yapılan ekmek. (BBÖ: 157)
- lokut** : Uzun sırık, kazık. (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 3086)
- lom** : Irmak. (-Bursa; DS: 3086)
- longur** : Elinden iş gelmeyen, beceriksiz, ağır davranışlı (kimse). (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 3087)
- lök (I)** : Deve. (BDY: 149)
- lök (II)** : Kireç, zeytinyağı, pamuk, yumurta akının karıştırılmasından elde edilen, kırık, çatlak çanak, çömlükleri, künkleri birleştirmekte kullanılan macun. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3090)
- lökedirecen** : Üst ucu söveye, alt ucu dingile geçen ve sövelere dayanıklılık sağlayan eğri ağaç parçası. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 3091)
- löküz** : Lüks lambası. (BBÖ: 157)
- lömbek** : Çalgı. (BDY: 149)
- lögürdek** : Hayvanlara takılan büyük çan. (*İnegöl –Bursa; DS: 3093)
- löppedek** : Aniden, birden bire. (BBÖ: 157)
- lula** : Değirmenlerde suyun az olduğu zaman su düzeyini yükseltmek için oluğun en dar yerine konulan ağaç halka. (-Bursa; DS: 309)

-M-

- mābbet** : Muhabbet. (BKYKAİ: 189)
- maccıl** : **1.** İri (kimse). (*Mudanya –Bursa; DS: 3099)
: **2.** Kaba, patavatsız. (*Mudanya –Bursa; DS: 3099)
- macın** : Pekmez. (BDYDSK: 87)
- mācıp** : Mahcup. (BKYKAİ: 189)
- maççalı** : Uyuşuk, terbiyesiz. (-Bursa; DS: 3100)
- madik** : Bir çeşit bilye oyunu. (*Mudanya –Bursa; DS: 3102)
- maf ol-** : Mahv olmak. (BKYKAİ: 189)
- māfaza** : Muhafaza. (BKYKAİ: 189)
- mağı** : Tabaklanmış derinin iç yüzü. (-Bursa; DS: 3104)
- mah** : Köpeğe ekmek ya da yal verileceği zaman çağırma nidası.
(BKNMATGHO: 401)
- mahana** : Bahane. (BKNMATGHO: 401)
- mahyar** : Yerli yünden dokunmuş, uzun ve yakasız kadın paltosu, yeldirme.
(Akçalar –Bursa; DS: 3107)
- makak** : Koltuk değneği. (*İnegöl –Bursa; DS: 3108)
- mal** : Hayvan. (BDY: 149)
- malafat** : Erkek hayvanın cinsiyet organı. (-Bursa; DS: 3109)
- malak** : Manda yavrusu. (*Mudanya, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3109)
- malakati** : Sürünün arkasından giderek yeni doğmuş kuzu ev oğlakları toplayan çoban. (Mudam *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3110)
- malama** : **1.** Taneleri ayrılmamış, samanla karışık tahıl. (İsabey *Kestel –Bursa; DS: 3110)
: **2.** Küçük ve büyükbaş hayvanlar için kepek, arpa, saman karıştırılarak yapılan yiyecek. (BKYKAİ: 189)

- malay** : Mısır ekmeği. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3112)
- malic** : Tedavi. (TAA: 668)
- mal kıran** : Hayvan vebası. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3114)
- mal pazarı** : Hayvan pazarı. (BDY: 149)
- malyar** : Ağaçların kabuğu çatlamamış genç dalları. (*Mudanya –Bursa; DS: 3115)
- [malyer]** : (Demirci –Bursa; DS: 3115)
- māmura** : Mahmure. (BBÖ: 157)
- mānacak** : Bahaneyle. (BBÖ: 157)
- manar** : Balta, nacak. (Yenice *Karacabey –Bursa; DS: 3117)
- mancalak** : Büyük, yeşil kertenkele. (Dağkadı *Karacabey –Bursa; DS: 3118)
- [mancarak]** : (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 3118)
- mancar (I)** : Davranışlarıyla başkalarını güldüren, soytarı. (-Bursa; DS: 3118)
- mancar (II)** : Yenilen bir çeşit ot. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3119)
- manculuk** : Kazandan büyük, yayvan bakır kap. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3120)
- mañçala-** : Manda çağırmaq. (-Bursa; DS: 3120)
- mandam** : Toptan, tüm. (-Bursa; DS: 3121)
- [mandan]** : (*Gemlik –Bursa; DS: 3121)
- mangır-** : Sığır bağırmaq, böğürmek. (*İnegöl –Bursa; DS: 3125)
- mani** : Her zaman, sürekli olarak. (İnikli *İznik –Bursa; DS: 3124)
- manik** : **1.** Köpek yavrusu. (Köristan *İznik –Bursa; DS: 3124)
: **2.** Ayı yavrusu. (Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3124)
- mapes** : Kadınların başlarına bağladıkları oyalı yemeni. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 3127)
- maraç** : İşlenmemiş, kıraç toprak. (-Bursa; DS: 3128)
- marıl** : Marul. (BKYKAİ: 189)

- marzak** : Araba dingilinin baş tarafına geçirilen çivi. (*Mudanya –Bursa; DS: 3131)
- masatla-** : Bilemek, eğelemek. (BDY: 149)
- maşala** : Meşale. (BBÖ: 157)
- maşalan** : Düğün alayında yakılan ve elde dolaştırılan çıra. (*Keles –Bursa; BDKTK: 178)
- maşalancı** : Düğün alayında yakılan maşalanı elinde dolaştıran grup. (*Keles – Bursa; BDKTK: 278)
- mat** : Bilmece. (*Gemlik –Bursa; DS: 3136)
- matan** : Ayran. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 3136)
- mättap** : Muhattap. (BKYKAİ: 189)
- mavıkla-** : Yaşlanmak. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 3138)
- mavuk** : Bunak. (-Bursa; DS: 3139)
- may-** : Caymak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3143)
- maya** : Tek tırnaklı hayvanların ayaklarının altında, nalın ortasında kalan yumuşak kısım. (Muradiye *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3140)
- mayık (II)** : Yaramaz, yılışık. (-Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3141)
- mayıs** : Yaş sığır pisliği, gübre. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3142)
- maymaşak** : Beceriksiz, sersem, şaşkın. (*İnegöl –Bursa; DS: 3143)
- mazak (I)** : Araba ve sabana takılan ağaç çivi. (Melik *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3145)
- mazarat** : Yaramaz, zararlı (çocuk için kullanılır). (BKYKAİ: 189)
- mazi** : Kağnı ve arabalarda iki tekerleği birbirine bağlayan, kalın ağaç dingil. (TAA: 673)
- mecek** : Çamur kazımak için üvendirenin ucuna takılan demir. (-Bursa; DS: 3148)
- meci** : İmece. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3148)
- [mece]** : (-Bursa; DS: 3148)

- meçik** : Davul çalarken tokmakla birlikte kullanılan ince çubuk. (İnegöl –Bursa; DS: 3149)
- medre** : Aşağı yukarı 10 kg. yoğurt lan, dibi geniş, ağzı dar tencere. (*İnegöl ve köyleri –Bursa; DS: 3150)
- mehle** : Mahalle. (TAA: 676)
- mekle-** : Emeklemek. (BKYKAİ: 190)
- melbeki** : Küçük bakır sahan. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3154)
- meldin** : Sıcak ekmek sarılan ya da üstünde ekmek yenilen sofraya yaygısı. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 3155)
- mālām** : Merhem, krem. (BKYKAİ: 190)
- melenk** : Yıllarca işlenip verimsizleşmiş toprak. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 3157)
- melezi** : Kısa pantolon. (BDY: 149)
- melik** : Saç örgüsü. (-Bursa; DS: 3158)
- melivan** : İki kulplu testi. (Çavuş *İnegöl –Bursa; DS: 3158)
- melki** : Bir çeşit mantar. (BDY: 149)
- māmād** : Mehmet. (BKYKAİ: 189)
- menevre** : Manevra. (TAA: 679)
- menevrek** : Kıldan dokunmuş şalvar. (*Mudanya –Bursa; DS: 3163)
- menevşe** : Menekşe. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 3163)
- menle-** : Bir şeyin hızı azalmak, yavaşlamak. (Siği *Mudanya –Bursa; DS: 3166)
- merek** : Samanlık. (-Bursa; DS: 3168)
- merel** : Amaç, maksat. (TAA: 679)
- meret (I)** : **1.** Uğursuz. (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 3169)
: **2.** İnatçı, ters. (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 3169)
: **3.** Zayıf, hastalıklı. (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 3169)
- meret (II)** : Çok kocaman, iri yarı, azman (insan, hayvan ve eşya için). (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 3169)

- meret (III)** : Eski, yıpranmış. (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 3169)
- meret (IV)** : Ölünün ardından kalan mal, sahipsiz mal. (*Mudanya, *Gemlik –Bursa; DS: 3170)
- mersenli** : Süt veren keçi. (Dışkaya –Bursa; DS: 3171)
- mertven** : Merdiven. (BKYKAİ: 190)
- mervan** : Eşek. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3172)
- meti** : Fıçı. (-Bursa; DS: 3175)
- mevli** : İki kulplu testi. (Köristan *İznik –Bursa; DS: 3176)
- meyva** : Meyve. (BKYKAİ: 190)
- mezâlik** : Mezarlık. (BKYKAİ:190)
- mezer** : Mezar. (BKYKAİ: 190)
- mezereduğ** : Söz dinlememe , uslu durmama, yasaklanan şeyleri yapmakta ayak direme durumu, aşarılık. (TAA: 682)
- micır** : Manda yavrusu. (*İnegöl –Bursa; DS: 3178)
- mih (I)** : Çivi. (BDY: 149)
- mih(II)** : Topaç, döndürek oyunu. (*Mudanya –Bursa; DS: 3181)
- mihra** : Katı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3182)
- mıktır** : Domuz yavrusu. (-Bursa; DS: 3184)
- mınamak** : Madımak. (YKAÜ: 307)
- mırmırık** : Kedi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3189)
- mısa** : Musa. (BKYKAİ: 190)
- mısmıl** : İyi, güzel, sağlam. (Karaoğlan *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3192)
- mısmilla-** : Canını yakmak, çok dövmek. (-Bursa; DS: 3192)
- mıstava** : Mustafa. (BKYKAİ: 190)
- mışık** : Kedi. (Misebolu *Mudanya –Bursa; DS: 3193)
- mıyır** : Boş ve gereksiz konuşan kimse. (BDYDSK: 88)
- mızgır** : Zayıf, büyümemiş (insan ya da hayvan). (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 3195)

- mızıkla-** : Korkarak acı acı bağırarak. (BDYDSK: 95)
- mızlı-** : Mızlamak, (hayvan) ağzını açmadan ses çıkarmak, homurdanmak. (TAA: 685)
- mızırgan-** : Çocuk mızımızlanmak, söylenmek. (*Karacabey –Bursa; DS: 3197)
- mihtama** : Kıymalı, kavurmalı yumurta. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3198)
- mindal** : Kaşa rastık çekilirken kullanılan çöp. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 3201)
- minät** : Ekmek olacak hamurların, konulduğu ağaçtan gözleri bulunan bir araç. (BDYDSK: 96)
- miniş** : Bir çeşit çocuk oyunu. (YKAÜ: 308)
- minnâcık** : Küçücük. (BKYKAİ: 190)
- minzi** : Yağı alınmış sütü kaynatılarak yapılan bir çeşit peynir, lor, çökelek. (-Bursa; DS: 3203)
- mirrcalık** : Kırlarda kendiliğinden biten, havuca benzeyen, kökü yenilen yabani bir ot. (Karahoca *Karacabey –Bursa; DS: 3203)
- mis** : Lavanta, kolonya. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3204)
- misir** : Mısır. (BKYKAİ: 191, BBÖ: 158)
- misirka** : Hindi. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 3191)
- mişog** : Çuval. (TAA: 691)
- miydan** : Meydan. (BKYKAİ: 191)
- miyrem** : Meyrem. (BKYKAİ: 191)
- mizéz** : Hasta. (TAA: 691)
- mizézli** : Hastalıklı. (TAA: 691)
- moçuk** : Deve yavrusu. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 3207)
- moderen** : Modern. (BBÖ: 157)
- modul** : Üvendirenin ucuna takılır, öküzleri dürtmek için kullanılır. (BDY: 149)
- momolike** : Köyde yapılan bir tür hamur işi. (BBÖ: 158)
- moruk** : Bir çeşit diken. (Hamitler –Bursa; DS: 3211)

- moton** : Yayık. (*Karacabey –Bursa; DS: 3212)
- motur** : Motor, traktör. (BKYKAİ: 191)
- moun** : Muavin, yardımcı. (TAA: 693)
- mozak** : Domuz yavrusu. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3213)
- [mazak (II)]** : (Selanik göçmenleri –Bursa; DS: 3213)
- [mozu]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3213)
- mozalak** : **1.** Ham, olmamış (meyve için). (*Mudanya –Bursa; DS: 3144)
: **2.** Meyvelerin eğri büğrü, ufak ve buruşuk olanları. (-Bursa; DS: 3213)
- möggem** : Muhkem, sağlam, sert. (TAA: 693)
- möhre** : Yaban ördeği tutmak için av yerine konulan keklik, ördek vb. hayvanlar. (Nilüfer –Bursa; DS: 3214)
- muasebeci** : Muhasebeci. (TAA: 694)
- mucadele ol-** : Mücadele etmek. (BBÖ: 158)
- muhliye** : Ebegümeçigillerden. (-Bursa; DS: 3218)
- muğ** : Çivi. (TAA: 695)
- mumuğ** : Kör ebe oyunu. (BBÖ: 158)
- muratçık** : Baykuş. (Barcın *Yenişehir –Bursa; DS: 3221)
- muratli** : Muratlı, muradına ermiş olma durumu. (TAA: 696)
- musaf** : Kuran. (BDY: 149)
- musluk** : Kesilmiş, yüzülmüş, temizlenmiş fakat bölünmemiş hayvan eti (koyun vb.). (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3223)
- mut** : Elli şiniklik tahıl ölçüğü. (Yeşilova –Bursa; DS: 3226)
- muzudibi** : Ispanak gibi yemeği yapılan ekşimsi bir ot. (YKAÜ: 307)
- mücre** : Çekmece. (-Bursa; DS: 3228)
- mürd olasıca** : Geberesice (keşke geberse anlamındadır). (BDY: 151)
- mürdük (I)** : Hayvanlara yiyecek olarak ekilen bir bitki. (BDY: 149)
- mürdük (II)** : Bezelye. (*İnegöl –Bursa; DS: 3230)
- mürdümük** : Baklagiller. (-Bursa; DS: 3230)

- mürşe** : Kirli, pis (kimse). (Rumeli göçmeleri –Bursa; DS: 3231)
- müsendere** : Musandıra, evlerde yatak yorgan konulan yer, yüklük. (TAA: 699)
- müstāk** : Müstehak. (BKYKAİ: 191)

-N-

- naap-** : Ne yapmak. (TAA: 699)
- nablak** : Kaşık. (-Bursa; DS: 3233)
- nacak (I)** : Ocak. (Çepni *Mudanya –Bursa; DS: 3233)
- nacak (II)** : Odun kesmeye yarayan alet, balta. (BKYKAİ: 191)
- nahr** : Sığır sürüsü. (-Bursa; DS: 3234)
- nakıl** : Bir dal üstüne dizilmiş ve bağlanmış turfanda kiraz. (Misi –Bursa; DS: 3225)
- nalın** : Öküz arabasının parçalarından biri, ön yastığın altı. (Gedelek *Orhangazi –Bursa; DS: 3236)
- nallama** : Dağlardaki ince yol, patika. (Azatlı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3237)
- nāmā** : Ne yapmaya, neden. (BBÖ: 158)
- namazla** : Üstünde namaz kılına kilim, post vb. şeylerden yapılmış seccade. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3237)
- namnı** : Biçilmiş ekin, ot demetleri. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 3238)
- nası** : Nasıl. (BKYKAİ: 191)
- nayan** : Bey. (-Bursa; DS: 3243)
- nayeti** : Nihayetinde, sonunda. (BKNMATGHO: 401)
- necep** : Nasıl, ne. (BDY: 149)
- [necap]** : (-Bursa; DS: 3244)
- neçe** : Ne kadar, kaç, nice. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3244, TAA: 708)
- neçelnik** : Baş, başkan, müdür, şef, komutan, amir. (TAA: 708)
- nefer** : Üzüm mevsiminde ilk olgunlaşan üzüm taneleri. (-Bursa; DS: 3244)
- nelbeki** : Yemek tabağı. (*İnegöl –Bursa; DS: 3236)
- nelik** : ne için. (BBÖ: 158)
- nemer** : Düğün hediyesi. (TAA: 709)

nene	: Büyükanne, nine. (*Mudanya –Bursa; DS: 3247)
ner	: Nereye. (BKYKAİ: 191)
neyne-	: Ne eylemek. (TAA: 714)
nezbeki	: Küçük sahan. (Köristan *İznik –Bursa; DS: 3250)
nığır	: Balta ve keserin keskin yanı, ucu. (*İnegöl köyleri –Bursa; DS: 3251)
[nığır]	: (TAA: 714)
niğora	: Saçta görülen beyazlık. (TAA: 714)
nine	: Nene, babanne, anane. (BKYKAİ: 192)
niya	: Niye , niçin. (TAA: 716)
nodul	: Üvendirenin ucundaki sivri demir. (*Mustafakemalpaşa, *İnegöl – Bursa; DS: 3254)
nofut	: Nohut. (BKYKAİ: 192)
nokran	: Yüzü gülmeyen, asık suratlı. (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 3255)
noyabır	: Kasım, yılın on birinci ayı. (TAA: 717)
nukra	: Davar ve sığırların derilerine gömülen kurt. (*Karacabey –Bursa; DS: 3255)
nuna	: Parmak ucundaki tırnakla et arasındaki kısım. (TAA: 718)
nurşatsız	: Nursuz, şavksız. (BKNMATGHO: 401)
nutuf	: Söz dinleme, boyun eğme. (Rumeli göçmenleri, Yeniköy –Bursa; DS: 3257)
nünü	: 1. Gelincik çiçeği. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3258) : 2. Yabanıl zambak. (*Karacabey –Bursa; DS: 3258)

-O-

- oban** : Evin damına konulan ağaç. (Nilüfer –Bursa; DS: 3262)
- obiri** : Öbürü. (BYMTHK: 144)
- obut** : Araba tekerleğinin çevresindeki ağaç çember. (-Bursa; DS: 3263)
- ocak** : Fide ya da ağaç dikmek için açılan çukur. (-Bursa; DS: 3264)
- ocaklık** : Yemek yapılan yer. (BBÖ: 159)
- oçak** : Saçayak. (-Bursa; DS: 3266)
- odduz** : Otuz. (TAA: 733)
- odunnuğ** : Odunluk, odun olarak kullanılmak üzere. (TAA: 734)
- oğma** : Kuskus şeklinde yapılan hamur, bir çeşit makarna. (BDY: 150)
- oğmaç** : Elle ufalanmış hamurdan yapılan çorba. (-Bursa; DS: 3270)
- oğun-** : Üzölmek, yaptığına acınmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3273)
- oğlavi** : Oklava. (TAA: 738)
- ohlaz** : İyi, güzel, eksiksiz, tam. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3267)
- oğu-** : Okumak. (TAA: 738)
- oklağaç** : Oklava. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3276)
- [oklaç]** : (BKNMATGHO: 401)
- okluk** : Köyde çocuk oyuncağı olarak kullanılan tahta arabada, ön dingil ile oturulan yeri birleştiren bölüm. (BKNMATGHO: 401)
- ōku-** : **1.** Düğüne davet etmek. (BDY: 150)
: **2.** Çağırmak, davet etmek. (YKAÜ: 307)
- okuncu** : Düğüne çağırmak için gönderilen armağan (şeker, mendil, terlik, mum vb. küçük şeyler.). (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3278)
- okuntu** : Küçük armağanlarla yapılan düğün çağırısı. (Çeşniğir *Karacabey – Bursa; DS: 3277)
- olā** : Erkeklere karşı kullanılan bir hitap sözü. (TAA: 750)

- olāh** : Hayvan kovalama ünlemi, oha. (Ülkü, Durak *Mudanya –Bursa; DS: 3278)
- olak** : Oğlak. (BKYKAİ: 192)
- olan** : Oğlan. (BKYKAİ: 192)
- olduruk** : İnce, genç çam ağacı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3279)
- oluk** : İçi yarılmış ağaç kütüğü,yalak. (BKYKAİ: 192)
- ōmaz** : Olmaz. (BKYKAİ: 192)
- omca (I)** : Dam yapımında kalasların çatılması. (BDY: 150)
- omca (II)** : Kalın çam ağacı. (Mineviz *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3282)
- on-** : Onmak, iyileşmek, iyi hale gelmek. (TAA: 752)
- onatla-** : Düzeltmek. (BDY: 150)
- oñdurmag** : Hatalığı, yarayı iyileştirmek. (Yalıçiftliği *Mudanya –Bursa; DS: 3283)
- on iki çubuk** : Bir değnek ve on iki adet çubukla beraber oynanan bir çeşit çocuk oyunu. (BDY: 170)
- onsuz** : Hiç olmazsa. (TAA: 755)
- onur-** : Başarmak. (*Gemlik –Bursa; DS: 3286)
- orta çivisi** : Arabalarda yastık, kuyruk ve dingil ağaçlarını birbirine bağlayan demir çivi. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3290)
- ortatavan** : 4 cm. kalınlığında 30-35 cm. genişliğinde tahta. (-Bursa; DS: 3292)
- ōsun** : Olsun. (BKYKAİ: 192)
- oşkultuya** : Boşuboşuna. (*İnegöl –Bursa; DS: 3294)
- oşurt-** : Abartmak, büyültmek. (Demireli *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3294)
- otacı** : Doktor. (-Bursa; DS: 3294)
- otalan-** : Ağılanmak. (Yeniköy *Mudanya, Nilüfer, Kademeri –Bursa; DS: 3295)
- otar-** : Otlatmak. (TAA: 762)
- otğuz-** : Oturtmak. (TAA: 762)
- otu-** : Oturmak. (BKYKAİ: 193)

- oturak** : Tahtadan yapılmış arkalıksız sandalye. (-Bursa; DS: 3298)
- [oturcak]** : (*Yenişehir –Bursa; DS: 3298)
- [oturgaç (I)]** : (-Bursa; DS: 3298)
- oturak tahtası:** Kayığın arka güvertesinin üstü. (*Mudanya –Bursa; DS: 3299)
- oturgaç (II)** : Dip. (-Bursa ve köyleri; DS: 3299)
- oturmaççı** : Konuk. (Gözede –Bursa; DS: 3300)
- [otumakçı]** : (Fakih –Bursa; DS: 3300)
- oturuş-** : Hep birlikte oturmak. (TAA: 764)
- otus** : Otuz. (BKYKAİ: 193)
- ovala-** : Ufalamak. (BKYKAİ: 193)
- öy** : Bıkkınlık, hayıflanma, rahatlık ve memnuniyet bildiren bir ünlem.
(TAA: 769)
- oynak** : Genellikle av izi. (Devecikonağı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3304)
- oyuntulu** : Oyuk, oyulmuş olan. (BKYKAİ: 193)

-Ö-

- öcü** : Çocukları korkutmak amacıyla söylenen hayali yaratık, umacı, cin, peri.
(*Mudanya –Bursa; DS: 3310)
- öcüne galebe gel-**: Anlaşmaya varmak, kavgadan caymak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3311)
- öç** : Üvey baba. (Çepni *Mudanya –Bursa; DS: 3311)
- ödek (II)** : Korkak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3311)
- [ödelek (I)]** : (*Mudanya, Azatlı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3312)
- ödelek (II)** : Pey. (*Mudanya –Bursa; DS: 3312)
- ödül** : Güreşte, at yarışlarında, yarışmalarda kazananlara verilen armağan.
(Çeltikçi *Orhangazi –Bursa; DS: 3313)
- [öndül]** : (-Bursa; DS: 3313)
- ödüç** : Ödünç. (BKYKAİ: 193)
- öfür-** : Üfürmek. (BKYKAİ: 193)
- ög** : Ön. (TAA: 772)
- ögey** : Üvey. (TAA: 772)
- ögdül** : Armağan. (Tirilye *Mudanya –Bursa; DS: 3316)
- ögeç** : **1.** Bir yaşından dört yaşına kadar erkek koyun, koç. (Siği *Mudanya –Bursa; DS: 3316)
: **2.** Enenmiş erkek koyun ya da keçi. (Akalan *Orhaneli –Bursa; DS: 3316)
- öğrek** : Kısırak, beygir sürüsü. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3319)
- ögsürük** : Öksürük. (Durakköy –Bursa; DS: 3321)
- öğüç** : İki yaşına kadar erkek keçi. (Siği *Mudanya –Bursa; DS: 3316)
- öğün** : Yemek zamanı. (*Mudanya –Bursa; DS: 3322)
- öğürden** : Bir çeşit ağaç hastalığı. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3324)

- öğürleş-** : Birbirine alışmak, dost olmak, birbirinden ayrılmayacak derecede sevişip anlaşmak. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 3324)
- ökelen-** : Öfkelenmek. (BKYKAİ: 193)
- ökenli** : Verem ya da zatürre olmuş kişi. (BKYKAİ: 193)
- öküz göbeği** : Kırlarda, dağlarda kendiliğinden biten bir çalı ve kırmızı renkli, küçük yuvarlak meyvesi. (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 3330)
- ölece** : Öylece. (BKYKAİ: 193)
- ölen** : Çiçekli çayır. (Misebolu *Mudanya –Bursa; DS: 3332)
- ölmese** : Ölü gibi. (BKNMATGHO: 402)
- öm-** : Öpmek. (BDYDSK: 90)
- öndüç** : Habarci, muştucu. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 3338)
- öñe dur-** : Önderlik etmek. (BKYKAİ: 193)
- öneze** : Avcıların avbeklemek için taş yığınlarından yaptıkları pusu, av bekleme yeri. (-Bursa; DS: 3340)
- [oneze]** : (Dağkadı *Karacabey –Bursa; DS: 3340)
- öngay** : Erendiz yıldızı. (-Bursa; DS: 3341)
- önkü** : İlk, önceki, birinci. (Misi –Bursa; DS: 3342)
- önkürde** : Orada, şurada. (-Bursa; DS: 3342)
- önlük** : Kötü kadın. (*İnegöl –Bursa; DS: 3343)
- önnük** : Okul önlüğü. (BBÖ: 158)
- önpas** : Issız, sessiz (yer için). (*Gemlik –Bursa; DS: 3344)
- önter-** : İsteklendirmek, kışkırtmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3344)
- öreke** : İp eğirirken bele takılan tahta alet. (BDY: 150)
- ören** : Harap olmuş yer. (BDY: 150)
- örende** : 1. Çift sürerken hayvanlar için kullanılan uzun değnek. (BDY: 150)
: 2. Hayvanları dürtmeye yarayan ucu bizli değnek, üvendire. (*Karacabey –Bursa; DS: 3364)

- öreke** : Yün eğirmede kullanılan bir metre civarında ince uzun tahta. (BKNMATGHO: 402)
- [övrende]** : (Geçit –Bursa; DS: 3364)
- ören-** : Öğrenmek. (BKYKAİ: 194)
- ören yer** : Toprağı kuvvetli olan yer. (Çağlayan –Bursa; DS: 3348)
- örme** : At eyeri. (YKAÜ: 308)
- örnek** : Nakış veya işlemenin kopyası. (BKYKAİ: 194)
- örsenle-** : İvecenlik etmek. (Kırım göçmenleri –Bursa; DS: 3351)
- örtme** : Bürgü, başörtüsü. (BDY: 150)
- örü** : Otlak. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3353)
- örükle-** : Hayvanı otlaması için uzunca bir iple bir çayıra bağlamak. (Babasultan –Bursa; DS: 3350)
- örüm** : Ağıl. (*Orhaneli –Bursa; DS: 3355)
- örüzgä** : Rüzar. (BKYKAİ: 194)
- [özgä]** : (BKYKAİ: 194)
- ösen** : 1. Galiba. (BDY: 150)
: 2. Heralde. (BKNMATGHO: 402)
- ösle** : Çatıda kiremitlerin altına döşenen tahtalar. (Ömerli *İznik –Bursa; DS: 3357)
- ösür-** : Öksürmek. (BKYKAİ: 194)
- öşelek** : Yağı alınmış cevizin küspesi. (Rumeli göçmenleri *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3358)
- öt-** : Kavga aramak, horozlanmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3360)
- öt** : Ateş. (-Bursa; DS: 3358)
- ötebete** : Öteberi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3359)
- öteğün** : Geçen gün. (TAA: 780)
- ötyanna** : Öte tarafa, öteki yana. (BBÖ: 159)
- övdürme** : Gelini ağlatmak için söylenen türkü. (BDY: 150)

- öveç** : 1. Sürünün önünde giden ve sürüyü yöneten koyun ya da keçi. (*Karacabey –Bursa; DS: 3317)
: 2. Yaşı ilerlemiş erkek keçi, teke. (BKYKAİ: 194)
- övez (I)** : 1. Hayvan sineği. (BDY: 150)
: 2. Hayvanlara dadanan sinek, büvelek. (*İnegöl –Bursa; DS: 3365)
- övez (II)** : Üvez ağacı ve meyvesi. (*Mudanya –Bursa; DS: 3365)
- övün** : Kez (yemek için). (Karaağaçlı *İznic –Bursa; DS: 3366, BKYKAİ: 194)
- öz (I)** : Yapılarda kullanılan kalın ağaç, tomruk, direk. (Ömerli *İznic –Bursa; DS: 3370)
- öz (II)** : Hal, durum. (TAA: 781)
- özek (I)** : Arabalarda ön ve arka dingili birbirine bağlayan uzun ağaç direk. (Gedelek, Yenicemüslim *Orhangazi, Mahmudiye, Çeltikçi *İnegöl – Bursa; DS: 3371)
- özü** : Kutsal. (Reyhan –Bursa; DS: 3374)
- özle** : Kimlik cüzdanı. (-Bursa; DS: 3374)
- özlük** : Emek karşılığında hak edilen ücret. (*İnegöl –Bursa; DS: 3374)
- özmek** : Bataklık, sazlık yer. (Rumeli göçmenleri, Nilüfer –Bursa; DS: 3374)
- özmekli** : 1. Özlü. (BDY: 150)
: 2. Sulak, verimli yer, otlak. (Kızılköy *Yenişehir –Bursa; DS: 3370)

-P-

- paça** : Don. (BKNMATGHO: 402)
- paçal** : Çeşitli şeylerin karışımı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3378)
- paf** : Kof, dayanıksız (kimse). (*Mudanya –Bursa; DS: 33779)
- paflak** : İçi boş, kof, çürük. (-Bursa; DS: 3380)
- [paflaç]** : (-Bursa ve köyleri; DS: 3380)
- pağ** : Yansıma bir sestem türetilmiş bir söz. (TAA: 784)
- pahal** : Ters, aksi. (Tirilye *Mudanya –Bursa; DS: 3382)
- pahara** : Ağaçtan yapılmış pulluk. (-Bursa; DS: 3382)
- pahni** : Kulplu, kulpsuz sepet. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3382)
- pala** : **1.** Bez parçası, paçavra. (BDY: 150, *Orhangazi –Bursa; DS: 3383)
: **2.** Bez parçalarından dokunan adı kilim, yaygı. (*Mustafakemalpaşa, *İnegöl –Bursa; DS: 3383)
- palaçor** : Yırtık, eski piskü giysi. (*Mustafakemalpaşa *İnegöl –Bursa; DS: 3383)
- palanga** : Küçük kale. (-Bursa; DS: 3385)
- palapaç** : Mandıralarda yemek yapan, bulaşık yıkayan (kimse). (-Bursa; DS: 3385)
- palas** : Kaz. (Yalıçiftliği *Mudanya –Bursa; DS: 3385)
- palaz (I)** : Zayıf, güçsüz. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3386)
- palaz (II)** : Keklik yavrusu. (BKNMATGHO: 402)
- palta** : Dört beş yaşındaki erkek koyun. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3389)
- palyoş** : İki yanı keskin kısa kılıç, kasatura, şiş. (-Bursa; DS: 3389)
- pambucak** : Tütün küfü. (*Mudanya –Bursa; DS: 3390)
- pambuğ** : Pamuk. (TAA: 786)
- pamukla** : Cistus cistaceae, ladin. (Balı –Bursa; DS: 3391)

- panaz** : Fener. (Yukarisölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3392)
- pancā** : Pancar. (BBÖ: 159)
- panti** : Eski giyecek. (Çavuşköy *İnegöl –Bursa; DS: 3394)
- papa (I)** : Kamış. (*Mudanya –Bursa; DS: 3394)
- papa (II)** : Bir çeşit yemek. (TAA: 786)
- papara** : Papates ile yapılan yöresel yemek. (BKYKAİ: 194)
- papaz tavuğu** : Uzun gagalı bir çeşit av kuşu. (Çeşnigir *Karacabey –Bursa; DS: 3395)
- papır** : Göl kenarlarında biten saz. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3395)
- papırlık** : Sazlık. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3395)
- papurdak** : Yaşlı (kimse). (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 3396)
- pardı** : Değnek, ince ağaç dalı. (-Bursa; DS: 3397)
- parfün** : Parfüm. (BKYKAİ: 194)
- parmak** : Araba tekerleğinin ortasını tekerleğin çevresine bağlayan çubuklar. (-Bursa; DS: 3399)
- parmakla-** : Parmakla ölçmek. (-Bursa; DS: 3400)
- parpul** : Gürbüz, iriyarı. (*İnegöl –Bursa; DS: 3402)
- parpulla-** : Mısır, biber, soğan vb. yiyecekleri ateşte az pişirmek, börttürmek. (-Bursa; DS: 3401)
- partal** : Giyinişi düzensiz ve pis olan. (*Mudanya –Bursa; DS: 3404)
- pasal** : Hayvan bağlamak için yere çakılan kazık. (Rumeli göçmenleri, Siği *Mudanya –Bursa; DS: 3406)
- pasanta** : Bir kişinin emrinde olma. (BDY: 150)
- pasdal yap-** : Tütün yaprağını dizmek. (BBÖ: 159)
- patanma** : Giydiğini yakıştıramayan (kimse). (*Orhangazi *Gemlik –Bursa; DS: 3410)
- patar** : Erkek ördek. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3410)
- patatis** : Patates. (BKYKAİ: 194)
- [patet]** : (BKNMATGHO: 402)

- patene** : Şişman, tombul. (BDYDSK: 88)
- pati çek-** : Patinaj çekmek. (BKYKAİ: 194)
- pātişā** : Padişah. (BKYKAİ: 195)
- patlak** : Su fıçısı. (Nilüfer –Bursa; DS: 3413)
- payam** : Badem. (Maksem –Bursa; DS: 3416)
- paysın-** : Bir işe önem vererek istekle ve özenle başlamak. (Dipsizgöl *İnegöl – Bursa; DS: 3418)
- paytak (I)** : Peltek, kekeme. (*Mudanya –Bursa; DS: 3418)
- paytak (II)** : Düztaban. (*Mudanya –Bursa; DS: 3418)
- pazı** : **1.** Börek. (Fındıklı *İnegöl –Bursa; DS: 3419)
- : **2.** Yufka. (Bulgaristan göçmenleri *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3419)
- : **3.** Sac üstünde pişirilen ekmek, bazlama. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3419)
- peçal** : Kolu, bacağı sakat, düşkün kimse. (*Mudanya –Bursa; DS: 3420)
- peçeli tavuk** : İспенç tavuğu. (*Mudanya –Bursa; DS: 3421)
- pedrik** : Beyaz. (Kurşunlu *İnegöl –Bursa; DS: 3421)
- pegamver** : Peygamber. (BKYKAİ: 195)
- peki (I)** : Sert, katı. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3423)
- peki (II)** : Eşek semeri. (-Bursa; DS: 3423)
- pekiştir-** : Skıştıtararak sağlamaştırmak, düzeltmek, onarmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3423)
- pekit- (I)** : Tarla, bağ, bahçeyi korumak için çevresini çitle çevirmek, sarmak, örtmek. (-Bursa; DS: 3423)
- pekit- (II)** : Işık ve yelin girmesine engel olmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3424)
- pelefan** : Pehlivan. (BDY: 150)
- pelese** : Ağaç dalları üstündeki kar parçaları. (*Keles –Bursa; DS: 3425)

- pelesentilik** : Sık ormanlık, çalılık, fundalık. (Karacakaya *İnegöl –Bursa; DS: 3425)
- pelik** : Örölmüş saç bölüğü, saç örgüsü. (*Karacabey –Bursa; DS: 3426)
- pelit** : Meşe palamudu. (BKYKAİ: 195)
- pelte** : Nişastadan yapılan tatlı çeşidi. (BBÖ: 159)
- pençirme** : Pencere. (BKYKAİ: 195)
- pepe** : Kekeme. (BDY: 150)
- pepele-** : Sırtını okşayarak sevmek, pohpohlamak. (Hovaköy *İnegöl –Bursa; DS: 3429)
- perçem** : İçine dövölmüş ceviz konulup büköldükten sonra yağda kızartılan yufkaya şerbet dökölerek yapılan bir çeşit tatlı. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3430)
- perem perem olmak:** (tavuk vs) korkudan çırpınıp sağa sola kaçışmak. (TAA: 792)
- peri** : Küçük çivi, ayakkabı çivisi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3432)
- perke** : Dükkânlarda kapı gibi kullanılan çul örtü. (-Bursa ve çevresi; DS: 3433)
- pervās** : Pervaz, çatı saçağı. (BKYKAİ: 195)
- pesek** : Diş kiri, pas. (-Bursa; DS: 3435)
- pesenk** : Sirke, turşu, vb. yiyeceklerin üzerinde oluşan beyaz küf, kaymak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3435)
- pesin** : Kırağı. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3436)
- pesle-** : Beslemek. (BKYKAİ: 195)
- peşkil** : Havlu. (BKYKAİ: 195)
- [peşgir]** : (TAA: 792)
- petiz et-** : Düşmanca bakışmak. (-Bursa; DS: 3438)
- pey** : Taş duvar. (-Bursa; DS: 3439)
- peyke** : Sedir. (BDY: 150)
- pıçak** : Bıçak. (BKYKAİ: 195)
- pıçı pıçı** : Yıkanma (çocuk dilinde). (*Mudanya –Bursa; DS: 3441)

- pıhlız** : Cimri. (*Harmancık, *Orhaneli –Bursa; DS: 3441)
- [pımpırık]** : (*Yenişehir –Bursa; DS: 4647)
- pırla-** : Sıvışıp kaçmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3444)
- pırlak** : Küçük kuruklu koyun. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3444)
- pırpır** : Yün ya da kıldan yapılmış bir çeşit pantolon, şalvar, potur. (-Bursa; DS: 3446)
- pırtı** : Ufak tefek ev eşyası. (-Bursa; DS: 2447)
- pıtlak (I)** : Şımarık. (*Mudanya –Bursa; DS: 2447)
- pırtlak (II)** : Çok yumuşak olup sıkınca kabuğundan çıkan meyve. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3447)
- pıstırım gibi** : Pıtlak gibi (ağaçtaki meyvelerin bolluğu için). (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3450)
- pıtpıdak** : Bildircin. (Çeşnigir *İnegöl –Bursa; DS: 2452)
- pıtpıt** : Mayalı hamurdan yapıp sacda pişirilen ekmek. (Doma *İnegöl –Bursa; DS: 3452)
- piçen** : Biçilmiş kuru ot. (Türkistan göçmenleri, Misebolu *Mudanya –Bursa; DS: 3453)
- pilik** : Mısır ekmeği pişirilen, toprak ya da taştan yapılmış yuvarlak tepsi gibi kap. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3455)
- pin** : Kümes. (TAA: 795)
- pin-** : Binmek. (BKYKAİ: 195)
- pinet** : Mayalanmış ekmek hamurunu fırına götürmek için kullanılan sekiz, on gözlü uzun ekmek tahtası. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3457)
- [pineyet]** : (-Bursa; DS: 3457)
- [pineyt]** : (-Bursa; DS: 3457)
- pinter** : Kilenin (20-25 kg.) dörtte biri, bir şinik. (-Bursa ve ilçeleri; DS: 3458)
- [pintel]** : (BKYKAİ: 195)
- pipi** : 1. Hindi. (*Mustafakemalpaşa, *İnegöl –Bursa; DS: 3459)

[pıyka]	: (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 3459)
[pıyıpı]	: (*Karacabey –Bursa; DS: 3459)
	: 2. Hindi yavrusu, palaz. (İnegöl –Bursa; DS: 3459)
pişiri	: Temiz, titiz, derli toplu (kimse). (*İzmit –Bursa; DS: 3461)
pişiğ	: Kedi. (TAA: 795)
pisiklät	: Bisiklet. (BKYKAİ: 195)
pişirgeç	: Sac üzerindeki hamuru çevirmeye yarayan alet. (BKYKAİ: 195)
pişirik	: Soğuktan korunmak için evlerin tavanına döşenen sulu çamur, bulgurlama. (-Bursa; DS: 3465)
podorā	: Tepecik. (TAA: 796)
poftala-	: Yüzüne gülmek, şımartmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3468)
polatır	: Çok eski (giysi için). (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 3469)
pontul	: Pantolon. (BDY: 150)
porput	: Kısa pantolon. (Devecikonağı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3472)
poşi	: Bir tür baş örtüsü. (TAA: 797)
potuk	: 1. Köpek yavrusu. (-Bursa; DS: 3477)
	: 2. Ayı yavrusu. (-Bursa; DS: 3477)
[potnak]	: (*Yenişehir –Bursa; DS: 3477)
potur	: Pantolon. (BKYKAİ: 195)
pov	: Bohça. (Köristan *İzmit –Bursa; DS: 3478)
pösteki	: 1. Koyun postu. (BDY: 150)
	: 2. Hayvan derisinden yapılmış seccade. (BDYDSK: 88)
pöttür-	: Yiyecekleri az pişirmek, börttürmek. (-Bursa; DS: 3483)
puar	: Pınar. (TAA: 798)
pufu	: Ayaklı, taşınır ocak, maltız. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3484)
punturuş	: Bir çeşit ekmek. (TAA: 798)
purcuk	: Çok yapraklı ince dal. (Müslimsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3489)

- pus-** : Korkudan sinmek, saklanmak, büzülmek, ses çıkarmamak. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3493)
- pusarıklan-** : Hava kararmak, bulutlanmak, sislenmek. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3492)
- puştu** : Çarık yaması. (Yalıçiftliği *Mudanya –Bursa; DS: 3494)
- puylat** : Yazma ve eşarpların kenarlarına süs olarak örülen boncuk. (BKYKAİ: 196)
- püfkür-** : Püskürmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3496)
- pülçek** : Sebzelerde tohumları sapa bağlayan püsküller. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3496)
- pülçü-** : Kumaş erimek, incelmek. (-Bursa; DS: 3496)
- pürçük** : Ardıç ve çam ağaçlarının yapraklı ince dalları, ağaçların budanmış ince dalları. (Epçeler –Bursa; DS: 3497, BKYKAİ: 195)
- pürçüklü** : Havuç. (Rumeli göçmenleri *Mudanya –Bursa; DS: 3499)
- püren** : Süpürgeotu. (*Gemlik –Bursa; DS: 3500)
- pürgü** : Kadın çarşafı. (*Karacabey –Bursa; DS: 3500)
- püsküt** : Biskivü. (BKYKAİ: 196)
- [püsgüt]** : (BKNMATGHO: 402)

-R-

rābet	: Rağbet. (BKYKAİ: 196)
radıyo	: Radyo. (BKYKAİ: 196)
rāle	: Rahle, deve semeri şeklindeki Kur'an-ı Kerim masası. (BKYKAİ: 196)
rāmetlik	: Rahmetlik. (BKYKAİ: 196)
rasla-	: Rastlamak, tesadüfen denk gelmek. (BKYKAİ: 196)
rāt	: Rahat. (BKYKAİ: 196)
razileş-	: Razılaşmak, anlaşmak. (TAA: 801)
remazan	: Ramazan ayı. (bbö: 159)
reyine	: Rehine. (BKYKAİ: 196)
romok	: Römork, bir araç tarafından çekilen, yük taşımada kullanılan motorsuz araç. (BKYKAİ: 196)
[romak]	: (BBÖ: 159)
ruçğa	: Tükenmez kalem. (TAA: 805)
rüsfa	: Rezil, maskara, rüsva. (BKYKAİ: 196)
rüşvāt	: Rüşvet. (BKYKAİ: 196)

-S-

- sā** : Sağ. (BKYKAİ: 196)
- saab** : Sahip. (BBÖ: 160)
- sabālen** : Sahaleyin. (BKYKAİ: 195)
- sabar** : Oda. (Çardak –Bursa; DS: 3509)
- sabın** : Sabun. (BKYKAİ: 196)
- sabuncu kargası**: Saksagan kuşu. (*İznic –Bursa; DS: 3509)
- sabur** : Sabır. (TAA: 809)
- saçahla-** : Saçaklamak; yayılmak, dağılmak. (TAA: 810)
- saçak** : Sacayak. (Çardak –Bursa; DS: 3560)
- saçı** : Düğün armağanı. (*İnegöl –Bursa; DS: 3510)
- saçıl-** : Seçilmek. (TAA: 810)
- sadıç** : Yakın, candan arkadaş. (*İnegöl –Bursa; DS: 3513)
- safa** : **1.** Topraktan yapılmış su kabı, maşrapa. (Demirdere *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3514)
- safa** : **2.** Testi. (Köristan *İznic –Bursa; DS: 3514)
- safur** : Sahur. (BKYKAİ: 196)
- sağduci** : Sağdıç. (TAA: 812)
- sağım poturu** : İş giysisi. (-Bursa; DS: 3515)
- sağın** : Sağılacak hayvan. (BKNMATGHO: 402)
- sağır** : Kalp, battal. (*Mudanya –Bursa; DS: 3515)
- sağnak** : Sert deniz yeli, büyük dalga. (*Mudanya –Bursa; DS: 3516)
- sahablan-** : Sahiplenmek. (TAA: 812)
- saşar** : Mangal. (Çardak –Bursa; DS: 3517)
- saşsaa** : Saksagan, bir kuş. (TAA: 813)
- saka** : Balık ağı. (*Mustafakemalpaşa, *Orhangazi –Bursa; DS: 3519)

- sakaldöken** : Keten helvası. (*İznik –Bursa; DS: 3519)
- sakāmetlik** : Sakarlık. (BKYKAİ: 196)
- sakana** : Havan. (-Bursa; DS: 3520)
- sakandırık (I)**: Şapka ya da başlığın çene altından bağlanan bağı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3520)
- sakandırık (II)**: Öküz ya da manda başlığının çene altına gelen bölümüne konan dişli demir. (Melik *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3520)
- sakarimeke** : Gagası ve ayakları sarı, sekerek yürüyen bir çeşit ördek. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 3520)
- sakız** : Pekmezden yapılan katı bulama tatlısı. (Çatalağıl *Karavabey –Bursa; DS: 3521)
- sala** : Koyun ve keçilerde görülen bir çeşit hastalık. (Nilüfer –Bursa; DS: 3523)
- salak** : Baston, sopa. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3524)
- sālam** : Sağlam, doğru dürüst. (BBÖ: 159)
- saldat** : Asker. (TAA: 814)
- salgı** : Vergi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3525)
- salhum** : Salkım. (TAA: 814)
- salın-** : Yola çıkmak. (Çeşnigir *Karacabey –Bursa; DS: 3527)
- sali** : Salı (Haftanın ikinci günü). (BKYKAİ: 196)
- sāli** : Salih. (BKYKAİ: 196)
- sallangaç** : Salıncak. (BKNMATGHO: 402)
- sama** : Köpek pıslığı. (-Bursa; DS: 3532)
- samahor** : Semaver. (*İznik –Bursa; DS: 3532)
- samı** : Boyunduruğa geçirilen, öküzlerin bağlanmasına yarayan demir ya da ağaç çubuklar, boyunduruk zelvesi. (-Bursa; DS: 3533)
- [sami]** : (TAA: 815)

- samil samil** : Ağaçlardaki çiçek ve meyve salkımlarının sallanışı için kullanılır. (Ağaçhisar *Orhaneli –Bursa; DS: 3534)
- samırda-** : Uyku ya da hastalık nedeniyle söylenmek, sayıklamak. (-Bursa; DS: 3534)
- samsak dik-** : Uyuqlamak. (BDY: 151)
- san (I)** : Tahılların başak tutmamasına neden olan hastalık. (-Bursa; DS: 3536)
- san (II)** : Sayı. (TAA: 815)
- sān** : Sahan. (BKYKAI: 196)
- sancıl-** : Saplanmak. (TAA: 816)
- sandıra-** : Sayıklamak, uykuda konuşmak. (*Orhaneli –Bursa; DS: 3512)
- sangıdak** : Aniden, birden. (BKNMATGHO: 402)
- saniç** : Süt kabı. (*Mudanya –Bursa; DS: 3539)
- sansak** : Dağınık. (-Bursa; DS: 3540)
- sapak** : Küçük yolların anayoldan ayrıldığı yer. (*Mudanya –Bursa; DS: 3541)
- sapansız** : Dengesiz, densiz, düşüncesiz. (*İzmit –Bursa; DS: 3542)
- saplama** : Marangoz keskisi. (*Mudanya –Bursa; DS: 3543)
- saplıcan** : Akciğer zarı yangısı, zatürcep. (*Gemlik –Bursa; DS: 3552)
- saptır suptur konuş-**: Ne dediğini bilmeden konuşmak. (BDY: 151)
- sar-** : Sermek. (TAA: 817)
- saral-** : Sararmak. (TAA: 817)
- saraylı** : Baklavaya benzer pekmez veya şekerle tatlandırılan bir çeşit tatlı. (BDY: 174)
- sargın** : Tutkun. (-Bursa; DS: 3545)
- sarıasma** : İncirkuşu. (*Mudanya –Bursa; DS: 3546)
- sarı balık** : Sazan balığı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3546)
- sarılık** : Raf. (BF: 44)
- sarıli** : Serili, serilmiş olan. (TAA: 817)
- sari** : Sarı renk. (TAA: 818)

- sarka** : 1. Üstü sırma işlemeli, kadife ya da çuhadan yapılan kollu, kolsuz kadın ceketi. (*Karacabey –Bursa; DS: 3548)
: 2. Gelinliğin içine giyilen kalın telli kıyafet. (BKYKAİ: 196)
: 3. Yelek. (YKAÜ: 307)
- sarpın** : 1. Buğday ambarı. (BDY: 150, BKYKAİ: 196)
: 2. Ambar. (BKNMATGHO: 402)
- sarpın ne çala**: Sarpın bunun yanında bir şey değil manasındadır. (BDY: 151)
- sarsaḥ** : Aptal, sersem. (TAA: 823)
- sasık (I)** : Kokmuş, bayatlamış. (-Bursa; DS: 3551)
- sat** : Yalın, yalnız, tek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3552)
- satık** : Bağlı. (*Mudanya –Bursa; DS: 3552)
- satinden** : Zaten. (BKNMATGHO: 402)
- satlak** : Akılsız. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 3552)
- sau** -: Soğumak. (TAA: 819)
- sauḥ** : Soğuk. (TAA: 820)
- sav** : Yansıma bir ses. (TAA: 820)
- savak** : Değirmen oluşunun, havuzların su boşaltmaya yarayan deliği. (-Bursa; DS: 3554)
- [savağ]** : (TAA: 820)
- savap** : Sevap. (BKYKAİ: 195)
- savgı** : Baştan savılan bela, yıkım, acı. (-Bursa; DS: 3555)
- savır** : Sağır. (BKYKAİ: 196)
- sav-** : 1. Sağmak. (BKYKAİ: 196)
: 2. Süt sağmak. (BBÖ: 159)
- savsaklık** : Boşlama, gereken ilgiyi göstermeme. (*Mudanya –Bursa; DS: 3557)
- savsala-** : İşi ağırdan almak, geciktirmek, oyalamak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3557)
- saya (I)** : Kundura yüzü. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3559)

- say** (II) : 1. Ağıl. (*Orhangazi, *İnegöl –Bursa; DS: 3559)
: 2. Ahr. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3559)
: 3. Avlunun üstü kapalı giriş kısmı. (BBÖ: 160)
- say** (III) : Yeldirme. (*İnegöl –Bursa; DS: 3559)
- say** (IV) : Boyunduruk kayışını bağlayan ağaç çivi. (-Bursa; DS: 3559)
- say** (V) : Genellikle ihtiyar kadınların giydiği uzun düz siyah elbise. (BKYKAİ: 198)
- say** (VI) : Gölgelek, karaltı. (BBÖ: 160)
- sayalık** : Ahr. (-Bursa; DS: 3560)
- sayeç** : Sayaç. (BKYKAİ: 196)
- sayfe** : Sahife, sayfa. (BKYKAİ: 196)
- sayımcı** : Hayvan vergisi toplayan kimse. (*Mudanya –Bursa; DS: 3561)
- sayrun** : Hata. (-Bursa; DS: 3563)
- sayvant** : Üstü kapalı, yanları açık yer. (*İnegöl –Bursa; DS: 3563)
- sazak** (I) : Kuvvetli ve soğuk esen yel, poyraz. (Setbaşı –Bursa; DS: 3564)
- sazak** (II) : Bataklık, sazlık. (*İnegöl –Bursa; DS: 3564)
- sä-** : Sevmek. (TAA: 825)
- seç** : 1. Küçük buğday yığını. (BDY: 150)
: 2. Harmanda savrulmuş tahıl yığını. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 3565)
- sedanka** : Kadınlar topluluğu. (Rumeli göçmenleri, Nilüfer –Bursa; DS: 3566)
- sedile** : Peynir torbası. (Nilüfer –Bursa; DS: 3566)
- sädir** : Başkan. (TAA: 823)
- sefir** : Sefil. (TAA: 826)
- segdür-** : Unutmaya başlamak. (TAA: 826)
- seke** : Sedir. (BKYKAİ: 198)
- seki** : Toprak üstündeki yükseklik, doğal set. (*Mudanya –Bursa; DS: 3570)
- seklem** : 1. Kıldan, yünden dokunmuş çuval. (-Bursa; DS: 3573)

- : 2. Bir kişinin ya da hayvanın taşıyabileceği yük, denk. (-Bursa; DS: 3573)
- selbes** : Serbest. (BKYKAİ: 198)
- selek** : Eliaçık, cömert. (Hamzabey *İnegöl –Bursa; DS: 3577)
- selğeg** : Selden daha küçük akıntı. (TAA: 834)
- sel serpe** : Açık saçık, çekinmeden, serbestçe, sere serpe. (*Mudanya –Bursa; DS: 3578)
- selvet** : Servet. (BKYKAİ: 198)
- seme** : 1. Alıklaşma. (BDY: 150)
: 2. Aptal, sersem, budala. (Müslimsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3580)
- semseh** : Geveze. (*Mudanya –Bursa; DS: 3582)
- sen-** : Tazeliğini yitirmek, büzülmek, pörsümek (meyve, bitki vb.). (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3585)
- seneet** : Zanaat. (TAA: 831)
- senik** : Suyu çekilmiş, kurumaya yüz tutmuş (ağaç, meyve vb.). (*İnegöl –Bursa; DS: 3584)
- sepen** : Karla karışık yağın yağmur. (*Mudanya –Bursa; DS: 3587)
- sepi** : Çeyiz. (BDY: 150)
- sepkinti** : Hafif yağmur. (BKNMATGHO: 402)
- seren direği** : Yelken direği. (*Mudanya –Bursa; DS: 3589)
- serfoş** : Serhoş. (BBÖ: 160)
- sergen** : 1. Mutfak rafı. (*İznik –Bursa; DS: 3589)
- [sergenlik]** : (-Bursa; DS: 3590)
: 2. Tahıl vb. konulan eski tip dolap. (BKYKAİ: 198)
- sernik** : Kibrit. (Göçmenler –Bursa; DS: 3592)
- serpele-** : Çiselemek. (BKYKAİ: 198)
- serpme** : Bir çeşit balık ağı. (*Mudanya –Bursa; DS: 3593)
- sesel-** : Gelişmek, büyüme, yetişmek. (-Bursa; DS: 3594)

sesle-	: Dinlemek. (*Mudanya, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3594)
seterä	: Ceket. (BKYKAİ: 198)
sevet	: Sepet. (TAA: 834)
sevgilik	: Sevgiyi gerçekleştirecek büyü. (BKNMATGHO: 402)
sevi	: Aşk, sevgi. (BDY: 150, BKYKAİ: 198)
sävkisiz	: Sevilecek bir yönü olmayan, çirkef, sevilmeyen (kişi). (BDYDSK: 88)
seyilli	: Enteresan, ilginç. (TAA: 835)
seyir	: Rüya. (BDY: 150)
sevişen	: Birbirini seven, aşık olan. (BKYKAİ: 198)
seydāmät	: Seyit Ahmet. (BKYKAİ: 198)
seyis	: 1. Bir yaşına girmiş keçi. (BDY: 150) : 2. İki, üç yaşında enenmiş erkek keçi. (*Orhaneli –Bursa; DS: 3599)
seyit-	: Koşmak. (BDY: 150, *İnegöl –Bursa; DS: 3599, BKYKAİ: 198)
[siğirt-]	: (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3599)
[seyid-]	: (BBÖ: 160)
seymen	: 1. Düğün alayında kol kola dizilmiş gençler. (BDY: 150) : 2. Köyden köye gelin almaya giden güvey yanlısı, atlı, davullu, zurnalı, silahlı ve cepken giyinmiş delikanlı alayı. (*İnegöl –Bursa; DS: 3600) : 3. Asker, kolcu. (Yalıçiftliği *Mudanya –Bursa; DS: 3600)
seyrekleme	: Sık biten bitkilerin aralarından kimilerini söküp atma işlemi, aralama. (*Mudanya –Bursa; DS: 3600)
sıca vul	: İri, bir çeşit fare. (-Bursa; DS: 3603)
sıçan	: Fare. (BKYKAİ: 198)
sıçancıl	: Çıtasız kâğıt uçurtma. (*İnegöl –Bursa; DS: 3602)
sıdak	: Yumuşayarak bozulmuş ipek kozası. (*İnegöl –Bursa; DS: 3603)
sığanak	: Köstebek yuvası. (*Mudanya –Bursa; DS: 3604)
sığırmaç	: Saklambaca benzer bir tür çocuk oyunu. (BDY: 170)

sığırtmaç	: 1. Sığır çobanı. (BDY: 150) : 2. Bütün köyün hayvanlarını otlatan çoban. (BKNMATGHO: 402)
sır	: Sığır. (BBÖ: 160)
sıki	: Cimri. (*Mudanya –Bursa; DS: 3607)
sıkla-	: Çok ağlamak. (*İzmit –Bursa; DS: 3608)
sıklık	: Islık. (BKNMATGHO: 402)
sılığ	: Islık. (TAA: 836)
sımgıç	: Beşikteki çocuğun işediği toprak kap. (BDY: 150)
sın-	: Usanmak, bıkmak, yılmak. (-Bursa; DS: 3614)
sınaş-	: Alışmak. (*Orhangazi, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3611)
sındı	: Makas. (BDY: 150, Çağlayan –Bursa; DS: 3612, BKYKAİ: 198)
singilla-	: Sallanmak. (BKNMATGHO: 402)
singın	: Gözü korkmuş, sinmiş kimse. (*Mudanya –Bursa; DS: 3613)
sınık (I)	: Kırık, çikik. (-Bursa; DS: 3613)
sınık (II)	: Bozuk. (-Bursa; DS: 3613)
sınıkçı	: Kırık, çikikçi. (BKYKAİ: 199)
sıpa	: Üç ayaklı merdiven. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3615)
sıpındır	: Dayak, sopa. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3615)
sıptı-	: Atmak, fırlatmak. (-Bursa; DS: 3615)
sıpkın	: 1. Demir çatal, dirgen. (Nilüfer –Bursa; DS: 3616) : 2. Balıkçı zıpkını. (*Mudanya –Bursa; DS: 3616)
sıran	: 1. Ateş küreği. (*Mudanya –Bursa; DS: 3616) : 2. Hamur kesmeye, tekne kazımaya yarayan, üçgen biçiminde bir araç, keski. (-Bursa; DS: 3616)
sırçan	: Eğrilmiş ip yumağı. (*Karacabey –Bursa; DS: 3617)
sırğı	: Diş nezlesi, diş ağrısı. (*Karacabey –Bursa; DS: 3617)
sırım (I)	: Çevik, güçlü. (*Mudanya –Bursa; DS: 3618)

- sırım (II)** : Deriden ince ince kesilmiş bir çeşit iplik. (BKYKAİ: 198)
- sırtmaç** : Bir köyün ortak çobanı. (BKYKAİ: 199)
- sıva (I)** : Sıva, badana. (*İnegöl –Bursa; DS: 304)
- sıva (II)** : Derin olmayan su, sığ. (*İnegöl –Bursa; DS: 3623)
- sıvak** : Su biriktirilen yer. (Güneybudaklar –Bursa; DS: 3623)
- sıvar-** : Tarla sulamak. (BDY: 150, YKAÜ: 307)
- sıvarma** : Sulak yerlerde yetişen kavun. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3624)
- sıvaş-** : Bulaşmak, yapışmak. (-Bursa; DS: 3624)
- sıvat** : Sulak ve otu bol otlak. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3624)
- sıvazla-** : El içi ile bir şeyi düzler gibi yapmak, okşamak, sevmek. (-Bursa; DS: 3624)
- sıvı-** : Şıarmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3625)
- sıyın-** : Bozmak. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3625)
- sıvır** : Sığır, büyükbaş hayvan. (BKYKAİ: 198)
- sıyırkaç** : Marangoz rendesi. (*Mudanya –Bursa; DS: 3626)
- sıyırğı** : Harmanda sap toplamaya yarayan bir çeşit alet. (Dağkadı *Karacabey – Bursa, DS: 3626)
- sıyırık** : Utanmaz, yüz­süz, bilgisiz kimse. (-Bursa; DS: 3629)
- [sıyırık]** : (*Mudanya –Bursa; DS: 3629)
- sıyırıntı** : Derin olmayan yara. (*Mudanya –Bursa; DS: 3629)
- sızgı** : Sızıntı, damla. (*Mudanya –Bursa; DS: 3629)
- sibil** : Çöp, süprüntü. (Üsküp göçmenleri –Bursa; DS: 3631)
- sıcağ** : Sıcak. (TAA: 839)
- sidenle-** : Silip süpürmek, temizlemek. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 3631)
- siftin-** : Omuzlar oynatılarak giysi yardımıyla kaşınmak. (-Bursa; DS: 3632)
- [sivtin-]** : (*İznik –Bursa; DS: 3632)
- siğın siğın** : Yavaş yavaş, ince ince (yağmur yağması, su, gözyaşı vb. akması için). (-Bursa; DS: 3654)

- silā** : Silah. (BKYKAİ: 199)
- silecek** : Hamam takımı, havlu. (-Bursa; DS: 3636)
- silim** : Yemek seçen, boğazsız. (*Karacabey –Bursa; DS: 3637)
- sin-** : Saklanmak. (BKYKAİ: 199)
- sin** : Ölü gömülen yer, kabir. (*Mudanya, Muradiye –Bursa; DS: 3639)
- sineg** : Kemik. (TAA: 840)
- sinek** : Çam ağacından oyularak yapılan su kabı, tahta testi. (*Büyükorhan, *Orhaneli –Bursa; DS:3583)
- sinekkanadı** : Elle ufalanmış irice tütün. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3641)
- sinekle-** : Kuşkulanmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3641)
- sinirli yaprak**: Kalınca yaprakları çıban ve yarayı işletip iyileştirmekte kullanılan, labadaya benzer bir çeşit ot. (Çepni *Mudanya –Bursa; DS: 3633)
- [siyil yaprağı]**: (*Mudanya –Bursa; DS: 3633)
- sinnenmece** : Saklambaç oyunu. (-Bursa; DS: 3642)
- sipsala** : Öylesine. (BKNMATGHO: 402)
- sipsi (I)** : **1.** Ağaç dallarından yapılan düdük. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3647)
- : **2.** Madenden yapılmış düdük (polis, bekçi, vb. için). (-Bursa; DS: 3647)
- sipsi (II)** : Huni. (Babasultan –Bursa; DS: 3667)
- sitil** : Kulplu su kabı, bakraç, kova. (-Bursa; DS: 3649)
- [setil]** : (-Bursa; DS: 3649)
- siy-** : Hayvan işemek, sidiklemek. (*Mudanya –Bursa; DS: 3654)
- soğla** : Bataklıklarda, göllerde suyun çekilmesiyle alttan çıkan nemli, bitek toprak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3656)
- soğudan** : Kahveyi soğutmaya yarayan ağaç kap, çanak. (Türkmenler *Karacabey –Bursa; DS: 3657)
- sohum** : Lokma. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3659)
- sokrak** : Isırıcı, sokucu. (*Mudanya –Bursa; DS: 3660)

- sokran-** : Söylenmek, homurdanmak, gönülsüz iş görmek. (-Bursa; DS: 3660)
- sokul-** : Gelmek, görüşmek. (BDY: 150)
- soldan** : Çorba tası. (Köristan *İznik –Bursa; DS: 3662)
- solduci** : Solduç, damadın/gelinin iki yanındaki yardımcılardan sol tarafta bulunan. (TAA: 844)
- somak (I)** : Olgunlaşmamış üzüm salkımı. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3664)
- somak (II)** : Dağda yetişen, küçük, kırmızı bir çeşit meyve. (*Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 3664)
- somun** : Fırın ekmeği. (-Bursa; DS: 3665)
- sona** : Sonra. (BKYKAİ: 199)
- [sōna]** : (BBÖ: 160)
- sontur** : Gürültülü, patırtılı. (-Bursa; DS: 3666)
- sora** : Sofra. (BKYKAİ: 199)
- sora at-** : Sofrayı kurmak. (BDY: 150)
- soruş-** : Sormak soruşturmak. (TAA: 850)
- soruşma** : Duruşma, sorarak konuşma. (*Mudanya –Bursa; DS: 3668)
- sorut-** : Ayakta durmak, dikilmek. (-Bursa; DS: 3669)
- souk** : Soğuk. (BYMTHK: 146)
- sovala** : Keçi memesinde görülen bir çeşit hastalık. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3669)
- soya** : Bıçak. (Geçit –Bursa; DS: 3670)
- soyak** : İz. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 3670)
- soygun** : Mısır koçanı. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3671)
- soyha (I)** : Yaramaz, huysuz. (-Bursa; DS: 3671)
- soyha (II)** : Giyiniş biçimi, kılık. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3672)
- soymaltı** : Ağaç yontma. (BKNMATGHO: 402)
- soyman** : Tilki. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3672)
- söbü** : Yumurta biçimi, oval. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3673)

- sög-** : Sövmek; kızmak. (TAA: 852)
- sögün-** : Sövünmek; kendi kendine kızmak, söylenmek. (TAA: 852)
- söğen** : **1.** Uzun değnek. (BDY: 150)
: **2.** Bağ, bahçe çitlerinde kullanılan uzun kazıklar. (*İnegöl, Gündoğdu – Bursa; DS: 3676)
- söğüş** : Bir köyden başka köye düğün armağanı olarak gönderilen koyun, sığır, vb. hayvanlar. (Sölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3677)
- söğüt yaprağı:** **1.** İnce bir çeşit hançer. (-Bursa; DS: 3677)
: **2.** İnce hançerle açılan yara. (-Bursa; DS: 3677)
- sökel** : **1.** Humma, ateşli bir hastalık. (*Orhaneli –Bursa; DS: 3677)
: **2.** Hasta, sakat. (BKYKAİ: 199)
- sökele-** : Mısırı koçanından söküp ayırmak. (Çeki *Orhaneli –Bursa; BDKTK: 278)
- söküntü** : Kirizma. (*Mudanya –Bursa; DS: 3678)
- sölpük** : Gevşek, pörsük, sarkık. (-Bursa; DS: 3679)
- sömek** : Taneleri alınmış mısır koçanı. (Karacakaya *İnegöl –Bursa; DS: 3680)
- [sömelek]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3680)
- sömsömlen-** : İstenmeyen yerde durmak. (BKNMATGHO: 402)
- sömür-** : Hepsini birden bitirmek, silip süpürmek (yiyecek, içecek için). (*Mudanya –Bursa; DS: 3681)
- [sümür-]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3681)
- söndür-** : (Televizyon vs.) kapatmak. (TAA: 853)
- söüş** : Düğünde güveye arakadaş ve akrabalarının verdikleri armağan. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3684)
- söve** : Arabalarda yükü tutmak ya da bağlamak için dört yana dikilen direkler. (-Bursa; DS: 3683)
- söven** : **1.** Saman arabasının iki yanına dikilen direkler. (-Bursa; DS: 3683)
: **2.** Fasulye ikmek için kullanılan değnekler. (BKYKAİ: 199)

- : 3. Galeş adlı oyunda çam ağacının üzerine konduğu kazık. (YKAÜ: 308)
- : 4. Bahçe etrafını çevirmek için çakılan kazık. (BKNMATGHO: 402)
- söy** : Av köpeğinin izlediği yol. (*Mudanya –Bursa; DS: 3684)
- söyken-** : Birine yüklenmek, çatmak, suçlamak. (-Bursa; DS: 3686)
- söylegen** : Çok konuşan. (TAA: 854)
- söylem** : Şive. (*Mudanya –Bursa; DS: 3686)
- subut etmek** : İspatlamak. (TAA: 858)
- suçıknağı** : Su kaynağı. (*Mudanya –Bursa; DS: 3689)
- suduran** : İlkbaharda kırlarda ve dağlarda yetişen, yenilebilen uzun yapraklı bir ot. (Sölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3690)
- suğrak** : İçki bardağı, kadeh. (-Bursa; DS: 3691)
- sukesimi** : Su araçlarında, su içine giren kısmını gösterir çizgi. (*Gemlik, *Mudanya –Bursa; DS: 3692)
- sulungur** : Kurbağa yavrularının yumurtadan çıkmış ilk devresi. (Çitli *İnegöl – Bursa; DS: 3695)
- suluzırtlak (I)**: Saygısız, kendini bilmeyen, şımarık. (*Mudanya –Bursa; DS: 3695)
- suluzırtlak (II)**: Yörede yapılan bir çeşit yemek. (BBÖ: 160)
- sumrukla-** : Dövmek, itmek. (Gökdere –Bursa; DS: 3696)
- suna** : Erkek ördek. (Altuntaş *Mudanya –Bursa; DS: 3697)
- sundurma** : Üstü kapalı balkon, evlerin önündeki taşlık. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3698)
- sunum** : Lokma. (*İnegöl –Bursa; DS: 3700)
- susa** : 1. Cadde. (BDY: 150)
- : 2. Yol. (BKNMATGHO: 402)
- susak** : 2. Ağaçtan oyulmuş su kabı, ağaç maşrapa. (Ahmetbey –Bursa; DS: 3701)
- su sığırı** : Manda, dişi manda. (*Karacabey –Bursa; DS: 3702)

- [susur]** : (*Yenişehir –Bursa; DS: 3702)
- suuçtu** : Çağlayan, düden. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3703)
- sübek** : Beşikteki çocuğun içine işediği ağaçtan yapılan tahliye alet. (BDY: 150, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3631)
- sügüd** : Sükût, sessiz. (TAA: 860)
- süğün** : Buzağı. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3707)
- sülepe** : Sünepe. (*Mudanya –Bursa; DS: 3710)
- [sülepene]** : (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 3710)
- sümek** : Taranmış yumak biçiminde yün. (*Nilüfer –Bursa; DS: 3712)
- sümsük** : Arsız, açgözlü, başkasının yediğinden isteyen. (*Mudanya –Bursa; DS: 3712)
- sümsür-** : Sümkürmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 3714)
- sümüklü** : Kayabalığı. (*Mudanya –Bursa; DS: 3715)
- sündürme** : **1.** Evin giriş kısmında bulunan büyük oda, salon. (BBÖ: 160)
: **2.** Tuvalet. (BDYDSK: 94)
- sünepe** : Başiboş gezen. (BKNMATGHO: 402)
- sünge** : **1.** Fırın süpürgesi. (BDY: 150)
: **2.** Ucunda ıslak bez bulunan, fırındaki kızgın külleri süpürmeye yarayan sırk. (*İnegöl, *Kirazlı –Bursa; DS: 3717)
- süngeli** : Çok ve boş yere gezen biri. (BKNMATGHO: 402)
- süngüre** : Fırını temizlemek için kullanılan ucunda çaput bağlı uzun değnek. (BKYKAİ: 199)
- süpürgelik** : Kocanın nikahsız ikinci eşi. (-Bursa ve çevresi; DS: 3719)
- süpürtmeç** : Çam dalından koparılmış süpürge. (Kıranışıklar *Keles-Bursa; BDKTK: 278)
- sürek (I)** : Tavını bulmuş toprak. (*Mudanya ve köyleri –Bursa; DS: 3720)
- sürgün** : Ağaç filizi. (*Mudanya –Bursa; DS: 3723)

- sürtme** : Kibrit. (*Karacabey –Bursa; DS: 3724)
- sürüştür-** : Bir kimseyi birden fazla kişi övmek. (Misi –Bursa; DS: 3726)
- süve** : Arabalarda yastık başına dikilen kazıklar. (-Bursa; DS: 3730)
- süyuḡ** : Sıvık, suyu fazla olan. (TAA: 863)
- süzüntü** : Tortu. (*Mudanya –Bursa; DS: 3733)

- şablama** : Tokat. (*Mudanya –Bursa; DS: 3746)
- [şaplama (I)]** : Tokat. (*Mudanya –Bursa; DS: 3746)
- şahan** : Şahin. (TAA: 864)
- şahna** : Öşür taplayıcı. (-Bursa; DS: 3736)
- şahpaz** : Hızlı, çabuk, çevik. (*Karacabey –Bursa; DS: 3736)
- şakkadak** : Birdenbire. (*Mudanya –Bursa; DS: 3738)
- şakşak** : Kapı tokmağı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3739)
- şalak (I)** : Büyümemiş kavun, karpuz. (-Bursa; DS: 3740)
- şalak (II)** : **1.** Aptal. (-Bursa; DS: 3741)
: **2.** Huysuz. (-Bursa; DS: 3741)
- şaldır şuldur** : Gelişigüzel, gürültülü (yapılan iş için). (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3741)
- şallak** : Donsuz. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3747)
- şamalak** : Topaç. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3743)
- şami** : Yemini, başörtüsü. (*Karacabey –Bursa; DS: 3743)
- şaplama (II)** : **1.** Bir şeyi sağlamlaştırmak için iki yandan vurulan destek. (*İnegöl –Bursa; DS: 3747)
: **2.** Çatılarda kirişlerle babayı bağlayan kordonlar. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3747)
- şapşak** : **1.** Ağaçtan oyma taş, bardak. (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 3747)
: **2.** Huni. (Çatalağıl *Karacabey –Bursa; DS: 3748)
- şapşal** : Biçimsiz, düzensiz. (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 3748)
- şarapana** : Üzüm çiğnenen tekne. (-Bursa; DS: 3750)
- şarka** : Yelek. (Umurbey *Gemlik –Bursa; DS: 3751)
- şarpat** : Hayvan ölüsü, leş. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3752)
- şaşkın** : Çok zayıf. (BDY: 150)

- şavıl** : Şakül. (BKNMATGHO: 402)
- şavk** : 1. Işık, aydınlık. (Kabilbaba *Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 3755)
- : 2. Ateşin alevi, ışığı. (BDY: 150)
- şavul** : Yalan. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 3756)
- şayak** : Aba. (BDY: 150)
- şāyin** : Şahin. (BKYKAİ: 200)
- şāyit** : Şahit. (BKYKAİ: 200)
- şebit** : Yufka. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3757)
- şeer** : Şehir. (BBÖ: 160)
- şäf** : Şef. (BKYKAİ: 200)
- şegırde** : Çekirdek. (TAA: 867)
- şekā** : Şeker. (BBÖ: 160)
- şämşiye** : Şemsiye. (BKYKAİ: 200)
- şekä** : Şeker. (BKYKAİ: 200)
- şenlik (I)** : Kalabalık, bayram kalabalığı. (*Mudanya ve çevre köyleri –Bursa; DS: 3762)
- şenlik (II)** : Eş, karı. (Fidyekızık –Bursa; DS: 3763)
- şerbet** : Bitkilere verilen gübreli su. (-Bursa; DS: 3764)
- şerenez** : Kişileri birbirine düşüren. (BDY: 150)
- şeret** : Bir toplumun kendine ait yaşam şekli, tarzı, tercihleri ve ahlaki kurallarının bütünü. (TAA: 869)
- şergi** : İlgi. (*İznik –Bursa; DS: 3765)
- şeyir** : Şehir. (BKYKAİ: 200)
- şeytan arabası**: Bisiklet. (-Bursa; DS: 3767)
- şıbdık** : Terlik. (-Bursa; DS: 3772)
- [şıpşık]** : (-Bursa; DS: 3772)
- [şıpşıp]** : (-Bursa; DS: 3772)

- şıka** : İncir. (*Mudanya ve köyleri –Bursa; DS: 3768)
- şıksıki** : Kapı mandalı. (-Bursa; DS: 3769)
- şıla-** : Işıldamak, parlamak. (Dağkadı *Karacabey –Bursa; DS: 3769)
- şılak** : Işıklı, aydınlık, parlak. (BDY: 150, Demirdere *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3769)
- şillakböcek** : Ateşböceği. (*Karacabey –Bursa; DS: 3770)
- şımargın** : Şımarık, yaramaz. (Gelemiş *Keles –Bursa; BDKTK: 278)
- şına demiri** : Tekerleğin demir çemberi. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3771)
- [şına]** : (Lümbe *Yenişehir –Bursa; DS: 3771)
- şıpıldak** : Hamam. (-Bursa; DS: 3772)
- şıpkın** : Yelle karışık yağmur. (Ağaçhisar *Orhaneli –Bursa; DS: 3773)
- şıptık** : Terlik. (BDY: 150)
- şırad** : Peynir yapımının ardından çıkan sarı su. (TAA: 876)
- şırka** : Yoğurt. (-Bursa; DS: 3774)
- şırlak** : Çağlayan. (Çeşnigir *Karacabey –Bursa; DS: 3752)
- şırvata** : Mendil. (-Bursa; DS: 3787)
- şıvgın (I)** : Fırtınayla yağan sert yağmur. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3776)
- şıvgın (II)** : Filiz. (-Bursa; DS: 3776)
- şıvgın (III)** : Şımarık. (-Bursa; DS: 3776)
- şıbit** : Kalın sac ekmeği, bazlama. (-Bursa; DS: 3777)
- şillup** : İmambayıldı. (-Bursa; DS: 3780)
- şimal** : Taze sürgün. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3780)
- şincik** : Şimdi. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3782)
- [şindik]** : (BKYKAİ: 200)
- [incik]** : (Tirilye *Mudanya –Bursa; DS: 2539)
- şinik** : **1.** Ölçü birimi (9–10 kg civarında). (BDY: 150)
: **2.** Tahıl ölçüğü. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3782)

şipşip	: Ökçesiz, hafif ayakkabı. (-Bursa; DS: 3784)
[şiptik]	: (Narlı *Orhangazi –Bursa; DS: 3784)
şirbata	: Erkeklerin başlarına doladıkları renkli bez. (Karahoca *Karacabey – Bursa; DS: 3785)
şirin	: Tatlı. (Nilüfer –Bursa; DS: 3786)
şiş-	: Uyumak. (BKNMATGHO: 402)
şişe	: Tavan tahtaları arasındaki açıklığı kapatmak için uzunluğuna çakılan 4-6 cm. eninde düzgün tahtalardan biri. (-Bursa; DS: 3788)
şişek (I)	: Dişi koyun. (BDY: 150)
şişek (II)	: Bir, iki yaşında koyun. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3788)
şişik	: Kabarık, şiş. (*Gemlik –Bursa; DS: 3789)
şişlik	: Davar satıcısının, alıcıya parasız verdiği koyun. (Çeltikçi *İnegöl – Bursa; DS: 3789)
şiytan	: Şeytan. (BKYKAİ: 200)
şive	: Saç örgüsü. (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 3790)
şivşir-	: Kışkırtmak. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3791)
[şivşer-]	: (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3791)
şölen	: Şölen. (-Bursa; DS: 3792)
şor	: Tuzlu. (*Mudanya –Bursa; DS: 3792)
şora	: Yabani (ot). (TAA: 881)
şorda	: Şurada. (BBÖ: 160)
şöfer	: Şoför. (BKYKAİ: 200)
şöle	: Şöyle. (BKYKAİ: 200)
şunkur	: Küçük kertenkele. (Karaçay –Bursa; DS: 3796)
şupka	: Mısırın dış kabuğu. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3796)
şüküran	: Şükran. (BKYKAİ: 200)

-T-

- tā** : 1. Uzaklık bildiren ünlem. (BKYKAİ: 200)
: 2. Daha, fazla. (BKYKAİ: 200, BBÖ: 161)
- tab** : Tabiat taklidi bir ses. (TAA: 883)
- taban** : 1. Tarlanın düz yeri. (Çardakbeleni *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3799)
: 2. Toprağı verimli tarla. (Deveci konağı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3799)
- tabjur-** : Tapşirmek; teslim etmek, bırakmak, vermek, emanet etmek. (TAA: 884)
- tabla** : 1. Ekmek tahtası. (BDY: 150)
: 2. Yazı yazılan boyalı tahta. (*Mudanya –Bursa; DS: 3800)
- tahal** : Arpa, buğday, yulaf, vb. ürünler, tahıl. (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 3802)
- tahra** : Ağaç budamaya, kesmeye, odun kırmaya yarayan, satırdan biraz büyük, demir saplı araç. (*İnegöl ve köyleri –Bursa; DS: 3804)
- tahta** : Aptal, ahmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3805)
- tahta kıyımı** : Yeni kıyılmış, işlenmemiş tütün. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3805)
- tahtapabuç** : Terlik. (-Bursa; DS: 3806)
- taka (I)** : Eski evlerde tavana yakın açılan küçük pencere. (-Bursa; DS: 3807)
- taka (II)** : Büyük motorların arkasına bağlanan kurtarma sandalı. (*Mudanya –Bursa; DS: 3807)
- takadan takla-** Pencereden atlamak. (*İnegöl –Bursa; DS: 3807)
- takatuka** : Kül tablası. (*İzmit –Bursa; DS: 3808)
- takaze** : 1. Buğuz etme. (BDY: 150)
: 2. Atışma, çekişme. (BDY: 150, *Mudanya –Bursa; DS: 3809)
- takil (I)** : Buğday. (*Karacabey –Bursa; DS: 3809)

- takıl (II)** : Eşya. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3809)
- takıldak** : Un değirmenlerinde, tanelerin değirmen taşına düzenli akmasını sağlayan tahta çubuk. (-Bursa; DS: 3810)
- takıl tukul** : Kaba saba. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3810)
- takım** : Arabanın yastık, dingil ve altındaki eğri ağaçların tümü. (-Bursa; DS: 3810)
- takış-** : **1.** Arkasından gitmek, peşine düşmek. (Boyalıca *İznic –Bursa; DS: 3810)
- : **2.** Kavga etmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 3811)
- takışla-** : Zorla dokunmak istemek, kovalamak. (Rumeli göçmenleri *İznic –Bursa; DS: 3811)
- takine** : Takunya. (BDY: 150)
- takkoz** : Tuğla. (Karahoca *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3812)
- taktak (I)** : Takunya. (Müslümsölöz, Mamıca *Orhangazi –Bursa; DS: 3812)
- taktak (II)** : Ayakkabı çekici. (*Mudanya –Bursa; DS: 3813)
- taktaki** : Çok zayıf (kimse). (*İznic –Bursa; DS: 3813)
- tāla** : Tarla. (BKYKAİ: 200)
- talaşman** : Kavgacı. (-Bursa; DS: 3816)
- talazlık** : Ev saçakları. (*Karacabey –Bursa; DS: 3816)
- tale** : Köpek yavrusu. (*Karacabey –Bursa; DS: 3817)
- talek** : Gelini süsleyen kadın. (*Gemlik –Bursa; DS: 3817)
- talla** : Tarla. (TAA: 886)
- talpa** : Bir buçuk metre uzunluğunda, kalın, geniş tahta. (-Bursa; DS: 3817)
- tam** : Kalaylanmış dövme bakır. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 3818)
- tambudu tumbudı** : Çalgı aletlerinden çıkan hoş olmayan sesi belirtmek için kullanılmaktadır. (BBÖ: 160)
- tamsalak** : Kısa boylu, tıknaz (kimse). (*İnegöl –Bursa; DS: 3820)
- : **2.** Tarhana. (BKNMATGHO: 402)

- tanga** : Topuklu kadın ayakkabısı. (Çavuşköyü *İnegöl –Bursa; DS: 3821)
- tankuş** : Küçük hayvan. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3823)
- tanrı köprüsü**: Gökkuşağı. (-Bursa; DS: 3823)
- tanur** : Üstünde ekmek yapılan yuvarlak tahta. (Yalıçiftliği *Mudanya –Bursa; DS: 3824)
- tanyo** : Mısır kavurmaya yarayan tava. (Tirilye –Mudanya –Bursa; DS: 3824)
- tapan** : Köşe yastığı. (-Bursa; DS: 3965)
- tapa ver-** : Karşılık vermek. (Köristan *İzmit –Bursa; DS: 3826)
- tap dur-** : Yetmek, tam gelmek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3826)
- tapı (III)** : Tapu, yer belgesi. (BKYKAİ: 200)
- tapıştır-** : **1.** Araştırmak. (-Bursa; DS: 3828)
: **2.** Aktarmak, ısmarlamak. (-Bursa; DS: 3831)
- tapşır-** : Ulaştırmak, yetiştirmek. (-Bursa; DS: 3831)
- tapşınle-** : Candan el çırpma, alkışlamak ya da bir müziğe tempo tutmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3831)
- tar (I)** : Bağ budamaya ya da ağaç kesmeye yarayan eğri bir çeşit bıçak. (-Bursa; DS: 3832)
- taraba** : Tahta bölme, tahta perde. (-Bursa; DS: 3832)
- tarak** : Dokuma tezgahlarındaki mekik. (-Bursa; DS: 3833)
- tarakçır** : Başında tarak biçiminde tüyleri olan bir çeşit kuş. (Rumeli göçmenleri *Karacabey –Bursa; DS: 3833)
- tarasla-** : Tarla, bağ ve bahçeden kaldırılan üründen arta kalanları toplamak. (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Bursa; DS: 3834)
- tarih** : Tarih. (TAA: 890)
- tarlakoz** : Her çeşit balık tutmaya yarayan ağ. (*Mudanya –Bursa; DS: 3836)
- tarna** : Tarhana. (BKYKAİ: 200)
- tartağan** : Delik deşik, paramparça. (-Bursa; DS: 3836)

- tarza-** : Kumaşın havı dökülmek, az eskimek. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 3838)
- taslakçı** : Model yapan kimse. (-Bursa; DS: 3839)
- taşyağı** : Gazyağı, petrol. (-Bursa; DS: 3843)
- tatala** : Bir çeşit şifalı bitki (kapaklı otu). (BDY: 150)
- tataviye** : Rastgele. (BKNMATGHO: 402)
- tauk** : Tavuk. (BBÖ: 161)
- tav** : Yansıma bir ses. (TAA: 891)
- tava** : Çeltik tarlası evleği. (Çeltikçi *Orhangazi –Bursa; DS: 3847)
- tava gel-** : Kanmak, yumuşamak, yola gelmek. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3847)
- tavasapı** : Saksagan. (Gedelek *Orhangazi –Bursa; DS: 3848)
- tav et-** : Kandırmak, inandırmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3848)
- tavla-** : Meşin, yufka ekmeği vb. şeyleri su serpererek yumuşatmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3849)
- tav ol-** : Uygun bulmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 3849)
- tavşal** : Bir çeşit başörtüsü. (TAA: 892)
- tavşan** : Marangozlukta kullanılan tek bıçaklı düz rende. (-Bursa; DS: 3850)
- tavşan bayırı ağ-** : Fırsat kaçırmak. (BDY: 151)
- tavşankaç** : Bir çeşit çocuk oyunu. (*Mudanya –Bursa; DS: 3850)
- tavşankanı** : Karadut sirkesi. (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 3850)
- tavuk otu** : Camotu, serçedili. (Bağlı –Bursa; DS: 3852)
- tavuş-** : Sessiz ve yavaş yürümek. (-Bursa; DS: 3852)
- taya** : Biçilmiş ot yığını. (TAA: 892)
- tayara** : Uçak. (TAA: 892)
- te** : İşte. (Köstence göçmenleri –Bursa; DS: 3856)
- tefe** : Dokuma tezgahlarında tarağı tutan ve mekik ipliklerini sıkıştırmaya yarayan araç. (*Karacabey –Bursa; DS: 3860)

tefeci	: Dokuma tezgahını kullanan işçi. (*Mudanya –Bursa; DS: 3860)
tefecik	: Yün ipliğinden el tezgahlarında dokunan kumaş. (*Mudanya –Bursa; DS: 3860)
täftä	: Defter. (BKYKAİ: 200)
täg	: Tek. (TAA: 893)
teg	: Yalnızca, sadece. (TAA: 894)
tegek	: Üzüm kütüğü. (Rumeli göçmenleri, Fidyekızık –Bursa; DS: 3903)
tehin	: Sincap. (-Bursa; DS: 3862)
[tein]	: (-Bursa; DS: 3862)
[teyin]	: (BDY: 150)
tehliz	: Sedir. (Rumeli göçmenleri *İnegöl –Bursa; DS: 3863)
tehne	: Tenha. (BKNMATGHO: 402)
tekä	: Tekerlek. (BKYKAİ: 202)
[täkir]	: (TAA: 893)
teke	: Erkek keçi. (BKYKAİ: 202)
tekeç	: Kurumuş çamur parçaları. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 3865)
tekelle-	: İliştirmek. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 3865)
tekik	: Öç. (Azatlı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3867)
tekin	: Uslu. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 3864)
tekira	: Tekrar. (BKYKAİ: 202)
tekne	: Genellikle ağaçtan yapılmış geniş kap. (TAA: 895)
tek tüş-	: İlgilenmek, dikkat etmek. (Siği *Mudanya –Bursa; DS: 3869)
teküllü	: Sevgili. (-Bursa; DS: 3869)
teläşe	: Telaş.
telek	: Gelinlerin başını süsleyen kadın, kuaför. (BBÖ: 160)
teleme (I)	: Parça parça. (BDY: 150)
teleme (II)	: Peynir mayasıyla kestirilmiş süttten yapılan süzülmemiş peynir. (Rumeli göçmenleri *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3871)

- telesi-** : Yorulmak, güçsüz kalmak. (-Bursa; DS: 3872)
- telezon** : Televizyon. (BKYKAİ: 202)
- tälik** : Terlik. (BKYKAİ: 200)
- tälimed** : Tatbikat. (TAA: 893)
- telis** : Keten ya da kendirden seyrek dokunmuş çuval. (*İnegöl –Bursa; DS: 3873)
- telli** : Gelinlik. (BKYKAİ: 202)
- teltik** : Karışık, dolaşık, yanlış. (*İznik –Bursa; DS: 3874)
- temek** : Ahırlarda gübre atmaya ya da saman almaya yarayan delik, ahır penceresi. (*İznik –Bursa; DS: 3876)
- temelli** : büsbütün, tamamen. (BBÖ: 160)
- temsilen** : Örneğin, buna benzer. (BDY: 150)
- tämüz** : Temiz. (TAA: 893)
- tençire** : Tencere. (BKYKAİ: 202)
- tene** : Tane. (BDY: 150)
- tenesir-** : Yorgunlaktan ya da sıcaktan bayılacak gibi olmak. (Fadıl *Orhaneli – Bursa; DS: 3872)
- tepecombalak kıl-**: Takla atmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 3883)
- tepelitoygar** : Tarlakuşu. (*Orhangazi –Bursa; DS: 3884)
- tepelotu** : Havuç. (*İnegöl –Bursa; DS: 3885)
- tepesi aşarı** : Tepe üstü, baş aşağı. (Narlıca *Orhangazi –Bursa; DS: 3885)
- tepir** : Hamur yoğurulan tekne. (-Bursa; DS: 3886)
- tepirle-** : Tahılın taşını ayırmak, elemek. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 3886)
- tepkili şaş-** : Şaşırmak. (-Bursa; DS: 3887)
- tepren-** : Yerinden oynamak, kımıldamak. (TAA: 899)
- tepsin-** : Azaltılmak, bastırılmak. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 3889)
- tepsir- (I)** : Kurumaya yüz tutmak. (-Bursa; DS: 3889)
- tepsir- (II)** : Dudak şişmek. (-Bursa; DS: 3889)

teref	: Taraf. (TAA: 900)
terek (I)	: Raf, sergen. (-Bursa; DS: 3891)
terekeme	: Kendi kendine yetişen, büyüyen. (-Bursa; DS: 3892)
terelelli	: Hoppa, oynak. (BKYKAİ: 202)
ter kana batmak:	Kan ter içinde kalmak. (TAA: 900)
terke	: Heybe. (-Bursa; DS: 3893)
terkel	: Tekrar. (TAA: 902)
terkeş	: Ağacın içi oyularak yapılmış, taş atabilen oyuncak tüfek. (YKAÜ: 307)
terkiç	: Ağaç ok. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 3894)
terlik	: Manto. (Ömerli *İznik –Bursa; DS: 3895)
tesbihlik	: Ayfındığı ağacı, styrax officinalis. (-Bursa; DS: 3898)
tetrik	: Taranmış yün. (-Bursa ve köyleri; DS: 3902)
teür	: Tavır; biçim, şekil, tür. (TAA: 903)
tevatür	: Güzel, hoş. (BDY: 150)
tevekkel	: Akli ermeyen. (BKNMATGHO: 402)
tevekkeli	: Demek ki. (BKYKAİ: 203)
tevekkelli	: Önünü ardını düşünmeden iş yapan. (TAA: 903)
teyiş	: İlgi, ilişik. (-Bursa ve köyleri; DS: 3906)
teze	: Taze. (BKYKAİ: 203)
tezedan	: Yeniden, bir daha. (TAA: 903)
tezek	: Hayvan gübresi. (BKYKAİ: 203)
teziktir-	: Usandırarak kaçirtmak, biktirtmak. (-Bursa; DS: 3908)
tığı	: Deri dikmeye yarayan iğneye delik açan bir araç. (Gündoğdu –Bursa; DS: 3910)
tıkır	: Küçük testi. (Köristan *İznik –Bursa; DS: 3912)
tkırdak	: Koyunların boynuna takılan ve ses çıkaran alet. (BKYKAİ: 203)
tıkıs	: Ekime elverişli olmayan sert, katı (toprak için). (*Gemlik, İhsaniye Bursa; DS: 3913)

tıkız	: Çok dolu, sıkışık. (*İzmit –Bursa; DS: 3913)
tıktık	: Cimri. (*İzmit –Bursa; DS: 3914)
tıltık	: Hoppa, şımarık. (*Yenişehir –Bursa; DS: 3934)
tıktıkla-	: Hamur üzerine esiran ile vurmak. (BBÖ: 161)
tımsırık	: Güç beğenen, titiz. (-Bursa; DS: 3916)
tın-	: Ses vermek. (BDY: 150)
tingirdak	: Hayvanların boynuna takılan çan. (*İnegöl –Bursa; DS: 3917)
tırapa	: Takas. (BKYKAİ: 203)
tırl	: Zayıf, kansız cansız, sıksa. (-Bursa; DS: 3921)
tırkaz	: Kapı sürgüsü, dayağı, mandalı. (*İzmit –Bursa; DS: 3923)
[tırgaz]	: (-Bursa; DS: 3923)
tırpane	: Matkap kolu, delgi kolu. (-Bursa; DS: 3926)
tış	: Dış. (BKYKAİ: 203)
tik-	: 1. Dikmek. (BKYKAİ: 203)
	: 2. Biçilmiş ve ya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak. (TAA: 907)
tike	: Parça. (TAA: 907)
tiken	: Diken. (BKYKAİ: 203, BBÖ: 161)
tilipe tilip	: Ağız ağıza (dolu olmak için). (Doma *İnegöl –Bursa; DS: 3933)
timsirikli	: Yemek beğenmeyen, titiz. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3935)
tinek [tiynek]	: Üzüm asmasının körpe, yeşil filiz ve sürgünleri. (-Bursa ve köyleri; DS: 3936)
[tiynek]	: (-Bursa ve köyleri; DS: 3936)
tingilde-	: Zıplayarak yürümek, koşmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3936)
tingiltaş	: Tateravalli. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3937)
tingoz	: Küçük sevimli. (-Bursa; DS: 3937)
tini mini	: Ufak tefek. (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 3937)

- tir** : Göl çevresine yığılan toprak, set. (Rumeli göçmenleri *İnegöl –Bursa; DS: 3938)
- tiskir-** : Kovalamak. (-Bursa; DS: 3942)
- tiş** : Diş. (BKYKAİ: 203)
- titreş-** : Hep birlikte titremek. (TAA: 909)
- tiymen** : Teğmen. (BKYKAİ: 203)
- tize** : Teyze. (BDYDSK: 96)
- tohu-** : Dokumak. (TAA: 910)
- tokaç** : Çamaşırları yıkarken dövmeye yarayan sert tahta. (BKYKAİ: 203)
- tokat (I)** : Avlu. (*Karacabey –Bursa; DS: 3949)
- tokat (II)** : Tarla, bahçe ya da mandıra kapısı. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3949)
- tokat (III)** : Ağıl yapımında çapraz şekilde birbirlerine çakılan kalın tahtalar. (BKYKAİ: 203)
- toklu** : Altı aylıkla bir yaş arasındaki kuzu. (*Orhaneli –Bursa; DS: 3950)
- tokmakçı** : Yolsuz birleşmelere aracılık eden kadın. (*Mudanya –Bursa; DS: 3951)
- toktoku** : Kulpsuz, küçük su testisi. (Hocaköy *İnegöl –Bursa; DS: 3951)
- toktur** : Doktor. (BKYKAİ: 203)
- tokuk** : Gül goncası. (Rumeli göçmenleri, Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 3952)
- tokurcun (I)** : Başakları iç yana gelerek dokuz ya da on üç bağlamdan yapılmış ekin yığınları. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 3953)
- tokurcun (II)** : Dokuztaş oyunu. (-Bursa; DS: 3953)
- tola-** : Yağma etmek. (-Bursa; DS: 3817)
- tola** : Yünü ya da kılı alınmış ham deri. (-Bursa; DS: 3954)
- toleşir** : Kireçlenmiş derinin yıkandığı çukur. (-Bursa; DS: 3954)
- [talaşır]** : (-Bursa; DS: 3954)
- tolu** : Dolu, hava olayı. (BKNMATGHO: 403)

- tolyan** : Geniş alan. (-Bursa; DS: 3955)
- tomar** : Yastık ya da minder üzerine gerilen kalın kumaş. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3956)
- tomata** : Domates. (BKNMATGHO: 403)
- tombadı** : Şişman, kısa boylu. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 3957)
- tombak** : Mide. (*Mustafakemalpaşa, Nilüfer –Bursa; DS: 3957)
- tomburt** : Bel altı taneli üzüm salkımı. (Hamzabey *İnegöl –Bursa; DS: 3958)
- tomra** : Kurumuş çamur. (Dağkadı *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3959)
- tomtom** : Erkek hindi. (*Karacabey –Bursa; DS: 3960)
- tomturak** : Çan, zil. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 3960)
- tonbatın** : Akpancar. (*Orhaneli –Bursa; DS: 3960)
- tonga** : Dağın en yüksek yeri, doruk. (Çuvaş, Doma *İnegöl, Cumalıkızık – Bursa; DS: 3961)
- tongadak** : Büyük bir gürültü ile düşme için. (-Bursa; DS: 3961)
- tongırak** : Davar ya da köpeklerin boynuna takılan çan. (Yenice *İnegöl –Bursa; DS: 3962)
- tongur** : **1.** Düşünleri yöneten kimse. (Kirazlı, Soğukpınar –Bursa; DS: 3962)
: **2.** Damadın yakın akrabalarından olan sağdıç, kirve. (BKYKAİ: 203)
- [tongür]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 3962)
- topakla-** : Bir araya gelmek. (BBÖ: 161)
- topan** : Hamur yoğurmaya ya da çamaşır yıkamaya yarayan tahta tekne. (Çekirge –Bursa; DS: 3945)
- topbaş** : Akasya fidanı. (*Mudanya –Bursa; DS: 3965)
- toplo-** : Toplamak. (BBÖ: 161)
- topur** : Kök sökmekte kullanılan bir çeşit büyük balta. (Konurlar *İnegöl – Bursa; DS: 3967)
- torgay** : Serçe. (*Mudanya –Bursa; DS: 3970)
- torukla-** : Bir şeyi tepeleme doldurmak. (*İznik –Bursa; DS: 3972)

- tos- (I)** : Dövüşmek, vuruşmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3974)
- tos- (II)** : Bölmek. (TAA: 914)
- tosbā** : Kaplumbuğa. (BKYKAİ: 203)
- toskur** : Erkek hindi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3974)
- tosla-** : Karşısındakine yersiz ve dokunacak söz söylemek, pot kırmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 3974)
- toş** : Kırağı. (TAA: 914)
- toy** : Düğün. (TAA: 914)
- toyaga** : Sopa. (-Bursa; DS: 3853)
- toylan** : Ormansız, çıplak alan. (Kabilbaba *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3977)
- toz parası** : Hava parası. (-Bursa; DS: 3979)
- töfe** : Latife. (BF: 44)
- töngemen (I)** : Çok genç, toy. (*Mudanya –Bursa; DS: 3984)
- töngemen (II)**: Küçük çocuk. (Narlıca *Orhangazi –Bursa; DS: 3984)
- [töngöme]** : (Cumalıkızık –Bursa; DS: 3984)
- töngü** : Doğal ya da yapma yığıntılar, tepeler. (Köriştan *İznic –Bursa; DS: 3984)
- töre-** : Türemek, ortaya çıkmak. (TAA: 917)
- töskürt-** : Karşısındakini yıldırarak kavgadan kaçtırtmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 3986)
- tufana** : Büyük balık ağı. (Rumeli göçmenleri, Nilüfer –Bursa; DS: 3988)
- tulu** : Dolu (doğa olayı). (BDYDSK: 94)
- tulum** : Şakak. (Deliorman göçmenleri –Bursa; DS: 3990)
- [tulup]** : (Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 3990)
- tumba** : Kabarık (yatak, vb. şeyler için). (Rumeli göçmenleri, Yeniköy *Orhangazi –Bursa; DS: 3992)

- tunp** : İki tarlayı ya da evlekleri birbirinden ayırmaya yarayan toprak set. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 3994)
- tunti** : Maşrapa. (Dağkadı *Karacabey –Bursa; DS: 3995)
- tunuk** : Parlak olmayan, mat, donuk. (-Bursa; DS: 3995)
- tura (I)** : Kıvrılarak sıkıştırılmış iplik çilesi. (-Bursa; DS: 3995)
- tura (III)** : On taneden oluşan tabaklanmış deri bağlamı. (-Bursa; DS: 3996)
- turafe** : Mendil. (-Bursa; DS: 3996)
- turatura kuşu**: Karga cinsinden, göğsü ve kanatları yeşil, ormanda yaşayan bir çeşit kuş. (-Bursa ve çevresi; DS: 3996)
- turluk** : Çadır üzerine örtülen keçe. (Karacakaya *İnegöl –Bursa; DS: 3997)
- turnacı** : Asker toplayan görevli. (-Bursa; DS: 3997)
- tursamba** : Pazartesi. (BKNMATGHO: 403)
- turta** : Mayasız hamurdan yapılan küçük çörek, poğoça. (Rumeli göçmenleri – Bursa; DS: 3997)
- turturu** : Üveyik kuşu. (Rumeli göçmenleri, *Karacabey –Bursa; DS: 3997)
- tutaç** : Ateş üstündeki kabı tutup indirmek için bez, vb. şeylerden yapılan tutacak. (*İnegöl –Bursa; DS: 3999)
- : 2. Küçük, dört köşe kesilerek kurutulmuş hamur ve mercimekle pişirilen bir çeşit yoğurtlu çorba. (*İnegöl ve köyleri –Bursa; DS: 4002)
- tuyan (I)** : Semiz, şişman. (Mudam *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4004)
- tuyan (II)** : Zengin. (Mudam *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4004)
- tüfeği tahtaya daya-**: İflas etmek. (BDY: 151)
- tükkan** : Dükkan. (BKYKAİ: 204)
- tüle** : Kümes. (-Bursa; DS: 4008)
- tüler-** : Zenginleşmek. (Çağlayan –Bursa; DS: 4009)
- tülke** : Salkım. (-Bursa; DS: 4010)
- tülüdombak** : Şeftali. (-Bursa; DS: 4011)
- [tüylütombalak]**: (-Bursa; DS: 4019)

- tüpür-** : Tükürmek. (BKYKAİ: 204)
- türbetürlé** : Türbe tür, çeşit çeşit, türlü türlü. (TAA: 922)
- türme (I)** : Hapishane. (TAA: 925)
- tüşüngeç** : Düşünce. (BDYDSK: 88)
- tütün** : Aile. (TAA: 925)
- tüv-** : Sıçramak. (Çekirge –Bursa; DS: 4006)
- [tüyle-]** : (-Bursa; DS: 4006)
- tüveng** : Tüfek. (TAA: 925)
- tüy- (I)** : Görünmeden gitmek, kaçmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 4019)
- tüy- (II)** : Atlamak. (Müslüm *Orhangazi –Bursa; DS: 4007)

-U-

- uçar** : Uçak. (TAA: 926)
- uçku-** : Korkmak, ürkmek. (-Bursa; DS: 4023)
- uçuk** : İyi. (-Bursa; DS: 4024)
- uçur-** : Ocağın altını kapatmak. (TAA: 926)
- uçurğaç** : Uçurtma. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4025)
- ufulda-** : Uf uf diye söylenmek. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 4027)
- uğ-** : Ovmak. (-Bursa; DS: 4027)
- uğma belkat** : Yumurtasız kuskus hamuru. (*İnegöl –Bursa; DS: 4027)
- uğra-** : Cine, şeytana çarpılmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 4029)
- uğrak** : Yol üstünde durulacak yer, istasyon, otel, han. (-Bursa; DS: 4028)
- uğrat-** : Kovmak. (-Bursa; DS: 4029)
- uğru** : Hırsız, yolkesen. (-Bursa; DS: 4029)
- uğur** : Yelden, yağmurdan korunulacak yer. (-Bursa; DS: 4032)
- uğur suyu** : Yolcunun ardından ev halkı tarafından kapı önüne dökülen su. (*Mudanya –Bursa; DS: 4032)
- uhrev** : Uhrevî, öbür dünyaya ait. (BKYKAİ: 204)
- ula- (I)** : Halı tellerini birbirine düğümsüz bağlamak. (-Bursa; DS: 4035)
- ula- (II)** : Ulumak. (TAA: 928)
- ulaç** : Şose. (-Bursa; DS: 4033)
- ulak** : Her zaman el altında bulunan kişi, yardımcı. (*Mudanya –Bursa; DS: 4034)
- ulalı** : Ekli, bağlı. (-Bursa; DS: 4034)
- ulama** : İşlemeli çevre, peşkil. (*İnegöl –Bursa; DS: 4035)
- ulan-** : Uzanmak, yayılmak. (-Bursa; DS: 4035)
- ulaş-** : Hep birlikte ulumak. (TAA: 928)
- ulaşdur-** : Erişmek, eld etmek. (TAA: 928)

- ulaşık** : Süt ve yoğurttan yapılan bir çeşit peynir, ekşimik, lor. (*Karacabey – Bursa; DS: 4035)
- uluk** : Miskin, tembel, pasaklı. (-Bursa; DS: 4036)
- ulur-** : Oturup dinlemek. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4037)
- ummaya uğra-** : Düş kırıklığına uğramak. (-Bursa; DS: 4039)
- uncaız** : Şefkat ve acıma bildiren ünlem. (BBÖ: 161)
- unna** : Onlar. (BDY: 150)
- unura** : Hamurun yapışmaması için kullanılan un. (BKNMATGHO: 403)
- ur** : Yumru, tümör. (BKYKAİ: 204)
- urba** : Kıyafet, elbise. (BKYKAİ: 204)
- urē** : Oraya. (BKYKAİ: 204)
- ureş-** : Uğraşmak. (BKYKAİ: 204)
- urkiye** : Rukiye. (BKYKAİ: 204)
- urusca** : Rusça. (TAA: 930)
- us-** : Bıkmak, usanmak. (-Bursa; DS: 4045)
- usdübaş** : Üstbaş, giysi. (TAA: 931)
- ustun** : Yapısının çatısına konan ağaç, mertek. (Konurlar *İnegöl –Bursa; DS: 4046)
- usul** : Usûl, yöntem. (TAA: 931)
- uç** : Üç. (TAA: 934)
- uşağ** : Uşak, çocuk. (TAA: 932)
- utangeç** : Utangaç. (BKYKAİ: 205)
- uvağ** : Ufak, küçük. (TAA: 932)
- uyar-** : Öğütle, eğitimle yola getirmeye çalışmak. (-Bursa; DS: 4050)
- uylaş-** : Uzlaşmak, anlaşmak. (-Bursa; DS: 4052)
- uynuk** : Süt kesiği. (-Bursa; DS: 4050)
- uyuntu** : Kişiliksiz, onun bunun ardına takılan, serseri, tembel, uyuşuk (insan ve hayvan için). (*Mudanya –Bursa; DS: 4053)

- uyuşuk** : Bir peynir çeşidi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4053)
- uyut-** : Kandırmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 4054)
- uz** : Uygun, yerinde, eşit, doğru, iyi, ustaca, düzgün (nesne, iş, durum için).
(Sarıağıl *İznik –Bursa; DS: 4054)
- uzan-** : Süre uzamak. (TAA: 933)
- uzūncamman** : Uzunca, uzun bir şekilde. (TAA: 934)
- uzuv** : Kol, bacak. (BKYKAİ: 205)

-Ü-

- ücek** : İki tepe arasındaki yer, boğaz. (Fethiye *Yenişehir –Bursa; DS: 4057)
- ücubatından** : Sebebiyle, yüzünden. (TAA: 934)
- üçleme** : Üçgen. (*Mudanya –Bursa; DS: 4057)
- üçün** : İçin. (TAA: 936)
- üdü** : Ödül. (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 4061)
- üfle-** : Cinsel ilişkide bulunmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 4060)
- üfürüntü** : İnce toz. (*Mudanya –Bursa; DS: 4061)
- üg-** : Övmek. (BYMTHK: 144)
- ülen** : Ulan, lan. (BDY: 150)
- üleş-** : Paylaşmak. (BDY: 150, *Mudanya –Bursa; DS: 4064., BBÖ: 161)
- ülfer** : Irmak, dere. (Çelitikçi *İnegöl –Bursa; DS: 4065)
- üli** : Ölü. (BYMTHK: 144)
- ülker (II)** : Yaz aylarında nohutların çiçek açma zamanında ortaya çıkan özellikle nohutlara zarar veren ve nohutları yakan yüksek ısıdaki hava akımı. (BDY: 150)
- ülübü** : Börülce. (Çekirge –Bursa; DS: 4066)
- ümer** : Ömer. (BYMTHK: 144)
- ümük** : **1.** Boğaz, gırtlak. (BKNMATGHO: 403)
: **2.** Soluk borusu, gırtlak. (-Bursa; DS: 4067)
- ün** : Ön. (BYMYHK: 144)
- üne-** : Gelişmek, büyüme, güçlenmek. (-Bursa; DS: 4068)
- ünkürü** : Orası, ora. (-Bursa; DS: 4068)
- ünle-** : Seslemek, çağırmak. (BDY: 150, BBÖ: 161)
- [ünne-]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4068, BKYKAİ: 205)
- ünlen-** : Onurlanmak, kibirlenmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 4068)
- ün tün** : Belirti, iz, im. (*İznik –Bursa; DS: 4069)

- ünükle-** : Gırtlakını sıkmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4069)
- ünüm ünüm** : Bağıra bağıra. (*İznik –Bursa; DS: 4069)
- ür-** : Örmek. (BYMYHK: 144)
- ürküntü** : Ergenlik. (Misebolu *Mudanya –Bursa; DS: 4071)
- ürpek** : Mazı ağaçları üzerindeki tüylü nesne. (-Bursa; DS: 4072)
- ürü-:** Çoğalmak, üremek. (Vezirçiftliği **Mudanya –Bursa; DS: 4073)
- ürün** : Otlakta, dağda, yerinden koparılmadan kuruyup kalmış ot. (*Mudanya köyleri –Bursa; DS: 4073)
- ürya** : Rüya. (BKYKAİ: 205)
- üsd** : Kıyafet, giysi. (TAA: 937)
- üsen** : Hüseyin. (BKYKAİ: 205)
- üsküre** : Topraktan yapılmış, çorba tası, çukur çanak. (-Bursa; DS: 4076)
- üsküt-** : Kovmak. (*İznik –Bursa; DS: 4798)
- üslük** : **1.** Başörtüsü, başa örtülen peştemal. (-Bursa; DS: 4076)
: **2.** Yabanlık giysi (kadın için). (*Mudanya –Bursa; DS: 4076)
- üşengen** : Tembel. (Siği *Mudanya –Bursa; DS: 4079)
- üşü-** : Üşümek. (TAA: 939)
- üt-** : Oyunda, kumarda kazanmak. (-Bursa; DS: 4081)
- ütek** : Korkak, ürkek. (Köristan *İznik –Bursa; DS: 4080)
- ütücü** : Koyunun kelle ve ayaklarını ateşe tutup, tüylerini yakarak temizleyen adam. (*Mudanya –Bursa; DS: 4082)
- ütük** : Çok ve çabuk üşüyen, ateş başından ayrılmak istemeyen. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 4082)
- ütül-** : Oyunda, kumarda yitirmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 4083)
- [üttür-]** : (-Bursa; DS: 4083)
- üveç** : **1.** Üç yaşındaki keçi. (BDY: 150)
: **2.** Üç beş yaşlarında, burulmuş, enenmiş, koyun ya da keçi. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4083)

- üvez** : Tatarcık. (-Bursa; DS: 4085)
- üvül-** : Değirmende öğütülmek. (YKAÜ: 307)
- üy** : Ev. (BDY: 150)
- [üyücek]** : (BDY: 150)
- : 2. Büyük, yığma toprak tepe. (Nilüfer –Bursa; DS: 4086)
- [üğücek]** : (-Bursa; DS: 4086)
- [üvcek]** : (Çakırca –Bursa; DS: 4086)
- üzümaşı** : Pekmezle yapılan reçel. (Hasköy *Mudanya –Bursa; DS: 4088)

-V-

- vā** : Var. (BKYKAİ: 205, BBÖ: 161)
- vakıt** : Vakit. (BKYKAİ: 205)
- [vaġıt]** : (TAA: 941)
- vaġı** : Vâki, olan, olmuş. (TAA: 942)
- valka** : Yelkenlinin ardına baġlı sandal. (*Mudanya –Bursa; DS: 4091)
- vallā** : Valllahi. (BKYKAİ: 205)
- vangır vangır öt-**: Ortalıġı gürültüye boġmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 4092)
- varlı** : Varlı, zengin. (TAA: 948)
- vasife** : Vazife. (BKYKAİ: 205)
- vayıfsan-** : Üzölmek, hayıflanmak. (*Mudanya, *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4095)
- vā-** : Vermek. (BBÖ: 161)
- vedre** : Kova. (TAA: 950)
- veley kim** : Eġer ki. (BKYKAİ: 205)
- vereş** : Sıska. (-Bursa; DS: 4098)
- vergel** : Çekiç. (-Bursa; DS: 4098)
- vergi** : Elde edilen ürün. (YKAÜ: 308)
- vers** : Bir uzunluk ölçü birimi. (TAA: 959)
- vesayıt** : Vasıtalar, arabalar. (BDY: 150)
- veten** : Vatan. (TAA: 954)
- vıngılda-** : Çınlamak. (-Bursa; DS: 4102)
- vırık** : Ördek yavrusu. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 4103)
- vır vır** : Pişmiş elma. (-Bursa; DS: 4104)
- vızık** : Sivrisinek. (-Bursa; DS: 4106)

- vızıldak** : Bir düğmenin iki deliğinden iplik geçirip, esnete esnete döndürülerek oynanan bir oyun. (-Bursa; DS: 4105)
- vi** : Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. (*Gemlik –Bursa; DS: 4107)
- vidik** : Kaz yavrusu. (*Yenişehir –Bursa; DS: 4106)
- vivi** : Hindi yavrusu. (-Bursa; DS: 4106)
- vurgun vur-** : Çok balık tutmak. (*Mudanya –Bursa; DS: 4110)
- vuruş-** : Boynuzlu iki hayvan çarpışmak, tolaşmak. (-Bursa; DS: 4111)
- vuruş** : Savaş. (TAA: 963)
- vüsdül** : Dantel. (TAA: 963)

- yah-** : Yakmak. (TAA: 971)
- yaha-** : Yıkamak. (TAA: 972)
- yahan-** : Yıkanmak. (TAA: 972)
- yahın** : Yaklaşık, yaklaşık olarak. (TAA: 973)
- yahtınca git-** : Dediğini tutmak, huyunca giderek geçim sağlamak.
(*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4128)
- yahu** : Karı koca birbirini çağımak için kullanılan ünlem. (-Bursa, DS: 4128)
- yaka** : Yan, yön. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 4129)
- yakı** : Çeşitli otlardan, nesnelere yapılarak ağrıyan hasta organ üstüne konulan bir em. (*Mudanya –Bursa; DS: 4130)
- yakın-** : Sürmek, koymak (kına için). (-Bursa; DS: 4131)
- yakıp** : Yakup. (BKYKAİ: 205)
- yal** : İnek, köpek vb. hayvanlara yedirmek için hazırlanan, unla kepek karışımı yiyecek. (Demirdere *Mustafakemalpaşa, Misi –Bursa; DS: 4133)
- yalabık (I)** : 1. Yapışkan. (BDY: 151)
: 2. Kaygan. (BDY: 151)
: 3. Cilalı, parlak, ışıltak, düzgün. (-Bursa; DS: 4133)
- [yalabuk (I)]** : (*Karacabey –Bursa; DS: 4133)
- yalabık (II)** : Şimşek. (Gülcük –Bursa; DS: 4134)
- [yalabuk (II)]**: (Akalan *Orhaneli, Misi –Bursa; DS: 4134)
- [yalamuk]** : (Çepni *Mudanya –Bursa; DS: 4134)
- yalabık (III)** : Güzel, sevimli. (-Bursa; DS: 4811)
- yalak (I)** : 1. Hayvanların içinden yemek yediği, taş, ağaç, çanak, vb. kap. (-Bursa; DS: 4136)
: 2. Küçük su birikintisi, gölcük. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4136)
- yalak (II)** : Geveze. (-Bursa; DS: 4811)
- yalama** : Dudukta çıkan yara, uçuk. (*İnegöl –Bursa; DS: 4138)

- yalancı** : Yalancı. (BKYKAİ: 206)
- yalap yalap** : Parıl, parıl, ışıl ışıl. (-Bursa; DS: 4142)
- yalazı [yalın]** : Alev. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4143)
- [yalın]** : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4143)
- yaldaş** : Bir üzüm çeşiti. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4145)
- yalğuz** : Yalnız. (TAA: 974)
- yalhı** : Kenar, kıyı. (TAA: 974)
- yalık** : Çiftleşme zamanı gelmiş köpek, kurt, çakal. (Çelitikçi *İnegöl –Bursa; DS: 4146)
- yalık** : Mendil, çevre, havlu. (YKAÜ: 307)
- yalım (I)** : Galiba, sanırım. (BDY: 151, *Orhaneli –Bursa; DS: 4146)
- yalım (II)** : Taş. (Gündoğdu –Bursa; DS: 4147)
- yalınız** : Yalnız. (BKYKAİ: 206)
- yalım** : **1.** Sonbaharda koyunların otlama zamanı. (BKNMATGHO: 403)
: **2.** Koyunların yayılma, otlama şekli. (BKNMATGHO: 403)
- yalım** : Kere, defa. (BKYKAİ: 206)
- yalkı (I)** : Özellikle dağlık kesimlerde kullanılan iki tekerlekli öküz arabası. (BDY: 151)
- yalkı (II)** : İki tekerlerli öküz arabası. (*Karacabey, *Mudanya –Bursa; DS: 4149)
- [yalkı arabası]:** (BKYKAİ: 206)
- yalkı (III)** : İnce, zayıf. (*Orhaneli –Bursa; DS: 4149)
- yalpak** : Dalkavuk, yüze gülücü, yalancı. (Gündoğdu –Bursa; DS: 4151)
- yaltaklan-** : Dalkavukluk etmek. (-Bursa; DS: 4152)
- yaltı** : Yamaçtaki az eğimli yer. (Çardakbelini *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4152)
- yam-** : Yapmak. (BKYKAİ: 206)
- yama** : Dik yer, yokuş, bayır. (Bedre *İnegöl –Bursa; DS: 4152)
- [yalım (IV)]** : (Karakoca *Karacabey –Bursa; DS: 4153)

- yamaç** : Yan, yakın. (*Gemlik –Bursa; DS: 4153)
- yamık** : Eğik, bükük, çarpık. (*İnegöl –Bursa; DS: 4157)
- yamil-** : Eğrilmek, bükülmek, çarpılmak. (*İnegöl –Bursa; DS: 4157)
- yāmır** : Yağmur. (BKYKAİ: 206)
- yamış-** : İğreti oturmak. (-Bursa; DS: 4157)
- yan-** : Sevmek. (BDY: 151)
- yanaşma** : Uşak, hizmetçi. (*İnegöl –Bursa; DS: 4162)
- yancı** : Huysuz, ahlaksız. (*Karacabey –Bursa; DS: 4164)
- yanğılış** : Yanlış. (TAA: 977)
- yanıkara** : Bir çeşit kötü çıban. (*Gemlik –Bursa; DS: 4170)
- yānılık** : Yahni yemeği için ayrılan et. (BBÖ: 162)
- yanış** : İşleme, süs. (BDY: 151)
- yāniş** : Yanlış. (BKYKAİ: 207)
- yanıyivli** : İstavrit. (*Mudanya –Bursa; DS: 4171)
- yanikdir-** : 1. Soğutmak. (BKNMATGHO: 403)
2. Men etmek. (BKNMATGHO: 403)
3. Korkutmak. (BKNMATGHO: 403)
- yansıla-** : Sözü yineleyerek alay etmek. (Gündoğdu –Bursa; DS: 4175)
- yantal** : 1. Yalancı, düzensiz. (Gündoğdu –Bursa; DS: 4176)
2. Hırsız. (Gündoğdu –Bursa; DS: 4176)
- yapā** : Kırkılmış koyun yünü. (*Mudanya çevresi –Bursa; DS: 4177)
- yapındır-** : İşi olur duruma getirmek, becermek. (*Mudanya –Bursa; DS: 4180)
- yaprak (I)** : Dingil başlarının aşılmaması için tekerleğin yuvasına dingille birlikte konulan demir parçası. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4181)
- yaprak (II)** : Kaçak tütünden yapılmış sigara. (*Mudanya köyleri –Bursa; DS: 4181)
- yan konuş-** : Anlamsız konuşmak. (-Bursa; DS: 4182)
- yananı** : Gösterişli. (Umurbey *Gemlik –Bursa; DS: 4183)

- yardakçı** : Dalkavuk. (Gündoğdu –Bursa; DS: 4183)
- yarıcı** : Tarlayı ekip ürünün yarısını alan ortak. (-Bursa; DS: 4184)
- yarıçağ** : Yarıçağ; orta yaşın üstünde olan. (TAA: 987)
- yarık** : Ay ışığı. (-Bursa; DS: 4185)
- yarış-** : Koşmak. (*Orhangazi –Bursa; DS: 4188)
- yari** : Yarı, yarım. (TAA: 987)
- yarka** : Tavuklaşmaya başlayan, yumurtlama çağına gelmiş piliç. (*Karacabey, İhsaniye –Bursa; DS: 4188)
- yarlık** : Üstünde odun yarılan kütük. (-Bursa; DS: 4189)
- yar-** : Yarılmak. (-Bursa; DS: 4817)
- yarma (I)** : Tabaklıkta, içinde sığır derilerinin haşlanmak üzere ıslatıldığı dikdörtgen biçimindeki havuz. (-Bursa; DS: 4190)
- yarma (II)** : Hayvan yemi. (-Bursa; DS: 4817)
- yarmaca yimeyi**: Fasulyeyi yarararak yapılan yöresel yemek. (BKYKAİ: 207)
- yarpak** : Yaprak. (BKYKAİ: 207)
- yas-** : Yüzüstü bırakmak. (Gündoğdu –Bursa; DS: 4196)
- yasduh** : Yastık. (TAA: 989)
- yasıl- (I)** : Dayanmak. (BDY: 151)
- yasıl- (II)** : Eğilmek. (BDY: 151)
- yāsıld-** : Yaymak, düz hale getirmek. (BBÖ: 162)
- yasla** : Hayvan yemliği. (Gündoğdu –Bursa; DS: 4195)
- yaslağaç** : Üstünde hamur açılan, yemek yenilen tahta. (*İnegöl –Bursa; DS: 4195)
- [yastaaç]** : (-Bursa; DS: 4195)
- [yastaç]** : (-Bursa; DS: 4195)
- [yasteç]** : (BKYKAİ:207)
- [yasleç]** : (BKNMATGHO: 403)
- yaslam** : Eğimli yer. (*İnegöl –Bursa; DS: 4196)

- yastık** : Araba ve kağıda, dingil ile sandık arasındaki iki ucu delikli, geniş ve kalın tahta. (-Bursa; DS: 4197)
- yastıklama** : Tarlanın kıyısını iyice sürme. (-Bursa; DS: 4198)
- yaşış** : Yaşayış. (TAA: 991)
- yāşır-** : Sabanın demir bölümünü ağaç bölümüne eklemek. (Bağlı –Bursa; DS: 4199)
- yaşmağ** : Başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü. (-Bursa; DS: 4199)
- yatak** : Genel olarak dağda, yaylada bulunan küçük barınak. (Çeltikçi *İnegöl – Bursa; DS: 4201)
- yatik** : İçine iki üç litre su alabilen çam ağacından yapılmış su kabı. (Silindir biçiminde olup yatırılarak su alındığı için bu ad verilmiştir.) (Çeki *Orhaneli –Bursa; BDKTK: 278, *Orhangzi, *Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 4202, BKYKAİ: 207)
- yatır (I)** : Ermiş, ermiş sini. (-Bursa; DS: 4203)
- yatır (II)** : Yıkılmış, kesilmiş, kuru kütük. (*İnegöl –Bursa; DS: 4203)
- yatka** : Ceviz içi. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 4204)
- yatkın** : Alışkın, usta, becerikli. (-Bursa; DS: 4204)
- yav** : Yağ. (BBÖ: 162)
- yavan** : Sade. (BDY: 151)
- yavan yaşık** : Katıksız, yağsız, tad alma düşünülmeden, karın doyuracak kadar yemek için. (YKAÜ: 307)
- yaveş** : Yavaş. (BKYKAİ: 207)
- yavlā-** : Yalvarmak. (BDYDSK: 84)
- yavuklu** : Sevgili, nişanlı. (BKNMATGHO: 403)
- yavşak** : Küçük çocuk. (-Bursa; DS: 4208)
- yavuklu** : Sevgili. (BDY: 151)
- yavuz** : **1.** İyi, güzel, iyi huylu. (Tirilye *Mudanya, Karsak –Bursa; DS: 4210)
: **2.** Isırgan (köpek için). (Tirilye *Mudanya –Bursa; DS: 4210)

- yay-** : Otlatmak. (-Bursa; DS: 4215)
- yāya** : Yahya. (BBÖ: 162)
- yayın yabıldağ:** Yayan yapıldak. (BBÖ: 162)
- yaylım** : Otlak. (YKAÜ: 307)
- yaylım avı** : Sürek avı. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4214)
- yayma** : Balık ağlarının güneşte kurutulma biçimi. (*Mudanya –Bursa; DS: 4215)
- yaymacı** : Gezgin satıcı. (-Bursa; DS: 4215)
- yaynık-** : Yerinden, yuvasından uzaklaşmak, soğumak, tedirgin olmak. (-Bursa; DS: 4216)
- yayvan** : Ağzı geniş, yayvan kap. (-Bursaa; DS: 4216)
- yaz-** : **1.** Ekmeğin hamurunu tekneye koymak, hamur yoğurmak. (BDY: 151)
: **2.** Hamur açmak. (Rumeli göçmenleri –Bursa; DS: 4220)
: **3.** Sermek, yaymak. (-Bursa; DS: 4819)
- yazığı gelmek:** Acımak. (TAA: 996)
- yazıntı** : Bitek olmayan, kurak yer. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4219)
- yazlık** : **1.** Salon. (BDY: 151)
: **2.** Sofa. (*Gemlik, Kirazlı –Bursa; DS: 2419)
- yazma** : Yemeni, başörtüsü. (BDY: 151, -Bursa; DS: 4220)
- yā** : Arazi, bahçe, alan, yer. (BBÖ: 162)
- yebre** : Çulluk. (-Bursa; DS: 4221)
- yed-** : Çekerek peşinden götürmek. (BBÖ: 162)
- yedek** : **1.** Kahve ocağında, su kaynatılan musluklu teneke. (*İnegöl –Bursa; DS: 4221)
: **2.** Küçük sepet. (*İnegöl –Bursa; DS: 4222)
- yefkin-** : Zayıflamak. (*İznic –Bursa; DS: 4224)
- yeğni** : Hafif. (*Orhangazi, İnikli –Bursa; DS: 4227)
- [yenli]** : (-Bursa; DS: 4228)

- [yeyni] : (*Yenişehir –Bursa; DS: 4228)
- [yiğni] : (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4228)
- yekin- : Bir eylem yapmaya davranmak. (Demirdere *Mustafakemalpaşa – Bursa; DS: 4231)
- yel- : Bir işin, bir şeyin, birinin peşinde koşmak, koşturmak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4240)
- yelece : Topraktan yapılmış su testisi. (Ahmetbey –Bursa; DS: 4234)
- yelin : İnek, manda, koyun vb. hayvanlarda memenin süt toplanan bölümü. (- Bursa; DS: 4237)
- yelpenek : Hıyar. (-Bursa ve köyleri; DS: 4241)
- yemece : Çevresine kol atan bir çeşit kanser. (-Bursa; DS: 4243)
- yemeni : Ayakkabı. (BDY: 151, NKYKAİ: 207)
- yemiş : İncir. (Mamca *Orhangazi –Bursa; DS: 4244)
- yen : Arkadaş. (Babasultan –Bursa; DS: 4246)
- yenci : Ebe (oyunda). (-Bursa; DS: 4246)
- yengelik etmek: Düğünde yengenin yapması gereken görevleri yerine getirmek, yengelik yapmak. (TAA: 1006)
- yengil- : Yenilmek. (TAA: 999)
- yenik (I) : Zimmet, açık. (Sarıgöl *İznic –Bursa; DS: 4247)
- yenilen : Şimdi, az önce. (-Bursa, DS: 4248)
- yenk- : Yenmek, üstün gelmek. (TAA: 1000)
- yense- : Aşağılamak, ezmek, yenmek. (*İznic –Bursa; DS: 4250)
- yerbeyër : Olduğu yerde bütünüyle, tamamıyla. (TAA: 1008)
- yere atmak : Hiç saymak, önemsememek. (TAA:1007)
- yerebakan : Küpe çiçeği gibi baş aşağı çiçek açan bir çeşit kır çiçeği. (-Bursa; DS: 4252)
- yer evi : Bodrum, alt kattaki oda. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4253)
- [yerev] : (BKNMATGHO: 403)

- yerin-** : Üzölmek. (*İnegöl –Bursa; DS: 4254)
- yeriş-** : Yetişmek. (BBÖ: 162)
- yer oynaması** : Deprem. (-Bursa; DS: 4255)
- yersiz** : Gereksiz, ilgisiz (konuşma için). (-Bursa; DS: 4252)
- yesir** : Esir. (BKYKAİ: 207)
- yeşilgard** : Yeşil kart, hiçbir sosyal güvencesi olmayan yoksul vatandaşlara devletin sağlık izmetlerinden ücretsiz yararlanmaları için verilen kart. (TAA: 1001)
- yeşilkalamak** : Yeşil renkli, kertenkeleye benzer bir hayvan. (*Karacabey –Bursa; DS: 4257)
- yet-** : Bir kimseyi elinden tutup götürmek, bir hayvanı yedeğe alıp çekmek. (-Bursa; DS: 4224)
- yetä** : Yeter. (BKYKAİ: 207)
- yetiksiz** : Erken doğan çocuk. (-Bursa; DS: 4260)
- yetir- (I)** : Yetiştirmek, denk getirmek. (*Mudanya –Bursa; DS: 4260)
- yetir- (II)** : Yitirmek. (-Bursa; DS: 4260)
- yeyci** : Yiyici, yiyen. (TAA: 1009)
- yeygi** : Genellikle kış için hazırlanan, biriktirilen yiyecek ve hayvan yemi. (-Bursa; DS: 4262)
- [yiygi]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 4262)
- yeygin** : Çapkın, yaramaz. (*Orhangazi –Bursa; DS: 4262)
- yeynik** : Değersiz. (*Mudanya –Bursa; DS: 4229)
- yığışdur-** : Toplamak, biriktirmek. (TAA: 1011)
- yığıdiyalla-** : İhtiyarlamak, yaşlanmak. (TAA: 1011)
- yığıl-** : Yıkılmak. (TAA: 1011)
- yıkış-** : Güreşmek. (-Bursa; DS: 4266)
- yılan kavı** : Yılanın soyulmuş derisi. (-Bursa; DS: 4267)

- yılankavu** : Yılankavi, dolanarak giden, dolambaçlı (yol, sokak için). (-Bursa; DS: 4823)
- [yılankovu]** : (-Bursa; DS: 4823)
- yıldam** : Her yıl doğuran. (*İznik –Bursa; DS: 4269)
- yıldıra-** : Parıldamak, ışıldamak. (-Bursa; DS: 4269)
- yıldırım etmek:** Aniden savunma duygularıyla harekete geçip aşırı kızgın ve öfkeli davranışlar sergilemek. (TAA: 1012)
- yılgı** : At sürüsü. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4273)
- yılgın** : Bıkkın. (-Bursa; DS: 4271)
- yılış-** : **1.** Kendini sevdirmek, hoş gitmek, ilgi toplamak için soğuk yapma bir tavır takınmak, gülmek. (-Bursa; DS: 4272)
- : **2.** Hoşa gitmeyecek biçimde sataşmak. (-Bursa; DS: 4823)
- yılış** : Arsız. (BDY: 151)
- yılkı** : Yün atılan yay. (BDY: 151)
- yılma** : Yılgın. (-Bursa; DS: 4273)
- yımirtlak** : Susineği. (Soğanlı –Bursa; DS: 4274)
- yımsa** : Evin ön ve arkasındaki alçak, üstü kapalı ev. (*Karakoca *Karacabey – Bursa; DS: 4274)
- yıprak** : Zayıf, güçsüz. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4275)
- yırğali-** : Irgalamak, sallamak, sarısmak. (TAA: 1012)
- yırık** : Çekingen. (*İznik –Bursa; DS: 4276)
- yırım** : Uçurum. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4276)
- yırtım** : **1.** Manifatura. (İsmetiye *Büyükorhan –Bursa; BDKTK: 278)
- : **2.** Kumaş, basma vb. (Reyhan –Bursa; DS: 4276)
- yırtımcı** : Manifaturacı. (İsmetiye *Büyükorhan –Bursa; BDKTK: 278)
- yırtma** : İneğin üreme organında olan bir hastalık. (Çeşnigir *Karacabey –Bursa; DS: 4277)
- yırtmaç** : Vadi. (-Bursa; DS: 4277)

- yıv-** : Yığmak, bir yere toplamak. (BBÖ: 162)
- yıvı** : Olgun harmanı tınaz yapmak için toplamaya yarayan tahta gereç. (Yukarısölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 4277)
- yıvıd-** : Toplatmak, bir araya getirmek. (BBÖ: 162)
- yi-** : **1.** Yemek. (BKYKAİ: 207, TAA: 1013)
: **2.** Yemek yemek. (BBÖ: 162)
- yıba** : Bağların yeni çıkan gözlerini yiyen böcek. (Narlıca *Orhangazi –Bursa; DS: 4278)
- yigi** : Yiyecek, taam (genellikle hayvanlar için kullanılır). (BDYDSK: 89)
- yigirmi** : Yirmi. (TAA: 1014)
- yığinti ol-** : Kimsesiz gibi bir kişinin evine sığınıp kalmak, orada yaşamak. (BKYKAİ: 207)
- yimek dök-** : Misafirlere yemek hazırlamak. (BBÖ: 162)
- yimelik** : Yemek için ayrılan buğday. (-Bursa; DS: 4243)
- yimişen** : Küçük yemişleri olan dikenli bir ağaç. (Karıncalı *Orhaneli – Bursa; BDKTK: 278)
- yinden** : Yeniden, tekrardan. (BKYKAİ: 207)
- yinil-** : Ağırlığı azalmak, hafiflemek. (-Bursa; DS: 4229)
- yirik** : Yarık, ayrık, yırtık, çatlak. (*İznic –Bursa; DS: 4281)
- yit-** : Kaybolmak. (TAA: 1016)
- yitir-** : Kaybetmek. (*Karacabey –Bursa; DS: 4283)
- yyigi** : Hayvanların yiyeceği ot vb. (BKNMATGHO: 403)
- yoğun** : Kalın, kaba, iri. (-Bursa; DS: 4288)
- yoğ** : **1.** Yok, mevcut değil. (TAA: 1019)
: **2.** Hayır, olmaz, değil. (TAA:1019)
- yoğar** : Yukarı. (TAA: 1021)
- yoğli-** : Yoklamak, durum, bilgi, niyet vb.ni belirlemeye veya anlamaya çalışmak. (TAA:1022)

- : **2.** Keçi yolu, küçük geçit. (*İznic –Bursa; DS: 4290)
- [yolamak]** : (*Mustafakemalpaşa, Nilüfer –Bursa; DS: 4290)
- yolakla- (I)** : Uğurlamak. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4291)
- yolakla- (II)** : Çıkarı için yalan söyleyerek işini gördürmek. (BDYDSK: 90)
- yol yoruğı** : Usul, adet, erkan. (TAA: 1023)
- yonan** : Yunanlı, yunan askeri. (BKNMATGHO: 403)
- yonga** : Küçük ağaç parçaları. (BKYKAİ: 207)
- yoök** : Yemek tabaklarında kalan bulaşık. (-Bursa; DS: 4297)
- yordamsız** : Kaba, patavatsız. (-Bursa; DS: 4299)
- yorga** : Atlarda, rahvana yakın bir yürüyüş biçimi, yumuşak rahvan. (-Bursa; DS: 4300)
- yova** : İyesiz, sahipsiz(hayvan için). (*Orhaneli –Bursa; DS: 4302)
- yovurt** : Yoğurt. (BKYKAİ: 207)
- yoz** : **1.** Kısır. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4303)
- : **2.** Kısır ve erkek davarlardan oluşan sürü. (*Karacabey –Bursa; DS: 4303)
- : **3.** Cıvcıvlerini büyütüp bırakan tavuk. (*Orhangazi –Bursa; DS: 4304)
- : **4.** Zayıf (hayvan için). (*Orhangazi –Bursa; DS: 4304)
- yozcu** : Koyun tecimeni. (-Bursa; DS: 4305)
- yoz kal-** : Kısır kalmak, ürün verememek. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4305)
- yödür-** : Yedirmek. (TAA: 1026)
- yön** : Yüz, alnaç. (Müslümsölöz *Orhangazi –Bursa; DS: 4307)
- yönel-** : Yüzünü çevirmek, dönmek. (-Bursa; DS: 4308)
- yönnendür-** : Yönlendirmek. (TAA: 1026)
- yöntemsiz** : Yeteneksiz, beceriksiz. (*İznic –Bursa; DS: 4309)
- yörü-** : Yürümek. (BKYKAİ: 208)
- yörük sırtından kurban kes-:** Kurbanı yörüklerden bedavaya almak. (BDY: 151)

- yuvarlak** : Yuvarlak. (TAA: 1027)
- yufka (I)** : İnce, sığ. (Ağaçhisar *Orhaneli –Bursa; DS: 4315)
- yufka (II)** : İnce açılmış hamurdan yapılan sac ekmeği. (Ağaçhisar *Orhaneli –Bursa; DS: 4313)
- yuha (I)** : Kıvamı yumuşak (hamur). (TAA: 1027)
- yuha (II)** : Zayıf, dayanıksız. (TAA: 1027)
- yuħla-** : Uyumak. (TAA: 1027)
- yuħlad-** : Uyutmak. (TAA: 1028)
- yuħu** : Uyku. (TAA: 1028)
- yuka** : Yufka. (BDY: 151, BKYKAİ: 208)
- yuka giyin-** : İnce giyinmek. (BKYKAİ: 208)
- yular** : Hayvanların başına bağlanan ip. (BKNMATGHO: 403)
- yum-** : Çukuru toprakla doldurmak. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4318)
- yumri** : Yuvarlak biçimli. (TAA: 1028)
- yumrili-** : Yumrulamak. (TAA: 1028)
- yumulgaç** : Saklambaç. (YKAİ: 307)
- yumuş-** : Toplaşmak, üşüşmek. (Misi *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4320)
- yun-** : Yıkanmak. (*Yenişehir –Bursa; DS: 4322)
- yunak** : Hamam, yıkanma yeri. (-Bursa; DS: 4321)
- yuntu** : Çöpe atılan yemekler, artık. (BKYKAİ: 208)
- yurt** : **1.** Yörüklerin yazın ya da kışın oturdukları yer. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4323)
: **2.** Toplu yerleşme yeri. (Cumalıkızık –Bursa; DS: 4323)
- yuruk** : Silah. (-Bursa; DS: 4323)
- yuv-** : Yıkamak. (-Bursa; DS: 4326)
- yuvaç** : İçindekilerin dökülmemesi için arabaların ön ve arkalarına konulan tahta setler, kapaklar. (Çeltikçi *İnegöl –Bursa; DS: 4325)

- yuvarlak** : Loğ taşı, toprak damı düzenlemek ve pekiştirmekte kullanılan taş silindir. (-Bursa; DS: 4325)
- yuvanak** : Yığınak, birikim. (Demirdere *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4326)
- yuvāva** : Yeşil, sert kabuklu bir çeşit böcek, mayıs böceği. (BDYDSK: 96)
- yücek** : Ovadaki küçük yükselti, höyük. (-Bursa; DS: 4327)
- [yügçek]** : (-Bursa; DS: 4327)
- yügrüğ** : Hızlı. (TAA: 1030)
- yügür-** : Yügürmek, beşik sallamak. (TAA: 1030)
- yügüddir-** : Yoğurtturmak, yoğurmasını sağlamak. (TAA: 1031)
- yük** : Bohça. (TAA: 1031)
- yüklü** : Hamile. (BDY: 151)
- yüklük** : **1.** Yataklık. (BDY: 151)
: **2.** Yorgan yastık koyulan yer. (BKYKAİ: 208)
- yülü-** : Tıraş etmek, kazımak. (Mudam *Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4332)
- [yüle-]** : (-Bursa ve köyleri; DS: 4332)
- yümsek** : Yüksek. (BKNMATGHO: 403)
- yüngül** : **1.** Hafif, ağır olmayan. (TAA: 1031)
: **2.** Kolay. (TAA: 1031)
- yürt-** : Koşmak. (-Bursa; DS: 4329)
- yüsgeg** : Yüksek. (TAA: 1032)
- yüsük** : Yüzük. (BKYKAİ: 208, BBÖ: 162)
- yütür-** : **1.** Yitirmek, kaybetmek. (TAA: 1032)
: **2.** Unutmak. (TAA: 1032)
: **3.** Ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek. (TAA: 1032)
- yüvcek** : Hüyük, küçük yükselti. (-Bursa; DS: 4336)
- yüyed-** : Koşturmak. (YKAÜ: 308)
- yüzaşdi** : Yüz açımı. (TAA: 1033)

- yüzgörüŧü** : Yüz görümlüğü. (TAA: 1034)
- yüzünge** : Ayna. (Üreğil *Orhangazi –Bursa; DS: 4331)
- [yüzgörgü]** : (-Bursa ve köyleri; DS: 4341)
- [yüzüngör]** : (*İnegöl –Bursa; DS: 4341)

-Z-

- zağar** : Tazı. (*Mudanya –Bursa; DS: 4344)
- zan-** : Sanmak. (TAA: 1037)
- zanduĝ** : Sandık. (TAA: 1037)
- zarhoş** : Sarhoş. (TAA: 1038)
- zarınca-** : Sızlanarak baş ağrıtmak, tedirgin etmek. (*İznik –Bursa; DS: 4351)
- zāti** : Zaten. (BKYKAİ: 208)
- [sate]** : (BBÖ: 159)
- zavahdan** : Sabahtan, sabahleyin. (TAA: 1039)
- zavrak** : Pencere. (-Bursa; DS: 4354)
- zārin** : Zerrin. (BBÖ: 163)
- zbellā** : İriyarı, uzun, biçimsiz, korkunç, karayağız. (*Mudanya –Bursa; DS: 4356)
- zebil** : **1.** İsrâf. (BDY: 151)
: **2.** Dağınık, bakımsız. (-Bursa; DS: 4833)
- zehel** : Kuytu, ıssız. (Fadıl *Orhaneli –Bursa; DS: 4358)
- zehil** : Sıcak, verimli, kışı az bölge, yer. (Türkmenler *Mudanya –Bursa; DS: 4358)
- zēkir** : Taşlı yüzük. (-Bursa; DS: 4359)
- zelve** : Öküzün boyunduruktan çıkmaması için boyunduruğa geçirilmiş eğri değnek. (*Mustafakemalpaşa, *İnegöl –Bursa; DS: 4360)
- zembil** : Öteberi taşımakta, koymakta kullanılan örme, yassı sepet, meyve sepeti. (*Mudanya –Bursa; DS: 4361)
- zemlik** : Bodrum. (-Bursa; DS: 4362)
- zencir** : Zincir. (BKYKAİ: 208)
- zep** : İlaç. (BDY: 151)
- zerdek** : Havuç. (-Bursa; DS: 4363)

zeve	: Erkek deveyi çekmek için dişi deveye örtülen renkli, süslü, kokulu örtü. (Çifteler –Bursa; DS: 4365)
zeyfi	: Doğandan küçük bir av kuşu. (*Mudanya ve çevresi –Bursa; DS: 4365)
zēytun	: Zeytin. (TAA: 1040)
zıbın	: 1. Kadınların giydikleri kolsuz dış gömleği. (-Bursa; DS: 4366) : 2. Önü açık çocuk giysisi. (*Mudanya –Bursa; DS: 4367) : 3. Gömlek. (BKYKAİ: 208)
zıkra	: Pinti. (-Bursa; DS: 4369)
zılgıt	: Paylama. (*Mudanya –Bursa, DS: 4370)
zıngadak	: Birdenbire. (*İnegöl –Bursa; DS: 4373)
[zangadak]	: (-Bursa; DS: 4831)
zıngıl-da-	: Sarsılmak, titremek, yerinden oynamak. (*Orhaneli, *İnegöl –Bursa; DS: 4374)
zıpkaçtı	: Tekir de denilen bir balık çeşidi. (*Mudanya –Bursa; DS: 4377)
zibil	: Çöp, süprüntü, pislik, gübre. (-Bursa; DS: 4386)
zilli	: Karın (argo). (-Bursa; DS: 4389)
zin	: Cin, ruhani varlık. (TAA: 1041)
zini	: Sini, yemek yenilen yer. (BDY: 151, BBÖ: 163)
ziynäp	: Zeynep. (BKYKAİ: 209)
zoba	: Soba. (BKYKAİ: 209)
zoğal	: Kızılcık. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4400)
zombak	: Tomurcuk. (-Bursa; DS: 4396)
zongulda-	: Zonklamak. (-Bursa; DS: 4395)
zornan	: Zorla. (BKNMATGHO: 403)
zorlu	: Güzel, çok güzel, iyi. (*Orhangazi –Bursa; DS: 4398)
zurnık	: Domuz yavrusu. (Nilüfer –Bursa; DS: 4403)
zükem ol-	: Nezle olmak. (TAA: 1043)

züvelek : Atlı karınca. (*Mustafakemalpaşa –Bursa; DS: 4404)

SONUÇ

Bu çalışmada, farklı kaynaklarda ve dağınık şekilde yer alan Bursa ve yöresine ait söz varlığını bir araya getirerek bu söz varlığını gün yüzüne çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmanın giriş bölümünde söz varlığı çalışmalarının bir üst kolu olarak düşünülen ağız kavramı ve Türkiye'deki ağız çalışmaları, sözlük ve sözlükçülük, ağız sözlüğü ve ağız sözlükçülüğü ve son olarak Türkiye'deki ağız sözlüğü çalışmaları hakkında gerekli bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci kısmını oluşturan sözlük kısmında ise Bursa ve yöresinin söz varlığı ile ilgili yapılmış çalışmalar taranarak elde edilen sözcükler, sözlükbilim kuralları çerçevesinde sıralanmış ve bir sözlük oluşturulmuştur.

Ağız sözlükleri bir yörenin söz varlığının belirlenmesinde ve yörede kullanılan sözcüklerin gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli rol oynarlar. Ayrıca ağız sözlükleri, bir dilin tarihsel gelişimi ile ilgili önemli bilgileri ihtiva etmelerinden dolayı filologlar tarafından başvurulan önemli kaynaklar arasındadır. Bunların yanı sıra birçok sosyolog, arkeolog ve gezi bilimci de ağız sözlüklerinden faydalanmaktadır. Nitekim ağız sözlükleri bu kadar önemli olmasına karşın ağız sözlükçülüğü Türkiye'de henüz tam olarak bir bilim alanı oluşturabilmiş değildir. Ancak Türkiye'de şimdiye kadar yapılan ağız sözlüğü çalışmaları genel olarak günümüze yakın dönemlerde yayınlanmıştır ve bu durum son dönemlerde Türkiye'de ağız sözlükçülüğünün önem kazandığını göstermektedir.

Günümüzde kitle iletişim araçlarının artması, köyden şehre olan göçler, eğitim seviyesinin yükselmesi vb. sebeplerden dolayı ağızlar git gide yazı dilene yaklaşmaktadır. Böylelikle ağızlarda yer alan atasözleri, deyimler, gün yüzüne çıkarılmamış sözcükler gelecek nesillere aktarılmamakta ve kaybolup gitmektedir. Bu durumun engellenmesi amacıyla başta ağız sözlükçülüğü olmak üzere ağız araştırmaları üzerine yapılan çalışmalar hızlandırılmalıdır.

Ağızlardan derlenen her sözcük, atasözü ya da deyimler oldukça önemli bir yere sahiptir. Ağızlar bazen çok kısa mesafelerde dahi farklılıklar göstermekte, farklı söz varlıklarını içerebilmektedir. Bu sebeple bu çalışma, Bursa'nın sadece belirli bir yöresini değil Bursa'da derlenen birçok sözcüğü içerisinde barındırması amacıyla mümkün olduğunca geniş tutularak Bursa ve Bursa'nın bütün yörelerini kapsamaktadır.

Bu çalışmada ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Hazırlanan bu çalışmanın sonucunda tespit edilen toplam sözcük sayısı 4869'dur.
2. Çalışmanın temel kaynağı olan Derleme Sözlüğünden (DS) tespit edilen toplam sözcük sayısı 3093'dür.
3. Yörük ve Türkmen Diyarı: Bursa Dağ Yöresi adlı kitaptan tespit edilen sözcük sayısı 258'dir.
4. Bursa Dağ Köylerinde Türkmen Kültürü adlı kitaptan tespit edilen sözcük sayısı 27'dir.
5. Bursa Köylerinde Ninniler, Maniler, Ağıtlar, Türküler, Giyim Kuşam ve Halk Oyunları adlı kitapdan tespit edilen sözcük sayısı 149'dur.
6. Bursa Folkloru adlı kitaptan tespit edilen sözcük sayısı 10'dur.
7. Bursa Keles Yağcılar Köyü Ağız İncelemesi adlı lisans tezinden tespit edilen sözcük sayısı 462'dir.
8. Bursa'da Yaşayan Mamuşa Türklerinin Halk Kültürü adlı yüksek lisans tezinden tespit edilen sözcük sayısı 23'tür.
9. Eski Türkçe Cümle Yapılarının Modern Türkçenin Ağızlarında Kullanımı: Bursa-Boğazköy Örneği adlı yüksek lisans tezinden tespit edilen sözcük sayısı 180'dir.
10. Türkiye Ahıskalıları Ağız adlı doktora tezinden tespit edilen sözcük sayısı 488'dir.
11. Yenişehir Köyleri ve Ağızları Üzerine adlı makaleden tespit edilen sözcük sayısı 46'dır.
12. Bursa Dağ Yöresinden (Keles ve Orhaneli İlçelerinden) Derleme Sözlüğüne Katkılar adlı makaleden tespit edilen sözcük sayısı 133'tür.

KAYNAKLAR

- AKALIN Şükrü Haluk, “Sözlüğün Tarihi”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, C. XCVIII, 2010, s. 268- 279.
- AKAR Ali, “Ağız Sözlükleri: Yöntem ve Sorunlar -I-”. Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 4/4 Summer 2009., s. 1-11.
- AKAR Ali, *Türk Dili Tarihi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2010.
- AKSOY Ömer Asım, *Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler I-II*, Ankara: TDK Yay. 2004.
- BAŞTÜRK Şükrü, EROĞLU Süleyman, ULUOCAK Mustafa, ŞAHİN Hatice, “Bursa Yerli Ağızlarında İsim Çekimi” Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, C15, S.15, 2009/2
- BOZ Erdoğan, AKTAŞ Semra Günay, *Eskişehir İli Dil Atlası*, Ankara: Gazi Kitapevi, 2017.
- BOZ Erdoğan, “Ağız Bilimleri Sözlüğü Üzerine”, Diyalog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi, 2011, s.2, ss.1-6.
- BOZYİĞİT Esat, *Ankara İli Ağız Sözlüğü*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1998.
- BULUÇ Sadettin, “Anadolu Ağızları Bibliyografyası”, *Turkiyat Mecmuası VII-VIII*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Turkiyat Enstitüsü Yay., 1942, s. 327- 333.
- BURAN Ahmet, *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hal) Ekleri*, Ankara: TDK Yay., 1996.
- BURAN Ahmet, İLHAN Nadir, *Elazığ Yöresi Söz Varlığı*, Ankara: TDK Yay., 2008.
- BURAN Ahmet, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Dil Atlası*, Ankara: Biyografi.net Yayınları, 2009.
- Bursa Araştırmaları Merkezi, *Bursa Köylerinde Maniler, Ninniler, Ağıtlar, Türküler, Giyim Kuşam ve Halk Oyunları (Somut Olmayan Kültürel Miras)*, Yayına Hazırlayan: Cengiz Bütün, Bursa: Akınoğlu Matbaacılık, 2014.
- CAFEROĞLU Ahmet, *Anadolu Ağızlarından Toplamalar*, Ankara: TDK Yay. 1994.
- CAFEROĞLU Ahmet, “Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Ünlü Değişmeleri”, *TDAY-Belleten*, Ankara: TDK Yay., 1964, s. 1-32.
- CEMİLOĞLU Mustafa, *Bursa Dağ Köylerinde Türkmen Kültürü*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları, 2002.
- DEMİR Nurettin, “Ağız Sözlükçülüğü”, *Kebikeç, İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, Ankara: Kebikeç Yay., 1999, S. 7-8,. s. 67-75.

- DEMİR Nurettin, “Ağız Terimi Üzerine”, *Türkbilig*, S. 2002/4., Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yay., 2002, s. 105-116.
- DEVELİ Hayati, “Eski Türkiye Türkçesi Ağızlarının Sınıflandırılması” *Turkish Studies*, Volume 3/3 Spring, s.212-230.
- DİNÇEL Ömer Faruk, *Yörük ve Türkmen Diyarı Bursa Dağ Yöresi*, Ankara: Uyum Ajans, 2003.
- EREN Hasan, “Anadolu Ağızlarında Rumca, İslavca ve Arapça Kelimeler”, *TDAY-Belleten*, Ankara: TDK Yay., 1960, s. 295-371.
- EKİNCİ Kadir, *Bursa’da Yaşayan Mamuşa Türklerinin Halk Kültürü*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), 2007.
- ERCİLASUN Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2016.
- ERGİN Mehmet Emin, *Urfa Ağızı Sözlüğü*, Şanlıurfa: Harran Yay., 1982.
- ERGİN Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayınları, 2013.
- ERİMER Kayahan, “Anadolu ve Rumeli Ağızları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”, *TDAY-Belleten*, Ankara: TDK Yay., 1970, s. 211-236.
- EROĞLU Süleyman, BAŞTÜRK Şükrü, ULUOCAK Mustafa, ŞAHİN Hatice, “Bursa Yerli Ağızlarının Genel Özellikleri”, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* www.turkishstudies.net, Volume 4/8 Fall 2009.
- EROĞLU Süleyman, ULUOCAK Mustafa, BAŞTÜRK Şükrü, ŞAHİN Hatice, “Bursa Yerli Ağızlarında ç>ş Değişimi”, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* www.turkishstudies.net, Volume 5/1 s. 616-624
- ERSÖZ Serpil, *Türkiye Ahıskalıları Ağızı*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora Tezi), 2013.
- GEMALMAZ Efrasiyap, “Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler”, *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni* (9 Mayıs 1997), Ankara: TDK Yay. 1999, s. 4- 13.
- GÖKÇE Hüseyin, “Bursa Dağ Yöresinden (Keles ve Orhaneli İlçelerinden) Derleme Sözlüğüne Katkılar”, ed. Hatice Şahin, Bursa: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2019, C.20, S. 36, ss.79-100.
- GÖKÇE Hüseyin, *Bursa Keles Yağcılar Köyü Ağız İncelemesi*, Artvin: Artvin Çoruh Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi (Lisans Tezi), 2017.
- GÖKTER Bilge, *Sözlük Bilim Temelinde Türkiye’de Ağız Sözlükçülüğü (İlke ve Yöntemler)*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), 2010.
- GÜÇLÜ Faruk, *Nevşehir ve Yöresi Ağız Sözlüğü*, Ankara: Ürün Yay., 1999.

- GÜLENSOY Tuncer, *Kütahya ve Yöresi Ağzları. (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Ankara: TDK Yay. 1988.
- GÜLENSOY Tuncer, ALKAYA Ercan, *Türkiye Türkçesi Ağzları Bibliyografyası*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2011.
- GÜLSEREN Cemil, *Malatya İli Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük ve Dizinler)*, Ankara: TDK Yay., 2000.
- GÜLSEVİN Gürer, *Uşak İli Ağzları (Dil Özellikleri-Metinler-Sözlük)*, Ankara: TDK Yay., 2002.
- GÜNAY Turgut, *Rize İli Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Ankara: TDK Yay. 1978.
- GÜNŞEN Ahmet, *Kırşehir ve Yöresi Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: TDK Yay., 2000.
- GÜNŞEN Ahmet, *Kırşehir ve Yöresi Ağzları Sözlüğü*, Ankara: Ocak Yay. 2001.
- HÜSNÜ Hüseyin, *Kayseri Sözlüğü*, Kayseri: Yeni Matbaa, 1934.
- KAPLANOĞLU Raif, *Orhangazi Folkloru*, İstanbul: Etnografya Müzesi Yay., 2009.
- KARA İsmail, *Güneyce- Rize Sözlüğü. Bir Doğu Karadeniz Koyunun Hafızası ve Nâtıkası*, İstanbul: Dergah Yay., 2001.
- KARAHAN Leyla, *Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması*, Ankara: TDK Yay., 2014.
- KORKMAZ Zeynep, “Anadolu Ağzları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar”, TDAY Belleten, Ankara: TDK Yay., 1976, s. 143-172.
- KORKMAZ Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yay., 2010.
- KOŞAY Hamit Zübeyr, “Türk Halk Dilindeki Yemek Adları” *Nemeth Armağanı*, Ankara: TDK Yay. 1962, s. 289-317.
- KÜÇÜK Salim, ATEŞ Mümin, *Ordu Ağzı Söz Varlığı*, Ankara: Gece Kitaplığı Yay., 2017.
- OLCAY Selahattin, *Erzurum Ağzı (İnceleme- Derleme- Sözlük)*, Ankara: TDK Yay., 1966.
- ŞAHİN Hatice, “Bursa Yerli Ağzlarında Birincil Uzun Ünlüler Üzerine”, *Diyalektolog Ağız Araştırmaları Dergisi*, Sayı 5, 2012, s.1-7 Kış.
- ŞAHİN Hatice, BAŞTÜRK Şükrü, v.d., *Yenişehir Köyleri ve Ağzları Üzerine*, Tarihten Günümüze Yenişehir Sempozyumu (Bildiri Kitabı), Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları, 2013.
- TAŞ Hülya, *Bursa Folkloru*, Bursa: Gaye Kitabevi, 2002.

TEKİN Yeşim, *Eski Türkçe Cümle Yapılarının Modern Türkçenin Ağzlarında Kullanımı: Bursa- Boğazköy Örneği*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), 2017.

TOR Gülseren, *Mersin Ağız Sözlüğü*, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 38, 2004.

Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yay., 2011.

Türk Dil Kurumu, *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*, C. I, II, III, IV, V, VI, Ankara: TDK Yay., 2009.

TÜRKMENOĞLU Ahmet, *Çukurova Kadirli Dağkolu Turkmen Ağız Sözlüğü*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay., 2008.

UYGUÇ A. Arif, *Aydın Ağız ve Sözlüğü*, Aydın: Tunç Ofset ve Matbaacılık, 2005.

UYGUR Ceyhun Vedat, *Denizli İli Ağız Sözlüğü (Yapı-Köken)*, Denizli: Fakülte Kitabevi., 2007.

ÜSTÜNER Ahad, *Anadolu Ağzlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, Ankara: TDK Yay., 2000.

YALMANOĞLU Nezaket, *Bursa Bibliyografyası*, Ankara: Kültür Ofset, 1998.

ZÜLFİKAR Hamza, ‘‘Bitlis’ten Derlenmiş Atasözleri, Deyimler, Alkış, Kargış ve Bilmeceler’’, *Türkoloji Dergisi*, 1968, s.65-105.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	HÜSEYİN GÖKÇE
Tez Adı	BURSA AĞIZ SÖZLÜĞÜ (DENEME)
Enstitü	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Anabilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Tez Türü	YÜKSEK LİSANS TEZİ
Tez Danışman(lar)ı	Prof. Dr. HATİCE ŞAHİN
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni Kısıtlama	☐ Patent Kısıt (2 yıl) ☐ Genel Kısıt (6 ay) ☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum.

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 17.06.2018

İmza :